

**Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΒΙΑΙΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.**

Μετέχοντες σπουδαστές:

Κατεργάρη Χριστίνα

Κριτσέλη Αγγελική

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός:

Πανταζάκα-Στρατίκη Αθανασία

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Πτυχιακή για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το
τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και
Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι)
Πάτρας.

ΠΑΤΡΑ 2008

*«Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην κριτική, μαθαίνει να κατακρίνει
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην έχθρα, μαθαίνει να καυγαδίζει
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην ντροπή, μαθαίνει να αισθάνεται ένοχο
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην ειρωνία, μαθαίνει να είναι ντροπαλό
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην κατανόηση, μαθαίνει να είναι υπομονετικό
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην ενθάρρυνση, μαθαίνει να έχει εμπιστοσύνη
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στον έπαινο, μαθαίνει να εκτιμά
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στη δικαιοσύνη, μαθαίνει να είναι δίκαιο
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην ασφάλεια, μαθαίνει να πιστεύει
Αν ένα παιδί ζεί μέσα στην επιδοκιμασία, μαθαίνει να έχει αυτοεκτίμηση
Αν ένα παιδί ζεί μέσα σε παραδοχή και φιλία, μαθαίνει να βρίσκει την αγάπη
μέσα στον κόσμο»*

R. RUSSEL

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Με αφορμή την ολοκλήρωση της μελέτης μας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την υπεύθυνη, καθηγήτρια εφαρμογών του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, κα. Πανταζάκα-Στρατίκη Αθανασία για τη συνεργασία της και την πολύτιμη καθοδήγησή της κατά τη διάρκεια της συγγραφής της μελέτης μας. Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε γνωστούς και στενούς φίλους για τη συμπαράσταση και τη προθυμία τους να στηρίξουν αυτή μας την προσπάθεια, καθώς και τους γονείς μας για την ηθική τους υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της μελέτης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η διερεύνηση της επίδρασης των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας στην εμφάνιση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς στα παιδιά σχολικής ηλικίας. Πιο συγκεκριμένα, να μελετηθεί κατά πόσον η εκδήλωση μιας τέτοιας συμπεριφοράς από τα παιδιά οφείλεται στην επίδραση των επιθετικών προτύπων που προβάλλονται από αυτά τα μέσα.

Στο κεφάλαιο I γίνεται εισαγωγή στο θέμα της μελέτης, αναφορά στο πρόβλημα, στο σκοπό και τους επιμέρους στόχους αυτής, καθώς και διευκρίνιση των όρων που αναλύονται στις επόμενες ενότητες.

Στο κεφάλαιο II αναλύονται οι έννοιες της βίας και επιθετικότητας, καθώς και των μορφών και χαρακτηριστικών τους. Γίνεται παρουσίαση των θεωρητικών μοντέλων της γένεσης της επιθετικότητας, η οποία θεωρείται είτε αποτέλεσμα ενδογενών είτε εξωγενών αιτιών. Ακολουθεί αναφορά στις βασικές λειτουργίες που επιτελούν τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Στη συνέχεια αναλύονται οι θεωρίες της ερμηνείας της μη αρνητικής επίδρασης και της αρνητικής επίδρασης των προβαλλόμενων σκηνών βίας και επιθετικότητας από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Σύμφωνα με τις θεωρίες της μη αρνητικής επίδρασης, οι προβαλλόμενες σκηνές βίας και επιθετικότητας λειτουργούν εκτονωτικά στα παιδιά, ενώ αντιθέτως, οι θεωρίες της αρνητικής επίδρασης υποστηρίζουν ότι οι σκηνές αυτές λειτουργούν μιμητικά γι' αυτά. Στην επόμενη ενότητα τονίζεται ο τρόπος με τον οποίο ασκούνται επιδράσεις στην αντίληψη του παιδιού και στην πιθανότητα υιοθέτησης βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς, μέσω της παρουσίασης από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας επιθετικών σκηνών και προτύπων. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στο ρόλο της οικογένειας και του κοινωνικού περιβάλλοντος, που είναι ιδιαίτερα σημαντικός και συμβάλλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στη διαμόρφωση της κριτικής του σκέψης. Τέλος, επισημαίνεται η θέσπιση νομοθεσίας η οποία αφορά την προστασία ανηλίκων από της προβολή σκηνών βίας και επιθετικότητας στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας μέσω της σήμανσης των προγραμμάτων με ειδικά τηλεοπτικά σύμβολα και μέσω καθορισμού συγκεκριμένων ωρών προβολής προγραμμάτων για ενηλίκους.

Στο κεφάλαιο III, αναφέρεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά τη διάρκεια της συγγραφής αυτής της μελέτης. Η εργασία που πραγματοποιήθηκε είναι βιβλιογραφική έρευνα.

Τέλος, στο κεφάλαιο IV, βάση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από τη μελέτη των στοιχείων που αφορούν τις έννοιες της βίας και τις επιθετικότητας καθώς και τις επιδράσεις που ασκούν τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας στην εμφάνιση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς στα παιδιά, παρατίθενται προτάσεις με σκοπό την ευαισθητοποίηση του οικογενειακού, κοινωνικού και επιστημονικού περιβάλλοντος, πάνω στο ζήτημα αυτό.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ.....	III
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	IV

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Εισαγωγή.....	1
Το πρόβλημα.....	4
Σκοπός της μελέτης.....	6
Ορισμοί όρων.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ

A. Ιστορική αναδρομή.....	9
B. Έννοια της επιθετικότητας.....	12
B.1 Παρουσίαση θεωρητικών μοντέλων αναφορικά με τη γένεση της επιθετικότητας.....	14
B.2 Η ανάπτυξη της επιθετικής συμπεριφοράς κατά την παιδική ηλικία.....	21
B.3 Μορφές επιθετικής συμπεριφοράς στα παιδιά.....	24
Γ. Η έννοια της βίας.....	26
Δ. Λειτουργίες των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας.....	28
E. Οι θεωρίες ερμηνείας της επίδρασης των προβαλλόμενων σκηνών βίας και επιθετικότητας.	
E.1 Γενική θεώρηση.....	31
E.2 Θεωρίες της μη αρνητικής επίδρασης.	
E.2.1 Η θεωρία της μη επίδρασης.....	35
E.2.2 Η θεωρία του εθισμού ή της συνήθειας.....	36
E.2.3 Η θεωρία της κάθαρσης.....	40
E.2.4 Η θεωρία της νοητικής υποστήριξης.....	43
E.2.5 Η θεωρία της αναστολής ή της παρεμπόδισης.....	45
E.3 Θεωρίες της αρνητικής επίδρασης.	
E.3.1 Η θεωρία της γενικής συναισθηματικής διέγερσης.....	48
E.3.2 Η θεωρία της διέγερσης.....	50

E.3.3 Η θεωρία του ερεθισμού ή της παρόρμησης.....	51
E.3.4 Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης με παρατήρηση.....	54
E.3.5 Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης με μίμηση.	58
E.3.6 Η θεωρία της δικαιολόγησης της επιθετικής και της εγκληματικής....	61
συμπεριφοράς.	
E.4 Η αντιφατικότητα των ψυχολογικών ερευνών.....	64
ΣΤ. Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και παρουσίαση βίαιων και επιθετικών σκηνών και προτύπων.	
ΣΤ.1 Βιβλίο.....	65
ΣΤ.2 Κόμικς.....	66
ΣΤ.3 Βιντεοπαιχνίδια-Ηλεκτρονικά παιχνίδια.....	67
ΣΤ.4 Τηλεόραση.....	70
ΣΤ.5 Διαφήμιση.....	75
Z. Η αγωγή του παιδιού ως τρόπου ελέγχου της επιθετικότητας.	
Z.1 Ο παιδευτικός ρόλος του οικογενειακού περιβάλλοντος.....	77
Z.2 Ο ρόλος του κοινωνικού περιβάλλοντος.....	80
H. Νομοθεσία των Μ.Μ.Ε	
H.1 Η προστασία των ανηλίκων στο πεδίο των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών.....	82
H.2 Η προστασία των ανηλίκων στο πεδίο της διαφήμισης.	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III	
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	91
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ζούμε σήμερα στο σύμπαν της πληροφορίας. Νέα μέσα επικοινωνίας, που απευθύνονται σε μαζικό και μαζικοποιημένο πληθυσμό, έχουν αντικαταστήσει τη μέχρι τώρα ισχύουσα επικοινωνία.(Γεωργούλας, 2000,σελ.113). Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε) και οι νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας παίζουν έναν ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στη ζωή των ατόμων, των ομάδων και των κοινωνιών. Παρέχουν μία αδιάλειπτη ροή πληροφοριών, εικόνων και παραστάσεων. Καταργούν τις αποστάσεις, τροποποιούν τις έννοιες του χώρου και του χρόνου, αναπλάθουν το πραγματικό και κατασκευάζουν έναν κόσμο ομοιωμάτων.(Βρύζας, 1997,σελ.6)

Αυτά τα μέσα έχουν κατηγορηθεί ότι τείνουν να κυριαρχήσουν στην ίδια την κοινωνική οργάνωση μέσα από την παντοδυναμία των προτύπων συμπεριφοράς που προβάλλουν, δηλαδή τείνουν να κυριαρχήσουν στη διαμόρφωση συλλογικής συνείδησης, όπως θα έλεγε και ο Durkheim (1978). Σε αυτά τα πλαίσια, σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες έχουν εστιάσει το ενδιαφέρον τους στο ρόλο αυτών των μέσων και στην επίδρασή τους ως προς την υιοθέτηση αντικοινωνικών νοοτροπιών και συμπεριφορών κυρίως από τους ανήλικους, οι οποίοι έχουν «στιγματιστεί» ως το πιο ευάλωτο κοινωνικό στρώμα σε τέτοια μηνύματα. (Γεωργούλας, 2000,σελ.113)

Η σημασία των Μ.Μ.Ε δεν εξαντλείται μέσα στα χρονικά πλαίσια του ελεύθερου χρόνου, ούτε περιορίζεται ο ρόλος τους στην ψυχαγωγία και την πληροφόρηση του σύγχρονου ανθρώπου. Σήμερα η χρήση του όρου «μέσα μαζικής ενημέρωσης» τείνει να αντικατασταθεί από τον όρο «μαζικές επικοινωνίες». Η καινούρια αυτή ορολογία σκοπό έχει να τονίσει ότι τα μέσα ενημέρωσης ή επικοινωνίας δεν περιορίζονται στο να μεταδίδουν πληροφορίες ή στο να λειτουργούν ως κέντρα πολιτικού ελέγχου ή επιρροής. Πιο ουσιαστικά, είναι θεσμοί μέσω των οποίων πραγματοποιείται η επικοινωνία, δηλαδή μοναδικές εμπειρίες μετατρέπονται σε κοινές εμπειρίες. Η επικοινωνία οδηγεί στην δημιουργία κοινότητας, δηλαδή κοινά νοήματα, ερμηνείες και αντιλήψεις, και επομένως, κοινές δραστηριότητες και στόχους, αλλά και κοινωνικές αντιθέσεις και συγκρούσεις.(Δημάκη, 1987,σελ.352,353)

Ο Βρύζας (1997) γράφει ότι, η σημασία της μαζικής επικοινωνίας είναι ιδιαίτερα μεγάλη στην κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Σύμφωνα με την Κορωναίου (1992) τηλεόραση, κινηματογράφος, κόμικς, βίντεο και πρόσφατα οι ηλεκτρονικές εικόνες και παιχνίδια αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ζωής, ιδιαίτερα των παιδιών.

Στις σημερινές συνθήκες τα Μ.Μ.Ε και ιδιαίτερα η τηλεόραση μεταδίδουν στα παιδιά πολύ περισσότερες πληροφορίες απ' ό τι η οικογένεια και το σχολείο. Προσφέρουν γνώσεις, ενημέρωση, ψυχαγωγία αλλά και αξίες, τρόπους ζωής και συμπεριφοράς, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό αποφασιστικά στην κοινωνικοποίησή τους. Αν και πρόκειται, συχνά για γνώσεις επιφανειακές, για πληροφόρηση σχηματική ή προσανατολισμένη, για ψυχαγωγία χαμηλού επιπέδου, και για κυρίαρχες αξίες και παραστάσεις, τα Μ.Μ.Ε με την κατάλληλη αξιοποίηση μπορούν να γίνουν όργανο πολιτισμού και εργαλείο μάθησης. (Βρύζας, 1997,σελ.6)

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφορες επιστημονικές απόψεις για την αρνητική επιρροή που έχουν τα μέσα αυτά, στην προσωπικότητα του παιδιού. Ειδική αναφορά έχει γίνει και για το ρόλο των ηρώων-προτύπων της μικρής και μεγάλης οθόνης και την επίδρασή τους στην υιοθέτηση παραβατικών και επιθετικών συμπεριφορών από παιδιά. Έτσι ταυτόχρονα με τον <<κακό>> ήρωα που προκαλεί και ενθουσιάζει ως τύπος και που εύκολα τα ευάλωτα παιδιά μπορούν να παρασυρθούν από τις πράξεις του, οι <<καλοί>> ήρωες, οι υπεράνθρωποι χρησιμοποιούν τις ιλιγγιώδεις δυνατότητες λειτουργίας τους για να επιτύχουν το ιδανικό της απόλυτης παθητικότητας. (Γεωργούλας, 2000,σελ.115)

Έτσι, ο ανήλικος έχει να διαλέξει ανάμεσα σε δύο πρότυπα: το πρότυπο του κακού-δυναμικού, που είναι βίαιος και επιτυχημένος, ή το πρότυπο του καλού αλλά παθητικού. Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια έχει προστεθεί με επιτυχία και ένα τρίτο πρότυπο, ο καλός-δυναμικός, που λειτουργεί εκτός νόμου με σκοπό την εκδίκηση και τη χρησιμοποίηση της βίας για τη βία. (Γεωργούλας, 2000,σελ.115-116)

Το παιδί μιμείται, ακούει και βλέπει και με αυτόν τον τρόπο χαράζονται ανεξίτηλα τα παραδείγματα στο μυαλό του. (Πεπονής, 1995,σελ.33) Τη δυνατότητα της μάθησης με μίμηση ή με την παρατήρηση προτύπων επισημαίνουν πολλοί ερευνητές και τη σχετίζουν με την τηλεοπτική βία και

επιθετικότητα. Η E. Maccoby(1968), ισχυρίζεται ότι τα παιδιά μαθαίνουν την επιθετικότητα και τη βία που βλέπουν, όταν παρακολουθούν στη τηλεόραση επιθετικά περιεχόμενα. Τέτοια είναι άσχημα λόγια, βίαιες ενέργειες και τρόποι δράσεις, επιθετικότητα και παθητικότητα καθώς και αποδυνάμωση ή ενίσχυση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του παιδιού. (Βουϊδάσκη, 1992,σελ.159)

Επιπλέον, η ψυχοσύνθεση ή προσωπικότητα του παιδιού, καθώς και το σύνολο των εκάστοτε περιβαλλοντολογικών του επιδράσεων διαμεσολαβούν τη σχέση του παιδιού με τα μέσα, επηρεάζοντας αποφασιστικά το ποια μηνύματα των μέσων θα καταναλώσει το παιδί, το πώς ακριβώς θα τα ερμηνεύσει ή θα τα αφομοιώσει, το τι επίδραση θα ασκήσουν αυτά στις στάσεις και συμπεριφορά του. (Σεραφετινίδου, 1987,σελ.81)

Το πρόβλημα

Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στην Ελλάδα, το 60-70% των μικρών παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας παρακολουθούν κατά μέσο όρο 2-5 ώρες την ημέρα τηλεόραση και βλέπουν 11 περίπου εγκληματικές πράξεις την ημέρα με αιματοκυλίσματα, γρονθοκοπήματα, διαρρήξεις, δολοφονίες και καταστροφές, πράγμα που σημαίνει ότι γίνονται μάρτυρες 4.000 περίπου πράξεων βίας κάθε χρόνο. Όλες αυτές οι πράξεις βίας και η επιθετικότητα που βλέπουν τα παιδιά στην τηλεόραση είναι φυσικό να έχουν αρνητική επίδραση ιδιαίτερα σ' εκείνα τα παιδιά που έχουν τις προδιαθέσεις για την ανάπτυξη της επιθετικής συμπεριφοράς. (Βουϊδάσκης, 1983,σελ.124)

Μία ακόμα έρευνα στην Ελλάδα αναφέρει ότι μέσα σε μία εβδομάδα οι σκηνές βίας που πρόβαλλαν συνολικά τα μεγάλα κανάλια ήταν 4.759, ενώ η πιο βίαιη ζώνη ήταν η βραδινή (23.00-02.00) με 1.257 απεικονίσεις βίας. Ακολουθεί η μεσημβρινή με 1.066 απεικονίσεις βίας. (Παπαθανασόπουλος, 1997, σελ.337)

Ειδικότερα, έχει μελετηθεί πως ακόμα και τα κινούμενα σχέδια περιλαμβάνουν πάνω από 30 επιθετικές σκηνές σε κάθε ημίωρο, για τις συνηθισμένες ταινίες που μεταδίδονται και 7 για τις ταινίες που υποθετικά προορίζονται προς τα πολύ μικρά παιδιά. (Σαρρής, 1992,σελ.167)

Μία άλλη έρευνα έδειξε ότι υπάρχουν κατά μέσο όρο, είκοσι πέντε πράξεις βίας την ώρα στις παιδικές εκπομπές, ενώ μόνο πέντε στα προγράμματα που μεταδίδονται τις ώρες μεγάλης θεαματικότητας. Τα κινούμενα σχέδια «δράσης και περιπέτειας» αφηγούνται, στην πραγματικότητα, «ιστορίες δύναμης». (Condry, 1995,σελ.53-54)

Ενδεικτική είναι η μαρτυρία μητέρων που αναφέρει η Winn (1991) σύμφωνα με τις οποίες *«Τα παιδιά ξοδεύουν πάρα πολλές ώρες βλέποντας τηλεόραση και η βία που φαίνεται να κυριαρχεί στα παιδικά προγράμματα είναι πραγματικά φρικιαστική»*.

Η μίμηση ενός χαρακτήρα στη τηλεόραση από ένα παιδί μπορεί να έχει τραγικές συνέπειες. Χαρακτηριστικό είναι ένα παράδειγμα που αναφέρει ο Σαρρής (1992) για ένα εντεκάχρονο αγόρι το οποίο οπλίστηκε με ένα μαχαίρι, μπήκε σ'ένα γειτονικό σπίτι και επιτέθηκε σε μία γυναίκα που κοιμόταν στο

υπνοδωμάτιό της. Το έγκλημα ήταν από μία απλή αντιγραφή του επεισοδίου από γνωστή σειρά που λίγες ώρες πριν είχε παρακολουθήσει.

Έρευνες έδειξαν ότι, ηλεκτρονικά παιχνίδια τα οποία θεωρούνται κατάλληλα για παιδιά ηλικίας 7 ετών έχουν ποσοστά βίας 77%. (<http://www.saferinternet.gr>, 13.40, 10/06/07)

Μία ακόμη ένδειξη του προβλήματος είναι η μαρτυρία μητέρας ενός εντεκάχρονου που σημειώνει η Healy (1996). Η μητέρα αναφέρει ότι « *Αν δεν τον ανάγκαζα να φάει, να κοιμηθεί και να πάει σχολείο, θα μπορούσε να είναι μπροστά απ' αυτό το βιντεοπαιχνίδι 24 ώρες την ημέρα!*»

Χαρακτηριστικές είναι και οι ακόλουθες μαρτυρίες που αναφέρει η Winn(1991) οι οποίες είναι σχετικές με το πρόβλημα της υποδούλωσης στην τηλεόραση.

Μία μητέρα λέει «*ο δεκάχρονος γιος μου είναι αγκιστρωμένος στην τηλεόραση όπως ο αλκοολικός στο ποτό. Προσπαθεί απεγνωσμένα να παζαρέψει μαζί μου: "αν με αφήσεις να δω δέκα λεπτά ακόμα, υπόσχομαι αύριο να μη δω καθόλου". Κατάντησε πια πάθος και αυτό με τρομάζει.*»

Μία άλλη μητέρα λέει για τον εξάχρονο γιο της «*Πέρσι το καλοκαίρι είμαστε στο Ισραήλ, όπου οι τηλεοπτικοί σταθμοί σταματούν νωρίς το βράδυ. Ο γιος μου γύριζε το κουμπί προσπαθώντας να πιάσει αραβικούς σταθμούς που λειτουργούσαν ακόμα αν και δεν καταλάβαινε λέξη. Ήθελε μόνο και μόνο να βλέπει κάτι.*»

Ένας πατέρας λέει για τη συμπεριφορά του οκτάχρονου παιδιού του όταν του στέρησαν την τηλεόραση. «*Για δύο βδομάδες είχαν χαλάσει και οι δύο μας συσκευές. Ο Τέρνς έφτασε σε τέτοιο σημείο που μας έδινε την εντύπωση ότι, αν συνέχιζε να μην βλέπει τίποτα στην τηλεόραση, θα τρελαινόταν. Ήταν νευρικός, ανικανοποίητος, έτρεχε πέρα-δώθε πατώντας στα έπιπλα. Δεν ήξερε τι να κάνει και η συμπεριφορά του χειροτέρευε μέρα με τη μέρα. Τελικά συνεννοηθήκαμε με φίλους γείτονες να πηγαίνει να βλέπει στη δική τους τηλεόραση τουλάχιστον τα κινούμενα σχέδια της Κυριακής.*»

Τέλος η Greenfield (1988) καταγράφει τα λόγια ενός εντεκάχρονου. «*Βλέπεις τόση πολλή βία, που χάνει τη σημασία της. Αν έβλεπα κάποιον να σκοτώνεται στην πραγματικότητα δε θα το θεωρούσα και τίποτα σπουδαίο. Υποθέτω ότι σιγά σιγά γίνομαι σκληρό καρύδι.*»

Σκοπός της μελέτης

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η διερεύνηση της επίδρασης των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας στην εμφάνιση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς στα παιδιά σχολικής ηλικίας. Πιο συγκεκριμένα, να μελετηθεί κατά πόσον η εκδήλωση μιας τέτοιας συμπεριφοράς από τα παιδιά οφείλεται στην επίδραση των επιθετικών προτύπων που προβάλλονται από αυτά τα μέσα.

Οι επιμέρους στόχοι που τέθηκαν είναι:

- α) Η ανάλυση της έννοιας της επιθετικότητας κατά την παιδική ηλικία και η παρουσίαση επιστημονικών θεωριών αναφορικά με τη γένεση της.
- β) Η ανάλυση των θεωριών που ερμηνεύουν τις επιδράσεις της προβαλλόμενης βίας και επιθετικότητας από τα Μ.Μ.Ε.
- γ) Η αντιπαράθεση των απόψεων και των επιστημονικών ερευνών προκειμένου να επιτευχθεί μία σφαιρική άποψη στο υπό μελέτη θέμα.
- δ) Η παρουσίαση της βίας και της επιθετικότητας από τα Μ.Μ.Ε
- ε) Η εκτίμηση των επιδράσεων των Μ.Μ.Ε στην συμπεριφορά των παιδιών.
- στ) Ο παιδευτικός ρόλος του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος στη δημιουργία κριτικής στάσης του παιδιού απέναντι στα μηνύματα που εισπράττει.
- ζ) Ο εντοπισμός και η παρουσίαση του νομοθετικού πλαισίου των Μ.Μ.Ε για την προστασία των ανηλίκων από την προβαλλόμενη βία.

Ορισμοί όρων

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Όπως αναφέρεται στο βιβλίο *‘Βασικά θέματα της Κοινωνιολογίας και Κοινωνιολογικό Λεξικό’* (1982) “για την υποδήλωση των Μ.Μ.Ε διεθνώς επικρατεί ο όρος «mass media».” Ο όρος των Μ.Μ.Ε υποδηλώνει “τα σύγχρονα μέσα μετάδοσης που αγκαλιάζουν ένα ευρύτερο κοινό «τη μάζα». Στα Μ.Μ.Ε συγκαταλέγονται το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, ο κινηματογράφος κ.α.”

Επιθετικότητα

“Ο όρος “Aggression” δηλαδή επιθετικότητα, προέρχεται από το λατινικό ρήμα "ad-gredior" που σημαίνει, προσέρχομαι βαδίζοντας. Το ουσιαστικό "gressus" ή "gressio" σημαίνει: βάδισμα, περπάτημα, κίνηση, πορεία. Το ρήμα όμως σε ιδιαίτερη εννοιολογική συνάφεια σημαίνει «πλησιάζω κάποιο πρόσωπο ή πράγμα με ορισμένο σκοπό». Αυτό το πλησίασμα μπορεί να είναι φιλικό και ειρηνικό με την έννοια του «απευθύνομαι σε κάποιον». Μπορεί όμως αυτό το πλησίασμα να είναι και εχθρικό και τότε έχει τη σημασία του «επιτίθεμαι, εισβάλλω, επιτίθεμαι αιφνιδιαστικά». Στη σημασία όμως των όρων " aggressio, aggressus" (η επίθεση, η έφοδος) και του "aggressor" (ο επιτιθέμενος), υπερτερεί το εχθρικό στοιχείο. Στην καθημερινή χρήση στον όρο επιθετικότητα εννοιολογικά υποχωρεί το ειρηνικό και φιλικό στοιχείο και επικρατεί περισσότερο το νόημα μιας εχθρικής επιθετικής πράξης ενός προσώπου ή ζώου εναντίον ενός άλλου προσώπου ή ζώου, ή εναντίον ενός αντικειμένου.” (Βουϊδάσκη, 1983,σελ.118,119)

Βία

Η βία ορίζεται “σαν φυσική επιθετικότητα, που κατευθύνεται εναντίον προσώπων και προϋποθέτει μία κατάσταση δύο τουλάχιστον συμμετεχόντων μερών. Είναι η εκδήλωση δύναμης ή και εξουσίας, που έχει σαν συνέπεια ή και σκοπό τη βλάβη μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων ανθρώπων.” (Βουϊδάσκη, 1992,σελ.21)

Επιπλέον βία είναι μια πράξη που «εισάγεται» με οδυνηρό ή επιζήμιο τρόπο στη φυσική, ψυχολογική και κοινωνική υγεία-κατάσταση ατόμων ή ομάδων. Η βία μπορεί να είναι φανερή ή μυστηριώδης, φυσική ή σκόπιμη, ν' απευθύνεται σε πρόσωπα ή πράγματα, να είναι δικαιολογημένη ή αδικαιολόγητη, πραγματική ή συμβολική, ξαφνική ή σταδιακή και οι επιδράσεις της να κυμαίνονται από ασήμαντες μέχρι και καταστρεπτικές. (Ναυρίδης, 1988, σελ. 377)

Παιδική ηλικία

Η παιδική ηλικία είναι "η περίοδος ανάμεσα στο 7^ο και 12^ο έτος ανάπτυξης ενός ατόμου."(Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.11)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

A. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το ουσιαστικότερο και παλιότερο μέσο επικοινωνίας των ανθρώπων είναι η γλώσσα, η οποία είναι ένα λειτουργικό σύστημα από έννοιες και σύμβολα. Επειδή οι μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των διαφόρων χωρών της γης εμποδίζουν συχνά τη δυνατότητα γλωσσικής (άμεσης) επικοινωνίας, γι' αυτό ο άνθρωπος, στο πέρασμα του χρόνου, ανακάλυψε τη γραφή, τον τύπο, την φωτογραφία, τον τηλέγραφο, το τηλέφωνο, το ράδιο και τελευταία τα λεγόμενα οπτικοακουστικά μέσα (φιλμς, τηλεόραση, video, computers κτλ.). (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 100-101)

Πριν 500 χρόνια ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος με την εφεύρεση της τυπογραφίας δημιούργησε έναν διαφορετικό τρόπο καταγραφής και, ιδιαίτερα, διάδοσης της ανθρώπινης γνώσης. Το έντυπο βιβλίο επέκτεινε τη διάδοση της μνήμης της γνώσης και της πληροφορίας πολύ πέρα από τα όρια της κοινωνικής ομάδας μέσα στην οποία είχαν δημιουργηθεί. Ήταν μια διάδοση πολύ πιο μαζική από αυτή που είχαν γνωρίσει ο αρχαίος και ο μεσαιωνικός κόσμος των παπύρων και των χειρόγραφων βιβλίων. Κι αυτό λόγω της μεγάλης αναπαραγωγικής ικανότητας της τυπογραφίας. Δικαίως, λοιπόν, το τυπωμένο βιβλίο αποκλήθηκε το πρώτο μέσο της σύγχρονης μαζικής επικοινωνίας. (Μπασαντής, 1993, σελ. 11)

Η μαζική εξάπλωση του έντυπου βιβλίου αναστάτωσε τις μεσαιωνικές κοινωνίες της εποχής, ίσως με τον ίδιο τρόπο που αναστατώθηκαν οι κοινωνίες σε επόμενους αιώνες από την έλευση της εφημερίδας, του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης. (Μπασαντής, 1993, σελ. 45)

Το πρώτο μαζικό σύστημα επικοινωνίας διαμορφώνεται στην αρχή του 16^{ου} αιώνα. Σε αυτό το σύστημα το τυπωμένο βιβλίο κατέχει την κεντρική θέση. Η εμφάνιση των εφημερίδων τον 17^ο αιώνα και η κυριαρχία τους κατά τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα αναδιατάσσει την έντυπη επικοινωνία καθώς, αργά μα σταθερά, την κεντρική θέση του επικοινωνιακού συστήματος καταλαμβάνει το νέο έντυπο μέσο. Αυτό διαρκεί μέχρι τον 20^ο αιώνα, οπότε εμφανίζονται σε μαζική κλίμακα τα νέα οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας: δίσκος,

κινηματογράφος, ραδιόφωνο, μαγνητόφωνο, τηλεόραση. (Μπασαντής, 1993, σελ. 46)

Το ραδιόφωνο εμφανίζεται την περίοδο 1921 με 1922 σχεδόν συγχρόνως σε όλα τα βιομηχανικά κράτη και ανοίγει νέες προοπτικές στην ιστορία των μέσων επικοινωνίας. Δημιουργεί μία “φωλιά χρήσης”, την οικογενειακή ακρόαση στο σπίτι τα βράδια, στην οποία θα ενταχθεί αργότερα η τηλεόραση. (Λαβενίρ, 1999,σελ.301,302)

Η διαδικασία της τεχνικής εξέλιξης της τηλεόρασης αναπτύσσεται, ενώ το 1950 αναδεικνύεται ως μέσο μαζικής επικοινωνίας. Η μεταβολή του κλασικού μοντέλου της τηλεόρασης ξεκινά στις ΗΠΑ μετά το 1975. Η τηλεόραση, η οποία αναπτύσσεται αρχικώς ως βραδινή οικογενειακή συνήθεια, τείνει να αντικαταστήσει και να ανταγωνιστεί το ραδιόφωνο σε όλες τις χρηστικές του μορφές μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980. (Λαβενίρ, 1999,σελ.341,342) Η δυναμική παρουσία της ,φαίνεται να κυριαρχεί όλο και περισσότερο σε όλους τους χώρους της πολιτιστικής, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής του ανθρώπου. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 15)

Στα τελευταία χρόνια εμφανίστηκε ένα νέο μέσο επικοινωνίας που ενθουσίασε τους νέους και ανησύχησε τους μεγαλύτερους: τα βιντεοπαιχνίδια. Μερικοί ενήλικοι φοβούνται πως, ακόμα πιο πολύ από ότι η τηλεόραση, τα παιχνίδια αυτά είναι στην καλύτερη περίπτωση επιπόλαια και, στη χειρότερη, ανόητα, αποχαυνωτικά και βίαια. Ενώ αρκετοί θεωρούν τη δημοτικότητα των μικροκομπιούτερ ανάμεσα στους νέους πολύ ευοίωνα, άλλοι φοβούνται ότι τα μικροκομπιούτερ ενισχύουν τις α-κοινωνικές ή ακόμα και τις αντικοινωνικές τάσεις. (Greenfield, 1988, σελ.16)

Η Greenfield (1988) γράφει ότι το κύκλωμα ενός κομπιούτερ που στη δεκαετία του 1960 κόστιζε πολύ και χρειαζόταν πάρα πολύ χώρο, τώρα μπορεί να φτιαχτεί οικονομικότερα και με πολύ μικρότερο μέγεθος. Παρατηρήθηκε έτσι μια μεγάλη αύξηση στην ύπαρξη μικρών κομπιούτερ που να μπορούν να διατεθούν στο ευρύ κοινό. Τα παιδιά δείχνουν να έλκονται περισσότερο από αυτήν την τεχνολογία. Στον καιρό των περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων, τα σχολεία αγόραζαν κομπιούτερ και πλέον τα παιδιά έχουν στο σπίτι τους αληθινά προγραμματιζόμενα κομπιούτερ κι όχι απλές μηχανές, κατάλληλες μόνο για παιχνίδι. Έτσι τα κομπιούτερ έχουν γίνει ένα σπουδαίο μέσο επικοινωνίας στη ζωή των παιδιών.

Τέλος, το Internet αρχίζει να γίνεται μέρος της καθημερινότητας όλο και περισσότερων ανθρώπων και το 1995 φτάνει να αριθμεί τριάντα με σαράντα εκατομμύρια χρήστες. (Λαβενίρ, 1999,σελ.498)

B. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Εξαιτίας της πολυπλοκότητας της έννοιας μπορεί κανείς να συμπεράνει πως υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί και μεταξύ τους αποκλίνοντες ορισμοί της επιθετικότητας, ανάλογα με τη θεωρητική άποψη που εκπροσωπεί ο καθένας. (Βουϊδάσκη 1983, σελ.20) Μερικοί επιστήμονες ορίζουν την επιθετικότητα, ως μία έμφυτη ορμή, άλλοι ως μία κοινωνικά αποκτώμενη ιδιότητα και άλλοι τελικά ως μία αντίδραση του ανθρώπου σε ερεθίσματα του περιβάλλοντος, όπως κίνδυνος, απειλή, προσβολή, κακομεταχείριση, αγωνία, ανικανοποίητες ανάγκες, άμυνα της εδαφικής περιοχής κ.τ.λ. (Τσαρδάκης 1983, σελ.17).

Καμιά θεωρία της επιθετικότητας δεν μπορεί να εξηγήσει όλες τις μορφές της επιθετικής συμπεριφοράς και γι' αυτό το λόγο οι διάφοροι ορισμοί που δόθηκαν μέχρι σήμερα, αποκλίνουν σημαντικά μεταξύ τους. (Τσαρδάκης 1983, σελ.17).

Ενδεικτικά αναφερόμενοι σε συγγραφείς, οι Hacker (1977) και Battagay (1979) ορίζουν την έννοια της επιθετικότητας ως επιθετική συμπεριφορά που σημαίνει μία λανθάνουσα εχθρική ιδιότητα του ανθρώπου με καταστροφικές διαθέσεις. Κανείς διακρίνει συχνά μεταξύ των εννοιών επίθεση και επιθετικότητα, η πρώτη να χαρακτηρίζει μία επιθετική συμπεριφορά (ενέργεια), ενώ η δεύτερη μία ετοιμότητα για επίθεση (τάση) (Τσαρδάκης 1983, σελ.17).

Κατά τον A. Becker σαν επιθετικότητα ορίζονται τα εσωτερικά και εξωτερικά συμβάντα, τα οποία προκαλούν βλάβη στα αντικείμενα της επιθετικότητας. Σύμφωνα με τον ίδιο, η επιθετικότητα παρουσιάζει δύο αντίθετες βασικές κατευθύνσεις. Από τη μία μεριά την πρωταρχική κατεύθυνση εναντίον εξωτερικών αντικειμένων και από την άλλη μια δευτερογενή παλινδρόμηση εναντίον του ίδιου του προσώπου. (Βουϊδάσκη, 1983,σελ.20)

Ο Αμερικανός ψυχολόγος John Dollard και οι συνεργάτες του (1939) ορίζουν την επιθετικότητα ως μία ενέργεια, της οποίας στόχος

αντίδρασης είναι ο τραυματισμός ενός οργανισμού (ή υποκατάστατου - οργανισμού) (Τσαρδάκης 1983, σελ.18).

Κατά τον Αμερικανό ψυχολόγο Albert Bandura οι τρόποι συμπεριφοράς, που σκοπεύουν στην προσωπική ζημία ή στη καταστροφή περιουσίας διαβαθμίζονται ως επιθετικοί. Η ζημία μπορεί να είναι ψυχική, στη μορφή της προσβολής ή ταπείνωσης, καθώς επίσης φυσική, στη μορφή σωματικού τραυματισμού (Τσαρδάκης 1983, σελ. 18).

Ο Βιεννέζος ψυχίατρος Friedrich Hacker (1977) ορίζει την επιθετικότητα «ως μία εσωτερική τάση για ενέργεια, η οποία αρχικά εκφράζεται ως ενεργητικότητα και αργότερα, στις διάφορες ατομικές και ομαδικές κοινωνικά μαθημένες και μεταδιδόμενες μορφές, εκτείνεται από την αυτοεπιβεβαίωση μέχρι τη φρικαλεότητα» (Τσαρδάκης 1983, σελ.18).

Αν κανείς συγκρίνει αυτούς τους ορισμούς μεταξύ τους, μπορεί να οδηγηθεί στο συμπέρασμα, ότι επιθετικότητα σημαίνει μία προς τα έξω κατευθυνόμενη ενέργεια με προφανείς τάσεις καταστροφικότητας. Κατά πόσο όμως αυτή η τάση είναι μία έμφυτη εσωτερική ορμή ή μία κοινωνική αποκτώμενη ιδιότητα του ανθρώπου, στο σημείο αυτό υπάρχουν διάφορες θεωρητικές απόψεις, που στηρίζονται σε επιστημονικά δεδομένα και είναι διαμετρικά αντίθετες μεταξύ τους. (Τσαρδάκης 1983, σελ.19).

B.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ένα θέμα που έχει δημιουργήσει έντονες συζητήσεις μεταξύ των ψυχολόγων είναι η αρχική αιτία, η <πηγή> της ανθρώπινης επιθετικότητας καθώς και οι παράγοντες που την προκαλούν. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.119)

Η πολλαπλότητα των μορφών επιθετικής συμπεριφοράς, καθώς επίσης και οι διαφορές απόψεων, αναφορικά με τους όρους κάτω από τους οποίους γεννιέται η επιθετικότητα, οδήγησαν στην εξέλιξη διάφορων θεωρητικών μοντέλων, τα οποία προσπαθούν να εξηγήσουν το φαινόμενο, το καθένα με το δικό του τρόπο (Τσαρδάκης 1983, σελ.19). Από τη μία υπάρχουν οι υποστηρικτές της άποψης ότι η επιθετικότητα είναι εγγενής βιολογική ορμή και από την άλλη οι υποστηρικτές που θεωρούν ότι η επιθετικότητα είναι επίκτητη και αποτέλεσμα μάθησης (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.119).

Στα πλαίσια αυτής της μελέτης θίγονται τα σπουδαιότερα και επικρατέστερα θεωρητικά μοντέλα, προπάντων το ψυχαναλυτικό μοντέλο-ορμών του Sigmund Freud, το μοντέλο-ένστικτων του Konrad Lorenz, η θεωρία της ματαίωσης-επίθεσης του John Dollard και η θεωρία της κοινωνικής μάθησης (θεωρία περιβάλλοντος) του Albert Bandura (Τσαρδάκης 1983, σελ.19).

A) Ψυχαναλυτικό μοντέλο-ορμών.

Το ψυχαναλυτικό μοντέλο για τη γένεση της επιθετικότητας, ξεκινά από την υπόθεση, ότι σε κάθε άτομο ενυπάρχει μία δυναμικά ενεργούσα κινητήριο ορμή. Ο Sigmund Freud αναφέρεται σε μία αυτόνομη «ορμή θανάτου» η οποία, ως καταστρεπτική αρχή, στέκεται πολικά αντίθετη στη «σεξουαλική ορμή» και σε όλα τα ένστικτα, που συμβάλουν στη διατήρηση της ζωής. Αυτή η ορμή, όταν κατευθύνεται προς τα έξω, εκδηλώνεται ως επιθετικότητα και όταν κατευθύνεται προς τα μέσα, δηλαδή εναντίον του ίδιου του Εγώ, ως μία τάση για

αυτοκαταστροφή (Τσαρδάκης 1983, σελ.20). Επιπλέον θεωρεί ότι στην επιθετικότητα μεταβιβάζονται και συμπυκνώνονται οι συγκινησιακές παρορμήσεις, που συνοδεύουν το παιδί εκείνο που δεν μπόρεσε ν' αναπτύξει τη φυσική του κοινωνική ορμή, ή την ανέπτυξε ελλιπώς ή με άσχημους χειρισμούς και φέρει πολλά ψυχολογικά τραύματα. Η ενεργητική ή παθητική επιθετικότητα δεν μπορεί να ριζώσει σε άτομα που ανατράφηκαν με σεβασμό στη φυσική ορμή, στην τάση ανάπτυξης και υγείας κάθε ανθρώπου, σε άτομα ισορροπημένα, ώριμα και ευτυχισμένα. (Κοσμόπουλος 2006, σελ.121). Κατά συνέπεια η αντι-κοινωνική συμπεριφορά ενός παιδιού δημιουργείται από σφάλματα ή βασικές παραλείψεις στην αγωγή του.

Ο ψυχολόγος Albert Bandura (1979) σημειώνει ότι, σύμφωνα με το μοντέλο ορμών του S. Freud το άτομο είναι έτοιμο, ανάλογα με το απόθεμα ενέργειας που διαθέτει, να επιδείξει επιθετική συμπεριφορά στα υποκείμενα και αντικείμενα του περιβάλλοντός του. Ο Freud υποστηρίζει ότι, επειδή η ορμή της επιθετικότητας βρίσκεται στην ίδια τη φύση του ανθρώπου και υπηρετεί την ικανοποίηση των ορμών του, ακόμη και η καλύτερη δυνατή βελτίωση των εξωτερικών όρων ζωής, δε θα μπορούσε να ενεργήσει εναντίον αυτής και να την εξαλείψει ή να τη μειώσει (Τσαρδάκης 1983, σελ.20). Ο S. Freud για να μπορέσει να εξηγήσει τη μανία αλληλοεξόντωσης που επέδειξαν οι άνθρωποι κατά τον παγκόσμιο πόλεμο, δέχτηκε ότι, παράλληλα με το ένστικτο για έρωτα και ευχαρίστηση, υπάρχει και το ένστικτο του θανάτου και της καταστροφής, το οποίο απεργάζεται την εξόντωση των άλλων, ακόμα και τη δική μας (αυτοκτονία) (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.120).

B) Το μοντέλο των ορμών-ενστίκτων.

Το μοντέλο των ορμών-ενστίκτων, που έχει εξελίξει ο γνωστός εθολόγος Konrad Lorenz, ξεκινά από την υπόθεση, ότι η επιθετική συμπεριφορά του ανθρώπου προγραμματίζεται μέσω προσαρμοστικών μηχανισμών, οι οποίοι λειτουργούν από τη βαθιά περίοδο της προϊστορικής καταγωγής του. Ο Lorenz αποδίδει την επιθετικότητα

στον άνθρωπο σε μία εσωτερική ρύθμιση επιλογής του αγριάνθρωπου της προϊστορικής εποχής, ο οποίος έπρεπε να παλέψει με τα στοιχεία της φύσης για να επιζήσει, η οποία όμως ρύθμιση τον ακολουθεί σε όλη την ιστορική του διαδρομή σαν μία έμφυτη προίκα (Τσαρδάκης 1983, σελ.22). Ο άνθρωπος, όπως και όλα τα ζωικά είδη, έχει εγγενώς προικιστεί με το πολεμικό ένστικτο, το οποίο αυθόρμητα θα εκδηλωθεί και το οποίο θεωρείται ένα κίνητρο θετικό και όχι κάτι <<αντικοινωνικό>> που πρέπει να δαμαστεί, γιατί είναι μέσο απαραίτητο για την αυτοπροστασία και τη διατήρηση του είδους. Ο Lorenz όμως στις μακροχρόνιες έρευνές του παρατήρησε ότι οι επιθετικές αυτές ενέργειες μεταξύ των ζώων είναι περισσότερο τελετουργικές και ποτέ δεν οδηγούν σε θανάτωση του αντιπάλου. Είναι περισσότερο ένα συμβολικό <<παιχνίδι>> για επίδειξη δύναμης. Τα δεδομένα του Lorenz οδήγησαν πολλούς να υποστηρίξουν ότι ο άνθρωπος είναι το μόνο είδος που δια μέσου των αιώνων θανατώνει τον όμοιό του (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.119, 120).

Μεταξύ της θεωρίας των ενστίκτων του Lorenz και της θεωρίας των ορμών του Freud, υπάρχουν βέβαια ομοιότητες, αλλά συγχρόνως υπάρχει και μία ουσιαστική διαφορά. Ο Freud ήταν ερευνητής της ανθρώπινης ψυχής, ενώ ο Lorenz είναι παρατηρητής της συμπεριφοράς των ζώων. Ο Lorenz ομιλεί συχνά για ένα <<κοινοβούλιο>> των ενστίκτων. Κάτω από την έννοια αυτή καταλαβαίνει κανείς διάφορες ορμές, όπως η ορμή της αυτοσυντήρησης, της αυτοάμυνας, της αναπαραγωγής, της διατροφής, της τάσης για εξουσία κτλ., οι οποίες ενεργοποιούνται συχνά κατά έναν τρόπο διάφορο, ανάλογα με τις ανάγκες της στιγμής. (Τσαρδάκης 1983, σελ.23).

Γενικότερα οι υποστηρικτές της εγγενούς βιολογικής ορμής δέχονται ότι οι διάφοροι οργανισμοί έχουν σαφή προδιάθεση για εκδήλωση επιθετικότητας. Χωρίς αυτή την προδιάθεση πολλοί οργανισμοί δεν θα μπορούσαν να επιζήσουν. Η τάση αυτή γίνεται βίαιη και καταστροφική, όταν το περιβάλλον δεν επιτρέπει φυσιολογικές διόδους έκφρασης. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.120).

Κατά συνέπεια το μίσος και η βία, σύμφωνα με τους υποστηρικτές της εγγενούς βιολογικής ορμής, είναι κάτι το αναπόφευκτο και ότι το καλύτερο που έχουν να κάνουν οι άνθρωποι είναι να βρουν διεξόδους μη επιβλαβείς κοινωνικά, προς τις οποίες να κατευθυνθεί το αναπόφευκτο μίσος (Herbert, 1998, σελ.25, 26)

Γ) Η θεωρία της ματαίωσης-επίθεσης.

Οι υποστηρικτές της εξωγενούς φύσης της επιθετικότητας δέχονται ότι το είδος και ο βαθμός επιθετικής συμπεριφοράς που εκδηλώνει ένα άτομο εξαρτάται από διαπροσωπικούς και κοινωνικούς παράγοντες (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.120).

Ένας από τους εκφραστές αυτής της άποψης είναι ο ψυχολόγος, John Dollard με το θεωρητικό μοντέλο της ματαίωσης-επίθεσης. Ματαίωση είναι η εσωτερική κατάσταση ή το συναίσθημα αναστάτωσης που νιώθουμε, όταν ένα μάλλον αξεπέραστο εμπόδιο δεν μας επιτρέπει να ικανοποιήσουμε μία ανάγκη μας ή να πραγματοποιήσουμε κάποιον επιδιωκόμενο σκοπό (Herbert, 1998, σελ.27). Η εσωτερική θυμική κατάσταση που δημιουργείται έχει ως τυπική αναπόφευκτη αντίδραση την επιθετική συμπεριφορά. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.121).

Σύμφωνα με το θεωρητικό μοντέλο της ματαίωσης-επίθεσης, η επιθετική συμπεριφορά ερμηνεύεται, σε ψυχαναλυτική έννοια, ως αποτέλεσμα στέρησης βιωμάτων στην πρώιμη παιδική ηλικία. Ήδη κατά την αρχική διαδικασία κοινωνικοποίησης, για να μπορέσει το παιδί να αυτοεπιβεβαιωθεί απέναντι στις διάφορες κοινωνικές ομάδες, πρέπει να εσωτερικοποιήσει βασικούς τρόπους συμπεριφοράς, κατά το πρότυπο των γονέων του. Έτσι αμέσως μετά τη γέννηση, οι γονείς θέτουν στο παιδί απαιτήσεις, οι οποίες συχνά δεν ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες του. Το παιδί π.χ. πρέπει να συνηθίσει στη διατροφή, στην άσκηση καθαριότητας, στον ύπνο, και μάλιστα σε χρονικά διαστήματα, τα οποία επιβάλλονται «έξωθεν» και δεν καθορίζονται μέσω των βιολογικών του αναγκών. (Τσαρδάκης 1983, σελ.30).

Επιπλέον οι γονείς τείνουν να αμείβουν την επιθυμητή εκάστοτε συμπεριφορά των παιδιών τους. Είναι γνωστό, ότι τρόποι συμπεριφοράς, που είναι κοινωνικά επιθυμητοί ενισχύονται συνήθως με αμοιβές. Αντίθετα ανεπιθύμητοι τρόποι συμπεριφοράς του παιδιού τιμωρούνται. Για να επιδράσουν οι γονείς αντίθετα στην επιθετική συμπεριφορά εφαρμόζουν συχνά διάφορες τεχνικές αγωγής και μεθόδους, όπως π.χ. τη στέρηση αμοιβής, τη σύσταση, την προειδοποίηση, την απειλή και την τιμωρία. Συχνά οι γονείς απαγορεύουν τα παιδιά τους να παίζουν με ποθητά αλλά ακριβά ή επικίνδυνα αντικείμενα και τα τιμωρούν, όταν κάνουν κάποια ζημιά. Όλα αυτά τα μέτρα, επιδρούν στη συμπεριφορά των παιδιών και ενισχύουν την εκδήλωση επιθετικότητας. (Τσαρδάκης 1983, σελ.31).

Υπάρχουν διάφορες τακτικές με τις οποίες τα άτομα αντιμετωπίζουν το θυμό και την ευθύνη στις διάφορες ματαιωτικές καταστάσεις. Παρατηρούνται όμως, κυρίως τρεις βασικοί τύποι: Α) Ο αλλοτιμωρητικός τύπος. Το άτομο αυτό έχει την τάση να συμπεριφέρεται εχθρικά στους άλλους, επειδή τους θεωρεί υπεύθυνους για τις ατυχίες του. Β) Αυτο-τιμωρητικός. Το άτομο έχει την τάση να αναζητάει την ευθύνη μέσα του και να θεωρεί ότι ο εαυτός του είναι υπεύθυνος για τις ματαιώσεις του. Γ) Ο τύπος της «αμυντικής» ατιμωρησίας. Το άτομο αποκρύπτει τη ματαιωτική κατάσταση, αρνείται την ύπαρξη της και δεν αποδίδει ευθύνες σε κανέναν, ούτε στους άλλους ούτε στον εαυτό του. (Herbert, 1998, σελ.28,29).

Κατά συνέπεια, ο Dollard θεωρεί ότι οι απαγορεύσεις, οι προσβολές, οι ταπεινώσεις, οι απειλές και οι τιμωρίες, οι οποίες επιβάλλονται από τους γονείς στα παιδιά, οδηγούν από την πλευρά τους σε ματαιώσεις, των οποίων αποτέλεσμα είναι μία νέα σειρά διαρκών επιθετικών αντιδράσεων. Κατά την έννοια αυτή καθιστά πάνω απ' όλα τους γονείς υπεύθυνους για την επιθετική συμπεριφορά των παιδιών τους (Τσαρδάκης 1983, σελ.31).

Μολονότι η θεωρία της ματαίωσης-επίθεσης ήταν για πολλά χρόνια γενικά παραδεκτή, σήμερα το δεδομένο ότι η παρεμπόδιση μίας

εμπρόθετης ενέργειας οδηγεί πάντα σε επιθετική συμπεριφορά, θεωρείται υπερβολικό και επιστημονικά αβάσιμο. Έρευνες έχουν δείξει ότι υπάρχουν τεράστιες διατομικές διαφορές ως προς το επίπεδο ανοχής της ματαίωσης. Επιπλέον ορισμένα άτομα είναι ευέξαπτα, έτοιμα να αντιδράσουν και σε μικρής σημασίας μορφές ματαίωσης, ενώ άλλα παραμένουν ήρεμα και ανεπηρέαστα (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.121).

Δ) Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης.

Μία άλλη άποψη δέχεται ότι η επιθετική συμπεριφορά μπορεί να είναι μία συντελεστική αντίδραση που χρησιμοποιείται ως μέσο για την επίτευξη κάποιας αναμενόμενης αμοιβής, ή να είναι μιμητική αντίδραση επιθετικών προτύπων. Χαρακτηριστικά ο ψυχολόγος Richard Walters, έπειτα από πειράματα έδειξε ότι το άτομο συχνά συμπεριφέρεται επιθετικά, γιατί έχει μάθει ότι μ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζει κάποιο επιθυμητό αποτέλεσμα. Το άτομο από προηγούμενες εμπειρίες του έχει διαπιστώσει ότι ορισμένες αμοιβές είναι επακόλουθο ορισμένων επιθετικών ενεργειών και για να εξασφαλίσει τις αμοιβές αυτές θα πρέπει να εκδηλώσει την αντίστοιχη επιθετική ενέργεια. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.121).

Κατά τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η επιθετική συμπεριφορά είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος αποκτώμενη, δηλαδή μαθημένη κοινωνική συμπεριφορά, κατά την οποία ο παρατηρητής-θεατής αναλαμβάνει και εσωτερικοποιεί τα δείγματα συμπεριφοράς του μοντέλου - προσώπου που παρατηρεί. Εδώ πρόκειται για μία διαδικασία μάθησης, μέσω παρατήρησης και μίμησης των πράξεων των μοντέλων - προσώπων από τα παιδιά. Η θεωρία αυτή συνδέεται προπάντων με το όνομα του Αμερικανού κοινωνικού ψυχολόγου Albert Bandura (Τσαρδάκης 1983, σελ.33). Ο Bandura έδειξε ότι ακόμα και όταν το παιδί παρατηρήσει είτε στην πραγματικότητα είτε σε εικονική μορφή (τηλεόραση, κινηματογράφος) ένα επιθετικό πρότυπο, θα εκδηλώσει επιθετική συμπεριφορά, ανεξάρτητα από το αν η συμπεριφορά αυτή θα αμειφθεί ή εάν είναι αναμενόμενη.

(Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.123).

Ένα από τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι, αν τα παιδιά μιμούνται όλα τα μοντέλα με την ίδια ένταση ή όχι. Κατά τον Bandura, υπάρχουν μοντέλα, τα οποία ασκούν μεγαλύτερη επιρροή και είναι πιο αγαπητά από άλλα, γιατί τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα προκαλούν μεγαλύτερη προσοχή. Σ' αυτά τα γνωρίσματα ανήκουν το μέγεθος του σώματος (ύψος, δύναμη), η ζωηρότητα, το κύρος, η αξία της είδησης (πληροφορίας) που μεταδίδουν, η φιλικότητα του μοντέλου-προσώπου. Επίσης άλλα γνωρίσματα, τα οποία επηρεάζουν τη στάση και τους τρόπους συμπεριφοράς του παρατηρητή είναι η ηλικία, το φύλο και η κοινωνική θέση εξουσίας του μοντέλου (Τσαρδάκης 1983, σελ.34).

Επιπλέον αύξηση της επιθετικότητας παρατηρείται ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται ως πρότυπα-μοντέλα όχι μόνο ενήλικοι αλλά και συνομήλικοι. Έρευνες έχουν δείξει ότι τα μικρά παιδιά μιμούνται και αναπαράγουν επιθετικές ενέργειες τόσο των ενηλίκων όσο και των συνομηλίκων τους. Η αποτελεσματικότητα όμως των ομηλίκων προτύπων είναι βραχυπρόθεσμη. Η μίμηση τους είναι έντονη μόνο για λίγο χρόνο αμέσως μετά τη θέα τους. Αντίθετα, η μίμηση ενηλίκων προτύπων διαρκεί πολύ περισσότερο έχοντας μακροπρόθεσμες επιδράσεις. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.125).

Τα ευρήματα των ερευνών των ψυχολόγων της κοινωνικής μάθησης, για την μίμηση προτύπων, υπογραμμίζουν τον τεράστιο ρόλο που διαδραματίζει η τηλεόραση στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς του παιδιού (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.125).

B.2 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ.

Ένα μεγάλο μέρος της παιδικής επιθετικότητας είναι μία φυσική, αν και ‘‘κουραστική’’, παρενέργεια της κοινωνικοποίησης, διαδικασία κατά την οποία τα άτομα αποκτούν γνώση, αξίες και δεξιότητες που επιτρέπουν την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία. Ήδη από τη γέννηση του ένα παιδί εμφανίζει ατομικές διαφορές στη διεκδικητικότητα και στην παθητικότητα. (Herbert, 2000, σελ.13).

Με την πάροδο της ηλικίας παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές ως προς τον τρόπο έκφρασης της επιθετικότητας. Αρχικά το βρέφος χρησιμοποιεί το κλάμα και τα ξεφωνητά. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.126). Το βρέφος δεν μπορεί να ανεχθεί να μη ικανοποιούνται οι επιθυμίες του και έχει την τάση να αντιδρά επιθετικά, όταν παρεμποδίζεται. Στα μικρά παιδιά οι εκδηλώσεις θυμού δεν κατευθύνονται σε κάποιο άλλο συγκεκριμένο πρόσωπο είναι αυτοκαταστροφικής μορφής. Τέτοιες εκδηλώσεις είναι να πηδούν νευριασμένα πάνω-κάτω, να κρατούν την αναπνοή τους, να κοκαλώνουν το σώμα τους, να ξεφωνίζουν, να μουγκρίζουν κ.λ.π. Αργότερα, εμφανίζεται η εχθρική-εκδικητική συμπεριφορά, η οποία αποβλέπει να προκαλέσει πόνο-βλάβη σε κάποιον άλλον. Και η επιθετικότητα αυτή παρουσιάζει εξίσου μεγάλη ποικιλία. Στα πλαίσια μιας τέτοιας συμπεριφοράς το παιδί μπορεί να πετάει πράγματα, να αρπάζει δυνατά με τα χέρια, να τσιμπάει, να δαγκώνει, να χτυπάει, να βρίζει, να διαπληκτίζεται, να επιμένει ανυποχώρητα κ.τ.λ. (Herbert, 1998, σελ.31).

Η συχνότητα και η ένταση της επιθετικότητας μειώνονται σημαντικά με την πάροδο της ηλικίας. Όσο μικρότερο είναι το παιδί, τόσο πιο έντονη είναι η απαίτησή του για άμεση ικανοποίηση όλων των επιθυμιών του. Καθώς το παιδί μεγαλώνει, οι τυχαίες - χωρίς συγκεκριμένο αποδέκτη - εκδηλώσεις θυμικής διέγερσης, γίνονται όλο και πιο σπάνιες, ενώ η εκδικητική-εχθρική επιθετικότητα γίνεται συχνότερη. Δεν είναι εύκολο για τα μικρά παιδιά να μάθουν να «περιμένουν υπομονετικά», να «ζητούν ευγενικά», να είναι γενναιόδωρα, να σκέπτονται και τον άλλον και να κάνουν θυσίες για τους

άλλους. Προσπαθούν <<να περάσει το δικό τους>>, μαχόμενα με κάθε πρόσφορο τρόπο. (Herbert, 1998, σελ.31).

Τα αγόρια παρουσιάζουν περισσότερη επιθετικότητα από ό,τι τα κορίτσια. Η διαφορά αυτή γίνεται εμφανέστερη και σε μεγαλύτερη ηλικία. Το γεγονός αυτό πρέπει να οφείλεται τόσο σε βιοχημικούς όσο και σε κοινωνικούς παράγοντες, εξαιτίας της διαφοράς στην αναλογία της ανδρογόνου ορμόνης καθώς και στον διαφορετικό τρόπο ανατροφής των δύο φύλων. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.126).

Επιπλέον άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι στα αγόρια το ποσό και η ένταση της επιθετικής συμπεριφοράς παραμένουν με τη πάροδο της ηλικίας συγκριτικώς σταθερά. Το αγόρι που είχε, σε σύγκριση με τους συνομηλίκους του, μεγάλο βαθμό επιθετικότητας στην προσχολική ηλικία θα έχει σχετικά υψηλό βαθμό επιθετικότητας και στις επόμενες ηλικίες. Τέτοια σταθερότητα όμως δεν παρουσιάζει η επιθετικότητα στα κορίτσια. Ένα κορίτσι που παρουσίαζε επιθετικότητα ως νήπιο δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα συνεχίσει να είναι συγκριτικώς επιθετικότερο και στις επόμενες ηλικίες. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.127).

Από την άλλη, τα κύρια άμεσα περιβαλλοντικά αίτια που διεγείρουν επιθετικές ενέργειες είναι: α) Συγκρούσεις για θέματα καθημερινής φροντίδας του παιδιού, όπως π.χ. αρνείται να φάει, να πλύνει το πρόσωπό του κ.τ.λ. β) Συγκρούσεις για απαγορευτικές εντολές των γονέων, όπως π.χ. δεν του επιτρέπουν να εκτελέσει μία δραστηριότητα, ποινές κ.τ.λ. γ) Προβλήματα διαπροσωπικών σχέσεων, όπως π.χ. δεν το προσέχουν όσο αυτό θέλει, δυσκολία να κάνει γνωστές τις επιθυμίες του κ.τ.λ. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.127,128).

Τέλος, είναι χαρακτηριστικό ότι, κατά την σχολική ηλικία πραγματοποιούνται σημαντικές μεταβολές στην ψυχοκοινωνική συμπεριφορά του παιδιού, γιατί αλλάζουν δραστικά τόσο το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο δρα και αλληλεπιδρά το παιδί όσο και οι αναπτυξιακές επιδιώξεις του. Έτσι, ο ψυχικός του κόσμος είναι

ιδιαιτέρως εύπλαστος και ευμετάβλητος, αναλόγως των επιρροών που δέχεται από το κοινωνικό περιβάλλον του. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.166). Είναι η ηλικία κατά την οποία το παιδί απομακρύνεται από τα γονεϊκά πρότυπα και δέχεται την επίδραση εξωοικογενειακών προσώπων μέσα στο σχολείο. (Κοσμόπουλος, 2006, σελ.62)

Έτσι, στο σχολείο το παιδί έχει τη διττή ιδιότητα του μαθητή και του συμμαθητή. Ως μαθητής αντιμετωπίζει ένα, κοινό για όλους, πρόγραμμα ποικίλων μαθήσεων, το οποίο αποτελεί αφετηρία για νέα επιτεύγματα και ικανοποιήσεις, αλλά συγχρόνως συχνά γίνεται πηγή δυσκολιών και ψυχικών εντάσεων. Ως συμμαθητής έχει να αντιμετωπίσει και να επιλύσει μόνος του ποικίλες διαφορές με τους συνομηλίκους του και νέες μορφές διαπροσωπικής συμπεριφοράς. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.166). Δένεται με τους συμμαθητές του και δέχεται την επιρροή τους. Μέσα στην ομάδα των συνομηλίκων εκπαιδεύεται στις χαρές και στις δυσκολίες της συνεργασίας. (Κοσμόπουλος, 2006, σελ.62,63)

Κατά συνέπεια, το παιδί θα πρέπει να μάθει να ανέχεται και να συμμορφώνεται προς τους διάφορους φυσικούς πειθαναγκασμούς της σχολικής ζωής αλλά και των γονεϊκών ενοχλητικών παρεμβάσεων, των συχνών «μη» και της τιμωρίας. Όλα αυτά προκαλούν πικρία και, πιθανότατα, πυροδοτούν επιθετικότητα. Εμφανέστερες μορφές επιθετικότητας είναι οι διαπληκτισμοί, η αγενής συμπεριφορά, μία αδιάφορη στάση προς το σχολείο και η καταστροφικότητα. (Herbert, 1998, σελ.31).

B.3 ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Η επιθετικότητα κατά την παιδική ηλικία λαμβάνει διάφορες μορφές. Το παιδί για να εκφράσει τις επιθετικές του προθέσεις, χρησιμοποιεί κάθε φορά τα διαθέσιμα μέσα που του είναι πιο πρόσφορα. Μερικά παιδιά χρησιμοποιούν το κλάμα και τα ξεφωνητά. Άλλα χρησιμοποιούν τη σωματική βία, επάνω στον εαυτό τους ή σε άλλους. Άλλα χρησιμοποιούν λεκτικές μορφές βίας, βρισιές, βλασφημίες και αισχρολογίες. (Herbert, 1998, σελ.33)

Μία από τις επιθετικές συμπεριφορές είναι οι εκρήξεις οργής. Τα ξεσπάσματα αυτά είναι από τις πιο έντονες και φοβερές κρίσεις θυμού που εκδηλώνουν τα παιδιά. Το παιδί φορτίζεται σε σημείο που γίνεται έξαλλο, χτυπάει με δύναμη τα πόδια του, χτυπιέται με τις γροθιές του, κοκαλώνει το σώμα του, κρατάει την αναπνοή του, χτυπάει το κεφάλι του, βρίζει, στριγγλίζει κ.τ.λ. (Herbert, 1998, σελ.33). Ο Μ.Β. , σε σχετικό του άρθρο αναφέρει ότι *<<...η επιθετική αυτή συμπεριφορά δεν αποτελεί σοβαρή παθολογική περίπτωση. Όπως επισημαίνουν και ψυχολόγοι τα παιδιά σ'αυτές τις περιπτώσεις διακατέχονται από αισθήματα αγάπης και συμπάθειας για τους συμμαθητές, το δάσκαλο ή τους γονείς. Προκειμένου να μην τους βλάψουν, εκτοξεύουν την πυροδοτημένη από κάποια απογοήτευση ή ματαιώση επιθετικότητα τους στον ίδιο τους τον εαυτό.>>* (<http://www.specialeducation.gr> 13.45 23/1/2007)

Συναισθήματα μίσους μπορεί να συνυπάρχουν με βαθιά συναισθήματα αγάπης, και αυτή η σχέση «αγάπη-μίσος», αυτή η αμφιθυμία, δείχνει την πολυπλοκότητα των ανθρώπινων συναισθημάτων. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο τρόπος, με τον οποίο η μητέρα (ιδιαίτερα αυτή) αντιμετωπίζει την αμφιθυμία και την επιθετική συμπεριφορά του παιδιού της, μπορεί να διαδραματίσει μακροπρόθεσμα, σημαντικό ρόλο στο αν το παιδί θα είναι υπερβολικά συνεσταλμένο ή υπερβολικά επιθετικό. (Herbert, 1998, σελ.34).

Άλλη επιθετική συμπεριφορά αποτελεί το συναίσθημα του μίσους, που περιέχει πάντοτε ένα στοιχείο εκδίκησης. Μπορεί να εκδηλώνεται

με εκφοβισμούς προς έναν ήδη καταβεβλημένο αντίπαλο ή έναν φανερά αδύναμο ανταγωνιστή. (Herbert, 1998, σελ.35). Ο M.B. σημειώνει ότι αυτή η μορφή επιθετικής συμπεριφοράς αποτελεί ένδειξη παθολογικής συμπεριφοράς των παιδιών. Η έννοια του μίσους και της εκδίκησης που τρέφει ο «θύτης» για τους γύρω του διαδραματίζει την ειδοποιό διαφορά σε σχέση με την απλή επιθετική συμπεριφορά. Στο χώρο του σχολείου, ο μαθητής που χαίρεται να προκαλεί πόνο και δυστυχία στους συμμαθητές του, που τυραννά τα ζώα, που ταλαιπωρεί το δάσκαλο με συνεχείς και αναίτιες εκδηλώσεις επιθετικής ή εκρηκτικής συμπεριφοράς, «βασανίζεται» από κάποιο ψυχολογικό πρόβλημα. (<http://www.specialeducation.gr> 13.45 23/1/2007)

Από την άλλη, τα πειράγματα και οι ψευτοπαλικαρισμοί είναι συνήθως μια μορφή λεκτικής επιθετικότητας που αποβλέπει στο να «σπάσει τα νεύρα» του παιδιού προς το οποίο κατευθύνεται και αναπόφευκτα καταλήγει σε διαπληκτισμούς. Έχει διαπιστωθεί ότι αυτή τη συμπεριφορά την παρουσιάζουν μάλλον παιδιά που κατατρύχονται από συναισθήματα ανεπάρκειας, κατωτερότητας και ανασφάλειας. Τα «θύματα» είναι συνήθως παιδιά που δεν τα καταφέρνουν στα αντίποινα, που δεν είναι αποτελεσματικά στην αντεκδίκηση. (Herbert, 1998, σελ.37) Επίσης, η «άσχημη γλώσσα» είναι μία μορφή λεκτικής βίας. Τα παιδιά αρπάζουν κάποιες λέξεις και εκφράσεις από τους μεγάλους και από άλλα παιδιά και τις επαναλαμβάνουν. Η «άσχημη γλώσσα» συνίσταται σε αισχρές λέξεις και σε βλαστήμιες. (Herbert, 1998, σελ.39,40)

Γ. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Σύμφωνα με την Vogel (1989), η βία χαρακτηρίζει πράξεις, που στοχεύουν στην καταστροφή, σαν επιτακτικό μέσο άσκησης εξουσίας, στα πλαίσια μονό-πλευρων συνθηκών υπεροχής και υποταγής, που βασίζεται στην εξωτερική υπεροχή. (Βουϊδάσκη, 1992,σελ.21)

Η βία διακρίνεται σε πραγματική και φανταστική. Η **πραγματική** βία περιλαμβάνει τις συμπεριφορές που προκαλούν φυσικές ή ψυχικές βλάβες σε άλλα ζωντανά όντα ή πράγματα, ή αποσκοπούν στο να τις προκαλέσουν. Η φανταστική βία αφορά πράξεις που εμφανίζονται ότι τελούνται χωρίς να τελούνται πραγματικά. Η πραγματική βία προβάλλεται από τις ειδήσεις, τα ντοκυμαντέρ, τις εφημερίδες, τις ταινίες και τις ανταποκρίσεις, ενώ η φανταστική βία προβάλλεται από τις ταινίες και τα περιοδικά (π.χ. κόμικς). (Λαμπροπούλου, 1999, σελ.61)

Η βία διακρίνεται επίσης, σε προσωπική και σε δομική. Ως προσωπική βία θεωρείται η σκόπιμη φυσική και ψυχική βλάβη ενός ατόμου, ενός ζωντανού όντος ή πραγμάτων από ένα ή περισσότερα άτομα. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ.61)

Αντίθετα η δομική βία δεν εκδηλώνεται άμεσα κατά τη διάρκεια των διαπροσωπικών σχέσεων, αλλά βρίσκεται και γίνεται λειτουργική μέσα στις ίδιες τις κοινωνικές δομές. Με την έννοια αυτή σαν δομική βία χαρακτηρίζονται όλες οι μορφές βίας, οι οποίες βρίσκονται μέσα στις ίδιες τις δομές ενός κοινωνικού συστήματος και προέρχονται από άνισες συνθήκες κυριαρχίας, δύναμης και εξουσίας. (Βουϊδάσκη, 1992,σελ.21-22)

Μεταξύ της δομικής και της προσωπικής βίας υπάρχει στενή σχέση και συνάφεια, αφού η πρώτη προϋποθέτει τη δεύτερη. Η δομική βία δημιουργεί τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις για την εκδήλωση της προσωπικής βίας, όταν αυτή αποστερεί το άτομο από τη δυνατότητα για τη σωματική και πνευματική του αυτοπραγμάτωση. (Βουϊδάσκη, 1992,σελ.22)

Ο Galtung (1975) προσδιορίζει ως δομική βία την καλυμμένη βία η οποία υπάρχει σ'ένα κοινωνικό σύστημα με οποιαδήποτε μορφή, π.χ ως κοινωνική αδικία. Η εκδήλωσή της δεν συνδέεται με την ανάγκη ύπαρξης κάποιου

δράστη, ο οποίος την ασκεί αμέσως, ή κάποιου θύματος το οποίο έχει συνείδηση ότι του ασκείται. Η έννοια της βίας είναι συναφής με την έννοια της χειραγώγησης, αφού, όπως τονίζει ο Galtung, υπάρχει δομική βία όταν επηρεάζονται οι άνθρωποι τόσο πολύ, ώστε τα σωματικά και πνευματικά τους επιτεύγματα να είναι μικρότερα από τις πραγματικές τους δυνατότητες. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ.62)

Μια προσεκτική ματιά στους ορισμούς της επιθετικότητας και της βίας οδηγεί στη διαμόρφωση της άποψης, πως οι περισσότεροι από αυτούς μοιάζουν τόσο πολύ μεταξύ τους στην εννοιολογική τους διατύπωση, ώστε να οδηγείται κανένας στο συμπέρασμα, ότι μεταξύ της επιθετικότητας και της βίας δεν υπάρχει σημασιολογικά μεγάλη διαφορά. (Βουϊδάσκη, 1992,σελ.22)

Πραγματικά, αν εξεταστούν προσεκτικά τα χαρακτηριστικά της δομικής βίας, αν και σ' αυτά γίνονται μόνο έμμεσα εμφανή τα στοιχεία της πρόκλησης της βλάβης και της τάσης για καταστροφή της ανθρώπινης προσωπικότητας, η προσωπική βία φαίνεται να μη διαφέρει καθόλου από την επιθετικότητα και η μια έννοια να μπορεί να αντικαθιστά την άλλη. Υπό αυτή την έννοια πολλοί ερευνητές χρησιμοποιούν τις δυο έννοιες σαν συνώνυμες ή και ταυτόσημες. (Βουϊδάσκη, 1992,σελ.22)

Δ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

Η έντυπη γνώση ήταν ιστορικά το πρώτο μέσο μαζικής ενημέρωσης, και ήταν στενά συνδεδεμένη με την ανάπτυξη της τυπικής εκπαίδευσης. Το ραδιόφωνο ήταν το δεύτερο μέσο μαζικής ενημέρωσης και το σπουδαιότερο αυτή τη στιγμή σε πολλές χώρες του Τρίτου Κόσμου. (...) Για πολλούς ανθρώπους η έντυπη πληροφόρηση είναι ακόμα η σφραγίδα της μόρφωσης και το στάνταρ με το οποίο συγκρίνονται όλα τα' άλλα μέσα επικοινωνίας. Όσοι έχουν αυτή την άποψη συχνά θεωρούν την τηλεόραση, τις κινηματογραφικές ταινίες και τα νεότερα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας σαν απειλή εναντίον της έντυπης γνώσης. Στην πραγματικότητα όμως, κάθε μέσο παρουσιάζει τη δική του άποψη για ένα θέμα. Δεν έχει νόημα να δίνουμε σε μια άποψη προνομιούχα θέση, όπως έκαναν για τα βιβλία οι διανοούμενοι και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. (Greenfield, 1988, σελ. 19-20)

Η αλματώδης εξελικτική πορεία των μέσων μαζικής επικοινωνίας θα μπορούσε να παραλληλιστεί με εκείνη της εκβιομηχάνισης και της σύγχρονης τεχνολογικής επανάστασης. Στην εφεύρεση της τυπογραφίας οφείλεται η ταχεία εξάπλωση του τύπου, στην ανακάλυψη της ηλεκτρικής ενέργειας αντιστοιχεί η εμφάνιση και η χρήση του ραδιοφώνου και στη σύγχρονη ηλεκτρονική τεχνολογική έκρηξη η εισδοχή του κορυφαίου μέσου μαζικής ανθρώπινης επικοινωνίας, της τηλεόρασης, μέσα στα σπίτια των ανθρώπων όλου του κόσμου. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 15)

Κάθε μέσο έχει ένα συνδυασμό για να βοηθήσει την ανθρώπινη ανάπτυξη. Αυτό που για το ένα είναι δύναμη, για το άλλο είναι αδυναμία. Έτσι, τα μέσα επικοινωνίας αλληλοσυμπληρώνονται. Δεν έρχονται σε αντίθεση το ένα με το άλλο. Η ισορροπημένη ανάπτυξη προϋποθέτει ισορροπημένη «δίαιτα» που συντίθεται από τα διάφορα μέσα. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν εκτεθειμένα σε μια ποικιλία μέσων επικοινωνίας, ίσως δεν τα καταφέρνουν πια τόσο καλά με το διάβασμα όσο άλλοτε. Αλλά έχουν στη διάθεσή τους μια μεγαλύτερη ποικιλία γνώσεων απ' αυτήν που ήταν δυνατή όταν ο Τύπος ήταν το κυρίαρχο μέσο μαζικής επικοινωνίας. (Greenfield, 1988, σελ. 20)

Η Λαμπροπούλου (1999) γράφει ότι τα μέσα μαζικής επικοινωνίας κατασκευάζουν μια κοινωνική πραγματικότητα, η οποία μεταδίδεται στο κοινό, επηρεάζοντας τις απόψεις του γι' αυτήν.

Είναι σαφές ότι τα μέσα μαζικής επικοινωνίας αποτελούν για το σύγχρονο άνθρωπο τις πρωταρχικές πηγές πληροφοριών και με την έννοια αυτή είναι φορείς κοινωνικοποίησης. Επιτελούν πολύπλοκες λειτουργίες της κοινωνίας και του πολιτισμού και καθορίζουν σε μεγάλη έκταση την κοινωνική συμπεριφορά και τη σκέψη των ανθρώπων. Κατασκευάζουν ή ερμηνεύουν πραγματικότητες και τις επιβάλλουν, σε τελευταία ανάλυση, στο κοινό τους. Στο βαθμό που εμφανίζονται ως οι αποκλειστικές πηγές αλήθειας, διεκδικούν μια καλή θέση στο αναγνωστικό ή ακροαματικό ή τηλεοπτικό κοινό. Έτσι, ενώ ο σύγχρονος άνθρωπος έχει μια άμεση και πληρέστερη ενημέρωση για τα σημαντικά γεγονότα που συμβαίνουν στον κόσμο, συγχρόνως, ζει τη μεγαλύτερη σύγχυση ιδεών και αξιών της εποχής του. (Τσαρδάκης, 1990, σελ. 146)

Τα μαζικά μέσα επικοινωνίας, όπως ο τύπος, το ραδιόφωνο, το φιλμ (κινηματογράφος) και η τηλεόραση έχουν στη διαδικασία κοινωνικοποίησης μια σημαντική λειτουργία, γιατί διαθέτουν την τεχνική δυνατότητα να μεταδίδουν σε σύντομο χρόνο ειδήσεις, πληροφορίες και μαρτυρίες απ' όλο τον κόσμο, σ' ένα απειράριθμο πλήθος ατόμων. Ασφαλώς δεν επιτρέπεται να παραβλέπει κανείς το γεγονός, ότι πίσω από αυτή τη λειτουργία των μαζικών μέσων κρύβονται οικονομικά και πολιτικά ενδιαφέροντα του μοιρασμένου κόσμου, καθώς και η προσπάθεια να κατευθύνουν το κοινό σε μια ορισμένη κατεύθυνση. (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 101)

Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας αποτελούν ένα σύστημα κοινωνικού ελέγχου πάνω στον άνθρωπο. Ο πληθωρισμός των πληροφοριών και των ειδήσεων και η αντιφατικότητα ως προς την ερμηνεία των γεγονότων, δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια στο κοινό να σκεφτεί το πρόβλημα της αλήθειας. Το κοινό (αποδέκτης) είναι ο κεντρικός και αποκλειστικός στόχος της παραγωγής και μετάδοσης όλων των πληροφοριών και των ειδήσεων. Οι εφημερίδες, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση με τη δική τους οικονομική οργάνωση και τους δικούς τους ιδεολογικούς προορισμούς, αποτελούν ένα τεράστιο δίκτυο από κανάλια παραγωγής και μετάδοσης πληροφοριών και ειδήσεων, που

ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την οικονομική και ιδεολογική επικράτηση ομάδων συμφερόντων. (Τσαρδάκης, 1990, σελ. 147)

Σύμφωνα με τον Hoing (1983) τα μέσα μαζικής επικοινωνίας είναι μάλλον ο πιο σημαντικός μεταδότης γνώσης από όλους τους φορείς κοινωνικού ελέγχου στις σύγχρονες κοινωνίες, τόσο από άποψη έκτασης, όσο και διάρκειας. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 82)

Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, που αποτελούν κορυφαία εκδήλωση της επιστημονικοτεχνικής επανάστασης, παίζουν πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση του νέου κοσμοειδώλου του ανθρώπου και, με την έννοια αυτή, δικαιολογημένα γίνονται αντικείμενο της κοινωνικής έρευνας και της κοινωνικής κριτικής. (Τσαρδάκης, 1990, σελ. 149)

Τα παιδιά ζουν μια νέα πραγματικότητα, την τεχνολογική πραγματικότητα. Όλες οι εργασίες και οι επικοινωνιακές σχέσεις των ανθρώπων διαμεσολαβούνται από την τεχνολογία. (...) Πέρα από τα παραδοσιακά μέσα μαζικής επικοινωνίας (τύπος και βιβλίο), τα παιδιά κατακλύζονται από νέες τεχνολογίες και νέες πηγές πληροφοριών, οι οποίες είναι προϊόντα του αιώνα μας, όπως, τηλέφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, κομπιούτερ, βίντεο. Το καθένα από αυτά έχει τις δικές του δυνατότητες να συμβάλλει στην ανάπτυξη της γνωστικής και ψυχοσυναισθηματικής κατάστασης των παιδιών. Κάθε μέσο επικοινωνίας έχει τις δικές του δυνάμεις και αδυναμίες και το καθένα δίνει έμφαση σε συγκεκριμένο τύπο πληροφοριών, τρόπων σκέψης, και ειδών αντίληψης. (Τσαρδάκης, 1990, σελ. 150)

Το πιο πολυσυζητημένο θέμα στην επιστήμη των μέσων μαζικής επικοινωνίας είναι οι επιδράσεις του περιεχομένου των Μέσων στις αντιλήψεις και τις στάσεις του κοινού. Η πολιτική προπαγάνδα και η βία -ιδίως η τηλεοπτική- αποτελούν τους κεντρικούς και παραδοσιακούς τομείς διερεύνησης. Οι θεωρίες στις οποίες στηρίχτηκε ο κύκλος ερευνών για τις επιδράσεις της βίας των μέσων μαζικής επικοινωνίας στο κοινό είναι κυρίως κοινωνικοψυχολογικές. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 167-168)

Ε. ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΣΚΗΝΩΝ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ε.1 ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, πάντως μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, το ενδιαφέρον των αναλυτών των μέσων μαζικής επικοινωνίας επικεντρώνεται, εκτός των άλλων, και στην έρευνα της επίδρασης που ασκούν οι προβαλλόμενες σκηνές βίας στη συμπεριφορά των παιδιών. Το αρχικό ερώτημα που τέθηκε, ήταν αν και κατά πόσο οι σκηνές βίας, που προβάλλονται από τα μαζικά μέσα, κυρίως από την τηλεόραση, επιδρούν στην συμπεριφορά των παιδιών και ενισχύουν την επιθετικότητα τους. (Τσαρδάκης 1990, σελ. 98)

Η Λαμπροπούλου (1999) αναφέρει ότι η έντονη προβολή βίας αντιμετωπίστηκε από πολλούς επιστήμονες, αλλά και μέρος της κοινής γνώμης, ως κοινωνικό πρόβλημα.

Συνεχίζοντας ο Τσαρδάκης (1990), γράφει ότι κοινωνικοί ψυχολόγοι, όπως οι Berkowitz, Bandura, Feshbach, Stein κ.ά., ερεύνησαν το φαινόμενο με ομάδες παιδιών, στα οποία έδειξαν φιλμς που περιείχαν σκηνές βίας. Στην συνέχεια οι ερευνητές κατέγραψαν τις αντιδράσεις των παιδιών, τα οποία είχαν εκτεθεί στην επίδραση των σκηνών βίας.

Τα πορίσματα που προέκυψαν από τις έρευνες αυτές, είναι αντιφατικά. Μερικοί ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι η τηλεόραση είναι «το σχολείο του εγκλήματος», γιατί μαθαίνει στα παιδιά πώς να συμπεριφέρονται επιθετικά. Άλλοι κατέληξαν σε διαμετρικά αντίθετα συμπεράσματα: ότι δηλαδή η τηλεόραση δεν έχει καμιά άμεση επιρροή στη συμπεριφορά των παιδιών. Άλλοι, τέλος, θεωρητικοί της κοινωνικής μάθησης, κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι τα μικρά παιδιά αντιγράφουν και μιμούνται τις σκηνές βίας που βλέπουν στην τηλεόραση. Η αντιφατικότητα των ερευνητικών αποτελεσμάτων αντανακλά και την πολυπλοκότητα του προβλήματος. (Τσαρδάκης 1990, σελ. 98)

Ο πολυμορφισμός της επιθετικότητας και της βίας και η αδυναμία των επιστημών να δώσουν μια ενιαία εξήγηση του φαινομένου, οδήγησαν κατά

καιρούς τους θεωρητικούς της έρευνας της συμπεριφοράς να διατυπώσουν διάφορες θεωρίες. (Τσαρδάκης 1983, σελ. 57)

Ο Βουιδάσκης (1992) αναφέρει ότι μεταξύ των άλλων ερευνητών ο H. B. Brosious (1987) επιχειρεί μια τριπλή ομαδοποίηση των θεωριών, που αναφέρονται στις επιδράσεις που ασκούν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας στους αποδέκτες τους, κυρίως, στα παιδιά και στους νέους, για τη διαμόρφωση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς.

α. Η θεωρία του αποτελέσματος της ενισχυμένης δραστηριότητας

Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, η επιθετική συμπεριφορά που παρατηρείται είναι δυνατόν να γίνει πράξη από τον αποδέκτη, όταν η παρουσιαζόμενη βία του φιλμ αξιολογηθεί θετικά από αυτόν. Είναι ευκολότερο για τα άτομα, τα οποία έχουν υποστεί κάποια ματαίωση, να μιμηθούν την επιθετικότητα που προβάλλουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας από εκείνα που δεν έχουν βιώσει κάποια ματαίωση. Ακόμα, η συναισθηματική διέγερση είναι δυνατόν να θεωρηθεί σαν συνέπεια της αποδοχής των παραστάσεων βίας και σαν προϋπόθεση για την επιθετική συμπεριφορά που ακολουθεί.

β. Η θεωρία του αποτελέσματος της κάθαρσης

Οι υποστηρικτές αυτής της θεωρίας πιστεύουν ότι τα πειραματικά άτομα, στα οποία προβλήθηκε φιλμ με επιθετικό και βίαιο περιεχόμενο και τα οποία είχαν βιώσει νωρίτερα κάποια ματαίωση, έδειξαν σημαντικά λιγότερη επιθετική συμπεριφορά ενάντια στο πρόσωπο που τους προκάλεσε τη ματαίωση, σε σύγκριση με τα άτομα της πειραματικής ομάδας τα οποία είδαν ένα ουδέτερο έργο. Οι συγγραφείς διαπιστώνουν ότι τα πειραματικά άτομα βλέποντας κυρίως μη δικαιολογημένη βία, τους δημιουργούνται αισθήματα ενοχής. Αυτό σαν γεγονός εμποδίζει με την σειρά του την εκδήλωση της επιθετικής συμπεριφοράς, ακόμα και ενάντια στο πρόσωπο που προκάλεσε σε αυτούς τους ίδιους τη ματαίωση.

γ. Η θεωρία του μηδενικού αποτελέσματος

Όσοι υποστηρίζουν αυτή τη θεωρία δέχονται, πως δεν επέρχεται καμιά επίδραση στους αποδέκτες των μέσων μαζικής επικοινωνίας και, κυρίως, στους τηλεθεατές με την παρουσίαση σκηνών βίας και επιθετικότητας από

αυτά. Σαν βασικό τους επιχείρημα παρουσιάζουν το γεγονός ότι, από τις μέχρι τώρα μελέτες και έρευνες που έχουν πραγματοποιήσει, δεν έχουν διαπιστώσει το αντίθετο, σύμφωνα με τις μεθόδους που χρησιμοποιούν. Αυτή όμως η άποψη μετριάζεται από την αποδοχή μιας άλλης, λιγότερο δογματικής, σύμφωνα με την οποία είναι δυνατόν να υπάρχει έστω και ένα περιορισμένο μηδενικό αποτέλεσμα από την παρουσίαση επιθετικών και βίαιων σκηνών.

Η παραπάνω προσπάθεια ομαδοποίησης των θεωριών του H. B. Brosious (1987) πέρα από το ενδιαφέρον που παρουσιάζει, έχει και αρκετές αδυναμίες. Η περιγραφή του είναι πολύ συνοπτική και εκτός από αυτό δεν αναφέρεται καθόλου σε μερικές αξιολογες θεωρίες που βρίσκονται στη διεθνή βιβλιογραφία. Η τρίτη θεωρία, αυτή του μηδενικού αποτελέσματος, είναι μόνο μια θεωρητική κατεύθυνση, γι αυτό και θα μπορούσε να ενταχθεί σε μια από τις δύο προηγούμενες, και μάλιστα σε αυτήν που βρίσκεται πλησιέστερα εννοιολογικά. (Βουϊδάσκη 1992, σελ. 32)

Σε αυτή τη μελέτη επιχειρείται μια διμερή κατηγοριοποίηση αυτών των θεωριών ανάλογα με το εννοιολογικά συγγενικό τους περιεχόμενο και με βασικό κριτήριο τη μη αρνητική ή την αρνητική επίδραση των προβαλλόμενων σκηνών βίας από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, και κυρίως των τηλεοπτικών. Ο λόγος που ορισμένες φορές γίνεται λόγος περισσότερο στις προβαλλόμενες σκηνές από την τηλεόραση, είναι διότι αυτή εισέβαλλε στη ζωή του ανθρώπου περισσότερο από κάθε άλλο μέσο και αποτελεί πλέον ένα αναπόσπαστο κομμάτι της. Θεωρείται το πιο γρήγορο και ζωντανό μέσο ενημέρωσης με άμεσες κοινωνικές ιδεολογικές και ψυχολογικές επιρροές, καθώς και σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης του ατόμου μέσα από το οποίο μεταδίδονται πρότυπα, αξίες και τρόποι ζωής. (Βουϊδάσκη 1992, σελ. 32)

Σύμφωνα με τον Βουϊδάσκη (1992), στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται οι θεωρίες εκείνες, οι οποίες υποστηρίζουν ότι οι προβαλλόμενες σκηνές βίας και επιθετικότητας ή δεν ασκούν καμιά αρνητική επίδραση στους αποδέκτες τους, ή εάν ασκούν, τότε αυτή η επίδραση μπορεί να είναι ευεργετική γι' αυτούς, αφού τους κάνει λιγότερο επιθετικούς στο περιβάλλον τους και στην κοινωνική τους ζωή. Αντίθετα οι υποστηρικτές της δεύτερης κατηγορίας, προβάλλουν το επιχείρημα ότι όχι μόνο η παρουσίαση βίας και επιθετικότητας

από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας αλλά και άλλα τηλεοπτικά περιεχόμενα είναι δυνατόν να προκαλέσουν επιθετική συμπεριφορά στα παιδιά και τους νέους. Φτάνουν έτσι στο σημείο να θεωρούν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας απόλυτα υπεύθυνα για την κοινωνική βία, την επιθετικότητα και την εγκληματικότητα.

Όσον αφορά τις υποθέσεις οι οποίες διατυπώθηκαν, ο Τσαρδάκης (1983) γράφει ότι αυτές οδήγησαν κατά καιρούς τους πειραματικούς ψυχολόγους στη διεξαγωγή πειραμάτων, τα αποτελέσματα των οποίων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι αντιφατικά. Παρακάτω παρουσιάζονται οι επικρατέστερες θεωρητικές τάσεις, με σχετική αναφορά σε αντιπροσωπευτικές έρευνες, οι οποίες άλλοτε επιβεβαιώνουν την υπόθεση και άλλοτε την αναιρούν.

E.2 ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗ ΑΡΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

E.2.1 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ.

Ο Βουϊδάσκης (1992) γράφει ότι βασική θέση αυτής της θεωρίας είναι, ότι οι σκηνές βίας και επιθετικότητας και προπάντων οι επινοημένες, δεν ασκούν κανενός είδους επίδραση ειδικά στα παιδιά και στους νέους, ούτε έχουν τη δυνατότητα να τους κάνουν επιθετικούς στην καθημερινή κοινωνική τους ζωή.

Επιπλέον, ο Βουϊδάσκης (1992) αναφέρει ότι οι υποστηρικτές αυτής της θεωρίας ισχυρίζονται ότι καμιά από τις έρευνες μέχρι σήμερα δεν απέδειξε ότι η παρουσίαση βίας και επιθετικότητας στα μέσα μαζικής επικοινωνίας έγινε αιτία για την πρόκληση επιθετικής συμπεριφοράς. Αμφισβητούν την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων και των πορισμάτων των εργαστηριακών ερευνών και υποστηρίζουν ότι αυτά δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα. Υποστηρίζουν ότι συχνά μέσα στα εργαστήρια, η ανθρώπινη συμπεριφορά ερευνάται κάτω από μη πραγματικές, αλλά τεχνητές και ελεγχόμενες συνθήκες, γι' αυτό το λόγο και τα εργαστηριακά ευρήματα και αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν παρά μόνο πολύ περιορισμένα σε κανονικές συνθήκες.

Επίσης πιστεύουν πως όσο ισχυρή κι αν είναι η επιρροή τέτοιων σκηνών πάνω στα παιδιά, οι πραγματικές τους εμπειρίες και τα πραγματικά τους βιώματα από τη ζωή αντενεργούν και υποβοηθούν στην απομάκρυνση όλων εκείνων των επιβλαβών παραστάσεων στις κοινωνικές διανθρώπινες σχέσεις τους.

Γι' αυτό το λόγο ο M. Kunczik (1987) θεωρεί αδικαιολόγητη και υπερβολική την ανησυχία για τη μελλοντική συμπεριφορά των παιδιών, που βλέπουν στην τηλεόραση βιαιότητες και επιθετικότητα. (...) Οι παράγοντες επίδρασης, που οδηγούν σε πράξεις βίας, πρέπει να αναζητηθούν πέρα από τη χρήση της τηλεόρασης, όσον αφορά τα κανονικά κοινωνικά ενταγμένα άτομα. Η βία των μέσων μαζικής επικοινωνίας είναι για τα φυσιολογικά, όχι όμως και για τα παθολογικά άτομα χωρίς σημασία για την πρόκληση πραγματικής βίας. Γι' αυτό και μια μείωση των σκηνών βίας και επιθετικότητας στην οθόνη δεν θα

είχε οπωσδήποτε σαν αποτέλεσμα και τη μείωση της βίας στην κοινωνία. (Βουϊδάσκη 1992, σελ. 34)

Τα επιχειρήματα των υποστηρικτών δεν στηρίζονται στα αποκαλυπτικά στοιχεία κάποιων δικών τους ερευνών, αλλά πολύ περισσότερο στην άσκηση κριτικής εναντίον των εκπροσώπων των άλλων θεωριών, που δέχονται τα αντίθετα από αυτούς. Αυτή η θεωρία δέχτηκε οξεία κριτική από πολλές πλευρές, προπάντων για το λόγο ότι δεν μπορεί να αποδειχθεί εμπειρικά. (Βουϊδάσκη 1992, σελ. 33)

E.2.2 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΕΘΙΣΜΟΥ Ή ΤΗΣ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ.

Ο Τσαρδάκης (1990) γράφει ότι η θεωρία του εθισμού ξεκινά από την υπόθεση, ότι η προβολή της βίας από τα μαζικά μέσα έχει ως επακόλουθο έναν κορεσμό, έναν εθισμό και μια προσαρμογή του ατόμου στην επιθετικότητα, η οποία (προσαρμογή) οδηγεί σε εξακολουθητικά μειούμενη και τελικά παραλειπόμενη ετοιμότητα και διάθεση για επιθετική συμπεριφορά.

Η Λαμπροπούλου (1999) προσθέτει ότι η συνεχής προβολή βιαιοτήτων από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας εξουδετερώνει τις συναισθηματικές και διανοητικές αντιδράσεις του κοινού, το οποίο αρχίζει να θεωρεί σταδιακά τη βία ως φυσικό γεγονός. Αυτό σημαίνει ότι η προβολή φανταστικής βίας αμβλύνει τις αντιδράσεις και στην πραγματική βία.

Για τη θεωρία του εθισμού ή της συνήθειας, ο Βουϊδάσκη (1992) μιλά για την εμπειρική διαπίστωση, πως μια συνήθεια (καλή ή κακή) για να σταθεροποιηθεί και να επικρατήσει σε κάποιο άτομο, απαιτεί συχνές επαναλήψεις και είναι αποτέλεσμα μακράς συσσωρευμένης σκέψης και πρακτικής. Οι οπαδοί της θεωρίας υποστηρίζουν δύο πράγματα: Από τη μια, ότι δεν μπορεί η θέα μιας και μόνης ταινίας με επιθετικό περιεχόμενο να

προκαλέσει επιθετική συμπεριφορά στους θεατές. Από την άλλη πάλι, ότι η μείωση ή η εξάλειψη των συναισθηματικών αντιδράσεων, που έχει σαν αποτέλεσμα η επιβολή της συνήθειας από την συνεχή θέα βίαιων και επιθετικών σκηνών, υποβοηθούν στην εξασθένιση της τάσης για επιθετική και βίαιη συμπεριφορά στην καθημερινή διανθρώπινη επικοινωνία.

Το πλήθος των ερευνών που έγιναν , δεν επιβεβαίωσαν την άποψη ότι οι σκηνές βίας των μέσων μαζικής επικοινωνίας δημιουργούν απάθεια και αδιαφορία στην πραγματική βία ή καλλιεργούν την εντύπωση στο κοινό ότι η βία είναι φυσικό καθημερινό γεγονός. Η γνωστή διαχρονική έρευνα του William Belson (1978) δεν μπόρεσε να εντοπίσει κάποια σχέση ανάμεσα στη μακροχρόνια παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων με βίαιο περιεχόμενο και στη μεταβολή απόψεων και στάσεων απέναντι στη βία και τη χρήση της. Ωστόσο, (...) παρατηρήθηκαν αλλαγές ως προς την πραγματική συμπεριφορά των ατόμων, γεγονός πολύ πιο σημαντικό. Ο συγγραφέας υποθέτει ότι, αυτή η διαδικασία είναι ασυνείδητη και όχι εύκολα ελέγξιμη όταν εξετάζονται εμπειρικά οι στάσεις του κοινού. (Λαμπροπούλου 1999, σελ. 76-77)

Η Λαμπροπούλου (1999) αναφέρει επίσης ότι το ίδιο παρατήρησε στην εικοσιπεντάχρονη μελέτη της και η Alberta Siegel (1982) ότι, δηλαδή, η παρακολούθηση τηλεοπτικής βίας επηρεάζει άμεσα την συμπεριφορά χωρίς να αλλάζει φαινομενικά τις απόψεις, και χωρίς να το συνειδητοποιούν οι τηλεθεατές.

Ο εθισμός στη βία που προβάλλουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, και περισσότερο η τηλεόραση, εκδηλώνεται με τέσσερις μορφές.

- Ως εκφυλισμός της αντίδρασης προσανατολισμού.

Πρόκειται για τη γενική ενεργοποίηση του σώματος όταν αλλάζει ο ερεθισμός. Με την επαναλαμβανόμενη πρόκληση ενός ερεθισμού, ο οποίος εμφανίζεται ως ασήμαντος για το άτομο, επέρχεται ο εθισμός σ' αυτόν και το άτομο παύει να αντιδρά. Ο εθισμός στη βία των μέσων μαζικής επικοινωνίας δείχνει ότι τα άτομα διαθέτουν έναν καλό μηχανισμό προσαρμοστικότητας. Σωματικές αντιδράσεις στη βία που προβάλλεται (ταχυκαρδία, λαχάνιασμα κ.ά.) αντικατοπτρίζουν την ευαισθησία του κοινού.

- Ως εξασθένιση της ικανότητας αντίδρασης.

Αυτό συμβαίνει σε δυσάρεστες καταστάσεις, και ειδικά στη βία της

καθημερινότητας. Αυτή εκφράζεται με την αύξηση της ατομικής επιθετικής συμπεριφοράς, με την αδιαφορία και απροθυμία παροχής βοήθειας μεταξύ των ανθρώπων σε δύσκολες καταστάσεις, καθώς επίσης και με την ανοχή χρήσης βίας ως μορφή κοινωνικής κύρωσης.

- Ως αντίδραση στον πομπό της πληροφορίας.

Τα τηλεοπτικά κανάλια ανταγωνίζονται μεταξύ τους για να κρατήσουν το ενδιαφέρον των τηλεθεατών και καταλήγουν να προβάλλουν όλο και πιο βίαιες και συναρπαστικές ταινίες. Με αυτό τον τρόπο το κοινό συνηθίζει στην υπερβολική βία και γίνεται πιο ανθεκτικό σε αυτήν.

- Ως συστηματική απευαισθητοποίηση.

Αποτελεί έναν τρόπο αντιμετώπισης της φοβίας. Η βία που προβάλλει η τηλεόραση και η σύνδεσή της με χαλαρωτικές τεχνικές στην ασφάλεια του σπιτιού και της οικογενειακής θαλπωρής εθίζει σ' αυτήν την πραγματικότητα, διότι, όπως επισημαίνεται χαρακτηριστικά, διαβρώνεται σιγά-σιγά η συνείδηση. Γι' αυτό το λόγο, οι Bandura και Walters τονίζουν ότι ο ρόλος των γονιών είναι πολύ σημαντικός, αφού είναι οι μόνοι που μπορούν να επέμβουν έγκαιρα και να επιστήσουν την προσοχή των παιδιών τους στη βία των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Τα παιδιά επηρεάζονται πολύ αρνητικά όταν παρατηρούν τους γονείς τους να παρακολουθούν με απάθεια σκηνές βίας.

Ο M. H. Thomas (1977) και οι συνεργάτες του, κάνοντας έρευνα για την επιστημονική θεμελίωση της θεωρίας διαπίστωσαν πως, άτομα που είδαν πρώτα ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα με επινοημένη βία, αντέδρασαν λιγότερο συναισθηματικά κατά τη διάρκεια της παρουσίασης πραγματικής βίας σε σύγκριση με άτομα, που είχαν παρακολουθήσει προηγουμένως ένα φιλμ με ουδέτερο, μη επιθετικό περιεχόμενο. Απέδειξαν ακόμα, ότι η συχνή θέα των παραστάσεων βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση, είχε σαν αποτέλεσμα τη συναισθηματική άμβλυωση και την αποευαισθητοποίηση για επιθετικές πράξεις. (Βου'ιδάσκης 1992, σελ. 35)

Σύμφωνα με τον Τσαρδάκη (1983), όταν ο Αμερικανός ψυχολόγος Albert Bandura (1965) μιλά για μια «αποευαισθητοποίηση» του ατόμου, μέσω αύξησης του επιπέδου της επιθετικότητας, εννοεί ότι η επανάληψη επιθετικών ενεργειών ανεβάζει το επίπεδο επιθετικότητας του ανθρώπου, μέχρι που τελικά αποτροπιαστικές πράξεις μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς μεγάλη περίσκεψη. Ο εθισμός στη βία των μαζικών μέσων δεν οδηγεί

απαραίτητα σε μια παραλειπόμενη επιθετική αντίδραση, αλλά σε μια αντίθετη ενέργεια, όπου οι επιθετικές παρωθήσεις του θεατή αυξάνονται ισχυρά, μέσω αποευαισθητοποίησης του. Ο άνθρωπος θα μπορούσε να εξελίξει ένα μηχανισμό εθισμού στη βία. Αυτό πάλι θα σήμαινε, ότι αυτός όχι μόνο θα αποδεχόταν όλες τις φρικαλεότητες που συμβαίνουν στον κόσμο, αλλά θα τις επιβράβευε μάλιστα, χωρίς καμιά δεύτερη σκέψη.

Η θεωρία του εθισμού ή της συνήθειας δεν μπορεί να ενιαιοποιήσει την αναμφισβήτητη διαφορετική στάση των θεατών απέναντι στη βία. Ο κάθε άνθρωπος αντιδρά πολύ διαφορετικά στη θέα σκηνών βίας και επιθετικότητας. Ο τρόπος αντίδρασης εξαρτάται από την ιδιαίτερη ψυχική ιδιοσυστασία του χαρακτήρα, που είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιας κοινωνικοποίησης.

Ο Βου'ιδάσκης (1992) συνεχίζει λέγοντας ότι και οι οπαδοί της θεωρίας άρχισαν να εκφράζουν διάφορες αμφιβολίες γι αυτήν, υποστηρίζοντας ότι, ο εθισμός στις σκηνές βίας στην τηλεόραση δεν ταυτίζεται οπωσδήποτε με τη βία στην καθημερινή ζωή, γι' αυτό και θα πρέπει αυτό το πρόβλημα να μελετηθεί καλύτερα μέσα στα πλαίσια μιας μακροχρόνιας έρευνας. Προσθέτει την άποψη του M. Kunzick (1987) κατά τη γνώμη του οποίου, όταν γίνεται λόγος για άτομα που θα αντιδρούσαν με ισχυρή συναισθηματική διέγερση κατά την παρατήρηση επινοημένων σκηνών βίας, όπως αξιώνει η θεωρία της συνήθειας, τότε θα πρέπει να πρόκειται για άτομα με διαταραγμένο μηχανισμό προσαρμογής, τα οποία δεν είναι σε θέση να καταλάβουν, ότι μεταξύ της επινοημένης και της πραγματικής βίας υπάρχει σημαντική διαφορά.

Ε.2.3 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΣΗΣ

Ο Τσαρδάκης (1990) αναφέρει ότι η ένοια της κάθαρσης έλκει την καταγωγή της από τον Αριστοτέλη, σύμφωνα με τον οποίο η παρουσίαση έντονων συναισθηματικών καταστάσεων στη σκηνή, λειτουργεί εξαγνιστικά και οδηγεί σε μια κάθαρση (εκτόνωση) στα συναισθήματα των θεατών. Ο Βου'ιδάσκης (1992) σχολιάζει τους οπαδούς της θεωρίας της κάθαρσης ως αισιόδοξους, λέγοντας ότι αποδίδουν θετικές ιδιότητες και ευεργετικές λειτουργίες για τους τηλεθεατές στην παρουσίαση τηλεοπτικών σκηνών βίας και επιθετικότητας.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τη θεωρία αυτή, η παρουσίαση της βίας στην τηλεόραση δίνει την ευκαιρία στα επιθετικά παιδιά και στους νέους την ευκαιρία να επεξεργαστούν ψυχικά τις επιθετικές παρωθήσεις ορμών και να τις βιώσουν σε κοινωνικά αποδεκτές φαντασιώσεις. Από κοινωνικο-ψυχολογική άποψη, η θεωρία της κάθαρσης υποθέτει ότι η παρακολούθηση σκηνών βίας στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση έχει μια υποκατάστατη λειτουργία. Μέσω της αντιπροσωπευτικής συμμετοχής στις σκηνές βίας, που παρουσιάζει η τηλεόραση, παρέχεται η δυνατότητα στο θεατή να εκτονώσει το δυναμικό της δικής του επιθετικότητας. Δηλαδή, κατά κάποιο τρόπο, «η κατανάλωση της βίας αναλαμβάνει συγχρόνως το ρόλο ενός αλεξικέραυνου». (Τσαρδάκης, 1990 σελ. 99)

Ο Βου'ιδάσκης (1992) προσθέτει για τη θεωρία της κάθαρσης, ότι αναπτύχθηκε στη σύγχρονη μορφή της μέσα στα πλαίσια της θεωρίας που υποστηρίζει, πως η επιθετικότητα προέρχεται από τη ματαίωση, με πρωταγωνιστές κυρίως τους S. Freud, J. Dollard, L. Berkowitz, S. Feshbach και άλλους ερευνητές.

Η δημοτικότητά της οφείλεται στον Sigmund Freud (1930) και τον Konrad Lorenz (1963), σύμφωνα με τους οποίους η τέλεση κάθε επιθετικής συμπεριφοράς μειώνει εσωτερικές εντάσεις και εξουδετερώνει την παρώθηση για επιθετική συμπεριφορά. Η γνωστική και συναισθηματική συμμετοχή του θεατή στην εκτέλεση των προβαλλόμενων επιθετικών συμπεριφορών από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας έχει όμοιες επιδράσεις με την πραγματική τέλεσή

τους. Η φανταστική επιθετική συμπεριφορά είναι, δηλαδή, λειτουργικά ισοδύναμη με την πραγματική. Υποστηρίχτηκε ότι κάθε μορφή φανταστικής επιθετικής συμπεριφοράς έχει αποκαθαρτικά αποτελέσματα, ενώ, στη συνέχεια, ότι λειτουργεί εκτονωτικά μόνον όταν ο δέκτης έχει διεγερθεί συναισθηματικά και έχει επιθετικές τάσεις, και, τέλος, μόνον όταν ασκείται ωμή βία προς το θέμα. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 63--64)

Σύμφωνα με τον J. Dollard (1939) και τους συνεργάτες του, «η εκδήλωση οποιασδήποτε επιθετικής ενέργειας είναι μια κάθαρση, που μειώνει την υποκίνηση για την εκδήλωση άλλων επιθετικών πράξεων». Αυτό σημαίνει, (...) ότι η επιθετικότητα και οι βιαιότητες, που παρουσιάζονται στην τηλεόραση, παίζουν το ρόλο ασφαλιστικής δικλίδας, με τη βοήθεια της οποίας ο τηλεθεατής μπορεί να απομακρύνει και να απωθήσει τη δική του επιθετικότητα, που θα μπορούσε να εκδηλώσει εναντίον των συνανθρώπων του. Η ταύτιση του τηλεθεατή με το επιθετικό πρότυπο προσφέρει σε αυτόν μια καθαρική και εκτονωτική ανακούφιση και εξανεμίζει το συσσωρευμένο δυναμικό της επιθετικής του ενέργειας. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.36-37)

Σε έρευνα που έκανε ο D. Foulkes (1967) μαζί με τους συνεργάτες του, πρόβαλαν σε μια ομάδα παιδιών σχολικής ηλικίας, λίγο πριν κοιμηθούν, ένα μικρό φιλμ με επιθετικό περιεχόμενο και σε μια άλλη ομάδα ένα άλλο φιλμ χωρίς σκηνές βίας και επιθετικότητας. Μετά από δική τους παρατήρηση υποστήριξαν, πως τα παιδιά που παρακολούθησαν το φιλμ με το επιθετικό περιεχόμενο, είδαν λιγότερο εφιαλτικά και χωρίς επιθετικό περιεχόμενο όνειρα από εκείνα τα παιδιά, που είδαν το άλλο φιλμ. Κατέληξαν λοιπόν στο συμπέρασμα, ότι η θέα της αντιπροσωπευτικής βίας και επιθετικότητας προκάλεσε στα παιδιά καθαρικές επιδράσεις. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 38)

Ο πειραματικός ψυχολόγος Seymour Feshbach, ένας από τους πιο γνωστούς αντιπροσώπους της θεωρίας της κάθαρσης, και ο συνεργάτης του Robert D. Singer το 1971, μέσω ενός πειράματος, επιβεβαίωσαν την υπόθεση: Μια πειραματική ομάδα παιδιών είχε εκτεθεί επί 6 εβδομάδες στη θέα σκηνών βίας μπροστά στην τηλεόραση. Το αποτέλεσμα ήταν, ότι τα παιδιά της ομάδας αυτής όχι μόνο δεν πολλαπλασίασαν τις επιθετικές ενέργειές τους, αλλά αντίθετα, μέσω αυτοελέγχου, μείωσαν την επιθετικότητά τους. (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 59)

Ο Βουϊδάσκης (1992) γράφει ότι η θεωρία της κάθαρσης πέρασε από τρεις

διαδοχικές φάσεις, ανάλογα με τον τρόπο επίδρασης της καθαρτικής λειτουργίας της προβολής των επιθετικών και βίαιων σκηνών, σύμφωνα με τα πορίσματα των ερευνητών.

Στην πρώτη φάση οι ερευνητές υποστήριξαν, πως η καθαρτική λειτουργία συντελείται με τη βοήθεια της φαντασίας, η οποία έχει μια ρυθμιστική λειτουργία εξισορρόπησης. Από έρευνες που έγιναν, οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα ότι η φανταστική επιθετικότητα που αναπτύσσει ο θεατής κατά την ώρα της παρουσίασης των σκηνών βίας και επιθετικότητας, μειώνει τη δική του επιθετικότητα.

Στη δεύτερη φάση, θέλοντας οι παραπάνω ερευνητές να βελτιώσουν τη θεωρία τους, ισχυρίστηκαν ότι για να υπάρξουν καθαρτικά αποτελέσματα, είναι αναγκαία και η συναισθηματική σύμπραξη, η συμμετοχή του θεατή στις φανταστικές επιθετικές πράξεις, καθώς και η ύπαρξη μιας επιθετικής τάσης του ίδιου. Απλά και μόνο η φανταστική επιθετικότητα δεν είναι αρκετή για να λειτουργήσει σωστά η διαδικασία της κάθαρσης και να επέλθει η μείωση των επιθετικών κινήτρων δράσης. Απαιτείται η εσωτερική σύμπραξη και η συμμετοχή του θεατή στις σκηνές βίας και επιθετικότητας με τη βοήθεια ενός μηχανισμού ταύτισης.

Συμπληρώνοντας τη θεωρία στην τρίτη φάση, οι εκπρόσωποί της ισχυρίζονται ότι, η θέα των σκηνών βίας και επιθετικότητας, μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση ή και την εξαφάνιση της επιθετικότητας του θεατή, μόνο όταν οι συνέπειες της χρήσης της βίας προβληθούν δραματικά και με όλες τις οδυνηρές διαστάσεις τους πάνω στο σώμα των θυμάτων της ως τραύμα, πόνος ή κάποιο είδος της ανθρώπινης εξαθλίωσης.

Μια δεύτερη τροποποίηση της θεωρίας της κάθαρσης διατυπώνεται ως εξής: Αυτό που οδηγεί στη μείωση των παρωθήσεων επιθετικής συμπεριφοράς δεν είναι η θέα τέτοιας συμπεριφοράς, αλλά η παρατήρηση και ψυχική επεξεργασία των αποτελεσμάτων της επιθετικής συμπεριφοράς, όπως ο πόνος, η θλίψη, η ταλαιπωρία. (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 59)

Παρά το ότι η θεωρία της κάθαρσης δεν επιβεβαιώθηκε εμπειρικά, εξακολουθεί να υποστηρίζεται προγράμματα με βίαιο περιεχόμενο μπορεί να εξουδετερώσουν τη βίαιη συμπεριφορά. (...) Η παρακολούθηση βίας δεν είναι μόνο μέσο εκτόνωσης της επιθετικής συμπεριφοράς, αλλά και μέσο διαφυγής από τη δυσάρεστη κατάσταση που βιώνει το άτομο. Με άλλα λόγια,

εκπομπές και ταινίες με βίαιο περιεχόμενο αμβλύνουν τους φόβους και την πίεση της καθημερινότητας και βοηθούν τη φυγή σ' έναν ψεύτικο κόσμο συλλογικών ονείρων. Αυτή η φυγή συμβάλλει στη σταθερότητα του κοινωνικού συστήματος, διότι εμποδίζει τα άτομα να αντιληφθούν την πραγματική κοινωνική τους κατάσταση και να αντιδράσουν δυναμικά. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 67-68)

Μετά από αυτή τη συνοπτική παρουσίαση των θέσεων της θεωρίας της κάθαρσης, θα πρέπει σ' αυτό το σημείο να αναφερθεί, ότι αυτή δέχτηκε μέχρι σήμερα από τους επιστημονικούς κύκλους οξεία κριτική, εξαιτίας των αδυναμιών που παρουσιάζει. Οι δυσκολίες των εκπροσώπων της να τη συνδέσουν πειστικά με την εμπειρική πραγματικότητα ίσως να είναι ένας σημαντικός παράγοντας που συνέβαλε ώστε να μη γίνει ευρύτερα αποδεκτή και να τεθεί σε αμφισβήτηση η εμπειρική της απόδειξη. Οι αλληπάλληλες προσπάθειες των υποστηρικτών της να την ανασκευάζουν και να τη συμπληρώνουν κάθε φορά με καινούρια στοιχεία, προδίδουν και τη δική τους συνειδητή αδυναμία να αιτιολογήσουν με τρόπο πειστικό τα καθαρικά αποτελέσματα των σκηνών βίας και επιθετικότητας τόσο στα φιλμ όσο και στην τηλεόραση. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 39)

Ε.2.4. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Σύμφωνα με τον Βουϊδάσκη (1992), η θεωρία της νοητικής υποστήριξης, θεωρείται παραλλαγή της θεωρίας της κάθαρσης και στηρίζεται στις δικές τις βασικές αρχές. Οι εκπρόσωποι της θεωρίας της κάθαρσης είναι και δικοί της εκπρόσωποι. Έχει λίγους οπαδούς και πολλούς επικριτές, οι οποίοι κυρίως αμφισβητούν την εμπειρική της επιβεβαίωση.

Η Λαμπροπούλου (1999) αναφέρει ότι η θεωρία αυτή δίνει μεγάλη σημασία στη φαντασία. Οι ερευνητές θεωρούν την ικανότητα των ατόμων να δημιουργούν φαντασιώσεις, ως προσαρμοστικό μηχανισμό που βοηθά στον έλεγχο και στην εξουδετέρωση της πίεσης από τις παρορμήσεις.

Η δραστηριοποίησή της, γράφει ο Βουϊδάσκης (1992), έχει την ικανότητα να ελέγχει τη μετατόπιση της άμεσης εκδήλωσης των κινήτρων. Έτσι, κατά τη διάρκεια της παρουσίασης επιθετικών σκηνών στην τηλεόραση ή τα φιλμ, ελέγχεται και η εκδήλωση της επιθετικής συμπεριφοράς, ιδιαίτερα των ατόμων τα οποία διακρίνει χαμηλή νοητική ανάπτυξη.

Ο S. Feshbach μαζί με το R. D. Singer (1971) είναι οι κυριότεροι εκπρόσωποι της θεωρίας της νοητικής υποστήριξης. (...) Υποστήριξαν, πως η θέα επιθετικών τηλεοπτικών προγραμμάτων αποτελεί ένα είδος αντιπροσωπευτικής επιθετικής εμπειρίας και με τη βοήθεια του νοητικού του επιπέδου το άτομο αυτό αποκτά την ικανότητα να θέσει κάτω από τον έλεγχό του τα άμεσα κίνητρα της συμπεριφοράς του. Έτσι, η ανάγκη για επιθετικά τηλεοπτικά περιεχόμενα, σχετίζεται με την ανάγκη για κοινωνικό έλεγχο της επιθετικότητας τους. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.44)

Άτομα με σχετικά μειωμένες νοητικές ικανότητες, όπως χαμηλό δείκτη νοημοσύνης ή ασθενική φαντασία, έχουν ανάγκη από κάποιες άλλες εξωτερικές πηγές, από τις οποίες θα προμηθεύονται το κατάλληλο υλικό, που θα ερεθίζει και θα ενισχύει την φαντασία τους. Η επινοημένη, μη πραγματική βία και επιθετικότητα τους προσφέρουν σε κάθε περίπτωση το υλικό, που τους είναι απαραίτητο για το νοητικό έλεγχο της συμπεριφοράς. Βλέποντας, δηλαδή, οι συγκεκριμένοι αυτοί τηλεθεατές με τη χαμηλή νοημοσύνη σκηνές βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση, δέχονται μια νοητική υποστήριξη και ενίσχυση, που θα τους βοηθήσει να θέσουν κάτω από κάποιο έλεγχο τις επιθετικές τους τάσεις και παρορμήσεις. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 44)

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας των Feshbach και Singer (1971), τα οποία προήλθαν από το συνδυασμό των μεταβλητών της βίας και της επιθετικότητας στο χώρο της φαντασίας και της κοινωνικής προέλευσης του τηλεθεατή. Σύμφωνα μ' αυτά οι τηλεοπτικές παραστάσεις βίας και επιθετικότητας δεν φαίνεται να έχουν κάποια επίδραση στα παιδιά και στους νέους, που προέρχονται από τη μεσαία κοινωνική τάξη, ασκούν όμως επίδραση στα παιδιά των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι και η επιχειρηματολογία που επικαλούνται οι δυο ερευνητές. (...) Επιστρατεύουν καθαρά κοινωνικο-πολιτιστικούς παράγοντες καθώς κι εκείνο τον καθοριστικό ρόλο, τον οποίο παίζουν αυτοί οι παράγοντες

στην νοητική και στη γενικότερη πνευματική ανάπτυξη του ανθρώπου. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 44-45)

Οι ερευνητές υποστηρίζουν πως από τα παιδιά της μεσαίας κοινωνικής τάξης, που είχαν τη δυνατότητα μιας σωστής νοητικής ανάπτυξης, δεν μπορεί να αναμένεται ένας σημαντικά βελτιωμένος έλεγχος των παρορμήσεων τους από τη δραστηριότητα της φαντασίας, που προκαλείται από τη θέα επιθετικών σκηνών βίας. Στα παιδιά αυτά έχει ήδη αναπτυχθεί αρκετά η ικανότητα να επιτυγχάνουν μια ικανοποιητική δραστηριότητα της φαντασίας χωρίς να χρειάζονται την εξωτερική υποκίνηση από βίαιες και επιθετικές τηλεοπτικές εκπομπές. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 45)

Όσο και αν προσπάθησαν οι υποστηρικτές της θεωρίας της νοητικής υποστήριξης, δεν μπόρεσαν να γίνουν αρκετά πειστικοί στην επιβολή των απόψεών τους. Εκτός από τις μεθοδολογικές αδυναμίες που παρουσιάζει το ερευνητικό τους έργο, τους αποδίδεται από άλλους ερευνητές η κατηγορία για την έλλειψη της εμπειρικής κατοχύρωσης της θεωρίας τους. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 45)

E.2.5. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ Ή ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΗΣ

Η θεωρία της αναστολής ή της παρεμπόδισης είναι μια παραλλαγή της θεωρίας της κάθαρσης με μικρή μόνο διαφορά. Γι' αυτό και στη διεθνή βιβλιογραφία μερικοί ερευνητές την αναφέρουν μαζί με την πρώτη, σαν μια ενδιαφέρουσα εναλλακτική δυνατότητα εξήγησης της επίδρασης των σκηνών βίας και επιθετικότητας των φιλμ και της τηλεόρασης, ενώ άλλοι τη θεωρούν διαφορετική, προσπαθώντας να την αμφισβητήσουν επιστημονικά. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 41)

Η μείωση της επιθετικότητας με την παρακολούθηση των βιαιοτήτων δεν έχει σχέση με την εξουδετέρωση της έντασης του βίαιου ενστίκτου, αλλά με

την πρόκληση φόβου, ο οποίος λειτουργεί ανασταλτικά στην τέλεση βίαιων πράξεων. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 65)

Σύμφωνα με τη θεωρία της αναστολής ή παρεμπόδισης, η παρατήρηση της βίας στην τηλεόραση προξενεί στο θεατή φόβο και αγωνία μπροστά στην επιθετικότητα και μειώνει / αναστέλλει την ετοιμότητα του να συμπεριφερθεί επιθετικά. Σε αντίθεση με τη θεωρία της κάθαρσης, η θεωρία της αναστολής υποθέτει, ότι η επιθετικότητα εμποδίζεται μέσω της αντιπαράθεσης του θεατή με τη βία, πράγμα που οφείλεται βασικά στην πρόκληση αγωνίας επιθετικότητας, αισθημάτων ενοχής και φόβου, μπροστά σε μια ενδεχόμενη πιθανότητα εκδίκησης. Το συμπέρασμα είναι ότι, ο φόβος και η αγωνία της επιθετικότητας στα μικρά παιδιά μπλοκάρει τις επιθετικές παρωθήσεις τους. (Τσαρδάκης, 1990, σελ. 99)

Ο L. Berkowitz (1958), άρχισε να παίρνει κριτική θέση έναντι της θεωρίας της κάθαρσης, θέτοντας σε αμφισβήτηση με τις έρευνες του, τα καθαρτικά της αποτελέσματα. Με μεγάλη οξυδέρκεια παρατήρησε, πως ενώ σε πολλά πειράματα σημειώθηκε μείωση της φανερής επιθετικής συμπεριφοράς μετά από την επιθετική δραστηριότητα της φαντασίας, δεν καταγράφηκε ωστόσο κανένα καθαρτικό αποτέλεσμα, αλλά αντίθετα θεωρήθηκε υπεύθυνος ο φόβος για τη μείωση της επιθετικότητας, που επρόκειτο να ακολουθήσει. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 41)

Ο Βουϊδάσκης (1992) αναφέρει ότι η θεωρία της κάθαρσης οφείλει το διαχωρισμό της στη «γνήσια κάθαρση» και στη «μη γνήσια κάθαρση», στις πρώτες αμφισβητήσεις του Berkowitz (1964).

Για την πρώτη ισχυρίζεται, ότι η κάθαρση προέρχεται από τη μείωση της παρόρμησης για επιθετικότητα, που προκλήθηκε από ορμική συσσώρευση ή από κάποια επιθετική πράξη, ενώ για τη δεύτερη η κάθαρση προέρχεται από ένα υποκειμενικό συναίσθημα, φόβο ή ενοχή, που μειώνει την ένταση, η οποία προκαλείται από την εκτέλεση ή την παρατήρηση επιθετικής πράξης, χωρίς οπωσδήποτε αυτή να σχετίζεται με τη μείωση των ορμών. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 41-42)

Ο Kniveton (1979), ανακεφαλαιώνοντας μερικά αποτελέσματα ερευνών, προσπαθεί να ελέγξει τη δυνατότητα επαλήθευσης της θεωρίας της αναστολής: Ο Stein κ. ά. (1972) διαπίστωσαν με μια έρευνα, ότι τα παιδιά, τα οποία αρχικά είχαν ένα χαμηλό επίπεδο επιθετικότητας, μετά από την

παρουσίαση ενός βίαιου φιλμ, δεν έδειχναν πλέον επιθετικότητες. Ο Noble (1970) διαπίστωσε, μετά από ένα πείραμα, ότι η συμπεριφορά των παιδιών της πειραματικής ομάδας, μετά από τη θέα ενός πολεμικού φιλμ έγινε κατασταλτική. Αυτό σημαίνει, ότι η πειραματική ομάδα αφού είδε τις σκηνές βίας στο φιλμ, έπαιζε λιγότερο δημιουργικά από πριν. (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 62-63)

Ο Hartmann (1965) διατυπώνει την άποψη, ότι τα μεγαλύτερα παιδιά είναι καλύτερα σε θέση να εκτιμήσουν τις συνέπειες βίαιης συμπεριφοράς και μέσω αυτού να παραιτηθούν από τη δική τους επιθετική αντίδραση. Περαιτέρω αυτός διαπίστωσε, ότι η αδυναμία αντίστασης σε αντικοινωνικές επιδράσεις των σκηνών βίας εξαρτάται περισσότερο «από τη στιγμιαία συναισθηματική κατάσταση». (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 63)

Σύμφωνα με τα πορίσματα των ερευνητών, η εξαφάνιση των επιθετικών αντιδράσεων μετά τις παραστάσεις βίας στην τηλεόραση ή στα φιλμ δεν οφείλεται ούτε στη μείωση των επιθετικών τάσεων της συμπεριφοράς με τη συμμετοχική ταύτιση του τηλεθεατή ή του θεατή, ούτε σε μια διαδικασία εθισμού, αλλά σε ενισχυμένες αναστολές αναφορικά με την εκδήλωση επιθετικότητας. Η αναστολή της επιθετικότητας προκαλείται, κατά τους ίδιους πάντα, από το φόβο της επιθετικότητας, ο οποίος ενεργοποιείται από ορισμένους ψυχολογικούς ή άλλους περιβαλλοντικούς παράγοντες. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 43)

Ε. 3. ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Ε.3.1 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΕΓΕΡΣΗΣ.

Σύμφωνα με τη θεωρία της γενικής συναισθηματικής διέγερσης, όχι μόνο οι σκηνές βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση και τα φιλμ, αλλά και εκπομπές με άλλου είδους περιεχόμενο είναι δυνατόν να προκαλέσουν στο θεατή ή τον τηλεθεατή μια ασθενέστερη ή ισχυρότερη συναισθηματική διέγερση. Ο θεατής, δηλαδή, ή ο τηλεθεατής περιέρχεται κατά τη θέα διαφόρων εκπομπών ή φιλμ, κάτω από ορισμένες συνθήκες, σε μια ψυχοφυσιολογική διέγερση, κατά την οποία αυξάνεται εντελώς γενικά η ετοιμότητα του να αντιδράσει με τον κατάλληλο ερεθισμό περισσότερο έντονα, ενώ εξαρτάται από το είδος του ερεθισμού και τις περιστάσεις, με ποιον τρόπο θα αντιδράσει και προς ποια κατεύθυνση θα οδηγηθεί αυτή η αντίδραση. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.47)

Ο Βουϊδάσκης (1992) αναφέρει ότι οι ερευνητές θέλησαν να εξετάσουν τις επιδράσεις των τηλεοπτικών εκπομπών και των κινηματογραφικών φιλμ πάνω στα παιδιά και τους νέους, με βάση τις συναισθηματικές ταραχές οι οποίες προκαλούνται από το περιεχόμενό τους. Με έρευνες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι μεταβλητές της συναισθηματικής διέγερσης, επίδρασης και επιθετικής συμπεριφοράς, είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Μετά από έρευνα, ο Atkin (1983) κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι τόσο η τηλεοπτική εκδοχή που προσεγγίζει την πραγματικότητα, π.χ. στις ειδήσεις, όσο κι εκείνη με την επινοημένη τηλεοπτική εκδοχή, π.χ. στα ψυχαγωγικά προγράμματα, προκάλεσαν διαφορετική συναισθηματική διέγερση και επιθετικότητα στα πειραματικά άτομα.

Η επιθετικότητα των πειραματικών ατόμων στην παραλλαγή με τις ειδήσεις (πραγματική βία) είναι μεγαλύτερη από ό,τι στην παραλλαγή με εκείνη του ψυχαγωγικού προγράμματος. Τα μέτρο της συναισθηματικής διέγερσης και της επιθετικότητας εξαρτήθηκε αποφασιστικά από τον τρόπο, που έγινε κάθε φορά αντιληπτό το τηλεοπτικό περιεχόμενο. Η βία, η οποία παρουσιάζεται στις ειδήσεις, θεωρείται περισσότερο κοντά στην πραγματικότητα από όσο η βία στα ψυχαγωγικά προγράμματα. Η βία ωστόσο στα ψυχαγωγικά

προγράμματα θεωρείται περισσότερο επίκαιρη και πλησιάζει πιο κοντά στην πραγματικότητα από όσο στα προγράμματα με την επινοημένη βία. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 47-48)

Ο συγγραφέας συνεχίζοντας, γράφει ότι όσον αφορά την επίδραση των μέσων μαζικής επικοινωνίας πάνω στα παιδιά και τους νέους, η θεωρία της γενικής συναισθηματικής διέγερσης υπάρχει σε δυο βασικές παραλλαγές. Οι εκπρόσωποι της μιας παραλλαγής ισχυρίζονται, ότι γίνονται αλλαγές στις συναισθηματικές καταστάσεις της διέγερσης από τα τυπικά χαρακτηριστικά του τηλεοπτικού μηνύματος, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο που κάθε φορά μεταβιβάζεται. Αντίθετα οι εκπρόσωποι της άλλης παραλλαγής υποστηρίζουν, ότι μόνο ειδικά περιεχόμενα είναι σε θέση να επηρεάσουν και να αλλάξουν συναισθηματικές καταστάσεις διέγερσης.

Οι υποστηρικτές της πρώτης παραλλαγής, που είναι και οι περισσότεροι, δέχονται ότι δεν είναι μόνο τα φιλμ και οι επιθετικές τηλεοπτικές εκπομπές υπεύθυνες για την πρόκληση της επιθετικής συμπεριφοράς στους θεατές και τηλεθεατές, αλλά σε αυτό μπορεί να οδηγήσει και ένας άλλος ερεθισμός, που προκλήθηκε από οποιοδήποτε άλλο τηλεοπτικό περιεχόμενο. (...) Ιδιαίτερα ο D. Zillmann (1971), βασιζόμενος στα πορίσματα της πειραματικής του έρευνας, υποστηρίζει ότι η παρουσίαση ενός πολύ διεγερτικού ερωτικού φιλμ προκάλεσε αργότερα περισσότερη επιθετικότητα από όση η προβολή ενός ελαφρά επιθετικού φιλμ και το δεύτερο πάλι περισσότερη από ένα φιλμ χωρίς σεξουαλικό και επιθετικό περιεχόμενο. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 48)

Αντίθετα με τους οπαδούς της πρώτης παραλλαγής της θεωρίας της γενικής συναισθηματικής διέγερσης, οι εκπρόσωποι της δεύτερης παραλλαγής αποδίδουν μεγάλη σημασία στην ποιότητα του περιεχομένου του κινηματογραφικού ή τηλεοπτικού φιλμ που προκαλεί τη διέγερση, η οποία ευθύνεται για την άμεση ή έμμεση επίδραση, που είναι δυνατόν να δεχθεί ο θεατής ή ο τηλεθεατής. (...) Το περιεχόμενο της τηλεοπτικής εκπομπής έχει μεγάλη σημασία για την εκδήλωση επιθετικής ή μη συμπεριφοράς από τη μεριά των τηλεθεατών και πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, ιδιαίτερα όσο αφορά τους μικρούς τηλεθεατές, τα παιδιά και τους νέους. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 50)

Ε.3.2 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΓΕΡΣΗΣ

Βασίζεται στη δράση δύο βασικών ψυχικών μηχανισμών: του ερεθισμού για επιθετική συμπεριφορά και της μίμησης, η οποία προκύπτει από την εκμάθηση μέσω της παρατήρησης. Ο πρώτος μηχανισμός του ερεθισμού προς επιθετική συμπεριφορά προσεγγίζει την άποψη που διατύπωσε αρχικά ο Dollard και οι συνεργάτες του το 1939, σύμφωνα με την οποία η εκδήλωση της επιθετικής συμπεριφοράς (συμπεριφοράς της οποίας στόχος είναι η πρόκληση βλάβης) είναι προϊόν απογοήτευσης. Ως απογοήτευση θεωρείται η ψυχική κατάσταση, η οποία προκύπτει όταν παρεμποδίζεται ή αποκλείεται η πραγματοποίηση συνειδητής και σκόπιμης συμπεριφοράς. Η εκμάθηση μέσω παρατήρησης στηρίζεται στην κοινωνικο-ψυχολογική θεωρία των Albert Bandura και Richard Walters (1963), σύμφωνα με την οποία συνήθειες επιθετικής συμπεριφοράς αποκτώνται μέσω της παρατήρησης άλλων που χρησιμοποιούν βία και επιβραβεύονται γι' αυτήν. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 68)

Η βία που προβάλλουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας έχει μεγάλες πιθανότητες να οδηγήσει τους δέκτες σε ανοιχτή επιθετικότητα, εάν διαψευστούν οι προσδοκίες ή ματαιωθούν τα σχέδιά τους ή προετοιμαστούν για επιθετικές αντιδράσεις στην καθημερινή τους ζωή. Επειδή η τηλεόραση προβάλλει έναν κόσμο όπου οι κακοί χρησιμοποιούν βία για να λύσουν τα προβλήματά τους και να επιτύχουν τους στόχους τους, δικαιούνται ως εκ τούτου και οι καλοί να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο για να τους αντιμετωπίσουν. Υπ' αυτή την οπτική, οι δέκτες θεωρούν ότι η χρήση βίας είναι δικαιολογημένη, την επιδοκιμάζουν και καταφεύγουν σ' αυτήν. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ.68-69)

Σύμφωνα με τον Berkowitz και τους συνεργάτες του (1981), η παρακολούθηση βίας οδηγεί σε περίπτωση ύπαρξης ορισμένων χαρακτηριστικών (π.χ. συναισθηματική διέγερση) και περιστασιακών παραγόντων (π.χ. εξωτερικοί ερεθισμοί) σε επιθετική συμπεριφορά. Η απογοήτευση, σε συνδυασμό με την επιδοκιμαζόμενη χρήση βίας από τους ήρωες των ταινιών που παρουσιάζουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, ενεργοποιεί την επιθετικότητα. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 69-70)

Τα αποτελέσματα διαχρονικών ερευνών του National Institute of Mental Health των ΗΠΑ (1982), έδειξαν σημαντική σχέση ανάμεσα στην παρακολούθηση πολλών ωρών τηλεόρασης και στην τάση των νέων για επιθετική συμπεριφορά αρκετά χρόνια μετά. Παρά το ότι και αυτές οι έρευνες έχουν για παράδειγμα ευαίσθητα σημεία, για παράδειγμα, αδυνατούν να ελέγξουν παράγοντες που πιθανόν να επηρέασαν τη συμπεριφορά των νέων όλα αυτά τα χρόνια και ίσως να μην έχουν σχέση με την επίδραση της τηλεόρασης, πάντως , δείχνουν ότι η τηλεόραση παίζει κάποιον ρόλο, και μάλιστα όχι ασήμαντο, στην εξέλιξη των νέων οι οποίοι εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 72-73)

Ε.3.3 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΘΙΣΜΟΥ Ή ΤΗΣ ΠΑΡΟΡΜΗΣΗΣ.

Η θεωρία του ερεθισμού ή της παρόρμησης είναι προσανατολισμένη στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης και είναι, κατά τα τελευταία χρόνια, η πιο διαδεδομένη στο πεδίο της έρευνας της συμπεριφοράς. Ο Albert Bandura (1979), ένας από τους υπερασπιστές της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης, έχει ελέγξει την υπόθεση του ερεθισμού με διάφορα πειράματα που έκανε σε μικρά παιδιά. Τα πολυάριθμα πειράματά του οδήγησαν στο αποτέλεσμα, ότι τα μικρά παιδιά, μετά από την προβολή σκηνών βίας, αντιγράφουν, κατά ένα μεγάλο μέρος, το επιθετικό μοντέλο-πρόσωπο και, κάτω από ορισμένες συνθήκες, μιμούνται την επιθετική συμπεριφορά του. (Τσαρδάκης, 1983, σελ.63)

Ο Βουϊδάσκης (1992) γράφει ότι, αυτή η ετοιμότητα για επιθετική συμπεριφορά πρέπει να προέρχεται από κάποιο συγκεκριμένο ερεθισμό, από κάποια συναισθηματική διέγερση, που υπάρχει μέσα στο ίδιο το περιεχόμενο του φιλμ, το οποίο προβάλλεται.

Ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια, κατά τα οποία η συζήτηση για τη βία των μαζικών μέσων έχει κορυφωθεί, από μερικούς θεωρητικούς της μάθησης διατυπώνεται συχνά ο ισχυρισμός, ότι η είσοδος της τηλεόρασης στη ζωή των παιδιών έχει αυξήσει την επιθετικότητά τους και γι' αυτό αυξήθηκε και η

κτηνωδία στον κόσμο. Ληστείες, απαγωγές, αεροπειρατείες, βομβαρδισμοί, δολοφονίες και άλλες πράξεις βίας αποδίδονται συχνά, χωρίς περίσκεψη, στην επίδραση της τηλεόρασης. (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 64)

Σ' αυτή τη συνάρτηση γράφει ο Hans Joachim Schneider (1980): «Οι περισσότερες εικόνες που σχηματίζονται στον εγκέφαλό μας για την εγκληματικότητα και τους εγκληματίες δεν προέρχονται από την εγκληματική πραγματικότητα, αλλά από την τηλεόραση, η οποία δημιουργεί τη δική της πραγματικότητα, η οποία εισέρχεται στις δικές μας στάσεις σαν την πραγματικότητα. (...) Η τηλεόραση δεν κάνει μόνο τον καθένα χωριστά βιαιότερο, αλλά και ολόκληρη την κοινωνία. Αυτή επιδρά στη συμπεριφορά, στις τοποθετήσεις (στάσεις), στις σχέσεις, στις προσωπικότητες». (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 64)

Ο Τσαρδάκης (1983) σχολιάζει ότι η δογματική θέση του Schneider φαίνεται να ξεκινά από μια μονόπλευρη θεώρηση του προβλήματος, γιατί ο ίδιος παραβλέπει το γεγονός, ότι η επιθετικότητα και η βία στον κόσμο προϋπάρχουν της τηλεόρασης.

Η έρευνα του R. H. Walters και των συνεργατών του (1962) παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Στην έρευνα αυτή ο Walters μέτρησε το ποσό της επιθετικότητας, που υπήρχε τόσο στα άτομα της πειραματικής ομάδας όσο και στα άτομα της ομάδας ελέγχου πριν από την παρουσίαση του φιλμ με το επιθετικό περιεχόμενο, προσπάθησε δε να επιλέξει άτομα για την ομάδα ελέγχου, των οποίων η επιθετικότητα κυμαινόταν περίπου στο ίδιο επίπεδο με αυτό της πειραματικής ομάδας. Μετά την προβολή του φιλμ με τις επιθετικές σκηνές στα μέλη της πειραματικής ομάδας διαπίστωσε ότι τα άτομα αυτά παρουσίασαν μια φανερή αύξηση των επιθετικών τους αντιδράσεων σε αντίθεση με τα άτομα της ομάδας ελέγχου. Το φιλμ, δηλαδή, με το επιθετικό περιεχόμενο υπήρξε το κίνητρο και συγχρόνως ο ερεθισμός για την πρόκληση της επιθετικής συμπεριφοράς. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 52-53)

Ο Parke (1977) προσπάθησε να διαπιστώσει την επίδραση των επιθετικών παραστάσεων σε παιδιά αναμορφωτηρίου, στα οποία έδειχνε για μια ολόκληρη εβδομάδα φιλμ με επιθετικό περιεχόμενο. Η συμπεριφορά των ατόμων της πειραματικής ομάδας, που ελέγχθηκε στα εργαστήρια μετά τη θέα των επιθετικών σκηνών, βρέθηκε να είναι πολύ επιθετική, σε αντίθεση με τα άτομα της ομάδας ελέγχου, τα οποία δεν παρουσίασαν καμιά επιθετική

αντίδραση, παρόλο που αυτά είχαν δει φιλμ με διεγερτικό, όχι όμως με επιθετικό περιεχόμενο. Οι συγγραφείς βασισμένοι σε αυτά τους τα πορίσματα ισχυρίζονται ότι οι επιθετικές σκηνές στα μέσα μαζικής επικοινωνίας οδηγούν, χωρίς αμφιβολία, τους αποδέκτες σε επιθετική συμπεριφορά. Ισχυρίζονται ακόμα ότι αυτά τα πορίσματα μπορούν να μεταβιβαστούν και σε μη εγκληματικά παιδιά, σε παιδιά δηλαδή, τα οποία ζουν φυσιολογικά εκτός των αναμορφωτηρίων. (Βουϊδάσκης,1992, σελ.53)

Αξιόλογη είναι επίσης η συμβολή της έρευνας των O. Kelmer και A. Stein (1975), οι οποίοι προσπάθησαν με δικά τους πειράματα να ελέγξουν τη θεωρία του ερεθισμού ή της παρόρμησης. Με την έρευνά τους αυτή επιδίωξαν να δώσουν απάντηση στο ερώτημα, κατά πόσο επιδρούν οι παραστάσεις βίας και επιθετικότητας από τα φιλμ και την τηλεόραση στην ετοιμότητα για την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς από τους θεατές και τηλεθεατές κυρίως εναντίον προσώπων ή εναντίον άψυχων αντικειμένων. Καθοριστικό ρόλο σε αυτή τους την έρευνα παίζει η διάκριση της έννοιας της επιθετικότητας σε “λειτουργική” και “δυσλειτουργική”. Με την πρώτη εννοούν εκείνη την επιθετικότητα, η οποία είναι σημαντική για την προώθηση και διατήρηση της ίδιας της ζωής και με τη δεύτερη την καταστρεπτική επιθετικότητα. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 53-54)

Τα τελικά συμπεράσματα των O. Kelmer και A. Stein είναι ότι οι νέοι, οι οποίοι είδαν ένα φιλμ με επιθετικό περιεχόμενο, εκδήλωσαν περισσότερο “λειτουργική” επιθετικότητα τόσο εναντίον άψυχων αντικειμένων όσο και εναντίον προσώπων με την έννοια της νόμιμης πράξης της αυτοάμυνας, από όσο οι νέοι της ομάδας ελέγχου, που είχαν δει ένα φιλμ με μη επιθετικό περιεχόμενο. Παράλληλα διαπίστωσαν ακόμα ότι το ποσό της “λειτουργικής” τους επιθετικότητας αύξανε αναλογικά με το βαθμό της πραγματικότητας, που παρουσίαζε το φιλμ επιθετικού περιεχομένου που είχαν δει. Την ισχυρότερη δηλαδή εντύπωση για την πραγματικότητα προκάλεσε εκείνο το φιλμ, του οποίου οι επιθετικές σκηνές τόσο οπτικά όσο και ακουστικά, είχαν ένα περισσότερο ρεαλιστικό χαρακτήρα. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 54)

Όπως ήταν φυσικό, γράφει ο Βουϊδάσκης (1992), και η θεωρία του ερεθισμού ή της παρόρμησης καθώς και οι υποστηρικτές της δε στάθηκαν περισσότερο τυχεροί, ώστε να αποφύγουν τις επιστημονικές επικρίσεις των άλλων ερευνητών.

Οξεία κριτική άσκησε ο H. Selg (1976) στα συμπεράσματα της έρευνας των O. Kelmer και A. Stein (1975). Αυτός θεωρεί μη επιτυχημένο τον εννοιολογικό διαχωρισμό σε “λειτουργική” και “δυσλειτουργική” επιθετικότητα, χαρακτηρίζοντάς τον υποκειμενικό, με τον ισχυρισμό, ότι αυτό εξαρτάται κάθε φορά από την οπτική γωνία που εξετάζεται η επιθετικότητα από τον ερευνητή. Αυτή η επιθετικότητα που οι συγγραφείς ονομάζουν “λειτουργική” αναφέρεται προφανώς στην υπεράσπιση της δικής μας ζωής, ενώ αντίθετα η ζωή του αντιπάλου μπορεί πολύ εύκολα να καταστραφεί, καθώς βρισκόμαστε σε κατάσταση άμυνας. Ο ίδιος ακόμα εκφράζει τις αντιρρήσεις του και ως προς τη μεθοδολογία που ακολούθησαν οι ερευνητές αναφορικά με την ανταλλαγή ρόλων θύματος και θύτη, χαρακτηρίζοντάς την καθαρό παιχνίδι και ότι στο τέλος αυτό που μετρήθηκε δεν ήταν επιθετικότητα. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 55)

Μεθοδολογικές αδυναμίες βρίσκει ο M. Kunczik (1987) και στην έρευνά του D.R. Parke (1977) και των συνεργατών του. Θεωρεί ακραία τα συμπεράσματά τους σχετικά με τα παιδιά του αναμορφωτηρίου και το σπουδαιότερο χαρακτηρίζει προβληματική τη μεταφορά αυτών των συμπερασμάτων στην τηλεόραση. Προβληματική επίσης είναι, κατά τον ίδιο, η μεταφορά τους σε φυσιολογικά, μη εγκληματικά παιδιά και αυτό, γιατί σε άλλες μελέτες που έγιναν σε εγκληματίες, δεν επιβεβαιώθηκαν αυτά τα αποτελέσματα.

E.3.4 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης η παρουσίαση σκηνών βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση ή στα φιλμ αποτελεί καθαρά μαθησιακή διαδικασία, κατά την οποία ο τηλεθεατής ή ο θεατής μαθαίνει την επιθετική συμπεριφορά όπως και κάθε άλλη κοινωνική συμπεριφορά. Βασίζεται στην αρχική θεωρία που δέχεται ότι η επιθετικότητα προέρχεται από τη μάθηση, είναι δηλαδή προϊόν κοινωνικο-πολιτιστικών παραγόντων. Με αυτή την έννοια ο A. Bandura (1965), ο κυριότερος εισηγητής της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης, χαρακτηρίζει σαν

σημαντικούς παράγοντες επίδρασης στη διαμόρφωση της επιθετικής, καθώς και οποιασδήποτε άλλης ανθρώπινης συμπεριφοράς, τις δομές της αντίληψης και τα κίνητρα που διαμορφώθηκαν κατά τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.56)

Μετά από έρευνες και πειράματα που έκανε ο Bandura (1979), οδηγήθηκε στο συμπέρασμα, ότι άτομα που έχουν το χρόνο να παρακολουθούν συχνά σκηνές βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση, έχουν περισσότερες πιθανότητες να επηρεαστούν από αυτές. Ιδιαίτερα τα παιδιά, τα οποία έβλεπαν για πολύ χρονικό διάστημα συστηματικά τηλεόραση, έμαθαν από αυτήν πολλές επιθετικές πρακτικές και μεθόδους δολοφονίας. Η τηλεόραση είναι κατά τη γνώμη του ερευνητή ένας υπέροχος δάσκαλος. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 57)

Στο χώρο της κοινωνικής έρευνας σχετικά με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης γίνεται από τους περισσότερους ερευνητές αποδεκτή η άποψη, ότι όχι μόνο η παρουσίαση των σκηνών βίας και επιθετικότητας ενεργοποιεί τις μαθησιακές διαδικασίες για επιθετική συμπεριφορά, αλλά σε αυτό συντελεί αποτελεσματικά και η τύχη του τηλεοπτικού προτύπου: αν δηλαδή, το πρότυπο με αυτή του την επιθετική συμπεριφορά επαινέθηκε ή κατηγορήθηκε, αν τιμωρήθηκε ή επιβραβεύτηκε, αν βίωσε τη χαρά της επιτυχίας ή την πικρία της αποτυχίας. Ο W. Belschner (1972) υποστηρίζει ότι είναι δυνατόν ένα άτομο, που ποτέ δεν εκδήλωσε επιθετική αντίδραση, να αναπτύξει κάτω από ορισμένες συνθήκες μια σημαντική για το μέλλον του προσδοκία για επιτυχία με την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς, επηρεασμένο από κάποιο τηλεοπτικό ή άλλο πρότυπο που έχει δει. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 58)

Για «μάθηση από ικανοποίηση», από τις τηλεοπτικές σκηνές βίας και επιθετικότητας που είδαν οι τηλεθεατές, κάνει λόγο ο R. H. Walters (1963). Σύμφωνα με τα πορίσματα της δικής του έρευνας, όταν ο τηλεθεατής ως παρατηρητής της επιθετικής συμπεριφοράς του επιθετικού προτύπου διαπιστώσει ότι το πρότυπο βίωσε κάποια ικανοποίηση κατά την εκτέλεση μιας παρόμοιας επιθετικής πράξης, τότε είναι δυνατόν και ο ίδιος ο τηλεθεατής να θελήσει να μάθει και να μιμηθεί τη συμπεριφορά του προτύπου, με την ελπίδα ότι θα αισθανθεί και αυτός παρόμοια ικανοποίηση κατά την εκπλήρωση κάποιας επιθυμίας του. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 58)

Υποστηρικτές της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης ισχυρίζονται ότι τηλεοπτικές σκηνές βίας και επιθετικότητας μαθαίνονται και προκαλούν με τη σειρά τους επιθετική συμπεριφορά στους τηλεθεατές και ειδικότερα στα παιδιά. Όταν μάλιστα διαπιστώσει ο τηλεθεατής ότι υπάρχει κάποια ομοιότητα μεταξύ του εαυτού του και του προτύπου, τότε η μαθησιακή διαδικασία είναι εντονότερη και οι επιδράσεις ισχυρότερες. Ο Bandura (1961) διαπίστωσε ότι ο βαθμός επίδρασης των επιθετικών σκηνών στους μικρούς τηλεθεατές εξαρτάται άμεσα από το βαθμό γνωριμίας τους με το πρότυπο. Τα παιδιά μαθαίνουν ευκολότερα την επιθετική συμπεριφορά ενός γνωστού προτύπου σε αυτά. Μόνο εκείνοι οι τηλεοπτικοί ήρωες, οι οποίοι έχουν κάποια σημασία για τον κόσμο του παιδιού, είναι δυνατόν να γίνουν πρότυπα και να ταυτιστούν μαζί τους. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 59)

Μια ομοιότητα στα σωματικά και πνευματικά χαρακτηριστικά του μικρού τηλεθεατή με το τηλεοπτικό πρότυπο καθώς και η ομοιότητά του στην ηλικία, στο φύλο ή την κοινωνική καταγωγή, τον οδηγούν άμεσα και χωρίς δυσκολία στην ταύτιση μαζί του και επομένως σε ευκολότερη μάθηση, αποδοχή και επανάληψη των πράξεών του σε κάποια δεδομένη στιγμή. Σύμφωνα με την Maccoby (1961) εξαιτίας αυτής της ταύτισης το παιδί μαθαίνει συμπεριφορές, οι οποίες μεταφέρονται στην πράξη αργότερα, όταν υπάρξει η κατάλληλη υποκίνηση και δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις. Ο κυριότερος αποδέκτης μιας τέτοιας επιθετικής συμπεριφοράς ενός τηλεοπτικού προτύπου-προσώπου είναι το παιδί. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 59)

Πολλές έρευνες έχουν επιβεβαιώσει το γεγονός, ότι όσο περισσότερο πλησιάζει την πραγματικότητα η παρουσίαση της τηλεοπτικής βίας και επιθετικότητας, τόσο αποτελεσματικότερη είναι η επίδραση που ασκείται στα παιδιά και τους νέους και επιταχύνεται η διαδικασία της μάθησης της συγκεκριμένης συμπεριφοράς. Γεγονός είναι επίσης, σύμφωνα με τους ερευνητές, ότι όσο περισσότερη ώρα κάθονται τα παιδιά στην τηλεόραση, τόσο πιο κοντά στην πραγματικότητα θεωρούν πως βρίσκονται και τα προγράμματα που βλέπουν σε αυτήν. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 59)

Τρόποι συμπεριφοράς, που παρουσιάζονται σε τηλεοπτικές σκηνές βίας και επιθετικότητας και είναι ή μπορεί να μοιάζουν ρεαλιστικοί και φαίνεται ότι συμβαίνουν σε γνώριμο ή όμοιο περιβάλλον, με αυτό που ζει και κινείται ο μικρός τηλεθεατής, είναι δυνατόν με τη διαδικασία της παρατήρησης να

μαθευτούν από αυτόν και να εκδηλωθεί μακροπρόθεσμα η επιθετική συμπεριφορά. (Βουϊδάσκης,1992, σελ.60)

Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει η μεγάλη σημασία που αποδίδεται στην κοινωνική πραγματικότητα από τους εκπροσώπους της κοινωνικής θεωρίας της μάθησης με παρατήρηση. Μέσα στον κοινωνικο-πολιτιστικό περίγυρο, όπου οι άνθρωποι αλληλοεπηρεάζονται και διαμορφώνουν την κοινωνική τους συμπεριφορά, η μαθημένη από το τηλεοπτικό πρότυπο επιθετική συμπεριφορά, εκτός από το ότι εκδηλώνεται κάποια στιγμή σε αυτό το χώρο, είναι δυνατόν να μεταβιβαστεί και στη συνέχεια να μαθευτεί και από άλλα μέλη της κοινωνικής ομάδας του τηλεθεατή. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 60)

Η συσσωρευτική δράση της επιθετικής συμπεριφοράς στους τηλεθεατές είναι πραγματικά πολύ μεγάλη, επειδή ακριβώς έχει πολλή μεγάλη δύναμη η μάθηση με παρατήρηση, όπως επισημαίνουν και πολλοί άλλοι ερευνητές. Αυτή τη δύναμη της μάθησης με παρατήρηση αποδείχνουν σε μια σειρά πειραματικών ερευνών τους οι A. S. Luchins και H. S. Luchins (1966), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι ένας πολύπλοκος κοινωνικός ρόλος μαθαίνεται ευκολότερα και γρηγορότερα με την παρατήρηση από όσο μαθαίνεται με τον πειραματισμό μεταξύ του σωστού και του λάθους. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 61)

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η άποψη των εκπροσώπων της θεωρίας αυτής, σε σχέση με την επίδραση του στενού και οικείου κοινωνικού περιβάλλοντος του παιδιού για τη μάθηση κοινωνικής ή αντικοινωνικής συμπεριφοράς, επομένως και της επιθετικής. Ο R. Fox (1963) καθώς και άλλοι ερευνητές εκφράζουν τη γνώμη ότι τα παιδιά μαθαίνουν να αντιδρούν ειδικά σε αντικοινωνικούς ερεθισμούς και να αναπτύσσουν ιδιαίτερη προδιάθεση στο να εκδηλώνουν κοινωνικά μη αποδεκτούς τρόπους συμπεριφοράς, εάν η παρατήρηση του προτύπου με αποκλίνουσα συμπεριφορά συνδεθεί με ευχάριστες γι' αυτά εμπειρίες και προπάντων, εάν κάποιος, κυρίως μεγάλος, κατά την ώρα της προβολής του φιλμ ή της τηλεοπτικής εκπομπής, τα παροτρύνει να εφαρμόσουν στην πράξη όλες εκείνες τις μορφές συμπεριφοράς που μόλις είδαν. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 61-62)

Το ιδιαίτερο πλησίασμα των παιδιών και προπάντων μια φιλική και ειλικρινής συζήτηση μαζί τους μετά το τέλος της προβολής των σκηνών βίας

και επιθετικότητας είναι δυνατόν να προκαλέσει νέες μαθησιακές διαδικασίες, που θα ανακόψουν κάθε ετοιμότητα για μελλοντική εκδήλωση παρόμοιας επιθετικής συμπεριφοράς. Η ευθύνη για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας συνομιλίας πέφτει κατά κύριο λόγο στους γονείς. Αυτοί με τη συζήτηση θα έχουν δημιουργήσει επιπλέον και τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ώστε την αρχική μάθηση με παρατήρηση των επιθετικών προτύπων συμπεριφοράς από την τηλεόραση να διαδεχθεί μια νέα θετική μαθησιακή διαδικασία, κατά την οποία τα παιδιά θα μαθαίνουν να αντιπαρέχονται την προβαλλόμενη στην τηλεόραση επιθετικότητα, χωρίς να επηρεάζονται από αυτήν. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 62)

Στο χώρο της επιστημονικής έρευνας, που ασχολείται με την προσπάθεια διατύπωσης θεωριών για την εξήγηση της επίδρασης ή μη επίδρασης των τηλεοπτικών σκηνών βίας και επιθετικότητας στα παιδιά και στους νέους, δεν απέφυγε και η θεωρία της κοινωνικής μάθησης με παρατήρηση τις επικρίσεις των υποστηρικτών των άλλων θεωριών. Εναντίον της ίδια της θεωρίας, αλλά κυρίως των εκπροσώπων της ασκήθηκε κριτική, που αναφέρεται κυρίως σε μεθοδολογικές αδυναμίες, σε παραλείψεις εξέτασης και αξιολόγησης σημαντικών μεταβλητών, σε έλλειψη αξιοπιστίας των τελικών συμπερασμάτων των πειραμάτων και σε άλλους τομείς. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 62)

Ε.3.5 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕ ΜΙΜΗΣΗ.

Είναι μια θεωρία συναφής και συγγενική με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης με παρατήρηση, η οποία στη διεθνή βιβλιογραφία ταυτίζεται πολλές φορές με αυτή. Μερικοί ερευνητές δεν κάνουν κανένα διαχωρισμό μεταξύ αυτών των δύο, ενώ κάποιοι άλλοι δεν την αναφέρουν και δεν κάνουν λόγο γι' αυτήν, γιατί τη θεωρούν ξεπερασμένη. (...) Βασική της θέση είναι ότι το τηλεοπτικό επιθετικό πρότυπο είναι δυνατόν να γίνει αντικείμενο μίμησης από τους τηλεθεατές και προπάντων από τα παιδιά και τους νέους και στηρίζεται στην επιστημονική άποψη ότι η μίμηση, όπως και όλοι οι άλλοι τρόποι

συμπεριφοράς, μαθαίνεται και δε βασίζεται σε κάποιους εκ γενετής μηχανισμούς. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 64)

Κύριος εισηγητής και στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης με μίμηση είναι ο Bandura (1961). Μετά από μια σειρά πειραματικών ερευνών συμπέρανε, ότι τα άτομα που είδαν ένα φιλμ με επιθετικό περιεχόμενο μιμήθηκαν το επιθετικό πρότυπο και παρουσίασαν λιγότερες αναστολές από άλλα άτομα, που δεν είδαν το επιθετικό πρότυπο. Τα αποτελέσματα των πειραμάτων τους έδειξαν ότι τα παιδιά, που είδαν επιθετική συμπεριφορά τη μιμήθηκαν κατά ένα μεγάλο μέρος σε μια κατοπινή κατάσταση. Σε παρόμοια συμπεράσματα κατέληξε και ο Hicks (1965) μετά από δικές του έρευνες. Ισχυρίζεται ότι μπόρεσε να αποδείξει, πως τα παιδιά μιας πειραματικής ομάδας θυμούνταν και ήταν σε θέση να αναπαραγάγουν λεκτικά και στην πράξη καινούριους τρόπους συμπεριφοράς που είχαν παρακολουθήσει 6 – 8 μήνες πριν σε φιλμ. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 64)

Ο Bandura παρουσίασε στα παιδιά των πειραματικών του ομάδων την επιθετική συμπεριφορά του προτύπου σε φιλμ με διαφορετικές συνέπειες. Διαπίστωσε τότε, ότι όταν το πρότυπο στην παρουσιαζόμενη σκηνή βίας και επιθετικότητας τιμωρήθηκε, τότε τα παιδιά της πειραματικής ομάδας μιμήθηκαν αυτή τη συγκεκριμένη συμπεριφορά πολύ λιγότερο παρά όταν αυτό το πρότυπο ανταμείφθηκε ή δεν τιμωρήθηκε καθόλου. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 65)

Μερικοί ισχυρίζονται ότι η μίμηση του επιθετικού προτύπου στην τηλεόραση ή στο φιλμ είναι εντελώς ανεξάρτητη από την τιμωρία ή την επιβράβευση του για την επιθετικότητα του, ενώ άλλοι αναφέρουν ότι παιδιά που είδαν το πρότυπο να τιμωρείται και στην περίπτωση που αυτά τα ίδια δε μιμήθηκαν τη συμπεριφορά του, ήταν ωστόσο σε θέση να αναπαραγάγουν τις επιθετικές σκηνές και μάλιστα με ακρίβεια. (...) Οι ερευνητές επίσης υποστηρίζουν ότι η παρουσίαση πραγματικής βίας στην τηλεόραση επιδρά στους τηλεθεατές και προπάντων στα παιδιά περισσότερο απ' όσο η επινοημένη βία και επιθετικότητα και γι' αυτό υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να τη μιμηθούν στην κοινωνική τους ζωή. (Βουϊδάσκης,1992, σελ. 65)

Ιδιαίτερα ισχυρή όμως φαίνεται να είναι η εντύπωση που προκαλεί το πρότυπο στους μικρούς κυρίως τηλεθεατές, όταν ο κοινωνικός περίγυρος

που παρουσιάζεται μοιάζει με τη δική τους κοινωνική κατάσταση. (...) Οι επιθετικές εκδηλώσεις και κατά συνέπεια η μίμηση αντίστοιχων τρόπων συμπεριφοράς αυξάνουν, όσο μεγαλύτερη ομοιότητα παρουσιάζεται μεταξύ των δύο καταστάσεων, της προβαλλόμενης και της πραγματικής κατάστασης του τηλεθεατή. Η σχέση ομοιότητας ή ανομοιότητας του επιθετικού τηλεοπτικού προτύπου με τους αποδέκτες, αναφορικά με τις μεταβλητές ηλικία και φύλο, παίζει σημαντικό ρόλο για τη μίμηση της επιθετικής συμπεριφοράς του. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 65-66)

Η θεωρία που υποστηρίζει ότι η παρουσίαση σκηνών επιθετικότητας και βίας οδηγεί τους αποδέκτες και προπάντων τα παιδιά σε άμεσες ή έμμεσες πράξεις βίας, δεν εκπροσωπείται πολύ στη διεθνή βιβλιογραφία. Αντίθετα τη θέση της στη σύγχρονη έρευνα καταλαμβάνει μια διαφοροποιημένη μορφή της, η θεωρία της μίμησης με υποβολή, και αναφέρεται περισσότερο στους νέους και ενήλικες, σε σύγκριση με την πρώτη που αναφέρεται στα παιδιά. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, η μετάδοση από τα μαζικά μέσα επικοινωνίας τόσο της επινοημένης βίας όσο και η γνωστοποίηση σημαντικών κοινωνικών γεγονότων σαν αποτέλεσμα της βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς, έχουν τη δύναμη να επηρεάζουν βραχυπρόθεσμα τους αποδέκτες τους, με συνέπεια να τους υποβάλλουν και να τους οδηγούν στη μίμηση εκείνων των επιθετικών πράξεων που μεταδόθηκαν. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 66)

Τις αδυναμίες της θεωρίας της μίμησης και με τις δυο μορφές της επισημαίνουν πολλοί ερευνητές, εκφράζοντας συγχρόνως και τις αμφιβολίες τους για την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων τους. Σχολιάζοντας ο Kunczik (1975) τον ισχυρισμό του Bandura (1961), ότι η τηλεοπτική βία αυξάνει πραγματικά την επιθετική ετοιμότητα των παιδιών και διαμορφώνει επιθετικούς τρόπους συμπεριφοράς, εκφράζει ο ίδιος την άποψη ότι αυτό δεν δικαιολογείται από τα στοιχεία που παρουσιάζει στις έρευνές του. (...) Ο Kunczik θεωρεί ότι η επιχειρηματολογία του δεν μπορεί να αποδειχθεί εμπειρικά για το λόγο ότι τα παιδιά δε διαθέτουν όπλα, με τη βοήθεια των οποίων θα εκδήλωναν στην κοινωνική πραγματικότητα την επιθετική συμπεριφορά που έμαθαν από την τηλεόραση. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 69)

Ε.3.6 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ.

Αποτελεί την πιο ακραία μορφή της ομάδας των θεωριών της αρνητικής επίδρασης των μέσων μαζικής επικοινωνίας και θεωρεί κυρίως την τηλεόραση με τις σκηνές βίας και επιθετικότητας που παρουσιάζει, σαν το μοναδικό υπαίτιο για την ύπαρξη της πραγματικής βίας, της επιθετικότητας και της εγκληματικότητας στην κοινωνική ζωή. Φθάνει ακόμα στην ακραία και ριζοσπαστική άποψη να υποστηρίξει, ότι και ο δράστης οποιασδήποτε εγκληματικής και βίαιης πράξης δεν είναι τίποτε άλλο από ένα θύμα, παρόμοιο με τα θύματά του και μοναδικός θύτης όλων πρέπει να θεωρηθεί η τηλεόραση, η οποία με την τεράστια επίδραση που ασκεί πάνω στους τηλεθεατές, τους οδηγεί, δήθεν χωρίς τη θέλησή τους, σε επιθετικές ενέργειες και εγκληματική συμπεριφορά. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.70)

Από μερικούς ερευνητές υποστηρίζεται, ότι ένα μεγάλο μέρος της επιθετικότητας και της εγκληματικότητας στηρίζεται στην επιχειρούμενη σε μεγάλο βαθμό και νομικά αναγνωρισμένη υπεράσπιση του εγκλήματος με τη μορφή της δικαιολόγησης της αποκλίνουσας συμπεριφοράς, η οποία θεωρείται έγκυρη από τους ίδιους τους δράστες, τους εγκληματίες και τους συνηγόρους τους, όχι όμως και από το σύστημα δικαίου της κοινωνίας. Είναι εξάλλου σαφώς δικαιολογημένη και κατανοητή η προσπάθεια δικαιολόγησης μιας επιθετικής και εγκληματικής πράξης από τον ίδιο το δράστη, που κινητοποιεί κάθε αμυντικό μηχανισμό με απώτερο σκοπό να αποποιηθεί έστω και ένα μέρος της ευθύνης που τον βαρύνει και να τη μεταθέσει σε κάποιον ή σε κάτι άλλο, ακόμα και στο ίδιο το θύμα του, ή στις υπάρχουσες κοινωνικές δομές. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 70)

Στη σχετική βιβλιογραφία αναφορικά με τη δικαιολόγηση της επιθετικής και εγκληματικής συμπεριφοράς, που οδηγούν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, αν και δεν αναφέρεται άμεσα από τους εκπροσώπους της, θα πρέπει ωστόσο να υπονοείται έμμεσα και να συνδέεται με τη γνωστή θεωρία του E. Durkheim (1978), για την ομαλότητα ή την παθολογικότητα του εγκλήματος. (...) Σύμφωνα με αυτόν το έγκλημα είναι ομαλό στοιχείο της κοινωνικής ζωής γιατί δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνία τελείως απαλλαγμένη από αυτό. Ιδιαίτερο

ενδιαφέρον για τη δικαιολόγηση του εγκλήματος και της εγκληματικής πράξης, όχι ωστόσο και του εγκληματία, παρουσιάζει η άποψη του ίδιου, ο οποίος αναγνωρίζει ότι το έγκλημα είναι αναγκαίο. Οι ίδιες οι προϋποθέσεις, με τις οποίες αυτό συνδέεται, είναι απαραίτητες για την ομαλή εξέλιξη της ηθικής και του δικαίου της κοινωνίας.

Πολλοί ερευνητές, χωρίς να αναφέρονται άμεσα στη θεωρία της δικαιολόγησης της επιθετικής συμπεριφοράς και του εγκλήματος, αποδίδουν βαρείς χαρακτηρισμούς στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ιδιαίτερα στην τηλεόραση για την επίδραση, που ασκεί πάνω στους τηλεθεατές παρουσιάζοντας τόσο συχνά βία και επιθετικότητα. Μ' αυτό τον τρόπο αναγνωρίζουν την τεράστια δύναμη της επίδρασής της, και τη θεωρούν ικανή να οδηγήσει στην επιθετική συμπεριφορά κυρίως τους νεαρούς τηλεθεατές. Ακόμα την κατηγορούν ότι προκαλεί την ολοκληρωτική αποευαισθητοποίησή τους, έτσι ώστε να τολμούν να ανακηρύσσουν τους εαυτούς τους αθώους και να θεωρούν μοναδικό υπεύθυνο για όλα την τηλεόραση. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 71)

Ιδιαίτερα κατηγορηματική είναι η κριτική, την οποία ασκεί εναντίον της τηλεόρασης η M. Winn (1984), που τη θεωρεί αιτία όλων των κακών. (...) Σύμφωνα με την ίδια, τα παιδιά που επηρεάζονται από τις επιθετικές σκηνές βίας και επιθετικότητας αλλάζουν συμπεριφορά και μπορούν να σκοτώσουν, να βασανίσουν και να βιάσουν ανθρώπους. Τους προκαλεί επίσης μια μορφή συναισθηματικής απομάκρυνσης και αποξένωσης, που τους επιτρέπει να κάνουν κάποιο έγκλημα, χωρίς να έχουν δει προηγουμένως κάποιο παράδειγμα, χωρίς να αισθάνονται ανθρώπινα φυσιολογικά αισθήματα, όπως ενοχές ή μεταμέλεια. Θεωρούν ότι έχουν να κάνουν με άψυχα αντικείμενα και όχι με ανθρώπους. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 71-72)

Από πολλούς ερευνητές εκφράζεται η άποψη, ότι όχι μόνο οι τηλεοπτικές σκηνές βίας και επιθετικότητας, αλλά και η ίδια η απασχόληση των ειδικών και ιδιαίτερα ο υπερτονισμός από αυτούς της άποψης ότι η επίδραση της τηλεόρασης είναι τεράστια και μπορεί να οδηγήσει μικρούς και μεγάλους σε επιθετικές και εγκληματικές πράξεις, ενισχύει την ετοιμότητα μερικών τηλεθεατών και τους βοηθά να αποπειραθούν ένα έγκλημα με την πεποίθηση ότι γι' αυτό δεν θα είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι, αφού και από τους ειδικούς είναι

αποδεκτή η παραπλανητική ικανότητα της, ειδικά μάλιστα σε άτομα, τα οποία είχαν ήδη τη σχετική προδιάθεση. (Βουϊδάσκης, 1992,σελ. 72)

Ο Βουϊδάσκης (1992) προσθέτει ακόμα ότι με αυτά τα δεδομένα οι δράστες μπορούν να επικαλεστούν πριν αλλά και μετά από τη διάπραξη ενός εγκλήματος, ανάλογη επιχειρηματολογία τόσο για τον συνειδησιακό τους εφησυχασμό, όσο και για την ελαφρυντική τους αντιμετώπιση από την ίδια τη δικαιοσύνη. Και αυτοί οι ίδιοι είναι θύματα των σκηνών βίας της τηλεοπτικής οθόνης, εκείνη πρέπει να τιμωρηθεί και όχι οι ίδιοι.

Όσο και αν φαίνεται αστήρικτη αυτή η θεωρία της δικαιολόγησης της επιθετικής και εγκληματικής συμπεριφοράς που προκαλείται κυρίως στους νέους με κάποια προδιάθεση τηλεθεατές, όσο κι αν υποτιμάται ή παραβλέπεται η δύναμη της ανθρώπινης προσωπικότητας για ελεύθερη σκέψη και πράξη, υπάρχει ωστόσο στο βάθος η μεγάλη ευθύνη της τηλεόρασης. Θα μπορούσε όμως κι εκείνη με τη σειρά της να αποποιηθεί την ευθύνη και να την μετατοπίσει σε όλους εκείνους που βρίσκονται τόσο πίσω όσο και μπροστά από την οθόνη της. Και αυτοί δεν είναι κανένας άλλος από τα μέλη της κοινωνίας, της οποίας η ίδια η τηλεόραση παρουσιάζει την εικόνα. Μεγάλο μέρος της ευθύνης ανήκει ασφαλώς στις άδικες κοινωνικές δομές και στη δομική βία, την οποία αναπαραγάγει η τηλεόραση. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 73)

Ε.4. Η ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ.

Με αυτή την προσπάθεια της παρουσίασης των θεωριών φαίνεται τόσο η σοβαρότητα όσο και η δυσκολία του προβλήματος. Αυτό ενισχύεται ακόμα και από τη διατύπωση πολλών θεωρητικών μοντέλων από διαφορετικές οπτικές γωνίες, που ξεκινούν από τις απλές διαφοροποιήσεις και φτάνουν σε διαμετρικά αντίθετες ερμηνείες. Με άλλα λόγια από τη μια μεριά οι μισές θεωρίες προσπαθούν να πείσουν για τις ευεργετικές επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας και οι άλλες μισές από την άλλη για τις καταστρεπτικές της συνέπειες φτάνοντας μέχρι την ακρότητα να την θεωρούν σαν τον σημαντικότερο παράγοντα, που οδηγεί τα παιδιά και τους νέους στην επιθετική και εγκληματική συμπεριφορά. (Βουϊδάσκη,1992, σελ. 74)

Η αδυναμία εμπειρικής επαλήθευσης σε πολλές από αυτές δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την αποδοχή της μιας ή της άλλης. Θα μπορούσε όμως να υποστηριχθεί η άποψη, ότι, όπως κάθε άλλη μορφή κοινωνικής συμπεριφοράς μαθαίνεται και από την τηλεόραση, έτσι μαθαίνεται και η επιθετική, ιδιαίτερα από τους νέους και γίνεται τρόπος ζωής και πρακτικής κατά την επικοινωνία τους με τα μέλη της στενής και ευρύτερης κοινωνικής τους ομάδας. (Βουϊδάσκη,1992, σελ. 74)

Δεν είναι σκόπιμο να καταστήσουμε την τηλεόραση αποδιοπομπαίο τράγο της μαζικής επικοινωνίας. Ο κόσμος της τηλεόρασης είναι ένα μείγμα των εννοιών του αληθούς, του ημιαληθούς, και του ψευδούς. Από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας παρέχεται πληροφόρηση σε ευρέα τμήματα του πληθυσμού. Από την άλλη πλευρά, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας κάνουν τη ζωή πιο γρήγορη, πιο εντυπωσιακή, πιο ενδιαφέρουσα, αλλά ταυτόχρονα ποιοτικά πιο επίπεδη. Οι εικόνες της τηλεόρασης απλοποιούν και συντομεύουν πολύπλοκα γεγονότα και καταστάσεις με την ένταξή τους σε καθημερινά πρότυπα. Τυποποιήσεις, διαχωρισμοί σε καλό και κακό, σε σωστό και λάθος, σε αληθές και ψευδές μειώνουν την κοινωνική πραγματικότητα και λειτουργούν ανακουφιστικά για τους ανθρώπους. (Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 81-82)

ΣΤ. ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΑΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΙΚΩΝ ΣΚΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΩΝ.

ΣΤ.1 ΒΙΒΛΙΟ

Το βιβλίο υπήρξε το πρώτο μέσο του έντυπου συστήματος επικοινωνίας. Με το δεδομένο ότι η επικοινωνία δεν είναι μια επιμέρους λειτουργία της κοινωνίας, αλλά μια διαδικασία αναπόσπαστη από τις κοινωνικές διεργασίες, μπορούμε να παρατηρήσουμε πως η παρουσία του βιβλίου στη διακίνηση πληροφοριών και ιδεών, για αιώνες, υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Από αυτή την άποψη, και η συμβολή του στις πολιτισμικές ανταλλαγές καθώς και στη διακίνηση των πληροφοριών και στην εξέλιξη της γνώσης ήταν πολύ μεγάλη. (Μπασσαντής, 1993, σελ. 13)

Το βιβλίο συνεχίζει να παράγεται και να χρησιμοποιείται ως μέσο καταγραφής, αποτύπωσης και διάδοσης πληροφοριών, μηνυμάτων, ιδεών, πολιτιστικών εκφράσεων των κοινωνιών, ενώ συγχρόνως συμβάλλει στη διατήρηση της μνήμης των προηγούμενων κοινωνιών. Κατά τη διάρκεια της μακράς πορείας του το βιβλίο επέδρασε αλλά και δέχτηκε επιδράσεις και από τα άλλα μέσα επικοινωνίας που γεννήθηκαν στην πορεία και εξελίχθηκαν παράλληλα με αυτό. Σήμερα το βιβλίο δεν είναι παρά ένα μέσο ανάμεσα σε μια πληθώρα έντυπων και ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας με σχέσεις συνύπαρξης αλλά και ανταγωνισμού. (Μπασσαντής, 1993, σελ. 13-14)

Ο Μπασσαντής (1993) γράφει ακόμα ότι όπως όλα τα προϊόντα επικοινωνίας έτσι και το βιβλίο είναι ένα προϊόν που έχει και ιδεολογική λειτουργία. Συμβάλλει όπως και τα άλλα μαζικά μέσα επικοινωνίας στη διαμόρφωση συνειδήσεων.

Το βιβλίο, τα κάθε μορφής και ποιότητας αναγνώσματα, μυθιστορήματα και παιδικά περιοδικά, είναι πραγματικά γεμάτα με βίαιο και επιθετικό περιεχόμενο. Τη βία τη συναντούν τα παιδιά στο παιδικό ανάγνωσμα. Τα παιδικά μυθιστορήματα βρithουν πραγματικά από βία και επιθετικότητα. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.259)

ΣΤ.2 ΚΟΜΙΚΣ

Τα κόμικς, όπως τα γνωρίζουμε σήμερα, εμφανίστηκαν στη διάρκεια της δεκαετίας του 1930. Είναι δύσκολο να βρει κανείς τεύχος στο οποίο να μην περιέχεται περιστατικό ωμής βίας και αιματηρών τραυματισμών, η οποία είναι αδικαιολόγητη. (Fulke, 1987, σελ. 12)

Με τον όρο αδικαιολόγητη, εννοείται η εσκεμμένη, μη αναγκαία και απρόσκλητη βία. Υπάρχουν δύο είδη αδικαιολόγητης βίας. Το πρώτο είναι η βία που παρουσιάζεται ολοκάθαρα και με κάθε λεπτομέρεια. Το δεύτερο είδος αδικαιολόγητης βίας είναι αυτή που ασκείται χωρίς κίνητρο ή με πολύ αδύνατο κίνητρο, βία υπερβολική για την περίπτωση. Η αυξανόμενη βίαια αντίδραση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι, είναι μια βιαιότητα δεκαπλάσια από αυτή που μπορεί κανείς να συναντήσει σε αντιδράσεις πολιτισμένων ανθρώπων. Δεν υπάρχει δικαιολόγηση για τέτοιες μορφές βίας στον κόσμο των κόμικς. (Fulke, 1987, σελ. 140, 141)

Συνυπεύθυνα για την επιθετική συμπεριφορά των νέων και των παιδιών μπορεί να είναι τα εικονογραφημένα περιοδικά, που με πολύ μεγάλη ευχαρίστηση διαβάζουν τα παιδιά. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 259)

ΣΤ.3 ΒΙΝΤΕΟΠΑΙΧΝΙΔΙΑ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ.

Τα βιντεοπαιχνίδια εισάγουν τα παιδιά στον κόσμο των μικροκομπιούτερ, σε μια εποχή που τα κομπιούτερ αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία, τόσο για πολλά επαγγέλματα όσο και για την καθημερινή ζωή. Η δύναμη επίδρασης, που έχουν τόσο τα βιντεοπαιχνίδια όσο και τα κομπιούτερ, ωθεί ενεργά τα παιδιά στο να δέχονται ερεθίσματα και πληροφορίες, και όχι απλά να τα καταναλώνουν. (Greenfield, 1988, σελ. 17)

Η Greenfield (1988) γράφει ότι τα παιδιά με τηλεοπτικό παρελθόν εκδηλώνουν μια προτίμηση για δυναμική οπτική κίνηση που αναπτύσσει στη συνέχεια τη φαντασία τους. Η οπτική δράση είναι πολύ σημαντικό γεγονός στη συγκέντρωση του ενδιαφέροντος των παιδιών στην τηλεοπτική οθόνη. Τα παιδιά ξεχωρίζουν και χρησιμοποιούν πληροφορίες σχετικές με τη δράση, όταν βλέπουν τη δράση στην τηλεόραση κι όχι τόσο όταν ακούν την περιγραφή της (όπως π. χ. από το ραδιόφωνο) ή όταν ακούν λεκτικές περιγραφές που συνδυάζονται με στατικές εικόνες (όπως στα βιβλία με εικόνες). Η κινητή εικόνα δείχνει να έχει μεγάλη σημασία για τη δημοτικότητα των βιντεοπαιχνιδιών, αλλά και να είναι και η αιτία που τα παιδιά της γενιάς της τηλεόρασης δείχνουν να έχουν μεγάλο ενδιαφέρον σε αυτά τα παιχνίδια.

Τα βιντεοπαιχνίδια ήταν το πρώτο μέσο επικοινωνίας που συνδύασε τον οπτικό δυναμισμό με την ενεργό συμμετοχή του παιδιού. (...) Μελέτες δείχνουν κάτι που ανταποκρίνεται στις προβλέψεις: τα παιδιά έλκονται από δραστηριότητες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν και αυτά. (Greenfield, 1988, σελ. 110)

Οι Bowman και Rotter (1983), επιχειρώντας να διαφοροποιήσουν την ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια από την απλή τηλεθέαση, υποστηρίζουν ότι η τηλεόραση αποτελεί - σε αντιδιαστολή με τα ηλεκτρονικά - έναν παθητικό τρόπο ψυχαγωγίας, ένα μονόδρομο επικοινωνιακό μέσο. (Χρήστου, 2007, σελ.102)

Τα παιδιά που βλέπουν για πολύ χρόνο τηλεόραση αποκτούν μεγάλη πείρα στο να παίρνουν πληροφορίες σχετικά με τη δράση, περισσότερη από όση είχαν οι γενιές που μεγάλωσαν με μέσα επικοινωνίας όπως ο Τύπος και το ραδιόφωνο. Ίσως αυτή η εμπειρία με τις κινούμενες οπτικές εικόνες της τηλεόρασης να οδηγεί σε ικανότητες που μπορούν να εφαρμοστούν στο

παίξιμο των παιχνιδιών. Τα βιντεοπαιχνίδια έχουν το δυναμικό οπτικό στοιχείο της τηλεόρασης, αλλά επίσης έχουν και ικανότητα επίδρασης. (Greenfield, 1988, σελ.109)

Σύμφωνα με τον Setzer (1994), το ηλεκτρονικό παιχνίδι θεωρήθηκε ότι δύναται να επιφέρει πλειάδα αρνητικών επιπτώσεων στο παιδί, από ψυχοκινητικές διαταραχές και προβλήματα υγείας, μέχρι εθιστική, καταναγκαστική συμπεριφορά, αποπροσωποποίηση του χρήστη, αποευαισθητοποίηση των συναισθημάτων, αλλαγές στην προσωπικότητα, υπερενεργητικότητα, μαθησιακές διαταραχές, αντικοινωνική συμπεριφορά, απώλεια της ελεύθερης θέλησης και σκέψης και πρόωρη ωρίμανση. (Χρήστου, 2007, σελ.84)

Ο Bandura (1963) υποστηρίζει πειραματικά την υπόθεση ότι η παρατήρηση ενός μοντέλου να εκτελεί συμπεριφορές για τις οποίες αμείβεται θετικά μπορεί να προκαλέσει αποενοχοποίηση αυτών των συμπεριφορών, θετική υποκίνηση του θεατή για μάθηση τους και, κατ' αυτόν τον τρόπο, διευκόλυνση της εμφάνισης μιμητικής συμπεριφοράς. Επειδή η επιτυχημένη αρνητική συμπεριφορά μπορεί να υπερσκελίσει το σύστημα αξιών του θεατή, εγείρουν ερωτήματα για την επίδραση της τηλεόρασης στη νοοτροπία και την κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών. (Χρήστου, 2007, σελ.101)

Ο Cline (1973), κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης ότι η εκτεταμένη έκθεση στην τηλεοπτική ή την κινηματογραφική βία προκαλεί αποευαισθητοποίηση των συναισθημάτων του θεατή, επιβεβαιώνει την αρχική του υπόθεση: Η έκθεση σε βία, άμεση ή έμμεση - μέσω των εφημερίδων, της τηλεόρασης, του κινηματογράφου ή και άλλων MME - επιφέρει ένα είδος συναισθηματικής άμβλυσης των συναισθηματικών αντιδράσεων στα βίαια γεγονότα. (Χρήστου, 2007, σελ.102)

Γι' αυτό, ένα μέρος των ερευνών στρέφεται στον παραλληλισμό μεταξύ τηλεόρασης και ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Προς αυτή την κατεύθυνση, ο Silvern (1983) καταγράφει τις ομοιότητες μεταξύ ηλεκτρονικών παιχνιδιών και τηλεόρασης. Θεωρεί λοιπόν ότι, τόσο τα ηλεκτρονικά παιχνίδια όσο και η τηλεόραση έχουν ψυχαγωγική αξία, βίαιο περιεχόμενο και διάφορες ομοιότητες σωματικής φύσεως (δράση, ρυθμό και οπτικές εναλλαγές). (Χρήστου, 2007, σελ.102)

Η Greenfield (1988) αναφέρει ότι άλλα χαρακτηριστικά που εξασφαλίζουν τη δημοτικότητα των βιντεοπαιχνιδιών είναι το αυτόματο σκορ, τα ακουστικά εφέ, η τύχη (η λειτουργία της ευκαιρίας) και η σπουδαιότητα της ταχύτητας. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά φαίνονται εντελώς αθώα. Μια πηγή ανησυχίας όμως, είναι το γεγονός ότι τα παιχνίδια αυτά, σχεδόν χωρίς καμιά εξαίρεση, έχουν θέματα με φυσική επιθετικότητα. (Greenfield, 1988, σελ.112)

Μπορεί το πιο επιβλαβές στοιχείο των βίαιων βιντεοπαιχνιδιών να είναι το ότι είναι μοναχικά. Ένα επιθετικό παιχνίδι δύο προσώπων φαίνεται να παρέχει μια καθαρτήρια και ανακουφιστική επίδραση στην επιθετικότητα, ενώ ένα μοναχικό επιθετικό παιχνίδι μπορεί να καλλιεργήσει περισσότερο την επιθετικότητα. Ίσως να βρεθεί ότι οι επιδράσεις της τηλεόρασης στην καλλιέργεια της επιθετικότητας καθορίζονται κυρίως από το γεγονός ότι η παρακολούθηση της τηλεόρασης χρησιμοποιεί και απαιτεί πολύ λίγη κοινωνική αλληλεπίδραση. (Greenfield, 1988, σελ. 113)

Κάνοντας, λοιπόν, παραλληλισμό με άλλα μέσα επικοινωνίας, φαίνεται το εξής: Τα βιντεοπαιχνίδια έχουν βίαιο περιεχόμενο. Η τηλεόραση έχει βίαιο περιεχόμενο, τα βιβλία με κόμικς είχαν βίαιο περιεχόμενο. Οι κινηματογραφικές ταινίες είχαν (έχουν) βίαιο περιεχόμενο. Υπάρχει από πολύ παλιά η αντίληψη ότι το βίαιο περιεχόμενο διδάσκει βίαιη συμπεριφορά. Κι ακόμα, ξανά η κοινωνία μας βρίσκει ένα νέο μέσο επικοινωνίας για να παρουσιάσει τέτοιου είδους περιεχόμενο και, ακόμα, ξανά η ζήτηση είναι ακόρεστη. Και υπάρχουν στοιχεία ότι τα βίαια βιντεοπαιχνίδια τρέφουν τη βίαιη συμπεριφορά, όπως ακριβώς και οι βίαιες τηλεοπτικές εκπομπές. (Greenfield, 1988, σελ. 112)

ΣΤ.4 Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Υπάρχει κάτι που κάνει την τηλεόραση να ξεχωρίζει απ' όλες τις τεχνολογίες του παρελθόντος και που άλλαξε την κοινωνία. Καμιά άλλη εφεύρεση δεν επηρέασε το πιο ευαίσθητο μέρος του πληθυσμού -τα παιδιά- τόσο άμεσα και ταυτόχρονα τόσο ανυποψίαστα, όσο η είσοδος της τηλεόρασης μέσα στην οικογένεια. (Winn, 1991, σελ. 90)

Οι καθημερινές δραστηριότητες του μικρού παιδιού έχουν αλλάξει από το γεγονός ότι στο σπίτι υπάρχει μια οθόνη για την οποία διαθέτει πολλές ώρες μέσα στη μέρα. Αυτή η καινούρια δραστηριότητα δεν είναι παιχνίδι, ούτε ύπνος, αλλά κάτι ανάμεσα σ' αυτά τα δυο. Είναι μια δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται από μια ασυνήθιστη απορρόφηση οπτικοακουστικού υλικού και συνοδεύεται από συμπεριφορά αταίριαστη με την παιδική ηλικία: σιωπή, έλλειψη δράσης, διανοητική παθητικότητα. (Winn, 1991, σελ. 90)

Η τηλεόραση έχει ενσωματωθεί στο οικογενειακό περιβάλλον και αποτελεί πλέον ένα κομμάτι της καθημερινής ζωής κάθε παιδιού. Η μεγάλη σημασία της έγκειται στη μαζική της χρήση. Η σύγχρονη οικογένεια δεν είναι ο μοναδικός φορέας κοινωνικοποίησης, αλλά μοιράζεται αυτό το ρόλο με άλλους φορείς όπως το σχολείο, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και ιδιαίτερα την τηλεόραση. Η κοινωνικοποίηση είναι μια διαδικασία αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο παιδί και το περιβάλλον του. Η τηλεόραση αποτελεί στοιχείο αυτού του περιβάλλοντος. (Βρύζας, 1997, σελ. 7)

Ενσωματωμένα μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, επιδρά πριν το σχολείο ή παράλληλα μ' αυτό. Πηγή διασκέδασης και γνώσεων, προσφέρει στο παιδί έναν σημαντικό αριθμό πληροφοριών κάθε λογής. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το παιδί είναι ένα παθητικό αντικείμενο. Ωστόσο, ο ολοένα αυξανόμενος ρόλος της τηλεόρασης δημιούργησε μια ολόκληρη μυθολογία γύρω από τις βλαβερές ή ευεργετικές συνέπειές της. (Βρύζας, 1997, σελ. 89)

Η επίδραση της τηλεόρασης στο παιδί είναι ένα πολύπλοκο πρόβλημα. Σε μια πρώτη φάση, που καλύπτει τα χρόνια του '50, αναγνωρίστηκε ένας καθοριστικός ρόλος. Η τηλεόραση είναι το μόνο ενεργητικό στοιχείο, ενώ το παιδί δέχεται παθητικά τα τηλεοπτικά μηνύματα. Στη συνέχεια όμως η έρευνα έδωσε μεγαλύτερη βαρύτητα στο παιδί. Σύμφωνα με την προβληματική αυτή, εκείνο που ενδιαφέρει δεν είναι τόσο η επίδραση της τηλεόρασης αλλά αντίστροφα, η επίδραση του παιδιού στην τηλεόραση. Ο τρόπος, δηλαδή, με τον οποίο το παιδί χρησιμοποιεί την τηλεόραση, ανάλογα με τις ανάγκες, τις προσδοκίες, τις δυνατότητες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, (Βρύζας, 1997, σελ. 7)

Η υπόθεση επηρεασμού της συμπεριφοράς των παιδιών, μέσω των σκηνών βίας που προβάλλονται στην τηλεόραση, καθώς επίσης του καθορισμού των όρων, κάτω από τους οποίους εμφανίζεται η επιθετικότητα, παρουσιάζει ένα εξαιρετικό πρόβλημα. (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 54)

Το πρόβλημα της τηλεοπτικής βίας είναι ένα ανησυχητικό φαινόμενο, δεδομένου ότι τα παιδιά –ιδιαίτερα οι μεγαλύτερες ηλικίες– δε βλέπουν μόνο τις παιδικές εκπομπές, αλλά παρακολουθούν και αυτές που απευθύνονται στους ενήλικες. Στα τηλεοπτικά προγράμματα οι βιαιότητες παρουσιάζονται με πολύ μεγαλύτερη συχνότητα απ' ό,τι στην πραγματική ζωή. Εγκλήματα, φόνοι, βιασμοί, γρονθοκοπήματα, διαρρήξεις κατακλύζουν καθημερινά τη μικρή οθόνη. (Βρύζας, 1997, σελ. 74-75)

Ένας λόγος που τα παιδιά είναι τόσο ευάλωτα στα μηνύματα της τηλεόρασης είναι το γεγονός ότι θεωρούν πραγματικότητα ό,τι βλέπουν στην τηλεόραση. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν, υιοθετούν νέες αντιλήψεις για την τηλεοπτική πραγματικότητα: πρώτα πιστεύουν πως είναι πραγματικότητα στην τηλεόραση οτιδήποτε βλέπουν σ' αυτήν που θα μπορούσε να συμβεί. Στ' αλήθεια αργότερα πιστεύουν πως ό,τι βλέπουν στην τηλεόραση αναπαριστάνει κάτι που πιθανό να συμβεί στην πραγματικότητα. (Greenfield, 1988, σελ.

65,66)

Επιπλέον είτε τα παιδιά αναγνωρίζουν στους τηλεοπτικούς χαρακτήρες κάποιον που γνωρίζουν είτε ταυτίζονται μαζί τους, αυτή η μεγάλη προσωπική συμμετοχή οδηγεί στο να θεωρούν το πρόγραμμα πιο αληθινό. (...) Η τηλεόραση, με την παρουσίαση ζωντανής δραστηριότητας, είναι πιο σαγηνευτικό μέσο μεταφοράς της φαντασίας στην πραγματικότητα. (Greenfield, 1988, σελ. 66)

Τα περισσότερα παιδιά, παρόλο που θεωρούν την τηλεόραση ως ένα μέσο ψυχαγωγίας, τη βλέπουν για να καταλάβουν καλύτερα τον κόσμο, για τον οποίο έχουν περιορισμένη κατανόηση. Είναι, επομένως, πολύ πιο ευάλωτα από τους ενήλικους. Εξάλλου οι επιρροές που ασκούνται πάνω τους –η οικογένεια, οι άνθρωποι του περιβάλλοντός τους, το σχολείο και η τηλεόραση– επιδρούν όλες ταυτόχρονα. Τα παιδιά δυσκολεύονται να οργανώσουν τις πληροφορίες που συλλέγουν από την καθημέρα από αυτές τις διαφορετικές πηγές. Επομένως η πληροφορία που συλλέγεται από μία από αυτές τις πηγές δεν μπορεί να είναι χρήσιμη παρά μόνο αν συνδέεται με τις πληροφορίες που συλλέγονται από τις άλλες πηγές. (Condry, 1995, σελ. 48)

Η επιρροή που ασκεί η τηλεόραση βασίζεται σε δύο παράγοντες: το χρόνο που περνάει κανείς παρακολουθώντας την και το περιεχόμενο των προγραμμάτων. Όσο περισσότερο χρόνο περνάει ο τηλεθεατής μπροστά στην τηλεόραση, τόσο περισσότερο υφίσταται την επιρροή της, αν και αυτή εξαρτάται, σε κάποιο βαθμό, και από το περιεχόμενο. Παρ' όλα αυτά, έχει επιβεβαιωθεί ότι ο χρόνος που περνάει ένας τηλεθεατής βλέποντας τηλεόραση τον επηρεάζει, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο. (Condry, 1995, σελ. 49)

Ο Hickey (1981) τονίζει ότι η επίδραση της τηλεόρασης εξαρτάται και από τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο το κάθε παιδί τη χρησιμοποιεί. (Brύζας, 1997, σελ. 8)

Κοινή είναι εξάλλου η διαπίστωση ότι οι σκηνές βίας και επιθετικότητας, που εμφανίζονται συχνά στην τηλεόραση, δεν

φαίνεται να επηρεάζουν αρνητικά όλα τα παιδιά, αλλά και όταν συμβαίνει αυτό, δεν επηρεάζονται όλα τα άτομα στον ίδιο βαθμό. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 183)

Από τις έρευνες φάνηκε ότι οι λειτουργίες των σκηνών βίας και επιθετικότητας είναι πολύπλοκες και το ίδιο πολύπλοκη είναι και η δυναμική που κάνει τα άτομα να δέχονται ή να μη δέχονται την επιθετικότητα. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ. 182)

Ιδιαίτερα, η δραματοποιημένη βία επηρεάζει περισσότερο όταν η επιθετική, βίαιη συμπεριφορά ασκείται από τον πρωταγωνιστή που παρουσιάζεται σαν ήρωας. Μ' αυτόν τον τρόπο το παιδί εξοικειώνεται με τη βία και έτσι γίνεται κατά κάποιο τρόπο «πρότυπο» για τη δική του συμπεριφορά. Την δέχεται ως φαινόμενο καθημερινό, ως τρόπο αποδεκτό από την κοινωνία, επαναλαμβάνει τις ριψοκίνδυνες πράξεις που παρακολουθεί στην τηλεόραση. Με άλλα λόγια, το παιδί «μιμείται» τους τηλεοπτικούς ήρωες, την επιθετική συμπεριφορά, τον τρόπο έκφρασης ή κίνησης (κραυγές- χειρονομίες) κατά τη διαδικασία της ταύτισης. (Δουλκέρη, 1997, σελ. 91-92)

Υπάρχουν και άλλοι ειδικοί επιστήμονες που υποστηρίζουν ότι η παρακολούθηση των βίαιων σκηνών, της επιθετικής συμπεριφοράς των τηλεοπτικών ηρώων μπορεί να συντελέσει στην «εκτόνωση» του επιθετικού ενστίκτου του παιδιού, του θυμού (καθαρτική λειτουργία). Υποστηρίζεται ότι η εκτόνωση συντελείται γιατί πολλά άτομα μπορούν να ευχαριστούνται με την παρακολούθηση σκηνών που τα ίδια θα ήθελαν να κάνουν αλλά δεν μπορούν. (Δουλκέρη, 1997, σελ. 93)

Η κοινή λογική επαναστατεί στην ιδέα ότι η βία στην τηλεόραση μπορεί να οδηγήσει τα κανονικά παιδιά στην επιθετικότητα. Και είναι αυτή ακριβώς η αντίληψη που κάνει τους γονείς αρκετά ανεκτικούς στο να παρακολουθούν τα παιδιά τους προγράμματα με βία, παρά τις συμβουλές των ψυχολόγων και των παιδαγωγών. Δεν μπορούν οι γονείς να δεχτούν εύκολα ότι η τηλεόραση προκαλεί στα παιδιά τους επιθετική συμπεριφορά, αφού ο ρόλος της στην οικογένεια είναι

διαφορετικός. Έχουν την τηλεόραση για να κρατάει τα παιδιά ήσυχα και παθητικά, να βάζει τέρμα στα θορυβώδη παιχνίδια τους, να σταματάει τους καυγάδες τους και να προφυλάσσει από άλλα οικογενειακά περιστατικά που θα μπορούσαν να είναι οδυνηρές εμπειρίες για τα παιδιά. (Winn, 1991, σελ. 70)

Οι γονείς οδηγούνται στο να υπολογίζουν όλο και πιο πολύ την τηλεόραση σαν μπείμπι σίττερ και τα παιδιά να γίνονται όλο και πιο πολύ αιχμάλωτα της συσκευής. (Winn, 1991, σελ. 20)

Ακόμα και η πλήρης κατάργηση της βίας από τη μικρή οθόνη, δεν μειώνει στα παιδιά, με τον εύθραυστο συναισθηματικό κόσμο, τα αντικοινωνικά αποτελέσματα που έρχονται από την συνεχή παρακολούθηση της τηλεόρασης. Εύκολα αυτά τα παιδιά, όχι μόνο αντιγράφουν τη βία που προβάλλεται στην τηλεόραση, αλλά, οδηγούνται να μεταχειρίζονται τους πραγματικούς ανθρώπους σα να ήταν στην τηλεοπτική οθόνη. (Winn, 1991, σελ.76)

Αν η εφαρμογή βίας, για να πετύχει κανείς επιθυμητούς σκοπούς, παρουσιαζόταν ως μια ηθικά αξιόμεμπτη και δαπανηρή μέθοδος, θα μπορούσαν έτσι οι θεατές, σε περίπτωση που θα παρουσιαζόταν η δυνατότητα, να απέχουν από την εφαρμογή παρόμοιων τρόπων συμπεριφοράς. Όμως οι αναλύσεις των περιεχομένων των προγραμμάτων δείχνουν, ότι η τηλεόραση τείνει περισσότερο να συγχωρεί βίαιες λύσεις, αντί να τις υποτιμά. (Τσαρδάκης, 1983, σελ. 55-56)

Με δεδομένο ότι ένα παιδί φτάνοντας στην εφηβεία μπορεί να δει τουλάχιστον 20.000 φόνους και 100.000 βίαιες πράξεις παρακολουθώντας τα καρτούνς (τα παιδικά προγράμματα) και τα ειδησεογραφικά προγράμματα της τηλεόρασης, θα πρέπει ίσως να πάρουμε μια θέση και να στραφούμε στον περιορισμό της τηλεοπτικής βίας. Εκτός και αν θέλουμε να έχουμε πολίτες που θα στέκουν αδιάφοροι στον πόνο και τα βάσανα των συνανθρώπων τους, επιθετικούς και μοναχικούς. (Δουλκέρη, 1997, σελ. 96)

ΣΤ. 5 Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Τα παιδιά στην Ελλάδα, όπως και στις λοιπές Δυτικές χώρες, ζουν σε μια «καταναλωτική κοινωνία». (...) Χρησιμοποιούν πολύ τηλεόραση και βλέπουν προγράμματα με εναλλαγές πολλές, αποκτώντας μια τάση να τα βρίσκουν ανιαρά αν το περιεχόμενό τους δεν έχει πολλές αλλαγές. Οι διαφημίσεις υπαγορεύουν ένα πρόγραμμα που βασίζεται σε σύντομες σκηνές, όχι βέβαια γιατί αποβλέπουν στη συγκέντρωση προσοχής των παιδιών (που τελικά το επιτυγχάνουν απόλυτα), αλλά γιατί το διαφημιστικό μήνυμα περνά πιο εύκολα έτσι και στους μεγάλους. (Σαρρής, 1992, σελ. 219)

Οι έρευνες απέδειξαν ότι τα παιδιά έλκονται από τις τηλεοπτικές διαφημίσεις, τις λατρεύουν, μαθαίνουν εύκολα τα διαφημιστικά συνθήματα και τους ήχους, τους αρέσει να τα χρησιμοποιούν στα παιχνίδια τους. (...) Ο λόγος στις τηλεοπτικές διαφημίσεις είναι απλός σε νοήματα, επαναλαμβανόμενος για να μπορεί κανείς να τον απομνημονεύσει εύκολα, η μουσική συνδυάζεται με ευχάριστο στην ακοή ρυθμό και τα χρώματα συνδυάζονται έτσι ώστε να δημιουργείται η κατάλληλη ατμόσφαιρα. Τα παιδικά προγράμματα διακόπτονται συχνά για να μεταδοθούν διαφημιστικά μηνύματα. (Δουλκέρη, 1997, σελ. 97)

Η δράση, η βία, η επιθετικότητα, τα ηχητικά εφέ χαρακτηρίζουν τις διαφημίσεις που προορίζονται για αγόρια και αντίθετα η τρυφερότητα, ο ρομαντισμός, τα απαλά χρώματα δίνουν την παρουσία τους στις διαφημίσεις που προορίζονται για κορίτσια. (...) Αντίστοιχα, τα κοριτσάκια μέσω των μηνυμάτων από τη διαφήμιση μαθαίνουν ότι πρέπει να εστιάσουν το ενδιαφέρον τους στην εξωτερική τους εμφάνιση, ενώ τα αγοράκια μαθαίνουν ότι για τη ζωή χρειάζεται ο άνδρας να είναι πολυμήχανος, δυνατός, δραστήριος, χωρίς αισθήματα. (Δουλκέρη, 1997, σελ. 99)

Ο Σαρρής (1992) αναφέρει ότι τα μαζικά μέσα της τηλεόρασης και της ραδιοφωνίας προσπαθούν να μετατρέψουν τον άνθρωπο σε δέκτη μιας αποσπασματικής αλήθειας.

Σύμφωνα με τον Βουϊδάσκη (1992) οι βιομηχανίες παιδικών πολεμικών παιχνιδιών, καθώς και οι παραγωγοί φιλμ και βιντεοκασετών με επιθετικό περιεχόμενο, επικαλούνται τη θεωρία της κάθαρσης να απολογηθεί γι' αυτούς

τους ίδιους, κι έπειτα μέσω της διαφήμισης προωθούν τα προϊόντα τους στην αγορά για να καταλήξουν στα παιδιά που γίνονται καταναλωτές από μικρή ηλικία.

Η χρήση πολεμικών παιχνιδιών από τα παιδιά, τα ίδια τα πολεμικά παιχνίδια και οι ρόλοι, τους οποίους υποδύονται οι μικροί, εκτονώνουν τα παιδιά και μειώνουν την επιθετική τους δραστηριότητα, έτσι ώστε να μπορέσουν να γίνουν φιλειρηνικοί πολίτες. Αυτό συμβαίνει γιατί σύμφωνα με τις βασικές θέσεις της θεωρίας της κάθαρσης, η παρουσίαση των σκηνών βίας και επιθετικότητας μειώνει την ανθρώπινη επιθετική δράση. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ. 40)

Οι περισσότερες από τις διαφημίσεις της τηλεόρασης μπορούν να έχουν αρνητικές επιδράσεις πάνω στην κοινωνική στάση των παιδιών. Οι ίδιες οι διαφημίσεις χρησιμοποιούν εκλεπτυσμένες μεθόδους για να πείσουν τους θεατές να θέλουν συγκεκριμένα προϊόντα. Και τα μικρά παιδιά δεν έχουν τρόπο ν' αντισταθούν σε τέτοιες μεθόδους. Η παρακολούθηση της τηλεόρασης μπορεί να γίνει μια παθητική, νεκρωτική δραστηριότητα αν οι ενήλικοι δεν καθοδηγήσουν τα παιδιά τους και δεν τα διδάξουν να παρακολουθούν την τηλεόραση με κριτικό μάτι και να μαθαίνουν από ό,τι βλέπουν. (Greenfield, 1988, σελ. 16-17)

Ζ. Η ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΩΣ ΤΡΟΠΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ζ.1. Ο ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.

Η Σ.Μ. Νικολάου, σε σχετικό άρθρο σημειώνει πως, σε κάθε χώρο του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος ασκείται βία. Η επιθετική και βίαιη συμπεριφορά ενός ατόμου είναι αποτέλεσμα μάθησης από το οικογενειακό και εξω-οικογενειακό περιβάλλον. Η οικογενειακή συγκρότηση και οι μέθοδοι ανατροφής των παιδιών παίζουν σημαντικό ρόλο για την αποφυγή εκδήλωσης και άσκησης βίας από το παιδί. (<http://www.nikolaou.gr> 16.30 28/11/2006)

Οι Dietrich (1998) και H. von Hentig (1994) αναφέρουν ότι, η συμπεριφορά του κάθε ανθρώπου είναι θέμα αγωγής. Η αγωγή αφορά μια διαδικασία που εισάγει τον άνθρωπο στον τομέα των ηθικών και κοινωνικών κανόνων και του προσφέρει μια βοήθεια στη διεξαγωγή της ζωής του, έτσι ώστε να τη διαμορφώσει ανθρώπινα και να γίνει ικανός για τη συμβίωση με τους ομοίους του μέσα στην κοινωνία. Από την άλλη ο Olweus (1997) θεωρεί ότι, η οικογένεια αποτελεί το πρωταρχικό περιβάλλον του παιδιού και γι' αυτό είναι και ο κύριος δημιουργός της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του ανθρώπου. (<http://www.nikolaou.gr> 16.30 28/11/2006)

Είναι γεγονός ότι, τα παιδιά των οποίων οι γονείς θέτουν σταθερά όρια μεγαλώνουν αναπτύσσοντας μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση σε σύγκριση με τα παιδιά που τους επιτρέπεται να συμπεριφέρονται όπως τους αρέσει και ιδιαίτερα με επιθετικότητα. (Herbert, 2000, σελ.43)

Επιπλέον, το μέγεθος της οικογένειας και οι σχέσεις μεταξύ των μελών της μπορούν να είναι σοβαρά αίτια για τη γένεση της επιθετικότητας μέσα σ'αυτήν. Διαφορετικά είναι τα ψυχολογικά και κοινωνικά δεδομένα σε μία πολυμελή οικογένεια και εκείνα σε μία ολιγομελή. Αυτό σημαίνει ότι στη δεύτερη οι γονείς μπορούν να διαθέσουν περισσότερο χρόνο για κάθε παιδί

και συμμετέχοντας περισσότερο στην αγωγή των παιδιών τους κατανοούν ευκολότερα τα προβλήματά τους και γίνονται λιγότερο αυταρχικοί, απότομοι και επιθετικοί. (Βουϊδάσκης , 1983, σελ. 115)

Παιδιά που προέρχονται από ένα περιβάλλον όπου τα άτομα εξηγούν και μιλούν ανοιχτά το ένα στο άλλο, αποκτούν στα πρώτα χρόνια της ζωής τους ένα είδος εθισμού και αγωγής στη «σκέψη με συσχέτιση». Αυτό ενθαρρύνεται σε κριτική αφήγηση όχι μονάχα καθαρά πρακτικών καταστάσεων, αλλά ακόμα και σύντομων επεισοδίων της καθημερινής ζωής. Καταστάσεις αυτού τού τύπου προσφέρουν εξαιρετικές ευκαιρίες στο παιδί να σκέπτεται και να αντιδρά στο ό,τι συμβαίνει γύρω απ' το ίδιο, διανοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά. (Σαρρής, 1992, σελ.216)

Κατά συνέπεια το παιδί αποκτά μία καθοδήγηση στην κατάταξη και την αποθήκευση γνώσης πιο αποτελεσματική από το παιδί που κανείς δεν του μιλά, δεν συζητεί με αυτό και που το αφήνουν μόνο με ανεξήγητες τις εμπειρίες και ατελή την κατανόηση της πραγματικότητας. (Σαρρής, 1992, σελ.216)

Τα παιδιά που τυχαίνουν αγωγής στο «να σκέπτονται συσχετίζοντας» στην πλειονότητα προέρχονται από ένα προνομιούχο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον, όπου οι γονείς γνωρίζουν πώς ο χρόνος που ξοδεύουν με τα παιδιά τους είναι πολύτιμος. Επιπλέον, μετά από έρευνες έχει αποδειχθεί ότι τα παιδιά της κατηγορίας αυτής συγκροτούν μία πιο συνεκτική εικόνα της πραγματικότητας, έχουν λιγότερες δυσκολίες στις σχέσεις τους προς άλλα άτομα, κρίνουν, εκτιμούν αλλά και αναπτύσσουν το πληροφοριακό υλικό των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των προγραμμάτων που παρακολουθούν στην τηλεόραση.(Σαρρής, 1992, σελ. 217)

Πιο συγκεκριμένα για την επίδραση της τηλεοπτικής βίας στα παιδιά, η κοινωνικό-ψυχολογική διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού παίζουν αποφασιστικό ρόλο. Αρνητικές επιδράσεις, επομένως, μπορούν να προκαλέσουν οι τηλεοπτικές σκηνές βίας και επιθετικότητας σε παιδιά με κακή κοινωνική προσαρμογή και επαφή με τους γονείς, τους δασκάλους, τους φίλους ή τους συμμαθητές τους καθώς και η αλόγιστη χρήση της τηλεόρασης και των επιθετικών περιεχομένων της.Ο

A.Silbermann (1972) αναφέρει ότι, το μεγάλο κακό δεν είναι τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, αλλά η έλλειψη αυτοελέγχου ενός άπληστου και επιπόλαιου κοινού, το οποίο δε γνωρίζει κανένα μέτρο στη χρήση τους και δεν υπακούει σε κανένα περιορισμό. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.183,184)

Έτσι, η αρμονική συνεργασία μεταξύ οικογένειας και τηλεόρασης με το μεσολαβητικό ρόλο των γονέων, οι οποίοι θα επεξηγούν και θα θέτουν στη σωστή βάση τις τηλεοπτικές εκπομπές που βλέπουν μαζί με τα παιδιά τους, θα αφόπλιζε την τηλεόραση από τις αρνητικές επιδράσεις της. Όταν παρέχεται στα παιδιά η αναγκαία υποστήριξη από τους γονείς για την επεξεργασία των βιωμάτων και όταν αυτά βλέπουν τηλεοπτικά προγράμματα που προορίζονται για την ηλικία τους, τότε μπορεί να αναμένονται θετικές επιδράσεις από την τηλεόραση. (Βουϊδάσκης, 1992, σελ.185)

Τέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι για την σωστή αγωγή του παιδιού, παράγοντες που διευκολύνουν την ανάπτυξη της κοινωνικής αντίληψης και της προσαρμοστικής συμπεριφοράς περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι ισχυροί δεσμοί τρυφερότητας και στοργής ανάμεσα σε γονείς και παιδιά, οι σταθερές ηθικές απαιτήσεις των γονέων από τα παιδιά τους, η θέσπιση ορίων και πειθαρχίας με τη χρήση επαίνου και τιμωρίας και τη συστηματική χρήση του διαλόγου και των επεξηγήσεων. (Herbert, 2000, σελ.26)

Z.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ένας από τους πιο σημαντικούς σκοπούς της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης είναι και η ένταξη του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο. Χωρίς όμως την ικανοποιητική διαμόρφωση και εξέλιξη του συναισθήματος της κοινωνικότητας δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτή η ένταξη και ο άνθρωπος παρουσιάζει αντικοινωνική συμπεριφορά και τάσεις για επιθετικότητα. (Βουϊδάσκη, 1983, σελ.63)

Κατά τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, τα επιθετικά μοντέλα του περιβάλλοντος αποτελούν τις κύριες πηγές κάθε ανθρώπινης επιθετικής συμπεριφοράς. Συνεπώς, αν ένα παιδί εξελίξει επιθετικές μορφές αντίδρασης ή όχι, αυτό εξαρτάται από τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο μεγαλώνει. Ένα περιβάλλον το οποίο παράγει επιθετικότητα, αποτελεί για την εξέλιξη του παιδιού, πάντα έναν αρνητικό παράγοντα. (Τσαρδάκης, 1983, σελ.37)

Επομένως, και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης εντάσσονται στο πλαίσιο κοινωνικοποίησης του παιδιού προβάλλοντας πρότυπα συμπεριφοράς, συγκρούσεων, ηθικής και πολύ συχνά πρότυπα βίας. Παιδιά με κακή κοινωνική προσαρμογή, με κακές οικογενειακές και φιλικές σχέσεις είναι ευάλωτα στην επιρροή των μέσων μαζικής επικοινωνίας και της βίας. Αν το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον είναι φυσιολογικό, τότε οι σκληρές βίας και επιθετικότητας δεν είναι σε θέση να επιδράσουν. (Βουϊδάσκη, 1992, σελ.159, 258)

Είτε το οικογενειακό κλίμα είναι υγιές είτε όχι, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι τα παιδιά ανήκουν σε δύο κόσμους : στον κόσμο των ενηλίκων και στον κόσμο των συνομηλίκων. Καθώς το παιδί μεγαλώνει αρχίζει να ανεξαρτητοποιείται από την απόλυτη κυριαρχία της οικογένειας, αρχίζει να δέχεται και εξω-οικογενειακές επιρροές, όπως είναι αυτές της συναναστροφής με άλλα παιδιά. (Herbert, 1998, σελ.105)

Σύμφωνα με τη Σ.Μ. Νικολάου, ως αιτία της επιθετικής συμπεριφοράς που εκδηλώνουν ορισμένα άτομα αναφέρεται μεταξύ άλλων και το λανθασμένο σύστημα αξιών και κανόνων στο γενικότερο πλαίσιο των φίλων ή της ομάδας που ανήκει κανείς. Η ένταξη σε μια ομάδα μέσω της πίεσης που ασκεί οδηγεί

στην απώθηση οποιονδήποτε ενοχών. Λειτουργεί ως άλλοθι σε περίπτωση που κάποιος θέλει να δικαιολογήσει μια πράξη, επειδή η ευθύνη του ατόμου μειώνεται στο πλαίσιο της ομάδας, καθώς ισχύει η ανωνυμία των θυτών και των θυμάτων. (<http://www.nikolaou.gr> 16.30 28/11/2006)

Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι η διαμόρφωση της παιδικής προσωπικότητας επηρεάζεται αποφασιστικά από το συναισθηματικό κλίμα που επικρατεί στην ομάδα των συνομηλίκων. Ένα είδος ομάδας, για παράδειγμα μία νεανική «συμμορία» μπορεί να ευνοήσει στάσεις εχθρότητας και ανυπακοής και να διαμορφώνει αντικοινωνικά άτομα. Κάποια άλλη ομάδα μπορεί να καλλιεργήσει τη νοοτροπία του ακαταστάλακτου, του χωρίς σκοπό περιπλανώμενου. Ακόμη, άλλη ομάδα μπορεί να αναδείξει συνεργατικά, ευέλικτα, αλτρουϊστικά και με ιδεώδη για το μέλλον παιδιά. Έτσι καθώς τα παιδιά πλησιάζουν την ηλικία των 8 ετών, αρχίζουν να συγκροτούν ομάδες παιχνιδιού ή «συμμορίες». Γι' αυτό είναι όλο και πιο πιθανό να συμμετέχουν σε πράξεις ομαδικής επιθετικότητας ή να γίνονται θύματά της. (Herbert, 1998, σελ.105)

Ο J.P. Stott (1975), διάσημος για τις έρευνές του στο θέμα της επιθετικότητας, αναφέρει ότι η ηλικία των 8 ετών είναι αρκετά πρόσφορη για νουθεσία του παιδιού πάνω στις τεχνικές ελέγχου της επιθετικότητας (τόσο της δικής του όσο και των άλλων). Και αυτό γιατί, σε αυτή την ηλικία, το παιδί μπορεί να κατανοεί αρκετά πράγματα, ενώ είναι ακόμη πρόθυμο να δεχθεί τις συμβουλές των μεγάλων. Βέβαια, πρέπει να φροντίσουμε, ώστε η παιδική επιθετικότητα να μην καταπνιγεί εντελώς, αλλά να διοχετευθεί σε κανάλια ακίνδυνα ή ακόμη και δημιουργικά-ωφέλιμα. Αυτή είναι ακόμη η ηλικία στην οποία η εκδήλωση της εχθρικής-καταστροφικής επιθετικότητας αρχίζει να αποκτά κοινωνική βαρύτητα. (Herbert, 1998, σελ.106)

Η. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ Μ.Μ.Ε

Η.1 Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ .

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αποτελούν φορέα εξουσίας, ανταλλαγής ιδεών και πηγή επηρεασμού της συμπεριφοράς, του τρόπου ζωής, των προτύπων τόσο των ιδεατών όσο και των κοινωνικών ομάδων. Γι'αυτό το λόγο η πολιτεία έχει θεσπίσει νομικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει, εκτός των άλλων και την προστασία των ανήλικων από τις τυχόν αρνητικές επιρροές των μέσων αυτών.(Κουτρομπά, 2000, σελ.105)

Έτσι, σχετικά με τη παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών και την προστασία των ανηλίκων, οι τηλεοπτικοί φορείς οφείλουν να μη μεταδίδουν προγράμματα, τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική, ψυχική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και κυρίως προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας ή να μεταδίδουν στα ειδησεογραφικά τους προγράμματα φυσικές σκηνές βίας, χωρίς αυτό να είναι αναγκαίο για την πληροφόρηση του κοινού. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 8,παρ.1,Π.Δ. 100/2000)

Όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα (εκτός των διαφημιστικών μηνυμάτων και των μηνυμάτων τηλεπώλησης) κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με το βαθμό της δυσμενούς επίδρασης που μπορεί να έχει το περιεχόμενο τους στην προσωπικότητα και στην εν γένει ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων. Σε κάθε κατηγορία αντιστοιχεί ένα ειδικό σύμβολο ή ηχητικό σήμα, το οποίο μεταδίδεται επί της οθόνης σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος ή σε καθορισμένο τμήμα αυτής. Επίσης, το σήμα αναγράφεται υποχρεωτικά δίπλα στον τίτλο των τηλεοπτικών προγραμμάτων σε

κάθε δημοσίευση και μεταδίδεται σε όλη τη διάρκεια των αντίστοιχων ανακοινώσεων του σταθμού (τρέηλερς). (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 8,παρ.3,Π.Δ. 100/2000)

Επιπλέον, οι τηλεοπτικοί φορείς δεν πρέπει να μεταδίδουν προγράμματα τα οποία παροτρύνουν στην ανάπτυξη σχέσεων μίσους μεταξύ των πολιτών λόγω διαφορετικής φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας ή φύλου. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 8,παρ.5,Π.Δ. 100/2000)

Σύμφωνα με την κατάταξη και σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων με σκοπό την προστασία των ανηλίκων τηλεθεατών τα προγράμματα κατατάσσονται σε πέντε κατηγορίες. Χαρακτηριστικά, αναφέρεται ότι όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα, εκτός των προγραμμάτων τηλεοπτικής διαφήμισης και τηλεπώλησης κατατάσσονται σε πέντε (5) κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό της δυσμενούς επίδρασης που μπορεί να έχει το περιεχόμενό τους στην προσωπικότητα και στην εν γένει σωματική, ηθική, πνευματική και διανοητική ανάπτυξη των ανηλίκων. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 1, Υ.Α. 6138/Ε/17.03.2000)

Η κατάταξη των προγραμμάτων σε αυτές τις κατηγορίες γίνεται από εσωτερική επιτροπή που συγκροτείται σε κάθε τηλεοπτικό φορέα. Η επιτροπή αυτή απαρτίζεται από ειδικούς επιστήμονες, (λ.χ. ψυχολόγους, παιδαγωγούς, νομικούς) και στελέχη των φορέων που είναι υπεύθυνα για την επιλογή, το σχεδιασμό και τη διάρθρωση του προγράμματος. Η συγκρότηση της κάθε επιτροπής κοινοποιείται στο Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ και στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Επιπλέον, η κατάταξη των τηλεοπτικών προγραμμάτων μπορεί επίσης να γίνεται από τις επιτροπές ελέγχου κινηματογραφικών ταινιών που λειτουργούν στο Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, διευρυμένες με τρία μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο2, παρ.1, παρ.2, Υ.Α.6138/Ε/17.03.2000)

Η υπουργική απόφαση αναφέρεται και στη σήμανση των προγραμμάτων με ειδικά τηλεοπτικά σύμβολα. Έτσι σε κάθε κατηγορία κατάταξης των τηλεοπτικών προγραμμάτων αντιστοιχεί το καθοριζόμενο με την παρούσα απόφαση οπτικό σύμβολο. Το κάθε σύμβολο μεταδίδεται σε εμφανές σημείο της οθόνης και σε μέγεθος και ένταση που καθιστά δυνατό τον εντοπισμό του

από το μέσο τηλεθεατή. Οι εκπομπές κατατάσσονται σε κατηγορίες και σε συγκεκριμένες ώρες προβολής ανάλογα με τον βαθμό καταλληλότητας τους για τους ανήλικους. Οι εκπομπές κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

α) Εκπομπές για κάθε κοινό (για όλους). Αυτές μεταδίδονται χωρίς χρονικό περιορισμό. Το χρώμα πλαισίου του συμβόλου είναι πράσινο και έχει μορφή πολυγώνου. Η διάρκεια εμφάνισης του συμβόλου είναι στην ευχέρεια του τηλεοπτικού φορέα.

β) Εκπομπές για κάθε κοινό, οι οποίες απλώς ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τους ανηλίκους τηλεθεατές. Για να παρακολουθήσουν τις εκπομπές αυτές ανήλικοι ηλικίας κάτω των 13 ετών, είναι επιθυμητή η γονική συναίνεση. Το χρώμα πλαισίου του συμβόλου είναι μπλέ σε κυκλικό σχήμα και η διάρκεια εμφάνισης του είναι 2'λεπτά στην αρχή του προγράμματος και 1'λεπτό μετά από κάθε διακοπή. Η επεξήγηση του συμβόλου μαζί με την επισήμανση «γονική συναίνεση επιθυμητή» μεταδίδεται για 30'' στην αρχή του προγράμματος. Η ώρα της μετάδοσης είναι στην ευχέρεια του τηλεοπτικού φορέα, με τον περιορισμό να μην μεταδίδεται σε ζώνη παιδικού προγράμματος.

γ) Εκπομπές μη κατάλληλες για ανήλικους ηλικίας κάτω των 13 ετών για την παρακολούθηση των οποίων είναι απαραίτητη η γονική συναίνεση. Η φωτεινή ένδειξη που αντιστοιχεί σ'αυτές τις εκπομπές έχει την μορφή ενός πορτοκαλί τριγώνου. Η διάρκεια εμφάνισης του είναι 10'λεπτά στην αρχή του προγράμματος και 3'λεπτά μετά από κάθε διακοπή. Η επεξήγηση του συμβόλου μαζί με την επισήμανση «γονική συναίνεση απαραίτητη» μεταδίδεται για 30'' στην αρχή του προγράμματος. Η ώρα μετάδοσης είναι μετά τις 21.00 έως τις 06.00. Για τις ημέρες Παρασκευή, Σάββατο και την προηγούμενη των αργιών, επιτρεπόμενη ώρα μετάδοσης είναι μετά τις 22.00.

δ) Εκπομπές κατάλληλες μόνο για ανηλίκους άνω των 15 ετών. Η φωτεινή ένδειξη που αντιστοιχεί σ'αυτές τις εκπομπές έχει την μορφή ενός μώβ τετραγώνου. Η διάρκεια εμφάνισης του είναι 15'λεπτά στην αρχή του προγράμματος 10'λεπτά μετά την παρέλευση 45'

συνεχόμενου προγράμματος και 5'λεπτά μετά από κάθε διακοπή. Η επεξήγηση του συμβόλου μαζί με την επισήμανση «κατάλληλο άνω των 15 ετών» μεταδίδεται για 1'λεπτό στην αρχή του προγράμματος, μετά την παρέλευση 45' συνεχόμενου προγράμματος καθώς και μετά από κάθε διακοπή. Η ώρα μετάδοσης είναι μετά τις 23.30 έως τις 06.00. Για τις ημέρες Παρασκευή, Σάββατο και την προηγούμενη των αργιών, επιτρεπόμενη ώρα μετάδοσης είναι μετά τις 23.00.

ε) Εκπομπές κατάλληλες μόνο για ενήλικες. Το ειδικό σύμβολο σήμανσης έχει τη μορφή κόκκινου απαγορευτικού 'X'. Η διάρκεια εμφάνισης του είναι σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Η επεξήγηση του συμβόλου μαζί με την επισήμανση «κατάλληλο μόνο για ενήλικες» μεταδίδεται για 2'λεπτά στην αρχή του προγράμματος, μετά την παρέλευση 45' συνεχόμενου προγράμματος καθώς και μετά από κάθε διακοπή. Η ώρα μετάδοσης αυτών των προγραμμάτων είναι μετά τις 00.30 έως τις 06.00. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 3, Υ.Α. 6138/Ε/17.03.2000)

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, σε σχετικό του Κανονισμό περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων επισημαίνει ότι η προαγγελία και παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδησεογραφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επιρροή που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανηλικούς αν προβληθεί σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι. Επιπλέον, αναφέρεται ότι, οι μη ειδησεογραφικές εκπομπές που δείχνουν εξευτελιστική ή βάνουση μεταχείριση ανθρώπων ή ζώων ή άλλα θέματα ή σκηνές βίαιης κοινωνικής αναταραχής δεν πρέπει να μεταδίδονται σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι, εκτός αν ο στόχος της είναι προφανώς μορφωτικός. Τέλος σημειώνεται ότι οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 9, παρ.1, παρ.2, παρ.3, Κανονισμός 2/1991)

Γενικότερα, οι σκηνές βίας δικαιολογούνται μόνον εάν και στο μέτρο που είναι αναγκαία συστατικά μέρη της δραματικής ή ενημερωτικής εκπομπής στην οποία ανήκουν. Δεν επιτρέπονται όταν παρεμβάλλονται κυρίως για να δημιουργήσουν έξαψη στον τηλεθεατή ή ακροατή. Εκπομπές που

αποσκοπούν ή έχουν ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση ή πρόκληση ακραίας αντικοινωνικής συμπεριφοράς που περιέχει την τέλεση βίαιων εγκλημάτων ή την κατάχρηση ναρκωτικών ή οινόπνεύματος δεν επιτρέπονται. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 10, παρ.1, παρ.4, Κανονισμός 2/1991)

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχει εκδώσει την υπ' αριθμών 1/2001 Οδηγία σχετικά με την προστασία των ανηλίκων από την προβολή οπτικοακουστικού υλικού με επιβλαβές γι' αυτούς περιεχόμενο σε δελτία ειδήσεων και ενημερωτικές εκπομπές των τηλεοπτικών σταθμών εθνικής εμβέλειας ελεύθερης λήψης και παροχής συνδρομητικών υπηρεσιών. (Καράκωστας, 2003, σελ. 1012)

Η οδηγία αυτή ορίζει ότι τη μετάδοση πάσης φύσεως ενημερωτικών και ψυχαγωγικών εκπομπών των τηλεοπτικών σταθμών διέπουν οι εξής κανόνες:

1. Οι τηλεοπτικοί σταθμοί οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των ανηλίκων τηλεθεατών από σκηνές ή εικόνες που ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή την ηθική τους ανάπτυξη.
2. Απαγορεύεται κατά τη διάρκεια των δελτίων ειδήσεων και των ενημερωτικών εκπομπών η μετάδοση τολμηρών ερωτικών ή πορνογραφικών σκηνών και εικόνων κατά τη διάρκεια της ζώνης παιδικής τηλεθέασης, ιδίως όταν η μετάδοση των σκηνών αυτών δεν συνδέεται κατά λογικό και άμεσο τρόπο με το θέμα της εκπομπής και αποτελεί προφανή εκμετάλλευση του συγκεκριμένου θέματος προκειμένου να προβληθεί οπτικοακουστικό υλικό με περιεχόμενο επιβλαβές για τους ανήλικους τηλεθεατές.
3. Η μετάδοση κατά τη διάρκεια των δελτίων ειδήσεων και των ενημερωτικών εκπομπών σκηνών και εικόνων, των οποίων το περιεχόμενο είναι κατάλληλο για παρακολούθηση από ανηλίκους ηλικίας από 12 έως και 15 ετών, επιτρέπεται μόνο μετά την 21.00 ώρα και κατόπιν υποχρεωτικής παροχής της γονικής συναίνεσης (άρθρο 3 της Υ.Α. 6138/Ε/17.3.2000).
4. Η μετάδοση κατά τη διάρκεια των δελτίων ειδήσεων και των ενημερωτικών εκπομπών σκηνών και εικόνων, των οποίων το περιεχόμενο είναι κατάλληλο για παρακολούθηση από ανηλίκους άνω των 15 ετών, επιτρέπεται μόνο μετά την 22.30 ώρα.
5. Οι τηλεοπτικοί σταθμοί κατά τη μετάδοση των δελτίων ειδήσεων και των ενημερωτικών εν γένει εκπομπών οφείλουν να ενημερώνουν το κοινό είτε

προφορικά είτε με την εμφάνιση επί της οθόνης των ειδικών οπτικών συμβόλων 3' τουλάχιστον λεπτά πριν από τη μετάδοση σκηνών ή εικόνων που περιέχουν επιβλαβές για τους ανήλικους οπτικοακουστικό υλικό. (Καράκωστας, 2003, σελ. 1013)

Όσον αφορά το κεφάλαιο της παρουσίασης των ανηλίκων από τις τηλεοπτικές εκπομπές αναφέρεται ότι η άμεση ή έμμεση αποκάλυψη της ταυτότητας καθώς και η παρουσίαση ανηλίκων μαρτύρων ή θυμάτων εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων από τις ειδησεογραφικές και άλλες ενημερωτικές εκπομπές τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών απαγορεύεται. Επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση, εφ' όσον δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και μόνον ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 10, παρ.1 του Π.Δ.77/2003)

Επιπλέον, επισημαίνεται ότι οι τηλεοπτικοί φορείς, κατά την ενημέρωση για συγκεκριμένο γεγονός, οφείλουν να μη μεταδίδουν σκηνές βίας, καθώς και σκηνές βάνουσης μεταχείρισης ανθρώπων ή ζώων ή ακραίας αντικοινωνικής συμπεριφοράς, εκτός αν είναι απολύτως απαραίτητες για την ευαισθητοποίηση του κοινού. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 12, του Π.Δ.77/2003) Τέλος, αναφέρεται ότι τα εγκλήματα, η βία και άλλες βάνουσες και απάνθρωπες πράξεις ή συμπεριφορές δεν πρέπει να αναδεικνύονται ή να εξυμνούνται. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 13, παρ.2 του Π.Δ.77/2003)

Η.2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης πέρα από το σκοπό της ενημέρωσης και ψυχαγωγίας του κοινού αποτελούν τον κύριο δίαυλο διαφημιστικών μηνυμάτων (Κουτρομπά, 2000, σελ.105). Κατά συνέπεια και οι διαφημίσεις υπόκεινται σε περιορισμούς.

Έτσι, ως απαγορευμένες διαφημίσεις θεωρούνται η διαφήμιση των πολεμικών παιχνιδιών, κάθε μορφή ραδιοτηλεοπτικής διαφήμισης τσιγάρων και άλλων προϊόντων καπνού, η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση των Φαρμάκων και των θεραπευτικών αγωγών που διατίθενται μόνο με ιατρική συνταγή. Επιπλέον, η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση αλκοολούχων ποτών πρέπει να τηρεί τα ακόλουθα κριτήρια:

- α. να μην απευθύνεται ειδικά στους ανήλικους,
- β. να μην εμφανίζει ανηλίκους να καταναλώνουν αλκοολούχα ποτά,
- γ. να μη συσχετίζει την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών με βελτιωμένες σωματικές επιδόσεις ή την οδήγηση οχημάτων,
- δ. να μην προκαλεί την εντύπωση ότι η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ευνοεί την κοινωνική ή σεξουαλική επιτυχία,
- ε. να μην αφήνει να υπονοηθεί ότι τα αλκοολούχα ποτά έχουν θεραπευτικές ιδιότητες ή ότι επιδρούν ως διεγερτικά, ηρεμιστικά ή ως μέσο λύσεως προσωπικών συγκρούσεων,
- στ. να μην ενθαρρύνει την άμετρη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και να μην δίνει αρνητική εικόνα της αποχής από την κατανάλωσή τους ή της μετρημένης καταναλώσεώς τους. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 9, Κανονισμός 3/1991)

Όσον αφορά το άρθρο της προστασίας των ανηλίκων η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να προκαλεί κίνδυνο ηθικής ή σωματικής βλάβης στους ανηλίκους. Ιδίως η διαφήμιση:

- α. δεν πρέπει να εξωθεί ευθέως τους ανηλίκους στην αγορά προΐόντος ή υπηρεσίας, εκμεταλλευόμενη την απειρία και την ευπιστία τους,

- β. δεν πρέπει να παρακινεί ευθέως τους ανηλίκους να πείσουν τους γονείς τους ή τρίτους να αγοράσουν τα διαφημιζόμενα προΐόντα ή υπηρεσίες,
- γ. δεν πρέπει να εκμεταλλεύονται την ιδιαίτερη εμπιστοσύνη των ανηλίκων προς τους γονείς τους, τους δασκάλους τους ή άλλα πρόσωπα,
- δ. δεν πρέπει να παρουσιάζει χωρίς αποχρώντα λόγο ανηλίκους σε κατάσταση κινδύνου. (βλ.Παράρτημα, Άρθρο 10, Κανονισμός 3/1991)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.

Αφορμή για την επιλογή του θέματος της μελέτης, αποτέλεσε το γεγονός ότι η βίαιη και επιθετική συμπεριφορά των παιδιών είναι ένα φαινόμενο που παρουσιάζει έξαρση μέσα στην ελληνική κοινωνία, και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Ο προβληματισμός για το τι είναι βία, επιθετικότητα και κατά πόσον τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας ευθύνονται, και ωθούν τα παιδιά σε τέτοιου είδους συμπεριφορές αποτέλεσαν και το έναυσμα για την πραγματοποίηση αυτής της μελέτης.

Η εργασία που πραγματοποιήθηκε είναι βιβλιογραφική έρευνα. Στηρίχτηκε στην ανασκόπηση μελετών, στην αναζήτηση βιβλιογραφίας και στη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με την επίδραση των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας στην εμφάνιση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς στα παιδιά σχολικής ηλικίας.

Στην προσπάθεια αυτή αναζητήθηκαν στοιχεία από τη Δημοτική βιβλιοθήκη της Πάτρας, τη βιβλιοθήκη του Τ.Ε.Ι Πατρών και τη βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Πατρών. Ακόμα πηγή βιβλιογραφίας αποτέλεσε η βιβλιοθήκη του Πάντειου Πανεπιστημίου Αθήνας, η βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών καθώς και η βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου στην Αθήνα. Επιπλέον, υλικό για τη μελέτη αναζητήθηκε τόσο σε βιβλιοπωλεία της Αθήνας όσο και της Πάτρας.

Τέλος, πηγή πληροφοριών αποτέλεσαν οι ηλεκτρονικές σελίδες του διαδικτύου (Internet) και το Εθνικό Τυπογραφείο για την εύρεση νομοθεσίας των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως ήδη αναφέρθηκε σκοπός της μελέτης αυτής ήταν να εξετασθούν οι επιδράσεις των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε) στην εμφάνιση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς στα παιδιά σχολικής ηλικίας. Είναι γεγονός ότι, σήμερα, τα Μ.Μ.Ε διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην καθημερινή ζωή μικρών και μεγάλων.

Μελετώντας αρχικά την έννοια της επιθετικότητας και την πρωταρχική της αιτία εντοπίζονται δύο κυρίως απόψεις. Σύμφωνα με την πρώτη άποψη, υποστηρικτές της οποίας είναι κυρίως ο Freud και ο Lorenz, η επιθετικότητα είναι εγγενής βιολογική ορμή. Ενώ σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, η επιθετικότητα είναι επίκτητη, αποτέλεσμα μάθησης. Υποστηρικτές αυτής είναι οι Dollard και Bandura. Όσον αφορά την έννοια της βίας, πολλοί ερευνητές τη θεωρούν συνώνυμη με την έννοια της επιθετικότητας.

Τα Μ.Μ.Ε έχουν τη δυνατότητα να μεταδίδουν σε σύντομο χρόνο ειδήσεις, πληροφορίες και μαρτυρίες απ' όλο τον κόσμο, σ' ένα πλήθος ατόμων. Αποτελούν για τον άνθρωπο πηγές πληροφοριών και με την έννοια αυτή είναι φορείς κοινωνικοποίησης. Κατασκευάζουν μια κοινωνική πραγματικότητα, η οποία μεταδίδεται στο κοινό, επηρεάζοντας τις απόψεις του γι' αυτήν. Αποτελούν ένα σύστημα κοινωνικού ελέγχου πάνω στον άνθρωπο και είναι μάλλον ο πιο σημαντικός μεταδότης γνώσης από όλους τους φορείς αυτού.

Με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και τις επιδράσεις τους, ασχολούνται, εκτός από την κοινωνιολογία, και άλλες συναφείς και συγγενικές επιστήμες όπως η παιδαγωγική, η ψυχολογία κ.ά. Κάθε μια από αυτές, κάνοντας τα Μ.Μ.Ε αντικείμενο έρευνας στο δικό της χώρο, επιδιώκει να δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα γύρω από αυτά.

Τα αποτελέσματα των ερευνών, όσον αφορά στις επιδράσεις που επιφέρει στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς η έκθεση στη βία από τα Μ.Μ.Ε,

είναι αντιφατικά, γεγονός που δυσχεραίνει τη διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Όσον αφορά τις συνέπειες, έχουν διαμορφωθεί δύο βασικές θέσεις. Η πρώτη υποστηρίζει ότι η παρακολούθηση των σκηνών βίας παίζει ένα ρόλο κάθαρσης (εκτόνωσης). Επιτρέπει μέσω του μηχανισμού της προβολής και της ταύτισης με των επιθετικό ήρωα, την εκτόνωση της παιδικής επιθετικότητας. Κύριος υποστηρικτής αυτής της θέσης είναι ο Feshbach.

Η δεύτερη θέση θεωρεί ότι η επιθετικότητα είναι μία αντιδραστική συμπεριφορά που μαθαίνεται. Είναι το αποτέλεσμα της κοινωνικής μάθησης με την παρατήρηση και τη μίμηση. Η παρατήρηση της βίαιης συμπεριφοράς στα Μ.Μ.Ε αυξάνει τις πιθανότητες εκδήλωσης της επιθετικής συμπεριφοράς από το παιδί. Υποστηρικτής αυτής της άποψης είναι ο Bandura.

Ωστόσο για την έξαρση της βίας και της επιθετικότητας, που παρατηρείται στις σύγχρονες κοινωνίες, δεν θα έπρεπε να θεωρούνται τα Μ.Μ.Ε ο μοναδικός υπεύθυνος παράγοντας. Ασφαλώς έχουν και αυτά μερίδιο συμμετοχής και ασκούν μία αδιαμφισβήτητη επιρροή στη διαμόρφωση στάσεων. Παρ' όλα αυτά όμως, η επιρροή των Μ.Μ.Ε στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς εξαρτάται και από την ψυχολογική κατάσταση του ίδιου του παιδιού, από την προσωπικότητα του, την ψυχοσύνθεση του, τον χαρακτήρα και τη νοημοσύνη του, το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον και τις σχέσεις με τους δικούς του.

Γι' αυτό ακριβώς δεν μπορεί να αξιολογηθεί και να εκτιμηθεί απόλυτα η συμμετοχή των Μ.Μ.Ε στη διαμόρφωση κάθε ανθρώπινης συμπεριφοράς και επομένως και της επιθετικής, χωρίς να τοποθετηθεί μέσα στο φυσικό χώρο και το κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο ζει και αλληλοεπηρεάζεται το παιδί.

Η τηλεόραση ωφελεί τα παιδιά με σωστή ποιοτική και ποσοτική χρήση και ακόμα μειώνεται η επίδραση των τηλεοπτικών σκηνών βίας και επιθετικότητας όταν οι γονείς παρακολουθούν μαζί τους και προ πάντων όταν κάνουν κριτική συζήτηση μετά την εκπομπή. Είναι όμως φυσικό ότι η λιγότερη παρακολούθηση της τηλεόρασης ή καλύτερα η λιγότερη παρακολούθηση εκπομπών με επιθετικό περιεχόμενο, μειώνει τις πιθανότητες για επηρεασμό και ίσως ακόμα και για την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς, εάν υπάρχει κάποια προδιάθεση.

Η οικογένεια μπορεί να βοηθήσει το παιδί στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης και αντίληψης της πραγματικότητας σε σχέση με τα Μ.Μ.Ε μέσω της συζήτησης και της επεξήγησης των μηνυμάτων. Στην σωστή αγωγή και ανάπτυξη του παιδιού συμβάλλουν σημαντικά οι ισχυροί δεσμοί τρυφερότητας και στοργής ανάμεσα σε γονείς και παιδί, οι σταθερές ηθικές απαιτήσεις των γονέων από αυτό, η θέσπιση ορίων και πειθαρχίας με τη χρήση επαίνου και τιμωρίας.

Παιδιά με κακή κοινωνική προσαρμογή, με κακές οικογενειακές και φιλικές σχέσεις είναι ευάλωτα στην επιρροή των Μ.Μ.Ε και της βίας. Αν το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον είναι φυσιολογικό, τότε οι σκηνές βίας και επιθετικότητας δεν είναι σε θέση να επιδράσουν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, η επιθετικότητα και η βία δεν εμφανίστηκαν συγχρόνως με την εφεύρεση των Μ.Μ.Ε. Αντίθετα μάλιστα μπορεί κανένας να υποστηρίξει ότι, αν δεν υπήρχε τόση πραγματική βία και επιθετικότητα στις ανθρώπινες κοινωνίες, θα ήταν λιγότερη και η βία που προβάλλεται και πιθανόν λιγότερο αποτελεσματικές και οι επιδράσεις της. Η βία και η επιθετικότητα, λοιπόν, προϋπήρχαν και δεν εφευρέθηκαν μαζί με τα Μ.Μ.Ε. Παρ' όλα αυτά μετά την εφεύρεση και εμφάνιση των Μ.Μ.Ε στην καθημερινή ζωή των παιδιών και της προβολής από αυτά πραγματικής και φανταστικής βίας, η επιθετικότητα των παιδιών δέχτηκε επιδράσεις στην εμφάνιση της.

Παρ'όλο που έχει θεσπιστεί νομοθεσία για την προστασία ανηλίκων από την προβολή σκηνών βίας και επιθετικότητας στα Μ.Μ.Ε, μέσω της σήμανσης των προγραμμάτων και των συγκεκριμένων ωρών προβολής για τα παιδιά, ιδιαίτερα η τηλεόραση, εξακολουθεί να προβάλλει σκηνές βίας και επιθετικότητας και έτσι το πρόβλημα εξακολουθεί να υπάρχει.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ:

- Θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι για το πώς επιδρούν τα Μ.Μ.Ε στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών.
- Συστηματικός, ποιοτικός και ποσοτικός έλεγχος των τηλεοπτικών εκπομπών, προγραμμάτων και ταινιών που παρακολουθούν τα παιδιά.
- Συμμετοχή και παρακολούθηση προγραμμάτων και ταινιών που βλέπουν τα παιδιά, ασκώντας κριτική τόσο σε τηλεοπτικούς ήρωες όσο και στις ειδήσεις. Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσουν κριτική σκέψη και μαθαίνουν να βλέπουν τηλεόραση.
- Έλεγχος των προβαλλόμενων σκηνών βίας, ακόμα και αν πρόκειται για κινούμενα σχέδια.
- Συζήτηση με τα παιδιά για τις εκπομπές που βλέπουν, σχολιασμός αυτού που τους φαίνεται λανθασμένο και απατηλό με στόχο την καθοδήγηση ώστε να καταλαβαίνουν το τι βλέπουν, τοποθετώντας το στις πραγματικές του διαστάσεις.
- Περιορισμός του χρόνου που περνούν τα παιδιά μπροστά στη μικρή οθόνη και στα ηλεκτρονικά παιχνίδια.
- Καθορισμός ορίων χρήσης και παρότρυνση των παιδιών στην ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων και χόμπι.
- Οργάνωση συναντήσεων με φίλους τους και πραγματοποίηση οικογενειακών εκδρομών.
- Η τηλεόραση δεν πρέπει να είναι στο δωμάτιο των παιδιών, αλλά σε κοινό χώρο για να γνωρίζουν οι γονείς τι παρακολουθούν αυτά.
- Αποφυγή “κακού” παραδείγματος στα παιδιά με το να παρακολουθούν οι γονείς αδιάκοπα τηλεόραση, δεδομένου ότι τα παιδιά είναι οι καλύτεροι μιμητές.
- Παρακολούθηση ντοκιμαντέρ ή αξιόλογων επιμορφωτικών προγραμμάτων.

- Επεξήγηση στα παιδιά των λόγων για τους οποίους δεν πρέπει να παρακολουθούν ανεξέλεγκτα τηλεόραση αλλά και να παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια τα οποία περιέχουν σκηνές βίας και επιθετικότητας.
- Νουθέτηση των παιδιών σχετικά με τις διαφορές ανάμεσα στη βία της πραγματικότητας των ηλεκτρονικών παιχνιδιών και της αληθινής ζωής.
- Ανάγνωση των έντυπων που συνοδεύουν τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και έλεγχος των συστημάτων σήμανσης τους.

ΓΕΝΙΚΑ:

- Οργάνωση ημερίδων και σεμιναρίων από ειδικούς σε θέματα διαπαιδαγώγησης των παιδιών με στόχο την ενημέρωση των γονιών σχετικά με το τι πρέπει να βλέπουν τα παιδιά και πως η τηλεόραση μπορεί να γίνει επιμορφωτική.
- Το σχολείο μπορεί να μαθαίνει στα παιδιά να χειρίζονται την τηλεόραση. Είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν παιδαγωγικά προγράμματα που θα αποσκοπούν στο να κάνουν τα παιδιά να αποκτήσουν κριτικό πνεύμα απέναντι στα Μ.Μ.Ε, σε όσο το δυνατόν πιο μικρή ηλικία.
- Διορισμός ειδικού επιστημονικού προσωπικού στα σχολεία.
- Χρηματοδότηση μεγαλύτερου αριθμού ποιοτικών παιδαγωγικών εκπομπών. Οι εκπομπές που είναι ωφέλιμες για τα παιδιά θα πρέπει να είναι περισσότερες.
- Συνεργασία επιστημόνων για περισσότερες έρευνες στη χώρα μας αλλά και διεθνώς, έτσι ώστε να μελετηθεί εκ νέου το πρόβλημα της επίδρασης των Μ.Μ.Ε στην εμφάνιση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς στα παιδιά, και να επιτευχθεί η μείωσή της, όσο αυτό είναι δυνατόν, δεδομένου της συνεχούς εξέλιξης της τεχνολογίας και επομένως και των Μ.Μ.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. *Βασικά θέματα της Κοινωνιολογίας και Κοινωνιολογικό Λεξικό*, Αθήνα: Καστανιώτη-Επικαιρότητα.
2. Βουϊδάσκης Βασίλης Κ.(1983), *Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα στην οικογένεια και στο σχολείο*, Αθήνα: Γρηγόρη
3. Βουϊδάσκης Βασίλης Κ.(1992), *Η τηλεοπτική βία και επιθετικότητα και οι επιδράσεις τους στα παιδιά και τους νέους*, Αθήνα: Γρηγόρη.
4. Βρύζας Κωνσταντίνος (1997), *Μέσα επικοινωνίας και παιδική ηλικία*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
5. Γεωργούλας Στράτος (2000), *Ανήλικοι παραβάτες στην Ελλάδα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
6. Γουίν Μαρί (1991), *Τηλεόραση ένας ξένος στο σπίτι*, μτφ. Τσαλίκη Πολυξένη, Αθήνα: Ακρίτας.
7. Greenfield Patricia Marks (1988), *Μέσα ενημέρωσης και παιδιά*, μτφ. Σταυροπούλου Σοφία, Αθήνα: Κουτσούμπος.
8. Δουλκέρη Τέσσα (1997), *Η εικόνα του παιδιού στην Ελληνική τηλεόραση και στον Ελληνικό τύπο*, Αθήνα:Gutenberg
9. HERBERT M. (1998), *Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας*, μτφ. Παρασκευόπουλος Ιωάννης.N., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
10. HERBERT M. (2000), *Οι καβγάδες των παιδιών*, μτφ. Τσοβίλη Θεοδώρα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

11. HERBERT M. (2000), *Τα όρια στη συμπεριφορά των παιδιών*, μτφ. Τσοβίλη Θεοδώρα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
12. Καρακώστας Ιωάννης Κ. (2003), *Η νομοθεσία των ΜΜΕ*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ.Ν.Σακκουλά
13. Condry John (1995) *Τηλεόραση κίνδυνος για τη δημοκρατία*, μτφ. Φιλιππάτος Άγγελος, Αθήνα: Λιβάνη.
14. Κουτρομπά-Μαχαιρά Ελένη Γ.(2000) *Σύμβαση διαφήμισης και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ.Ν.Σακκουλά
15. Κορωναίου Αλεξάνδρα (1992), *Νέοι και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας*, Αθήνα: Οδυσσέας.
16. Κοσμόπουλος Αλέξανδρος Β.(2006), *Ψυχολογία και οδηγητική παιδικής και νεανικής ηλικίας*, Αθήνα: Γρηγόρη.
17. Λαβενίρ Κ. (1999), *Ιστορία των Μέσων μαζικής επικοινωνίας*, μτφ. Χαρικιοπούλου Κάτια, Αθήνα: Δρομέας.
18. Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα (1987), *Η κοινωνιολογία στην Ελλάδα σήμερα*, Αθήνα: Παπαζήσης.
19. Λαμπροπούλου Έφη (1999), *Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και τα Μ.Μ.Ε*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
20. Μπασαντής Διαμαντής (1993), *Βιβλίο και επι-κοινωνία*, Αθήνα: Οδυσσέας.
21. Ναυρίδης Κλήμης (1988), *Τηλεόραση και επι-κοινωνία*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
22. Παπαθανασόπουλος Στέλιος (1997), *Η δύναμη της τηλεόρασης*, Αθήνα: Καστανιώτης

23. Παρασκευόπουλος Ιωάννης Ν.(1985), *Εξελικτική ψυχολογία. Η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση*, τόμος 2, Αθήνα.
24. Παρασκευόπουλος Ιωάννης Ν.(1985), *Εξελικτική ψυχολογία. Η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση*, τόμος 3, Αθήνα.
25. Πεπονής Γεώργιος (1995), *Ο ψυχικός κόσμος του παιδιού και του εφήβου*, Αθήνα: Άγιος Νικόλαος.
26. Σαρρής Νεοκλής (1992), *Ελληνική κοινωνία και τηλεόραση*, Αθήνα: Γόρδιος
27. Σεραφετινίδου Μελίνα (1987), *Κοινωνιολογία των ΜΜΕ*, Αθήνα: Gutenberg.
28. Τσαρδάκης Δημήτρης (1983), *Ο άνθρωπος στα δίχτυα της Manipulation*, Αθήνα: Σκαραβαίος.
29. Τσαρδάκης Δημήτρης (1990), *Μαζική επικοινωνία και πραγματικότητα*, Αθήνα: Παπαζήσης.
30. Fulce John (1987), *Η εξαπάτηση από τα αθώα κόμικς*, μτφ. Ματάνα Μαρία, Αθήνα:Στερέωμα.
31. Χρήστου Ιωάννα(2007), *Παιδί και ηλεκτρονικό παιχνίδι*, Αθήνα: Ταξιδευτής.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. <http://www.nikolaou.gr>

2. <http://www.specialeducation.gr>
3. <http://www.saferinternet.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
18 ΙΟΥΛΙΟΥ 1991

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
538

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

- Απόσπαση υπαλλήλων του δημόσιου τομέα σε γραφεία βουλευτών ή ευρωβουλευτών. 1
- Τροποποίηση και συμπλήρωση της Α3β/13363/25.9.89 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ 720/Β/27.9.89). 2
- Χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας Μουσικής Σχολής στην ομόρρυθμο Εταιρεία Μουσική Σχολή «Θορικών» Ε. Κουβαριτάκης και Σία Ο.Ε. 3
- Χαρακτηρισμός ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου του μεταγωγού της Μπαλαρίνας στην Γεωργιούπολη, ιδιοκτ. Γεωργ. Οικονομάκη. 4
- Επιστροφή φόρου οικοπέδματος σε μη κατοικοί. 5
- Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Μενιδίου Ν. Αιτίας με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείου Μενιδίου». 6
- Προσαρμογή της Σχολικής Επιτροπής του 1ου και 2ου Δημοτικού Σχολείου Ερυθρών Ν. Αττικής στις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990. 7
- Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Αγαθονησίου Επαρχείου Καλύμνου Ν. Δωδεκανήσου με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Αγαθονησίου της Κοινότητας Αγαθονησίου του Επαρχείου Καλύμνου του Νομού Δωδεκανήσου». 8
- Σύσταση ίδιου Νομικού Προσώπου στην Κοινότητα Μούδρου Ν. Λέσβου με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή ΤΕΛ - Γενικού Λυκείου Κοινότητας Μούδρου». 9
- Αναπροσαρμογή ποσού εράπαξ αποζημίωσης φορ/τωτών Λιμένα Καλαμάτας. 10
- Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στο Δήμο Πύλης Ν. Τρικάλων με την επωνυμία «1η Ενιαία Σχολική Επιτροπή Γυμνασίου - Λυκείου του Δήμου Πύλης του Νομού Τρικάλων». 11
- Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Γόμφων Ν. Τρικάλων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή του Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου της Κοινότητας Γόμφων». 12
- Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Παλαιομοναστήρου Ν. Τρικάλων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή του Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου της Κοινότητας Παλαιομοναστήρου». 13
- Δεοντολογία ραδιοτηλεοπτικών διαφημίσεων (Κώδικας Δεοντολογίας Ραδιοτηλεοπτικών Διαφημίσεων). 14
- Διορθώσεις Σφαλμάτων**
- Διόρθωση σφαλμάτων στην 1321.3/7/90/23.11.1990 απόφαση Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας. 15

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. ΔΙΔΑΔ/Φ42

Απόσπαση υπαλλήλων του δημόσιου τομέα σε γραφεία βουλευτών ή ευρωβουλευτών. (1)

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις:

α) του άρθρου 6 του Ν. 1878/90 (ΦΕΚ 33Α/20.3.90 «Τροποποίηση των διατάξεων δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης κ.λπ» με τις οποίες κυρώθηκε η 19/8.2.90 ΠΥΣ.

β) των άρθρων 2 και 3 του Ν. 1895/90 (ΦΕΚ 116/3.9.90 «Συμπλήρωση διατάξεων του Ν. 1882/90, ρύθμιση συναφών θεμάτων και άλλες διατάξεις», αποφασίζουμε:

1. Η απόσπαση υπαλλήλων του δημόσιου τομέα σε γραφεία βουλευτών ή ευρωβουλευτών βάσει της ΠΥΣ 19/8.2.90 (όπως κυρώθηκε με το άρθρο 6 του Ν. 1873/90) και του Ν. 1895/90 λήγει αυτοδικαίως τρεις μήνες μετά την απόλυση της έδρας του Βουλευτού ή Ευρωβουλευτού στον οποίο είναι αποσπασμένοι. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής ισχύουν από 10 Απριλίου 1990.

2. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και θα κυρωθεί με νόμο.

Αθήνα, 18 Ιουλίου 1991

ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΜΙΛΤ. ΕΒΕΡΤ

Αριθ. Α3α/οκ./8488

Τροποποίηση και συμπλήρωση της Α3β/13363/25.9.89 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ 720/Β/27.9.89). (2)

Ο ΑΝΑΠΛ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΙ Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚ/ΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 13 παρ. 1 του Ν. 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΦΕΚ 143/Α/83).

2. Την υπ' αριθ. Υ/1059/3.5.90 απόφαση του Πρωθυπουργού «Καθορισμός αρμοδιοτήτων του αναπληρωτή Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων Γεωργίου Σούρα» (ΦΕΚ 295/Β/90).

3. Την υπ' αριθ. Η/2871/90 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Βασίλη Μπακίρη και Καλλιόπη (Κέλλυ) Μπουρδάρα» (ΦΕΚ 296/Β/90).

4. Την γνώμη του Τμήματος Ιατρικής της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (22/18.4.89).

5. Την υπ' αριθ. 26 απόφαση της 85ης ολομέλειας 20.6.91 του ΚΕΣΥ.

6. Το υπ' αριθ. Β1/592α/2.8.89 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής

Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Τροποποιείται και συμπληρώνεται η υπ' αρ. Α3β/οικ. 4407/5.3.86 κοινή υπουργική απόφαση «Εγκατάσταση και λειτουργία Παν/κών Κλινικών, Εργαστηρίων και Ειδικών μονάδων του τμήματος Ιατρικής της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Θεσ/κης» (ΦΕΚ 142/Β/86) όπως παρακάτω:

Η Μονάδα Τεχνητού Νεφρού (Μ.Τ.Ν.) του Παθολογικού τομέα του Περ. Γεν. Νοσ. Θεσ/κης «ΑΧΕΠΑ» υπάγεται στην Α' Παθολογική Παν/κή Κλινική.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 15 Ιουλίου 1991

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΑΝΑΛΗΦΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Γ. ΣΟΥΡΛΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΠΟΥΡΔΑΡΑ

Αριθ. ΚΑΤΕΧΝ/Δ/22868/1634 (3)

Χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας Μουσικής Σχολής στην ομόρρυθμο Εταιρεία Μουσική Σχολή «Θορικών» Ε. Κουβαριτάκης και Σία Ο.Ε.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Το Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα».
2. Το Π.Δ/γμα 941/77 «περί οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών».
3. Το Β.Δ/γμα 16/1966 «περί ίδρύσεως ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων».
4. Το Ν. 299/76 «περί ρυθμίσεως θεμάτων αφορώντων εις τον κανονισμό λειτουργίας των ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων ως και το από 11.11.1957 Β.Δ. περί κυρώσεως του εσωτερικού κανονισμού του Ωδείου Θεσσαλονίκης».
5. Το άρθρο 41 του Ν. 1597/86 «προστασία και ανάπτυξη της κινηματογραφίας και άλλες διατάξεις του Υπουργείου Πολιτισμού».
6. Τις αποφάσεις αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/33990/ΓΝΟΣ/31.8.1987 «Προϋποθέσεις λειτουργίας τμήματος κρουστών ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/31.8.1987 «Προϋποθέσεις λειτουργίας τμήματος κλασσικής κιθάρας (ΦΕΚ 500/τ. Β'/1987) και ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/33991/23.10.1987 «προϋποθέσεις λειτουργίας τμήματος κλαβικιμβάλου (τοίμπαλο) (ΦΕΚ 609/τ. Β'/1987)».
7. Το άρθρο 29 του Ν. 1158/81 «περί οργανώσεως και διοικήσεως Σχολών Ανωτέρας Καλλιτεχνικής Εκπαίδευσως».
8. Το από 20.6.1991 πρακτικό αυτοφίλιας της Διεύθυνσης Πολιτιστικών κτηρίων και αναστηλώσεως νεωτέρων μνημείων του ΥΠΠΟ.
9. Το από 18.3.1991 καταστατικό συστάσεως ομορρύθμου εταιρείας.
10. Την από 21.5.1991 αίτηση της Μαρίας Τσαντίλη και Μαρίας Παύλου ως εκπροσώπων της ομορρύθμου εταιρείας «Μουσική Σχολή «Θορικών» Ε. Κουβαριτάκης και Σία Ο.Ε.», αποφασίζουμε:

1. Χορηγούμε στην Ομόρρυθμο εταιρεία «Μουσική Σχολή Θορικών» - Ε. Κουβαριτάκης και Σία Ο.Ε. - άδεια ίδρυσης και λειτουργίας Μουσικής Σχολής που θα στεγαστεί στο κτίριο της οδού Απόλλωνος αρ. 10 στην Κερατέα Αττικής και θα έχει την επωνυμία «Μουσική Σχολή Θορικών».

2. Η Μουσική Σχολή θα λειτουργήσει τα τμήματα:

1. Πληκτών 2. Κλασσικής κιθάρας.

3. Στην αίθουσα ομαδικής διδασκαλίας δεν επιτρέπεται η φοίτηση περισσότερων των 15 σπουδαστών.

Η άδεια ισχύει από το σχολικό έτος 1991-1992.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 5 Ιουλίου 1991

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΤΖΑΝΝΗΣ ΤΖΑΝΝΕΤΑΚΗΣ

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ38/11342/207 (4)

Χαρακτηρισμός ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου του μετοχιού της Μπαλαρίνας στην Γεωργιούπολη, ιδιοκτ. Γεωργ. Οικονομάκη.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Την Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/54280/20.12.90 (ΦΕΚ 824/28.12.90) «Μεταβίβαση».
2. Τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/32 «Περί Αρχαιοτήτων» (άρθρα 50, 52).
3. Την γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Δυτικής Κρήτης, όπως διατυπώθηκε στην αριθμ. 1/27.2.91 συνεδρία του, αποφασίζουμε:

Χαρακτηρίζουμε την μισοερειπωμένη οικία, ιδιοκτησίας Γεωργίου Οικονομάκη στο μετόχι της Μπαλαρίνας στην Γεωργιούπολη Αποκορώνου ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο επειδή αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της ντόπιας αρχιτεκτονικής των χρόνων της ύστερης Τουρκοκρατίας και ανήκει σε οικισμό που παρουσιάζει ενδιαφέρον ως σύνολο με στοιχεία που ανάγονται στα χρόνια της όψιμης Ενετοκρατίας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 19 Μαρτίου 1991

Με εντολή Νομάρχη
Ο Προϊστάμενος
Ν. ΖΙΑΣ

Αριθ. 3592 (5)

Επιστροφή φόρου ονοπνεύματος σε μη ποτοποιό.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 19, παρ. 1, εδ. β' του Ν. 971/1917 «περί Φορολογίας του Ονοπνεύματος».
2. Το Ν.Δ. 532/70 «περί συμπληρώσεως των διατάξεων περί διοικητικής αποκεντρώσεως».
3. Την από 18.6.1991 αίτηση της ETANEX Α.Ε., Σολωμού 57 - Αθήνα, με την οποία ζητεί επιστροφή του φόρου ονοπνεύματος για εξαγωγής ονοπνευματωδών ποτών εγχωρίας παραγωγής και προελεύσεως, αποφασίζουμε:

Την επιστροφή του φόρου ονοπνεύματος στην αιτούσα ETANEX Α.Ε., Σολωμού 57 - Αθήνα, για το περιλαμβανόμενο ονόπνευμα σε Ελληνικά ονοπνευματώδη ποτά που παράγονται από ποτοποιούς εγχωρίας και μη δικαιουμένους επιστροφής φόρων ονοπνεύματος, τα οποία θα εξάγει στην αλλοδαπή.

Η επιστροφή των φόρων ονοπνεύματος θα ακολουθήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 29 του Β.Δ. 25.12.1917 «περί εκτελέσεως του Ν. 971/17 περί φορολογίας ονοπνεύματος» και αφορά στους ποτοποιούς που εξάγουν προϊόντα τους στην αλλοδαπή.

Η Α' Χημική Υπηρεσία Αθηνών παραγγέλλεται να ενεργήσει για την επιστροφή των φόρων ονοπνεύματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29 του Β.Δ. 25.12.1917.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και από της δημοσιεύσεώς της αρχίζει η ισχύς της.

Αθήνα, 25 Ιουνίου 1991

Ο Νομάρχης
ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΓΕΛΙΔΑΚΗΣ

Αριθ. ΕΣ. 18572, 19556 (6)

Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Μενιδίου Ν. Αιτ/νίας με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείου Μενιδίου».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις».
2. Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Π.Δ. 323/89 (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας).
3. Την αριθ. 33/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Μενιδίου του Νομού με την οποία αποφασίζεται:

α. Η σύσταση ίδιου Νομικού Προσώπου με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείου Μενιδίου».

β. Ο σκοπός του Νομικού Προσώπου.

γ. Η διοίκηση του Νομικού Προσώπου.

δ. Η θητεία του Νομικού Προσώπου.

ε. Οι πόροι του Νομικού Προσώπου.

στ. Η περιουσία του Νομικού Προσώπου.

ζ. Η εκπροσώπηση του Νομικού Προσώπου, ως ειδικότερα σε αυτή ορίζονται αναλυτικά και διεξοδικά.

4. Το αρθρ. 64748/5.2.1991 σχετικό έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών, αποφασίζουμε:

Α. 1. Συνιστούμε στην Κοινότητα Μενιδίου του Νομού Αιτωλίας και Ακαρνανίας ίδιο Νομικό Πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείου Μενιδίου».

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται, για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλωσίμων υλικών κ.λπ.

Η εκτέλεση μικρών έργων για την επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.

Η αποκατάσταση των φθορών και ζημιών των επίπλων εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.

Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα τη λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το Νομικό Πρόσωπο διοικείται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας, ως Πρόεδρο.

β) Τρεις Κοινοτικούς Συμβούλους που ορίζονται με απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου.

γ) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Μενιδίου.

δ) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Μαρλεσίου.

ε) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Θυριακησίου.

στ) Το Διευθυντή του Νηπιαγωγείου Μενιδίου.

ζ) Ένα εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Δημοτικού Σχολείου Μενιδίου.

4. Η θητεία του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου του Νομικού Προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί την κοινοτική περίοδο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο Αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του Νομικού Προσώπου είναι:

α) Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας.

β) Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

γ) Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομιές, κληροδοσίες.

δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στο δικαστήριο και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και όταν αυτός απουσιάζει ή καλύπτεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μεσολόγγι, 11 Ιουλίου 1991

Η Νομάρχης κ.α.α.
Ο Διευθυντής
ΣΠ. ΠΕΤΡΟΥ

Αριθ. 13987

(7)

Προσαρμογή της Σχολικής Επιτροπής του 1ου και 2ου Δημοτικού Σχολείου Ερυθρών Ν. Αττικής στις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 323/89).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις».

3. Την Σχολική Επιτροπή του 1ου και 2ου Δημοτικού Σχολείου Ερυθρών που συστάθηκε με την 3533/13.3.90 απόφασή μας, σύμφωνα με τις ΣΤ5/26/88 και Δ4/162/89 κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Παιδείας.

4. Την 100/1991 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Ερυθρών για την προσαρμογή της Σχολικής Επιτροπής του 1ου και 2ου Δημοτικού Σχολείου Ερυθρών στις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1991, αποφασίζουμε:

Α. Προσαρμόζουμε την συστατική πράξη της Σχολικής Επιτροπής του 1ου και 2ου Δημοτικού Σχολείου του Δήμου Ερυθρών στις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990.

Β. Τροποποιούμε την παρ. 2 της 3533/13.3.1990 απόφασή μας για τη σύσταση Νομικού Προσώπου με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή 1ου και 2ου Δημοτικού Σχολείου Ερυθρών» ως προς τους σκοπούς του Νομικού Προσώπου ως εξής:

Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

α) Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται, για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλωσίμων υλικών κ.λπ.

β) Η αμοιβή καθαριστριών.

γ) Η εκτέλεση έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολείων και του κάθε είδους εξοπλισμού τους.

δ) Η εισήγηση προς τις αντίστοιχες διευθύνσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων των σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

ε) Η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κολυμβημάτων και

στ) Η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για την στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αιγάλεω, 11 Ιουλίου 1991

Ο Νομάρχης
ΑΘΑΝ. ΜΠΟΥΡΑΣ

Αριθ. 2425

(8)

Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Αγαθονησίου Επαρχείου Καλύμνου Ν. Δωδεκανήσου με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Αγαθονησίου της Κοινότητας Αγαθονησίου του Επαρχείου Καλύμνου του Νομού Δωδεκανήσου».

Ο ΕΠΑΡΧΟΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Της παρ. 8-15 του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις» (τ. Α' 110) και

β) Του άρθρου 187 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 323/1989) (τ. Α' 146).

2. Την 47/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Αγαθονησίου του Επαρχείου Καλύμνου του Νομού Δωδεκανήσου για σύσταση σχολικής επιτροπής.

3. Τη ΔΕ:21578/14.11.1990 απόφαση του Νομάρχη Δωδεκανήσου, με την οποία εξουσιοδοτούνται οι Έπαρχοι να ασκούν αρμοδιότητες, αποφασίζουμε:

1. Συνιστούμε στην Κοινότητα Αγαθονησίου, Επαρχείου Καλύμνου του Νομού Δωδεκανήσου ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Αγαθονησίου».

Η συνιστωμένη με την απόφαση αυτή σχολική επιτροπή διοικείται από 5μελές διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον Πρόεδρο της Κοινότητας, ως Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής.

β) Δύο Κοινοτικούς Συμβούλους.

γ) Τον Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.

δ) Ένα δημότη-κάτοικο Αγαθονησίου.

2. Η θητεία του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της συνιστωμένης με την απόφαση αυτή Σχολικής Επιτροπής λήγει με τη λήξη της κοινοτικής περιόδου 1991-1994.

Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί την κοινοτική περίοδο.

3. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολικής Επιτροπής εκλέγει τον Αντιπρόεδρο και τον γραμματέα του.

4. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

α) Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται, για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλωσίμων υλικών κ.λπ.

β) Η αμοιβή καθαριστριών.

γ) Η εκτέλεση έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολείων και τού κάθε είδους εξοπλισμού τους.

δ) Η εισήγηση προϋπολογιστικών διευθετήσεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων των σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

ε) Η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κωλοκείων και

στ) Η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για την στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

5. Πόροι της Σχολικής Επιτροπής είναι:

α) Η ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

β) Η ετήσια επιχορήγηση του Δήμου.

γ) Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.

δ) Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

ε) Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Περιουσία: Το κυριακό συγκρότημα του Δημοτικού Σχολείου.

7. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στο δικαστήριο και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Κάλυμος, 12 Ιουλίου 1991

Ο Έπαρχος
ΝΙΚ. ΦΡΑΓΚΟΣ

Αριθ. 3067

(9)

Σύσταση ίδιου Νομικού Προσώπου στην Κοινότητα Μούδρου Ν. Λέσβου με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή ΤΕΛ - Γενικού Λυκείου Κοινότητας Μούδρου».

Ο ΕΠΑΡΧΟΣ ΛΗΜΝΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Ν.Δ. 323/89.

2. Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/90, όπου ορίζεται ότι συστάονται δημοτικά ή κοινοτικά Νομικά Πρόσωπα με την επωνυμία «Σχολικής Επιτροπής».

3. Τις αποφάσεις 8300/79 και 6073/84 του Νομάρχη Λέσβου με τις οποίες μεταβιβάζονται αρμοδιότητες στον Έπαρχο Λέμνου.

4. Την αριθ. 9/91 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Μούδρου για σύσταση ίδιου Νομικού Προσώπου με την ονομασία «Ενιαία Σχολική Επιτροπή ΤΕΛ - Γενικού Λυκείου Κοινότητας Μούδρου», αποφασίζουμε:

1. Συσταίουμε στην Κοινότητα Μούδρου, Επαρχίας Λέμνου, Νομού Λέσβου ίδιο Νομικό Πρόσωπο με την ονομασία «Ενιαία Σχολική Επιτροπή ΤΕΛ - Γενικού Λυκείου Κοινότητας Μούδρου».

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

α) Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται, για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλωσίμων υλικών κ.λπ.

β) Η εκτέλεση μικρών έργων για την επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.

γ) Η αποκατάσταση εθρών και ζημιών των επίπλων εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.

δ) Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής μονάδας των σχολικών μονάδων.

3. Το Νομικό Πρόσωπο διοικείται από 7 μέλη Διοικητικού Συμβουλίου

αποτελούμενο από τους:

α. Ένα κοινοτικό σύμβουλο ως Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής.

β. Τον Διευθυντή του Γενικού Λυκείου Μούδρου.

γ. Τον Διευθυντή του ΤΕΛ Μούδρου.

δ. Έναν εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του ΤΕΛ Μούδρου.

ε. Έναν εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Γενικού Λυκείου Μούδρου.

στ. Έναν εκπρόσωπο του 15μελούς Συμβουλίου των μαθητών του ΤΕΛ Μούδρου.

ζ. Έναν εκπρόσωπο του 15μελούς Συμβουλίου των μαθητών του Γενικού Λυκείου Μούδρου.

4. Η θητεία του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγει Αντιπρόεδρο και Γραμματέα.

5. Πόροι του Νομικού Προσώπου είναι:

α. Η ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας.

β. Η ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.

δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μύρινα, 2 Ιουλίου 1991

Ο Έπαρχος
ΑΝΔΡ. ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

Αριθ. 1045

(10)

Αναπροσαρμογή ποσού εράπαξ αποζημίωσης φορ/τιωτών Λιμένα Καλαμάτας.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

Τις διατάξεις:

1. Του Ν. 3200/55 «περί διοικητικής αποκεντρώσεως», όπως αυτές τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν από τότε.

2. Του άρθρου 3 του Π.Δ. 362/16.6.89 «Οργανισμός Υπουργείου Εργασίας» (ΦΕΚ 163 τεύχος Α' 1989).

3. Της παραγρ. 2 του άρθρου 16 του ισχύοντος Κανονισμού του Κ.Α.Φ. Λιμένα Καλαμάτας (απόφαση Υπουργού Εργασίας αριθ. 83543/16439/1961 ΦΕΚ 177 τεύχος Β' της 5.6.1961).

4. Το αριθ. 654/1991 (θέμα 8ο) πρακτικό συνεδρίασης της Δ.Ε. του Κ.Α.Φ. Λιμένα Καλαμάτας που μας υποβλήθηκε με την αριθ. 38/8.2.1991 αναφορά του Προέδρου της, με το οποίο προτείνεται η αύξηση της εράπαξ αποζημίωσης των φορ/τιωτών του Κ.Α.Φ. τούτου κατά ποσοστό 30% τόσο στα κλιμάκια όσο και στο ανώτατο όριο και με ανώτατο ποσό εράπαξ αποζημίωσης τις 1.389.000 δραχμές.

5. Το αριθ. 12864/23.5.1991 έγγραφο του Υπουργείου Εργασίας που μας γνωστοποιεί ότι, αφού έλαβε υπόψη του το αριθ. 11937/484/7.5.1991 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, συμφωνεί να αναπροσαρμοσθεί η εραπαξ αποζημίωση των φορ/τιωτών του Κ.Α.Φ. Λιμένα Καλαμάτας, ως εξής:

1) Για τα πρώτα 10 έτη συμμετοχής στο Κ.Α.Φ. θα χορηγείται το ποσό των 252.000 δραχμών.

2) Από το 11ο έως και το 20ο έτος συμμετοχής θα χορηγείται το ποσό των 35.000 δραχμών κατ' έτος.

3) Από το 21ο έως και το 30ο έτος συμμετοχής θα χορηγείται το ποσό των 42.000 δραχμών κατ' έτος.

4) Από το 31ο έως και το 35ο έτος συμμετοχής θα χορηγείται το ποσό των 35.000 δραχμών κατ' έτος.

Ότι το ανώτατο όριο σε καμία περίπτωση δεν θα υπερβεί το ποσό των 1.197.000 δραχμών.

6. Την εισήγηση της Υπηρεσίας της Δ/νσης Επιθ/σης Εργασίας Νομαρχίας Μεσσηνίας, αποφασίζουμε:

Τροποποιούμε την παράγρ. 2 του άρθρου 16 του ισχύοντος Κανονισμού του Κ.Α.Φ. Λιμένα Καλαμάτας, ως εξής:

Άρθρο 16.

1.

2. Για όσους έχουν 10 έτη συμμετοχή στο Κ.Α.Φ. 252.000 δραχμές. Το ποσό αυτό που θεωρείται βασικό προσαυξάνεται για κάθε έτος συμμετοχής στο Κ.Α.Φ. πέραν της 10ετίας:

α) Κατά 35.000 δραχμές από το 11ο έως και το 20ο έτος.

β) Κατά 42.000 δραχμές από το 21ο έως και το 30ο έτος.

γ) Κατά 35.000 δραχμές από το 31ο έως και το 35ο έτος.

Το συνολικό ποσό της εφάπαξ αποζημίωσης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβεί τις 1.197.000 δραχμές.

Κλάσμα χρόνου μεγαλύτερο των έξι μηνών θεωρείται πλήρης χρόνος, υπολογίζεται για την κατά τα παραπάνω προσαύξηση και όχι και για τη θεμελίωση του δικαιώματος για λήψη παροχής.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Καλαμάτα, 14 Ιουνίου 1991

Ο Νομάρχης
ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Αριθ. 12392

(11)

Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στο Δήμο Πύλης Ν. Τρικάλων με την επωνυμία «1η Ενιαία Σχολική Επιτροπή Γυμνασίου - Λυκείου του Δήμου Πύλης του Νομού Τρικάλων».

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις: (α) την παρ. 8-15 του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις» (Α' 110) και (β) του άρθρου 187 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 323/1989) (τ. Α' 146).

2. Την 36/1991 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Πύλης του Νομού Τρικάλων για σύσταση σχολικής επιτροπής, αποφασίζουμε:

1. Συνιστούμε στο Δήμο Πύλης του Νομού Τρικάλων ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «1η Ενιαία Σχολική Επιτροπή Γυμνασίου - Λυκείου Πύλης».

Η συνιστωμένη με την απόφαση αυτή σχολική επιτροπή διοικείται από 5μελές διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α. Τον εκάστοτε Δήμαρχο, ως Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής.

β. Τέσσερις Δημοτικούς Συμβούλους που ορίζονται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου.

γ. Τον Διευθυντή του Γυμνασίου Πύλης.

δ. Τον Διευθυντή του Λυκείου Πύλης.

ε. Έναν εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων που ορίζεται με απόφαση του Συλλόγου.

στ. Έναν εκπρόσωπο της μαθητικής κοινότητας του Γυμνασίου που ορίζεται με απόφαση του Συλλόγου.

2. Η θητεία του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της συνιστωμένης με την απόφαση αυτή Σχολικής Επιτροπής λήγει με τη λήξη της δημοτικής και κοινοτικής περιόδου 1991-1994.

Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί τη δημοτική και κοινοτική περίοδο.

3. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολικής Επιτροπής εκλέγει τον Αντιπρόεδρο και τον γραμματέα του.

4. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

α. Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται, για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλωσίμων υλικών κ.λπ.

β. Η αμοιβή καθαριστριών.

γ. Η εκτέλεση έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολείων και τον κάθε είδους εξοπλισμό τους.

δ. Η εισήγηση προς τις αντίστοιχες διευθύνσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας (1) εκπαίδευσης για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων των σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

ε. Η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κυλικίων και

στ. Η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για την στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

5. Πόροι της Σχολικής Επιτροπής είναι:

α. Η ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

β. Η ετήσια επιχορήγηση του Δήμου 2.000.000 δρχ.

γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες.

δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στο δικαστήριο και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και όταν αυτός απουσιάζει ή καλύπτεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Τρίκαλα, 3 Ιουλίου 1991

Ο Νομάρχης
ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΑΛΗΣ

Αριθ. 12910

(12)

Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Γόμφων Ν. Τρικάλων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή του Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου της Κοινότητας Γόμφων».

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις: (α) την παρ. 8-15 του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις» (Α' 110) και (β) του άρθρου 187 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 323/1989) (τ. Α' 146).

2. Την αριθ. 22/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Γόμφων του Νομού Τρικάλων για σύσταση σχολικής επιτροπής, αποφασίζουμε:

1. Συνιστούμε στην Κοινότητα Γόμφων του Νομού Τρικάλων ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή του Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου της Κοινότητας Γόμφων».

Η συνιστωμένη με την απόφαση αυτή σχολική επιτροπή διοικείται από 5μελές διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α. Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ως Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής.

β. Ένα Κοινοτικό Σύμβουλο που ορίζεται με απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου.

γ. Τον Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.

δ. Τη Διευθύντρια του Νηπιαγωγείου.

ε. Έναν εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων.

2. Η θητεία του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της συνιστωμένης με την απόφαση αυτή Σχολικής Επιτροπής λήγει με τη λήξη της δημοτικής και κοινοτικής περιόδου 1991-1994.

Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί τη δημοτική και κοινοτική περίοδο.

3. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολικής Επιτροπής εκλέγει τον Αντιπρόεδρο και τον γραμματέα του.

4. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

α. Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται, για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλωσίμων υλικών κ.λπ.

β. Η αμοιβή καθαριστριών.

γ. Η εκτέλεση έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολείων και του κάθε είδους εξοπλισμού τους.

δ. Η εισήγηση προς τις αντίστοιχες διευθύνσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας (1) εκπαίδευσης για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων των σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

ε. Η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κυλικίων και

στ. Η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για την στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

5. Πόροι της Σχολικής Επιτροπής είναι:

α. Η ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

β. Η ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας 150.000 δρχ.

γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες.
δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στο δικαστήριο και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Τρίκαλα, 11 Ιουλίου 1991

Ο Νομάρχης
ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΑΛΗΣ

Αριθ. 13081

(13)

Σύσταση ίδιου νομικού προσώπου στην Κοινότητα Παλαιομοναστήρου Ν. Τρικάλων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή του Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου της Κοινότητας Παλαιομοναστήρου».

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις: (α) την παρ. 8-15 του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις» (Α' 110) και (β) του άρθρου 187 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 323/1989) (τ. Α' 146).

2. Την αριθ. 36/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Παλαιομοναστήρου του Νομού Τρικάλων για σύσταση σχολικής επιτροπής, αποφασίζουμε:

1. Συνιστούμε στην Κοινότητα Παλαιομοναστήρου του Νομού Τρικάλων ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή του Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου της Κοινότητας Παλαιομοναστήρου».

Η συνιστωμένη με την απόφαση αυτή σχολική επιτροπή διοικείται από 9μελές διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α. Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ως Πρόεδρο της Επιτροπής.

β. Τέσσερις Κοινοτικούς Συμβούλους που ορίζονται με απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου.

γ. Τον Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.

δ. Τη Διευθύντρια του Νηπιαγωγείου.

ε. Έναν εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων.

στ. Ένα δημότιο - κάτοικο της Κοινότητας.

2. Η θητεία του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της συνιστωμένης με την απόφαση αυτή Σχολικής Επιτροπής λήγει με τη λήξη της δημοτικής και κοινοτικής περιόδου 1991-1994.

Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί τη δημοτική και κοινοτική περίοδο.

3. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολικής Επιτροπής εκλέγει τον Αντιπρόεδρο και τον γραμματέα του.

4. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

α. Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται, για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλωσίμων υλικών κ.λπ.

β. Η αμοιβή καθαριστριών.

γ. Η εκτέλεση έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολείων και του κάθε είδους εξοπλισμού τους.

δ. Η εισήγηση προς τις αντίστοιχες διευθύνσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας (1) εκπαίδευσης για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων των σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

ε. Η διαχείριση των εισόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κυλικείων και

στ. Η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για την ορθή λειτουργία της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

5. Πόροι της Σχολικής Επιτροπής είναι:

α. Η ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

β. Η ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας 500.000 δρχ.

γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες.

δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στο δικαστήριο και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Τρίκαλα, 11 Ιουλίου 1991

Ο Νομάρχης
ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΑΛΗΣ

Αριθ. 609

(14)

Διοντολογία ραδιοτηλεοπτικών διαφημίσεων (Κώδικας Διοντολογίας Ραδιοτηλεοπτικών Διαφημίσεων).

Κανονισμός υπ' αριθ. 3/1991
του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΕΩΣ

Έχοντας υπόψη το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, τα άρθρα 3 αρ. 2 και 6 αρ. 2 του νόμου 1866/1989, τα άρθρα 3 παρ. 7 έως 10 του νόμου 1730/1987 και την οδηγία του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 89/552/ΕΟΚ συζήτησε και φέρισε στις συνεδριάσεις της 18, 19 Ιουλίου και 2, 9, 10 Ιουλίου 1991, τον κατωτέρω Κώδικα Διοντολογίας Ραδιοτηλεοπτικών Διαφημίσεων που δημοσιεύεται κατά τον νόμο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 1.

Πεδίο ισχύος.

Οι κατωτέρω κανόνες ισχύουν τόσο για την δημόσια (κρατική ή δημοτική) όσο και για την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Άρθρο 2.

Ορισμοί.

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού νοούνται ως:

α. «Τηλεοπτική μετάδοση»: η ασύρματη ή όχη, απευθείας ή μέσω δορυφόρου, με κώδικα ή χωρίς, πρωτογενής μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων που προορίζονται για το κοινό. Περιλαμβάνεται η διαβίβαση προγραμμάτων μεταξύ επιχειρήσεων με σκοπό την αναμετάδοσή τους στο κοινό. Ο όρος δεν περιλαμβάνει τις υπηρεσίες επικοινωνιών που παρέχουν, με προσωπική κλήση, πληροφορίες ή άλλες εξυπηρετήσεις, όπως τις υπηρεσίες τηλεαντιγράφων (φαξ, τίλεξ, κ.λπ), τις τράπεζες ηλεκτρονικών δεδομένων και λοιπές παρεμφερείς υπηρεσίες.

β. «ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση»: κάθε μορφή ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού μηνύματος που μεταδίδεται έναντι αμοιβής ή παρόμοιου ανταλλάγματος από μια δημόσια ή ιδιωτική επιχείρηση στα πλαίσια εμπορικής, βιομηχανικής και βιοτεχνικής δραστηριότητας ή ασκήσεως ελευθερίου επαγγέλματος με σκοπό την έναντι αμοιβής προώθηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των ακινήτων ή των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Με επιφύλαξη του άρθρου 18, δεν συμπεριλαμβάνονται άμεσες προσφορές στο κοινό, με σκοπό την πώληση, την αγορά ή την εκμίσθωση προϊόντων ή με σκοπό την έναντι αμοιβής παροχή υπηρεσιών. Ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού είναι και η έναντι αμοιβής προβολή οποιουδήποτε σκοπών ή ιδεών χωρίς την συνδρομή των προϋποθέσεων των προηγούμενων εδαφίων.

γ. «συγκαλυμμένη ή έμμεση διαφήμιση»: η παρουσίαση σε προγράμματα, με λόγο ή εικόνα, εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός προσώπου που παράγει εμπορεύματα ή παρέχει υπηρεσίες, όταν η παρουσίαση αυτή γίνεται από τον ραδιοτηλεοπτικό σταθμό με διαφημιστικό σκοπό και ενδέχεται να παραπλανήσει το κοινό, όσον αφορά τον χαρακτήρα αυτής της παρουσιάσεως. Μια τέτοια παρουσίαση θεωρείται ότι έχει διαφημιστικό σκοπό, όταν γίνεται έναντι αμοιβής ή αναλόγου ανταλλάγματος.

δ. «παραπλανητική διαφήμιση»: κάθε διαφήμιση που με οποιονδήποτε τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της παρουσιάσεώς της, παραπλανά ή ενδέχεται να παραπλανήσει τα πρόσωπα στα οποία απευθύνεται ή στον οποίαν τη γνώση περιέρχεται και που εξαιτίας του απαιτητού χαρακτήρα της είναι ικανή να επηρεάσει την οικονομική τους συμπεριφορά ή που, για τους λόγους αυτούς, βλάπτει ή ενδέχεται να βλάψει έναν ανταγωνιστή.

ε. «Χορηγία»: κάθε συμβολή δημόσιας ή ιδιωτικής επιχείρησης, η οποία δεν ασκεί ραδιοτηλεοπτικές δραστηριότητες ή δεν παράγει οπτι-

κοσμοπολιτικά έργα, στην χρηματοδότηση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση της επωνυμίας, του σήματος, της φήμης, των δραστηριοτήτων ή των προϊόντων της.

Άρθρο 3.

Διαφάνεια και ορθότητα της διαφήμισης.

1. Η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση πρέπει να αναγνωρίζεται εύκολα ως διαφήμιση και να διαχωρίζεται σαφώς από το υπόλοιπο πρόγραμμα με την χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων επισήμανσης.
2. Μεμονωμένα διαφημιστικά μηνύματα δεν επιτρέπονται.
3. Η διαφήμιση δεν πρέπει να χρησιμοποιεί τεχνικές που απευθύνονται στο υποσυνείδητο.
4. Απαγορεύεται η συγκαλυμμένη ή έμμεση διαφήμιση.
5. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να απεικονίζουν ή να αναφέρονται σε οποιοδήποτε άτομο χωρίς την συγκατάθεσή του.

Άρθρο 4.

Γενικές αρχές.

1. Οι διαφημίσεις πρέπει να είναι νόμιμες, ευπρεπείς, έντιμες και ειλικρινείς.
2. Ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός οφείλει να μη μεταβιβάσει διαφημίσεις οι οποίες:
 - α. απάδουν προς τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,
 - β. εισάγουν διακρίσεις ιδίως λόγω φύλης, φύλου, θρησκείας ή ιθαγένειας,
 - γ. προσβάλλουν θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις,
 - δ. ενθαρρύνουν τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την υγεία ή την ασφάλεια,
 - ε. ενθαρρύνουν τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την προστασία του περιβάλλοντος,
 - στ. εκμεταλλεύονται χωρίς λόγο τους φόβους του κοινού,
 - ζ. εκμεταλλεύονται τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες των ανθρώπων,
 - η. περιέχουν στοιχεία που μπορεί να οδηγήσουν άμεσα ή έμμεσα σε πράξεις βίας.
3. καπνίζονται εθνικά θέματα, υπέρ κείμενα, την εθνική πολιτιστική και πνευματική κληρονομιά, εθνικά μνησθέντα, θρησκευτικές δοξασίες κ.λπ.

Άρθρο 5.

Ειλικρίνεια.

1. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να περιέχουν δηλώσεις ή οπτικές παραστάσεις που είτε άμεσα είτε έμμεσα, με υπονοούμενα, με παραλείψεις, με διαφορούμενα ή με υπερβολικούς ισχυρισμούς, μπορούν να παραπλανήσουν τον καταναλωτή, ειδικότερα σε ό,τι αφορά:
 - α. τις ιδιότητες του προϊόντος, όπως είδος, σύνθεση, μέθοδο και χρόνο κατασκευής, καταλληλότητα για τον σκοπό που προορίζεται, ποιότητα χρήσεων, ποσότητα, εμπορική ή γεωγραφική προέλευση,
 - β. την αξία του προϊόντος και την πραγματική συνολική τιμή του,
 - γ. τους άλλους όρους αγοράς, όπως πληρωμή με δόσεις, πώληση επί πιστώσει, εκπτώσεις κ.λπ.,
 - δ. την παράδοση, ανταλλαγή, επιστροφή, επισκευή και συντήρηση,
 - ε. τους όρους εγγυήσεως,
 - στ. την πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία,
 - ζ. την επίσημη αναγνώριση ή έγκριση του προϊόντος, τις διακρίσεις με μέταλλα, δελιώματα ή άλλα βραβεία.
2. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να κάνουν κακή χρήση αποτελεσμάτων ερευνών ή περιποιών από τεχνικά και επιστημονικά συγγράμματα. Δεν πρέπει να κάνουν κακή χρήση επιστημονικών όρων. Δεν πρέπει να χρησιμοποιούν επιστημονικούς ιδιοματισμούς και στοιχεία άσχετα με το θέμα, με σκοπό να δώσουν στους διαφημιστικούς ισχυρισμούς επιστημονική βάση, που στην πραγματικότητα στερούνται.
3. Οι διαφημίσεις που περιέχουν συγκρίσεις πρέπει να σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε η σύγκριση αυτή να μην παραπλανά και να μην αντικειται στις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού. Τα στοιχεία συγκρίσεως πρέπει να βασίζονται σε δεδομένα που μπορούν να αποδειχθούν και δεν πρέπει να επιλέγονται κακόποινα και μεροληπτικά. Οι διαφημί-

σεις δεν πρέπει να δυσφημούν άλλες Εταιρείες ή προϊόντα, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα.

4. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να περιέχουν ή να αναφέρονται σε επώνυμες μαρτυρίες ή επιδοκιμαστικές βεβαιώσεις, εκτός αν αυτές είναι γνήσιες και αυθεντικές και βασίζονται στην προσωπική εμπειρία του μάρτυρα. Μαρτυρίες και βεβαιώσεις που έχουν εκ των πραγμάτων ξεπαραστεί, ή που δεν ισχύουν πια, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται.

Άρθρο 6.

Χορηγία.

1. Τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα που αποτελούν αντικείμενο χορηγίας πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - α. Ο χορηγός δεν πρέπει να επηρεάζει το περιεχόμενο και τον προγραμματισμό μιας εκπομπής την οποία χορηγεί με τρόπο που να θίγεται η ευθύνη και συντακτική ανεξαρτησία του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού ως προς τις εκπομπές.
 - β. Πρέπει να μπορούν να αναγνωρίζονται σαφώς ως προγράμματα που αποτελούν αντικείμενο χορηγίας από το όνομα ή/και το λογότυπο του χορηγού, που εμφανίζεται στην αρχή ή/και στο τέλος των προγραμμάτων.
 - γ. Δεν πρέπει να παρακινούν στην αγορά ή μίσθωση των προϊόντων ή υπηρεσιών του χορηγού ή τρίτων, ιδίως με συγκεκριμένες αναφορές που προωθούν αυτά τα προϊόντα ή αυτές τις υπηρεσίες και εμφανίζονται ως μέρος της εκπομπής.
2. Τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο χορηγίας από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, των οποίων η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην κατασκευή ή πώληση προϊόντων ή στην παροχή υπηρεσιών των οποίων η διαφήμιση απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 9 του παρόντος κανονισμού.
3. Δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο χορηγίας τα δελτία ειδήσεων και οι εντμερωτικές εκπομπές.

Άρθρο 7.

Χρονικό σημείο και χρονικοί περιορισμοί των διαφημίσεων.

Το χρονικό σημείο και οι χρονικοί περιορισμοί των διαφημίσεων ορίζονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 8.

Αντικειμενικοί περιορισμοί διαφημίσεων.

1. Απαγορεύονται οι ραδιοτηλεοπτικές θρησκευτικές διαφημίσεις. Από την απαγόρευση αυτή δεν θίγονται οι θρησκευτικές εκπομπές που δεν έχουν διαφημιστικό χαρακτήρα.
2. Απαγορεύεται η πολιτική διαφήμιση μεμονωμένων προσώπων.

Άρθρο 9.

Απαγορευμένες διαφημίσεις.

1. Απαγορεύεται η διαφήμιση των πολεμικών παιχνιδιών.
2. Απαγορεύεται κάθε μορφή ραδιοτηλεοπτικής διαφήμισης τσιγάρων και άλλων προϊόντων καπνού.
3. Απαγορεύεται η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση των φαρμάκων και των θεραπευτικών αγωγών που διατίθενται μόνο με ιατρική συνταγή.
4. Η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση αλκοολούχων ποτών πρέπει να τηρεί τα ακόλουθα κριτήρια:
 - α. να μην απευθύνεται ειδικά στους ανήλικους,
 - β. να μην εμφανίζει ανήλικους να καταναλώνουν αλκοολούχα ποτά,
 - γ. να μην συσχετίζει την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών με βελτιωμένες σωματικές επιδόσεις ή την οδήγηση οχημάτων,
 - δ. να μην προκαλεί την εντύπωση ότι η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ευνοεί την κοινωνική ή οικονομική επιτυχία,
 - ε. να μην αφήνει να υπονοηθεί ότι τα αλκοολούχα ποτά έχουν θεραπευτικές ιδιότητες ή ότι επιδρούν ως διεγερτικά, πρεμιστικά ή ως μέσο λύσεως προσωπικών συγκρούσεων,
 - στ. να μην ενθαρρύνει την άμετρη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και να μην δίνει αρνητική εικόνα της αποχής από την κατανάλωσή τους ή της μετρημένης κατανάλωσής τους.

ζ. να μην τονίζει ως προτίθημα των ποτών την υψηλή περιεκτικότητά τους σε οινόπνευμα.

Άρθρο 10.

Προστασία ανηλίκων.

Η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να προκαλεί κίνδυνο ηθικής ή σωματικής βλάβης στους ανηλίκους. Ιδίως η διαφήμιση:

α. δεν πρέπει να εξωθεί ευθέως τους ανηλίκους στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας, εκμεταλλευόμενη την απειρία και την ευπιστία τους,

β. δεν πρέπει να παρακινεί ευθέως τους ανηλίκους να πείσουν τους γονείς τους ή τρίτους να αγοράσουν τα διαφημιζόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες,

γ. δεν πρέπει να εκμεταλλεύονται την ιδιαίτερη εμπιστοσύνη των ανηλίκων προς τους γονείς τους, τους δασκάλους τους ή άλλα πρόσωπα,

δ. δεν πρέπει να παρουσιάζει χωρίς αποχρώντα λόγο ανηλίκους σε κατάσταση κινδύνου.

Άρθρο 11.

Ανάλογη εφαρμογή.

Οι διατάξεις του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας και του Κώδικα Δεοντολογίας Προγραμμάτων εφαρμόζονται ανάλογα και στις ραδιοτηλεοπτικές διαφημίσεις.

Άρθρο 12.

Διαδικασία εξετάσεως παραπόνων.

Παράπονα σχετικά με την τήρηση του κανονισμού αυτού κρίνονται σε πρώτο βαθμό από τον γενικό διευθυντή ή ανάλογο υπεύθυνο του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού και σε δεύτερο βαθμό από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως.

Άρθρο 13.

Τελικές διατάξεις.

1. Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει δύο μήνες μετά την δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Μετά το τέλος του 1992 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως εξετάζει την έως τότε εφαρμογή του παρόντος κώδικα βάσει εκθέσεως της Εκτελεστικής Επιτροπής και προβαίνει, όπου είναι αναγκαίο, στην αναθεώρησή του.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 11 Ιουλίου 1991

Ο Πρόεδρος
του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεοράσεως
Π. Δ. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

(15)

Στην αριθ. 1321.3/7/90/23.11.90 απόφαση Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας που αφορά δωρεάν ή με έκπτωση διακίνηση με τα Ε/Γ-Α/Κ πλοία όλης της χώρας και η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 746/Β'/30.11.1990, γίνονται οι πιο κάτω διορθώσεις σφαλμάτων:

α) Στην σελίδα 8718 στήλη Β παράγραφος 9 στίχος 7 από το εσφαλιμένο θέση Α στο σωστό -.

β) Στην σελίδα 8718 στήλη Β παράγραφος 12 στίχος 3 από το εσφαλιμένο θέση Β' στο σωστό Α'.

γ) Στην σελίδα 8719 στήλη Β' παράγραφος 11 στίχος 3 από το εσφαλιμένο θέση Α' στο σωστό -.

δ) Στην σελίδα 8720 στήλη Β' παράγραφος 4 στίχος 6 να προστεθεί έκπτωση 50%.

ε) Στην σελίδα 8719 στη στήλη Β' παράγραφος 12 στίχος 5 από το εσφαλιμένο θέση - στο σωστό θέση Α'.

(Από το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας)

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
21 ΙΟΥΝΙΟΥ 1991

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
421

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ	
Κατ' εξαίρεση έγκριση εφημερίων των γιατρών του Περιφ. Γεν. Νοσ/μείου Ασκληπιείο Βούλας	1
Κήρυξη Ι.Ν. Κομήτρεως Θεοτόκου ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου (Ν. Κιλκίς)	2
Διαρρηκτές μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών (Ο.Α.Σ.)	3
Προσλήψεις προσωπικού στον ΟΣΕ που εξαιρούνται από τις διατάξεις του Ν. 1735/87	4
Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Μονοδενδρίου Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Μονοδενδρίου»	5
Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Παλιουράς Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Παλιουράς»	6
Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Ρωμαίων Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπ/γείου Ρωμαίων»	7
Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Βουτοσάρη Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βουτοσάρη»	8
Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Μεγ. Περιοιρίου Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Μεγ. Περιοιρίου»	9
Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Κόντσικας Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου - Νηπιαγωγείου Κόντσικας»	10
Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Πετραλώνων Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Πετραλώνων»	11
Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Βοτονοσίου Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βοτονοσίου»	12
Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Μαρμάρων Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή 1ου Δημ. Σχολείου Μαρμάρων»	13
Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Μαρμάρων Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία Σχολική Επιτροπή 2ου Δημ. Σχολείου και 2ου Νηπιαγωγείου Μαρμάρων	14
Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Βούρμπικης Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού σχολείου Βούρμπικης»	15
Κανονισμός υπ' αρ. 1/1991 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοηλεκτροστάσεων «περί δημοσιογραφικής δεοντολογίας στην ραδιοηλεκτροστάση» (Κώδικας Δημοσιογραφικής δεοντολογίας)	16
Κανονισμός υπ' αρ. 2/1991 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοηλεκτροστάσεων «περί ραδιοηλεκτροστατικών προγραμμάτων» (Κώδικας Ραδιοηλεκτροστατικών Προγραμμάτων)	17

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. Δ1γ/22108 (1)
Κατ' εξαίρεση έγκριση εφημερίων των γιατρών του Περιφ. Γεν. Νοσ/μείου Ασκληπιείο Βούλας.

Ο ΑΝΑΠΛ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:
 - α. Της παρ. 2 και 3 του άρθρου 29 και του άρθρου 38 του Ν. 1397/83.
 - β. Της παρ. 5 του άρθρου 28 του Ν. 1579/85.
 - γ. Του άρθρου 17 του Ν. 1505/84.
 - δ. Του άρθρου 7 του Ν. 1810/88.
 - ε. Της παρ. 3 του άρθρου 7 του Ν. 1821/88.
 - στ. Της παρ. 8 του άρθρου 54 του Ν. 1892/90.
2. Την απόφαση Υ.1059/3.5.90 του Πρωθυπουργού (ΦΕΚ 295/3.5.90 τ.Β') περί αναβάθμισης αρμοδιοτήτων στον Αναπλ. Υπουργό Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων.
3. Την αριθ. πρωτ. 10241/27.3.91 (ΦΕΚ 229 τ.Β'/12.4.91) απόφαση Αν. Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων περί ενεργών εφημερίων και εφημερίων ετοιμότητας των γιατρών ΕΣΥ για το έτος 1991.
4. Το αριθ. πρωτ. 6071/16.5.91 έγγραφο του Π.Γ.Ν. Ασκληπιείο Βούλας, αποφασίζουμε:

1. Επιτρέπεται κατ' εξαίρεση της αριθ. 10241/27.3.91 Υπουργικής απόφασης στους Επιμ. Α' και Β' και Γ' και στους ενδιαφερόμενους του Περιφερειακού Γενικού Νοσ/μείου Ασκληπιείο Βούλας, η πραγματοποίηση ενεργών εφημερίων πέραν των οκτώ (8) και μέχρι του όφους των ακαθάριστων τακτικών αποδοχών τους, οι οποίοι πραγματοποιούν τις εκπαιδευτικές ενέργειες εφαρμογής στον ΣΑΒ, για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών αυτού.

2. Κατά τα λοιπά η ανωτέρω απόφασή μας ισχύει όπως έχει.
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 18 Ιουνίου 1991

Ο ΑΝΑΠΛ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Γ. ΣΟΥΡΛΑΣ

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ34/46531/1082 π.ε. (2)
Κήρυξη Ι.Ν. Κομήτρεως Θεοτόκου ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου (Ν. Κιλκίς).

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Την Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/54280/20.12.90 (ΦΕΚ 824/Β/28.12.90) «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού και Αναπλ. Υπουργού και υπογραφής «Με εντολή Υπουργού».
2. Τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/32 «Περί Αρχαιοτήτων» (άρθρο 52).
3. Το Ν. 1469/50 (άρθρα 1 και 5).
4. Την γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας, όπως διατυπώθηκε στην υπ' αριθμ. 158/23.10.90 Συνε-

δρία του, αποφασίζουμε:

Χαρακτηρίζεται ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο ο Ι. Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Κούφα Κοινότητας Σκρά Παιανίας του νομού Κιλίκης.

Πρόκειται για τρέχουσα ξυλόστεγη βασιλική που χρονολογείται στο πρώτο μισό του 19ου αι. και διασώζει στο εσωτερικό την αρχική του μορφή με αξιόλογα διακοσμητικά στοιχεία, και αποτελεί μοναδική μαρτυρία αυτών των χρόνων στην περιοχή αυτή.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 7 Φεβρουαρίου 1991

Με εντολή Υπουργού
Ο Προϊστάμενος
Ν. ΖΙΑΣ

Αριθ. 21292

Διορισμός μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών (Ο.Α.Σ.). (3)

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 588/77 «περί οργανώσεως των Αστικών Συγκοινωνιών Πρωτεύουσας και άλλων τινών διατάξεων» (Α-148).
2. Το από 12 Ιουνίου 1991 πρακτικό της έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών (Ο.Α.Σ.).
3. Τα έγγραφα με αριθμό 15976/29.4.91 του ΥΠ.Ε.Θ.Ο. και 68829/2501/Α/11.6.91 του ΥΠΕΧΩΔΕ.
4. Το έγγραφο με αριθμό 253/29.5.1991 της Τ.Ε.Δ.Κ.Ν.Α.

5. Την απόφαση μας με αριθμό 19746/3.8.89 (Β-572), αποφασίζουμε:

1. Διορίζουμε ως Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ο.Α.Σ. τους:
 - α. Κωνσταντίνου Αμκακούμκου του Γεωργίου, Καθηγητή του Ε.Μ.Π. με αναπληρωτή τον Ιωάννη Φρατζεσκάκη του Μιχαήλ, επίσης καθηγητή του Ε.Μ.Π.
 - β. Θεόδωρο Δήμα του Δημητρίου, υπάλληλο του ΥΠΕΧΩΔΕ με Α' βαθμό με αναπληρωτή την Αθανασία Κορακά του Ιωάννου με Α' βαθμό, υπάλληλο του ίδιου Υπουργείου.
 - γ. Δημήτριο Μπακιάρη του Ευαγγέλιου Γενικό Διευθυντή Μεταφορών με αναπληρωτή τον Κων/νο Κουράκη του Δημητρίου Διευθυντή υπάλληλο του ίδιου Υπουργείου, ο οποίος ασκεί και τα καθήκοντα του Κυβερνητικού εκπροσώπου.
 - δ. Νικόλαο Αλευρομήτη του Κωνσταντίνου υπάλληλο του ΥΠΕΘΟ με βαθμό Α' με αναπληρωτή το Δημήτριο Σχονά του Πέτρου, υπάλληλο του ίδιου Υπουργείου.
 - ε. Ιωάννη Λέγκα του Αθανασίου, Πολιτικό Μηχανικό.
 - ς. Χρήστο Πούλιο του Βασιλείου Μηχανολόγο Μηχανικό.
 - ζ. Ελευθέριο Σκαίετο του Γεωργίου, Οικονομολόγο.
 - η. Ιωάννη Παπαϊωάννου του Αθανασίου, Δικηγόρο.
 - θ. Δημήτριο Καλλίρη του Αθανασίου ως εκπρόσωπο της Τ.Ε.Δ.Κ.Ν.Α.
 - ι. Πρόεδρο του Δ.Σ. της Ε.Α.Σ.
 - ια. Πρόεδρο του Δ.Σ. των ΗΠΑΠ.
 - ιβ. Πρόεδρο του Δ.Σ. των ΗΣΑΠ.

2. Τα υπό στοιχεία ε, στ και ζ μέλη της παρ. 1 της παρούσης θα είναι μέλη μόνιμου απασχολήσεως.
3. Η θητεία των υπό στοιχεία α έως και θ μελών, είναι τριετής.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Ιουνίου 1991

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Ν. ΓΚΕΛΕΣΤΑΘΗΣ

Αριθ. 19047/22242

Προαλήψεις προσωπικού στον ΟΣΕ που εξαιρούνται από τις διατάξεις του Ν. 1735/87. (4)

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 6 του Ν. 1256/82 «Για την πολυθεσία, την πολυαπασχόληση κλπ.» (Α65).
2. Τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 2 περίπτ. ια' του Ν. 1735/87 «Προαλήψεις στο δημόσιο Τομέα, Κοινωνικός Έλεγχος στη Δημόσια Διοίκηση, Πολιτικά Δικαιώματα και άλλες διατάξεις» (Α 195).
3. Τις διατάξεις του άρθρου 51 του Ν. 1892/90 «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (Α 101).
4. Την εγκύκλιο με αριθμό 1/2812/90 του Υπουργικού Συμβουλίου «Διο-

κητική κωδικοποίηση των διατάξεων των Π.Υ.Σ. 156/1989 και 144/1990, που ρυθμίζουν την αναστολή των προαλήψεων και των διορισμών στο Δημόσιο και τον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα».

5. Την με αρ. 249/10.4.91 απόφαση της Πενταμελούς Επιτροπής Υπουργών, με την οποία εγκρίθηκε η, κατά εξαιρετική του μέτρου αναστολή των διορισμών, προαλήψεων μόνιμου προσωπικού διαφόρων ειδικοτήτων στον ΟΣΕ.

6. Το γεγονός ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι για την εξαιρετική ορισμένων ειδικοτήτων του προσωπικού του ΟΣΕ από τους όρους και τις διαδικασίες των διατάξεων του Ν. 1735/87 που αναφέρονται στις προαλήψεις, αποφασίζουμε:

Την εξαιρετική από τους όρους και τις διαδικασίες που ορίζονται από τις διατάξεις του Νόμου 1735/87, για τις προαλήψεις τακτικού προσωπικού στο δημόσιο τομέα, η πλήρωση διακοσίων (200) κενών οργανικών θέσεων μόνιμου προσωπικού, διαφόρων ειδικοτήτων στον ΟΣΕ, όπως παρακάτω:

- Ογδόντα (80) θέσεις κλάδου Σταθμαρχών.
- Πενήντα (50) θέσεις κλάδου προσωπικού Αμαξοστοιχιών.
- Τρεις (3) θέσεις Διοτηγών.
- Δύο (2) θέσεις Γιατρών.
- Δύο (2) θέσεις κλάδου μηχανικών (μηχανοματών).
- Είκοσι (20) θέσεις κλάδου προσωπικού Ελεγκτών.
- Τριάντα (30) θέσεις κλάδου Προσωπικού Συντήρησης Γραμμής.
- Δύο (2) θέσεις κλάδου Μεταφορών.
- Μία (1) θέση κλάδου Χημικών (χημικών - χημικών μηχανικών).
- Δύο (2) θέσεις κλάδου Σχεδιαστών (μηχανικού Σχεδίου).
- Τρεις (3) θέσεις κλάδου Χειριστών Η/Υ.
- Πέντε (5) θέσεις κλάδου εργατών Μηχ/σίων εργ/σίων.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Ιουνίου 1991

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
Μ. ΕΒΕΡΤ
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
Ν. ΓΚΕΛΕΣΤΑΘΗΣ

Αριθ. ΕΣ 15466

Ύστατος κοινοτικός νομικός πρόσωπο στην κοιν. Μονοθενδρίου Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Μονοθενδρίου».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- 1) Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- 3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- 4) Την αριθ. 18/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Μονοθενδρίου, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε έργο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Μονοθενδρίου» του Νομού Ιωαννίνων.
2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:
 - η διαχείριση των εσόδων από την εκπ/ση των σχολικών κυλικείων.
 - η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλώσιμων υλικών κ.λπ.
 - η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.
 - η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.
 - η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.
3. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από πενταμελές (5μελές) διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

- α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή κοινοτικό σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.
 - β) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Μονοθενδρίου.
 - γ) Τη Δ/τρια του Νηπιαγωγείου Μονοθενδρίου.
 - δ) Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων Δημ. Σχολείου.
 - ε) Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων Νηπιαγωγείου.
4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του νομικού προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.
- Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.
- Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του νομικού προσώπου είναι:

- Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- Κάθε είδους εισοδήματα, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

6. Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η Νομάρχης
B. KOKKINOY

Αριθ. ΕΣ 15379

(6)

Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Παλιουρής Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Παλιουρής».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- Την αριθ. 12/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Παλιουρής, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Παλιουρής» του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

- η διαχείριση των εσόδων από την εκμ./ση των σχολικών κυλικείων.
- η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, ανώλυτων υλικών κ.λπ.
- η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των δακτυλίων.
- η αποκατάσταση εφοδίων και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των δακτυλίων εγκαταστάσεων.
- η φροντίδα για την εξείρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από τριμελές (3μελές) διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

- Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή κοινοτικό σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.
- Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Παλιουρής.
- Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων Δημ. Σχολείου Παλιουρής.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του νομικού προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.

Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του νομικού προσώπου είναι:

- Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- Κάθε είδους εισοδήματα, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.
- Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η Νομάρχης
B. KOKKINOY

Αριθ. ΕΣ 16170

(7)

Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Ρωμανού Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπ./γυίου Ρωμανού».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- Την αριθ. 25/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Παλιουρής, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Παλιουρής» του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

- η διαχείριση των εσόδων από την εκμ./ση των σχολικών κυλικείων.
- η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, ανώλυτων υλικών κ.λπ.
- η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των δακτυλίων.
- η αποκατάσταση εφοδίων και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των δακτυλίων εγκαταστάσεων.
- η φροντίδα για την εξείρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από πενταμελές (5μελές) διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

- Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή κοινοτικό σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.
- Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.
- Την Δ/ντρια του Νηπιαγωγείου.
- Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του Δημ. Σχολείου.
- Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του Νηπ./γυίου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του νομικού προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.

Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του νομικού προσώπου είναι:

- Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- Κάθε είδους εισοδήματα, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.
- Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η Νομάρχης
B. KOKKINOY

Αριθ. ΕΣ 16139

(8)

Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Βουταρά Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Βουταρά».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- Την αριθ. 14/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Βουταρά, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Βουταρά» του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

- η διαχείριση των εσόδων από την εκμ./ση των σχολικών κυλικείων.
- η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, ανώ-

λώσιμων υλικών κ.λπ.

- η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.
- η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτειακών εγκαταστάσεων.

- η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από τριμελές (3μελές) διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή κοινοτικό σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.

β) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.

γ) Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του Δ.π. Σχολείου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του νομικού προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.

Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του νομικού προσώπου είναι:

α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.

β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.

δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

6. Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η Νομάρχης
B. KOKKINOU

Αριθ. ΕΣ 15530

(9)

Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Μεγ. Περιστερίου Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Μεγ. Περιστερίου».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1) Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).

2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).

3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.

4) Την αριθ. 30/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Μεγ. Περιστερίου, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Μεγ. Περιστερίου» στην Κοιν. Μεγ. Περιστερίου του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

- η διαχείριση των εσόδων από την εκμ/ση των σχολικών κυλικίων.

- η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, ανωλίσσιμων υλικών κ.λπ.

- η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.

- η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτειακών εγκαταστάσεων.

- η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από τριμελές (3μελές) διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή κοινοτικό σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.

β) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.

γ) Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του Δ.π. Σχολείου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του νομικού προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.

Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του νομικού προσώπου είναι:

α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.

β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.

δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

6. Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η Νομάρχης
B. KOKKINOU

Αριθ. ΕΣ 16314

(10)

Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Κόντσικας Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου - Νηπιαγωγείου Κόντσικας».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1) Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).

2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1897/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).

3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.

4) Την αριθ. 28/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Κόντσικας, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Κόντσικας» στην Κοινότητα Κόντσικας του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

- η διαχείριση των εσόδων από την εκμ/ση των σχολικών κυλικίων.

- η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, ανωλίσσιμων υλικών κ.λπ.

- η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.

- η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτειακών εγκαταστάσεων.

- η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από πενταμελές (5μελές) διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή κοινοτικό σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.

β) Έναν κοινοτικό Σύμβουλο.

γ) Τον Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.

δ) Τη Δ/ντρια του Νηπιαγωγείου.

ε) Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του Δ.π. Σχολείου και Νηπιαγωγείου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του νομικού προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.

Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του νομικού προσώπου είναι:

α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.

β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.

γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.

δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχομένων πραγμάτων ή υπηρεσιών.

6. Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η Νομάρχης
B. KOKKINOU

Αριθ. ΕΣ 15170

(11)

Σύσταση κοινοτικού νομικού προσώπου στην κοιν. Πετραλώνων Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Πετραλώνων».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- 1) Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- 3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- 4) Την αριθ. 21/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Πετραλώνων, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου Πετραλώνων» στην Κοιν. Πετραλώνων του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του νομικού προσώπου είναι:

- η διαχείριση των εσόδων από την εκμ./ση των σχολικών κωλυκίων.
- η αποκατάσταση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλώσιμων υλικών κ.λπ.
- η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.
- η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.
- η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διδακτικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το νομικό πρόσωπο διοικείται από τριμελές (3μελές) διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή κοινοτικό σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.

β) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.

γ) Τον εκπρόσωπο του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του Δημ. Σχολείου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του νομικού προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο.

Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του νομικού προσώπου είναι:

- α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχόμενων πραγμάτων ή υπηρεσιών.
6. Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή καλύπτεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η Νομάρχης
Β. ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Αριθ. ΕΣ 15712

(12)

Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Βοτanosίου Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βοτanosίου».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- 3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- 4) Την αριθ. 35/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Βοτanosίου, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο Νομικό Πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βοτanosίου» στην Κοιν. Βοτanosίου του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι:

- Η διαχείριση των εσόδων από την εκμετάλλευση των κωλυκίων.
- Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες

καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλώσιμων υλικών κ.λπ.

- Η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.

- Η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.

- Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διδακτικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το Νομικό Πρόσωπο διοικείται από πενταμελές (5μελές) διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή Κοινοτικό Σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.

β) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Βοτanosίου.

γ) Τη Διευθύντρια του Νηπιαγωγείου Βοτanosίου.

δ) Τον εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Δημοτικού Σχολείου.

ε) Τον εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Νηπιαγωγείου Βοτanosίου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του Νομικού Προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο. Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του Νομικού Προσώπου είναι:

- α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχόμενων πραγμάτων ή υπηρεσιών.
- ε. Πρόσοδο, από την παρουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή καλύπτεται από τον αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Αριθ. ΕΣ 15760

(13)

Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Μαρμάρων Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή 1ου Δημ. Σχολείου Μαρμάρων».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- 3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- 4) Την αριθ. 50/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Μαρμάρων, αποφασίζουμε:

1. Συνιστάμε ίδιο Νομικό Πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή 1ου Δημ. Σχολείου Μαρμάρων» στην Κοιν. Μαρμάρων του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι:

- Η διαχείριση των εσόδων από την εκμετάλλευση των κωλυκίων.
- Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλώσιμων υλικών κ.λπ.
- Η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.
- Η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.
- Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διδακτικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το Νομικό Πρόσωπο διοικείται από τριμελές (3μελές) διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από:

α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή Κοινοτικό Σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.

β) Το Διευθυντή του 1ου Δημοτικού Σχολείου Μαρμάρων.

γ) Τον εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του Νομικού Προσώπου λήγει με τη λήξη της

παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο. Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του Νομικού Προσώπου είναι:

- α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχόμενων πραγμάτων ή υπηρεσιών.
- ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Αριθ. ΕΣ 15761

(14)

Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Μαρμάρων Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία Σχολική Επιτροπή 2ου Δημοτ. Σχολείου και 2ου Νηπιαγωγείου Μαρμάρων.

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- 3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- 4) Την αριθ. 51/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Μαρμάρων, αποφασίζουμε:

1. Συνιστούμε ίδιο Νομικό Πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή 2ου Δημ. Σχολ. και 2ου Νηπιαγωγείου Μαρμάρων» στην Κοιν. Μαρμάρων του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι:

- Η διαχείριση των εσόδων από την εκμετάλλευση των κυλικείων.
- Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλώσιμων υλικών κ.λπ.
- Η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.
- Η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.
- Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το Νομικό Πρόσωπο διοικείται από πενταμελές (5μελές) Διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από:

- α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή Κοινοτικό Σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.
- β) Το Διευθυντή του 2ου Δημ. Σχολείου Μαρμάρων.
- γ) Τη Δ/ντρια του 2ου Νηπιαγωγείου Μαρμάρων.
- δ) Τον εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του 2ου Δημ. Σχολείου.
- ε) Τον εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του 2ου Νηπιαγωγείου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του Νομικού Προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο. Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του Νομικού Προσώπου είναι:

- α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχόμενων πραγμάτων ή υπηρεσιών.
- ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Αριθ. ΕΣ 16608

(15)

Σύσταση κοινοτικού Νομικού Προσώπου στην Κοιν. Βούρμπανης Ν. Ιωαννίνων με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού σχολείου Βούρμπανης».

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 187 του Δ.Κ.Κ. (Π.Δ. 323/89).
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'/27.8.1990).
- 3) Το αριθ. 64748/5.2.91 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.
- 4) Την αριθ. 23/1991 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Βούρμπανης, αποφασίζουμε:

1. Συνιστούμε ίδιο Νομικό Πρόσωπο με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δημοτικού Σχολείου» στην Κοιν. Βούρμπανης του Νομού Ιωαννίνων.

2. Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι:

- Η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τις λειτουργικές δαπάνες καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αναλώσιμων υλικών κ.λπ.
- Η εκτέλεση μικρών έργων για επισκευή και συντήρηση των διδακτηρίων.
- Η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των διδακτηριακών εγκαταστάσεων.
- Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός των σχολικών μονάδων με έπιπλα και σκεύη, με βιβλία για τη σχολική βιβλιοθήκη και γενικά με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους και γενικότερα η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. Το Νομικό Πρόσωπο διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από:

- α) Τον εκάστοτε Πρόεδρο της Κοινότητας ή Κοινοτικό Σύμβουλο που θα ορίζεται από το Κ.Σ., ως Πρόεδρο.
- β) Δύο (2) Κοινοτικούς Συμβούλους.
- γ) Το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου.
- δ) Τον εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Δημοτικού Σχολείου.

4. Η θητεία του πρώτου Δ.Σ. του Νομικού Προσώπου λήγει με τη λήξη της παρούσας Κοινοτικής περιόδου.

Η θητεία των μελών του Δ.Σ. ακολουθεί την Κοινοτική περίοδο. Το Δ.Σ. εκλέγει αντιπρόεδρο, γραμματέα.

5. Πόροι του Νομικού Προσώπου είναι:

- α. Ετήσια επιχορήγηση της Κοινότητας που καθορίζεται εκάστοτε με νόμο.
- β. Ετήσια επιχορήγηση του Κράτους.
- γ. Κάθε είδους εισφορές, δωρεές, κληρονομίες, κληροδοσίες.
- δ. Εισπράξεις από το αντίτιμο των παρεχόμενων πραγμάτων ή υπηρεσιών.
- ε. Πρόσοδοι από την περιουσία του.

6. Το Νομικό Πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται από τον Αντιπρόεδρο.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ιωάννινα, 14 Ιουνίου 1991

Η ΝΟΜΑΡΧΗΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ

(16)

Κανονισμός υπ' αριθ. 1/1991 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης «πεί δημοσιογραφικής δεοντολογίας στην ραδιοτηλεόραση» (Κώδικας Δημοσιογραφικής δεοντολογίας).

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΕΩΣ

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχοντας υπόψη το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 3 παρ. 2 του Νόμου 1866/1989, συζήτησε και φέρονται στις συνεδριάσεις της 21, 22 Μαΐου και 5, 18 Ιουνίου 1991 τον κατωτέρω Κώδικα Δημοσιογραφικής δεοντολογίας στην Ραδιοτηλεόραση, που δημοσιεύεται κατά το νόμο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 1

Πεδίο ισχύος

Οι κανόνες του κώδικα αυτού ισχύουν για δημοσιογραφικές εκπομπές στη δημόσια (κρατική ή δημοτική) και την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Άρθρο 2

Ελευθερία εκφράσεως

Ο δημοσιογράφος υπαρρασιζείται την ελευθερία της εκφράσεως. Έχει το δικαίωμα να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει ενημέρωση της κοινής γνώμης.

Άρθρο 3

Ειδήσεις και σχόλια

Ειδήσεις και σχόλια πρέπει να διακρίνονται με τρόπο σαφή. Οι ειδήσεις συλλέγονται, συντάσσονται και παρουσιάζονται με επιδιωξη πληρότητας και αντικειμενικότητας. Δεν παρουσιάζονται υποθέσεις ή πιθανολογήσεις ως γεγονότα.

Άρθρο 4

Επιζήμινα ζητήματα

Η ραδιοτηλεόραση αναγνωρίζει και σέβεται εμπράκτως τη διαφορά των απόψεων και υπαρρασιζείται την ελευθερία μεταδόσεως διαφορετικών απόψεων. Καταβάλλει εύλογες προσπάθειες για την παρουσίαση και των άλλων πλευρών ή απόψεων, καθόσον χρόνο διαρκεί το ενδιαφέρον του κοινού.

Άρθρο 5

Δυσμενείς διακρίσεις

Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο που να μπορεί, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, να ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος του μέρους του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή αναπηρίας, του γενετήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος.

Άρθρο 6

Ανακρίβεια και παραπλάνηση

Δεν αναφέρονται ανακρίβειες, ούτε μεταδίδονται παραπλανητικές δηλώσεις. Οποιαδήποτε ανακρίβεια ή παραπλανητική δήλωση διορθώνεται αμελλητί στο πλαίσιο της ίδιας ή παρόμοιας εκπομπής.

Άρθρο 7

Ιδιωτική ζωή

Η ιδιωτική ζωή είναι σεβαστή. Ο έλεγχος της ιδιωτικής ζωής, όπως και η μετάδοση πληροφοριών ή εικόνας από αυτήν, επιτρέπεται μόνον όταν επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος, που υπερβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση το συμφέρον σεβασμού της ιδιωτικής ζωής.

Άρθρο 8

Πένθος ή πόνο

1. Αποφεύγεται κάθε αδιάκριτη παρέμβαση σε προσωπικό πένθος ή πόνο. Όπου η παρέμβαση είναι κατά το άρθρο 7 αναγκαία, πρέπει να γίνεται με ευαισθησία και λεπτότητα.

2. Δεν προβάλλονται εικόνες ή ήχοι που, χωρίς σπουδαίο λόγο, επιτίθονται ή προκαλούν πόνο στους απεικονιζομένους ή σε πρόσωπα του άμεσου περιβάλλοντός τους.

Άρθρο 9

Πληροφορίες

1. Χρησιμοποιούνται ευθέα μέσα για τη συλλογή πληροφοριών, στοιχείων ή εικόνας. Εξαίρεσεις επιτρέπονται μόνον εάν και στο μέτρο που αυτές είναι οι μόνες διαθέσιμες και οι πληροφορίες ή εικόνες πρέπει να γίνουν γνωστές στο κοινό για λόγους επακτακτικού, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δημοσίου συμφέροντος. Σε καμία περίπτωση πάντως δεν μπορεί η μέθοδος συλλογής πληροφοριών να βίγει την αξιοπρέπεια του ανθρώπου.

2. Ο δημοσιογράφος οφείλει να μην αποκαλύπτει την ταυτότητα πηγής πληροφορίας που του ανακωκώθηκε εμπιστευτικά.

Άρθρο 10

Ποινική διαδικασία

1. Οι κατηγορούμενοι δεν αναφέρονται ως ένοχοι. Η αρχή ότι ο κατηγορούμενος ταπεινείται εθώς μέχρι την καταδίκη του γίνεται σεβαστή.

2. Δεν χρησιμοποιούνται εικόνες ούτε αναφέρεται το όνομα ή γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα συγγενών του κατηγορουμένου ή καταδικασθέντος σε αξιόπονη πράξη, εκτός όπου η αναφορά αυτή είναι αναγκαία για την έκθεση των γεγονότων.

3. Δεν χρησιμοποιείται εικόνα ούτε αναφέρεται το όνομα ούτε γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα θύματος βιασμού και δεν αναφέρονται στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν στην εξακρίβωση του ονόματός του.

4. Δεν χρησιμοποιείται εικόνα ούτε αναφέρεται το όνομα ή γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα ανηλίκων που είναι θύματα, μάρτυρες ή κατηγορούμενοι εγκλημάτων, εκτός όπου και στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για την εξακρίβωση της ταυτότητας του θύματος ή του δράστη. Δεν διαβάζεται συνέντευξη με ανήλικο κάτω των 14 ετών χωρίς την παρουσία ή τη συναίνεση των γονιών ή κηδεμόνων του.

Άρθρο 11

Διαδικασία εξετάσεως παραπόνων

Παράκονα σχετικά με την τήρηση του κανονισμού αυτού κρίνονται σε πρώτο βαθμό από το γενικό διευθυντή ή ανάλογο υπεύθυνο του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού και σε δεύτερο βαθμό από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

Άρθρο 12

Τελικές διατάξεις

1. Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει δύο μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Μετά το τέλος του 1992 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης εξετάζει την ως τότε εφαρμογή του παρόντος κώδικα βάσει εκθέσεως της Εκτελεστικής Επιτροπής και προβαίνει, όπου είναι αναγκαίο, στην αναθεώρησή του.

Ο παρών Κανονισμός να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 20 Ιουνίου 1991

Ο Πρόεδρος
Π.Δ. ΔΑΓΓΟΥΛΟΥ

(17)

Κανονισμός υπ' αριθ. 2/1991 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης «περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων» (Κώδικας Ραδιοτηλεοπτικών Προγραμμάτων).

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΕΩΣ

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχοντας υπ' όψη το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος και τα άρθρα 3 παρ. 2 και 6 αρ. 1 και 2 του Νόμου 1866/1989 και το άρθρο 3 παρ. 3 του Νόμου 1730/1987 συζήτησε και ήγειρε στις συνελεύσεις της 5, 11, 12 και 18 Ιουνίου 1991 τον κατωτέρω Κώδικα Ραδιοτηλεοπτικών Προγραμμάτων, που δημοσιεύεται κατά το νόμο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 1

Πεδίο ισχύος

Οι κανόνες του κώδικα αυτού ισχύουν για δημοσιογραφικές εκπομπές στη δημόσια (κρατική ή δημοτική) και την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Άρθρο 2

Γενικές αρχές

1. Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιότητα στάθμης που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοτηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας.

2. Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθινή, ακριβής και, κατά το δυνατόν, πλήρης.

3. Το Σύνταγμα και η εν γένει έννομη τάξη της χώρας πρέπει να παραμένουν σεβαστά, και όταν ασκείται κριτική στους συγκεκριμένους νόμους ή θεσμούς.

4. Η σύνταξη, η παρουσίαση και οι υπόψεις των εκπομπών πρέπει να τηρούν με προσοχή τους γενικά παραδεκτούς κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού της ελληνικής γλώσσας. Το αντίστοιχο ισχύει για τη σύνταξη και παρουσίαση ξενόγλωσσων εκπομπών ή την προφορά ξένων ονομάτων και λέξεων στο πλαίσιο ελληνικών εκπομπών. Οι ξενόγλωσσες εκπομπές πρέπει, κατά το δυνατόν, να εκφωνούνται από πρόσωπα για τα οποία η γλώσσα αυτή είναι μητρική γλώσσα.

5. Πρέπει να τηρούνται οι γενικά παραδεκτοί κανόνες της ευπρέπειας και της καλαισθησίας στη γλώσσα και τη συμπεριφορά, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και το πλαίσιο της εκάστοτε εκπομπής. Ιδιαίτερη μέριμνα επιβάλλεται στα προγράμματα που μεταδίδονται σε χρόνο, που η τηλεόραση είναι πιθανό να παρακολουθείται από ανηλίκους.

Άρθρο 3

Συμμετέχοντα πρόσωπα

1. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται στις εκπομπές πρέπει να απολαμβάνουν δίκαιης, ερθένης και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.

2. Δεν επιτρέπεται η με αποινωδέποτε τρόπο (με αλλαγή της σειράς ερωτήσεων και απαντήσεων, με αποσπασματική αναφορά των απαντήσεων, τη χρησιμοποίηση χρητικών ή οπτικών τεχνασμάτων κ.λπ.) αλλοίωση των απόψεων και θέσεων που εκφράζονται σ' αυτήν.

Άρθρο 4

Εγκλήματα - Τρομοκρατία

1. Πρέπει να αποφεύγεται η παρουσίαση των μεθόδων εκτέλεσης εγκλημάτων κατά τρόπο ή σε περιπτώσεις που ενθαρρύνει την απομίμηση.
2. Τα εγκλήματα, η τρομοκρατία, η βία και άλλες βάνουσες και ακάθαρτες πράξεις δεν πρέπει να εξημούνται ή να προβάλλονται.
3. Η ζωντανή μετάδοση τρομοκρατικών ενεργειών, ή η συνέντευξη με τρομοκράτες ή εκπροσώπους τους δεν πρέπει να παρέχει βήμα προς τους τρομοκράτες να απευθύνονται προς το κοινό ή να αποτελεί μέσο διάδοσης των απόψεων ή επιβολής των σκοπών τους.

Άρθρο 5

Διαδηλώσεις - Ταραχές

Κατά τη μετάδοση διαδηλώσεων και ταραχών:

- α) Δεν επιτρέπονται τα ακηροθετικά τεχνάσματα που επιδιώκουν την παραπλάνηση.
- β) Ο ίδιος ο σταθμός δεν πρέπει να προβάλλει τυχόν εμπρηστικά συνθήματα ή να προτρέπει σε συμμετοχή σε ταραχές ή άλλες παράνομες ενέργειες.
- γ) Πρέπει να τηρούνται οι κανόνες της αμεροληψίας και αντικειμενικότητας και οι λοιπές αρχές του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας.

Άρθρο 6

Διαγωνιστικές εκπομπές

1. Οι διαγωνιστικές εκπομπές πρέπει να είναι απαλλαγμένες από κάθε προσηκνωσή μεταξύ των υπευθύνων και των διαγωνιζομένων που συνεπάγεται την ευνοϊκότερη μεταχείριση ορισμένων από αυτούς.
2. Οι διαγωνιστικές εκπομπές δεν πρέπει να διεξάγονται με τρόπο που προβάλλει την αξιοπρέπεια των τηλεθεατών ή ακροατών ή των διαγωνιζομένων.

Άρθρο 7

Παραπλάνηση και πρόκληση πανικού

Μια εκπομπή στο σύνολό της δεν πρέπει:

- α) Να παρακλανά ή να πανικοβάλλει τους τηλεθεατές ή ακροατές, ιδίως με την απομίμηση του δελτίου ειδήσεων.
- β) Να παρουσιάζει τη διαδικασία του υνωτισμού.
- γ) Να αποσκοπεί στην υποβολή των τηλεθεατών σε κατάσταση υπνώσεως ή υστερίας.
- δ) Να χρησιμοποιεί μεθόδους ή τεχνικές που μεταδίδουν μηνύματα στο υποσυνείδητο ή κοντά στο όριο του συνείδητού.

Άρθρο 8

Δελτία Ειδήσεων

1. Τα δελτία ειδήσεων πρέπει να προπαρασκευάζονται και να παρουσιάζονται με ακρίβεια, αντικειμενικότητα, αμεροληψία και τη μεγαλύτερη δυνατή πολυμμία και πληρότητα.
2. Σημαντικά λάθη κατά τη μετάδοση των γεγονότων πρέπει να διορθώνονται αμελλητί σε δελτίο ειδήσεων.

Άρθρο 9

Προστασία ανήλικων

1. Η προαγγελία και παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδησιογραφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επίρροη που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανήλικους αν προβληθεί σε χρόνο που συνήθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι.
2. Μη ειδησιογραφικές εκπομπές που δείχνουν εξευτελιστική ή βάνουση μεταχείριση ανθρώπων ή ζώων ή άλλα θέματα ή ουσιαστικές βίαιες κοινωνικές αναταραχές δεν πρέπει να μεταδίδονται σε χρόνο που συνήθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι, εκτός αν ο στόχος της είναι προφανώς μορφωτικός.
3. Οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανήλικων και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τα προγράμματα που ενδέχεται να βλάψουν τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανήλικων, εκτός αν εξασφαλίζεται με επιλογή της κατάλληλης ώρας εκπομπής ή με άλλα τεχνικά μέσα ότι στην περιοχή μεταδόσεως οι ανήλικοι δεν παρακολουθούν κατά κανόνα τις εκπομπές αυτές.

Άρθρο 10

Βία

1. Σκηνές βίας δικαιολογούνται μόνον εάν και στο μέτρο που είναι αναγκαία ουσιαστικά μέρη της δραματικής ή ενημερωτικής εκπομπής στην οποία ανήκουν. Δεν επιτρέπονται όταν παρεμβάλλονται κυρίως για να δημιουργήσουν εξάφηση στον τηλεθεατή ή ακροατή.
2. Δεν επιτρέπεται η απεικόνιση ασυνήθιστων εργαλείων ή μεθόδων προκλήσεως πόνου ή κακώσεως, ιδίως όταν είναι εύκολη η απομίμηση εκτός αν ο σκοπός είναι προφανώς μορφωτικός.
3. Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση σκηνών σεξουαλικού σαδισμού ή μαζοχισμού ή άλλων σεξουαλικών διαστροφών. Η παρουσίαση σκηνών οποιασδήποτε άλλου συνδυασμού σεξουαλικών και βίαιων σκηνών επιτρέπεται μόνο στο ελάχιστο μέτρο που αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για δραματικούς ή εκπαιδευτικούς λόγους.
4. Δεν επιτρέπονται εκπομπές που αποσκοπούν ή έχουν ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση ή πρόκληση ακραίας αντικοινωνικής συμπεριφοράς που περιέχει την τέλεση βίαιων εγκλημάτων ή την κατάχρηση ναρκωτικών ή οπιοειδών.

Άρθρο 11

Διαδικασία εξετάσεως παραπόνων

Παρέκλινα σχετικά με την τήρηση του κανονισμού αυτού κρίνονται σε πρώτο βαθμό από το γενικό διευθυντή ή ανάλογο υπεύθυνο του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού και σε δεύτερο βαθμό από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

Άρθρο 12

Τελικές διατάξεις

1. Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει δύο μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
 2. Μετά το τέλος το 1992 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης εξετάζει την ως τότε εφαρμογή του παρόντος κώδικα βάσει εκθέσεως της Εκτελεστικής Επιτροπής και προβαίνει, όπου είναι αναγκαίο, στην αναθεώρησή του.
- Ο παρών Κανονισμός να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 20 Ιουνίου 1991

Ο Πρόεδρος

Π. Δ. ΔΑΓΓΟΥΓΑΟΥ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 345

17 Μαρτίου 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ**

Χορήγηση άδειας παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω δορυφόρου.....	1
Κατάταξη και σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων.....	2
Σύσταση της Εταιρείας του άρθρου 13 παρ. 1 Ν. 2644/98.	3

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. 6198/Ε/515/1

(1)
Χορήγηση άδειας παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω δορυφόρου.**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ****ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 1,6 και 20 παρ. 5 του Ν. 2644/1998 (ΦΕΚ Α' 233) «για την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών και συναφείς διατάξεις».

2. Την αίτηση της εταιρείας με την επωνυμία «INTERACTIVE ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ».

3. Την υπ' αριθμ. πρωτ. 584/8.3.2000 σύμφωνη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και τους αναφερόμενους στη γνώμη αυτή όρους.

4. Τα δικαιολογητικά, τις εκθέσεις και τα λοιπά στοιχεία που περιέχονται στο φάκελο της υπό στοιχεία 2 αίτησης, καθώς και τα συμπληρωματικά και διευκρινιστικά στοιχεία τα οποία υπέβαλε η αιτούσα εταιρεία δυνάμει των άρθρων 6 παρ. 2 και 19 παρ. 1 του Ν. 2644/1998, αποφασίζουμε:

Τη χορήγηση άδειας παροχής απευθείας προς το κοινό συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω δορυφόρου και με την ψηφιακή μέθοδο επεξεργασίας του ραδιοτηλεοπτικού σήματος στην εταιρεία με την επωνυμία «INTERACTIVE ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και έδρα το Δήμο Αθηναίων. Η παροχή των συνδρομητικών υπηρεσιών από την κάτοχο της

άδειας επιτρέπεται μόνο ύστερα από τη σύναψη με το Ελληνικό Δημόσιο, εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι (6) μηνών, της σύμβασης παραχώρησης που προβλέπεται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 1 του Ν. 2644/98.

Ως στοιχεία και όροι της παρούσας άδειας ορίζονται τα εξής:

1. Οι τηλεοπτικές υπηρεσίες θα παρέχονται με το λογότυπο «INTERACTIVE TV». Χρήση διαφορετικού λογότυπου επιτρέπεται μόνο για μετάδοση οπτικοακουστικού περιεχομένου που παρέχεται στην κάτοχο της άδειας από διαχειριστή τηλεοπτικού προγράμματος.

2. Οι ραδιοφωνικές υπηρεσίες θα παρέχονται με το ηχητικό σύστημα το οποίο ακούγεται στο οπτικοακουστικό υλικό που περιέχεται στο φάκελο της αίτησης. Χρήση διαφορετικού ηχητικού σήματος επιτρέπεται μόνο για μετάδοση περιεχομένου που παρέχεται στην κάτοχο της άδειας από διαχειριστή ραδιοφωνικού προγράμματος.

3. Για τη μετάδοση των παρεχόμενων συνδρομητικών υπηρεσιών θα χρησιμοποιηθεί ο δορυφόρος «EUTELSAT W3».

4. Οι συνδρομητές των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών που παρέχονται από την κάτοχο της άδειας, θα έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές μετά από καταβολή οικονομικού ανταλλάγματος, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους της σύμβασης παραχώρησης. Η κάτοχος της άδειας υποχρεούται να παράσχει στους συνδρομητές κάθε τεχνική υπηρεσία, συσκευή ή εξάρτημα τα οποία είναι αναγκαία για την πρόσβαση σε καταληπτή μορφή στο περιεχόμενο των παρεχόμενων ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους της σύμβασης παραχώρησης.

5. Ο επιτρεπόμενος συνολικός χρόνος παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών ορίζεται σε 192 και 234 ώρες, αντίστοιχα, για κάθε ημέρα.

6. Η κάτοχος της άδειας υποχρεούται να αναθέτει δωρεάν, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 9 παρ. 1 του Ν. 2644/1998, τη διαχείριση προγράμματός της σε έναν ή περισσότερους δημόσιους φορείς για τη μετάδοση εκπομπών που συνδέονται με την εκπλήρωση των σκοπών τους. Ο συνολικός διαθέσιμος δωρεάν χρόνος ορίζεται, κατ' ελάχιστο όριο, σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες για κάθε ημέρα.

Η κάτοχος της άδειας υποχρεούται να αναθέτει δωρεάν και χωρίς χρονικούς περιορισμούς τη διαχείριση προγράμματός της στη Βουλή των Ελλήνων.

7. Η κάτοχος της άδειας οφείλει να παράσχει στο Ελληνικό Δημόσιο ή σε άλλους δημόσιους ή κοινωνικούς φορείς τις αντισταθμιστικές υπηρεσίες που καθορίζονται στη σύμβαση παραχώρησης.

8. Ως διάρκεια της άδειας ορίζονται τα δεκαπέντε (15) έτη. Η άδεια μπορεί μετά τη λήξη της να ανανεωθεί με τους ίδιους ή διαφορετικούς όρους και με τη διαδικασία που προβλέπεται για τη χορήγησή της, εφόσον υποβληθεί σχετική αίτηση μέσα στο τελευταίο πριν από τη λήξη της άδειας έτος.

9. Μεταβίβαση της άδειας επιτρέπεται σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 7 του Ν. 2644/1998.

10. Η κάτοχος της άδειας υποχρεούται να καταβάλλει στο Ελληνικό Δημόσιο τα οικονομικά ανταλλάγματα που προβλέπονται στην παράγραφο 7 του άρθρου 9 του Ν. 2644/1998.

11. Η κάτοχος της άδειας υποχρεούται να τηρεί και να συμμορφώνεται άμεσα με το σύνολο της ισχύουσας στην ελληνική επικράτεια νομοθεσίας που διέπει την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών καθώς και με τους όρους της σύμβασης παραχώρησης.

Πρόσθετος όρος:

Η κάτοχος της άδειας οφείλει, σχετικά με τον υποβληθέντα από αυτήν κατάλογο μετόχων, να εκπληρώσει, πριν από την κατάρτιση της σύμβασης παραχώρησης, πρόσθετο όρο ο οποίος διατυπώνεται στη 584/8.3.2000 απόφαση του ΕΣΡ ως εξής: «αμμελητή να ολοκληρωθεί η διαδικασία της εμπραγμάτης φύσεως δικαιοπραξίας της μεταβίβασης της συμμετοχής του Γεωργίου Μπατατούδη στην εταιρία με την επωνυμία «ΕΡΓΑΣ Α.Ε.» στις αγοραστικές εταιρίες με την επωνυμία «MOREL ENTERPRISES SA» «VILLARS INVESTMENTS LTD» και «SUNBARN INC» σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών και η απόδειξη περί αυτού θα πρέπει να προσκομισθεί πριν τη σύναψη της συμβάσεως παραχώρησης με το Ελληνικό Δημόσιο κατ' άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 2644/1998».

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 17 Μαρτίου 2000

ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΕΠΠΑΣ

Αριθ. 6138/Ε

(2)

Κατάταξη και σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 21 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος 1975/1986
2. Το άρθρο 8 παρ. 4 του Π.Δ. 100/2000 (ΦΕΚ 98/Α).
3. Την ανάγκη προστασίας των ανηλίκων από την παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων το περιεχόμενο των οποίων μπορεί να επιδράσει δυσμενώς στην ομαλή, πνευματική και ηθική ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους
4. Ότι από την εφαρμογή της παρούσας απόφασης δεν

προκαλείται δαπάνη στον κρατικό προϋπολογισμό, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Κατάταξη προγραμμάτων σε 5 κατηγορίες.

Όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα, εκτός των προγραμμάτων τηλεοπτικής διαφήμισης και τηλεπώλησης όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 του Π.Δ. 100/2000 (ΦΕΚ Α'98), κατατάσσονται σε πέντε (5) κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό της δυσμενούς επίδρασης που μπορεί να έχει το περιεχόμενο τους στην προσωπικότητα και στην εν γένει σωματική, ηθική, πνευματική και διανοητική ανάπτυξη των ανηλίκων.

Άρθρο 2

Διαδικασία κατάταξης.

1. Η κατάταξη των προγραμμάτων στις πέντε (5) κατηγορίες γίνεται από εσωτερική επιτροπή που συγκροτείται σε κάθε τηλεοπτικό φορέα το αργότερο μέχρι της 15 Μαΐου κάθε έτους. Η επιτροπή αυτή απαρτίζεται από ειδικούς επιστήμονες, (λ.χ. ψυχολόγους, παιδαγωγούς, νομικούς) και στελέχη των φορέων που είναι υπεύθυνα για την επιλογή, το σχεδιασμό και τη διάρθρωση του προγράμματος. Η συγκρότηση της κάθε επιτροπής κοινοποιείται στο Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ και στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Επιτρέπεται η συγκρότηση ενιαίας επιτροπής για δύο ή περισσότερους τηλεοπτικούς φορείς.

2. Η κατάταξη των τηλεοπτικών προγραμμάτων μπορεί επίσης να γίνεται από τις επιτροπές ελέγχου κινηματογραφικών ταινιών που λειτουργούν στο Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, διευρυμένες με τρία μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Σε περίπτωση που ο τηλεοπτικός φορέας επιλέξει την κατάταξη ενός ή περισσότερων προγραμμάτων από τις επιτροπές του προηγούμενου εδαφίου οφείλει να αποστείλει το σχετικό οπτικοακουστικό υλικό τουλάχιστον σαράντα πέντε (45) ημέρες πριν από την προγραμματισμένη μετάδοσή του. Σε κάθε περίπτωση, για τα κινηματογραφικά έργα που έχουν ήδη χαρακτηριστεί από τις ανωτέρω επιτροπές, σύμφωνα με την οικεία νομοθεσία, ως «κατάλληλα» ή «ακατάλληλα», ισχύει ο χαρακτηρισμός αυτός και κατατάσσονται στην 1η και 5η κατηγορία, αντίστοιχα, όπως αυτές προδιορίζονται στους πίνακες του άρθρου 3.

Άρθρο 3

Σήμανση με ειδικά σύμβολα - Υποχρεώσεις τηλεοπτικών φορέων.

Σε κάθε κατηγορία κατάταξης των τηλεοπτικών προγραμμάτων αντιστοιχεί το καθοριζόμενο με τη παρούσα απόφαση οπτικό σύμβολο. Το κάθε σύμβολο μεταδίδεται σε εμφανές σημείο της οθόνης και σε μέγεθος και ένταση που καθιστά δυνατό τον εντοπισμό του από το μέσο τηλεθεατή. Τα οπτικά σύμβολα που αντιστοιχούν σε κάθε κατηγορία, η επεξήγηση του συνδυασμού της κατηγορίας με το οπτικό σύμβολο σχετικά με τη δυνατότητα των ανηλίκων να παρακολουθούν το αντίστοιχο πρόγραμμα, καθώς και οι υποχρεώσεις των τηλεοπτικών φορέων σχετικά με τις ώρες μετάδοσης και αναγγελίας των προγραμμάτων αυτών και τη διάρκεια εμφάνισης των συμβόλων, παρατίθενται στους ακόλουθους πίνακες:

A. Αντιστοίχια κατηγορίας κατάταξης των τηλεοπτικών προγραμμάτων με ειδικά σύμβολα σήμανσης

1^η
Κατηγορία
Χρώμα πλαισίου:
πράσινο

2^η
Κατηγορία
Χρώμα πλαισίου:
μπλε

3^η
Κατηγορία
Χρώμα πλαισίου:
πορτοκαλί

4^η
Κατηγορία
Χρώμα πλαισίου:
μωβ

5^η
Κατηγορία
Χρώμα πλαισίου:
κόκκινο

B. Επεξήγηση συμβόλων

1. Κατάλληλο για όλους

2. Κατάλληλο - επιθυμητή η γονική συναίνεση

3. Κατάλληλο - απαραίτητη η γονική συναίνεση

4. Κατάλληλο για ανήλικους άνω των 15 ετών

5. Κατάλληλο μόνο για ενήλικους

**Γ. Διάρκεια εμφάνισης συμβόλου
κατά τη μετάδοση των προγραμμάτων**

1^η

στην ευχέρεια του τηλεοπτικού φορέα

2^η

2' στην αρχή του προγράμματος και 1' μετά από κάθε διακοπή. Η επεξήγηση του συμβόλου, μαζί με την επισήμανση «γονική συναίνεση επιθυμητή», μεταδίδεται για 30" στην αρχή του προγράμματος.

3^η

10' στην αρχή του προγράμματος και 3' μετά από κάθε διακοπή. Η επεξήγηση του συμβόλου, μαζί με την επισήμανση «γονική συναίνεση απαραίτητη», μεταδίδεται για 30" στην αρχή του προγράμματος καθώς και μετά από κάθε διακοπή που υπερβαίνει τα 3'

4^η

15' στην αρχή του προγράμματος, 10' μετά την παρέλευση 45' συνεχόμενου προγράμματος και 5' μετά από κάθε διακοπή. Η επεξήγηση του συμβόλου «κατάλληλο άνω των 15 ετών» μεταδίδεται για 1': στην αρχή του προγράμματος, μετά την παρέλευση 45' συνεχόμενου προγράμματος καθώς και μετά από κάθε διακοπή.

5^η

Μετάδοση σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Η επεξήγηση του συμβόλου «κατάλληλο μόνο για ενήλικους» μεταδίδεται για 2': στην αρχή του προγράμματος, μετά την παρέλευση 45' συνεχόμενου προγράμματος καθώς και μετά από κάθε διακοπή.

Ε. Αναγγελίες μετάδοσης προγραμμάτων (τρέηλερ)

1) Διάρκεια εμφάνισης συμβόλου

=

Εμφάνιση σε όλη τη διάρκεια των τρέηλερ

II) Επιτρεπόμενες ώρες μετάδοσης τρέλερ

1^η

στην ευχέρεια του τηλεοπτικού φορέα

2^η

όχι σε ζώνη παιδικού προγράμματος καθώς και 30' πριν και μετά τη ζώνη αυτή

3^η

μετά τις 21.00. Νωρίτερα επιτρέπεται μόνο αν μεταδίδονται σκηνές που δεν μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη σωματική, ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων

4^η

μετά τις 22.30, χωρίς εξαίρεση

5^η

μετά τις 00.30, χωρίς εξαίρεση

Άρθρο 4

Ειδικές ρυθμίσεις για τις ενημερωτικές εκπομπές και τις σειρές συνεχείας.

1. Ειδικά για τα δελτία ειδήσεων, τις ενημερωτικές εν γένει εκπομπές καθώς και τις ψυχαγωγικές εκπομπές, η κατάταξη και η αντίστοιχη σήμανση μπορεί να είναι διαφορετική για ορισμένα τμήματα ή σκηνές των προγραμμάτων αυτών. Σε κάθε περίπτωση, εκτός από την εμφάνιση του συμβόλου ο παρουσιαστής των εκπομπών οφείλει να ενημερώνει το κοινό τρία τουλάχιστον λεπτά (3') πριν από τη μετάδοση τμημάτων ή σκηνών της εκπομπής που αντιστοιχούν στην 3η, 4η και 5η κατηγορία.

2. Στις σειρές συνεχείας, η κατάταξη και η αντίστοιχη σήμανση μπορεί να είναι διαφορετική για κάθε, αυτοτελής ή μη, μεταδιδόμενο πρόγραμμα των σειρών αυτών.

Άρθρο 5

Ενημέρωση του κοινού.

1. Οι τηλεοπτικοί φορείς οφείλουν τρεις φορές κατά την διάρκεια του ημερήσιου προγράμματός τους και σε χρονική απόσταση της μίας από την άλλη τέσσερις (4) τουλάχιστον ώρες, να μεταδίδουν επί ένα λεπτό της ώρας (1') ειδική κάρτα στην οποία θα εμφανίζονται τα σύμβολα και οι επεξηγήσεις τους.

2. Οι εφημερίδες και τα περιοδικά που δημοσιεύουν το πρόγραμμα τηλεοπτικών φορέων ή διαφημίζουν συγκεκριμένα τηλεοπτικά προγράμματα οφείλουν να παραθέτουν δίπλα στον τίτλο των προγραμμάτων αυτών τα ειδικά σύμβολα σήμανσης που αντιστοιχούν σε αυτά με βάση την κατάταξη του τηλεοπτικού φορέα.

Άρθρο 6

Έναρξη ισχύος - Μεταβατική περίοδος.

1. Η έναρξη ισχύος των ρυθμίσεων της παρούσας απόφασης ορίζεται για κάθε είδος τηλεοπτικών προγραμμάτων ως εξής:

- ταινίες κάθε είδους και διάρκειας: 1η Απριλίου 2000
- σειρές συνεχείας: 15 Μαΐου 2000
- δελτία ειδήσεων και ενημερωτικές εν γένει εκπομπές: 1η Απριλίου 2000
- ψυχαγωγικές εκπομπές: 1η Απριλίου 2000
- εκπομπές κοινωνικού προβληματισμού: 15 Μαΐου 2000

2. Έξι (6) μήνες μετά την δημοσίευση της παρούσας απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ο Υπουργός Τύπου και ΜΜΕ ζητά την γνώμη ή καλεί σε δημόσια ακρόαση, όλους τους ενδιαφερόμενους δημόσιους, ιδιωτικούς, συλλογικούς ή κοινωνικούς φορείς σχετικά με την εφαρμογή των ρυθμίσεων για την κατάταξη και την σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Εντός τριών (3) μηνών από τη λήψη της γνώμης αυτής ή τη διενέργεια των ακροάσεων ο Υπουργός Τύπου και ΜΜΕ εκδίδει νέα απόφαση με το ίδιο αντικείμενο.

3. Κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος της παραγράφου 2, τα αρμόδια εποπτικά όργανα ασκούν τις ελεγκτικές αρμοδιότητές τους, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την καινότητα των ρυθμίσεων της παρούσας απόφασης και την ανάγκη παρέλευσης ικανού χρονικού διαστήματος για την απόλυτη προσαρμογή των τηλεοπτικών φορέων στο περιεχόμενο των ρυθμίσεων αυτών.

Αθήνα, 17 Μαρτίου 2000

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΕΠΠΑΣ

Αριθ. 6139/Ε

(3)

Σύσταση της Εταιρείας του άρθρου 13 παρ. 1 Ν. 2644/98.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τα άρθρα 13 παρ. 1 και 2 και 20 παρ. 5 του Ν. 2644/1998 (ΦΕΚ Α' 233)

2. Την αριθ. 495/9.3.2000 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΡΤ-Α.Ε.

3. Την ανάγκη συμμετοχής των καθ' ύλην αρμόδιων δημόσιων φορέων στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, ιδίως στο τομέα της παροχής κάθε είδους ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών, και την ανάγκη η παροχή αυτή να πληροί την συνταγματική επιταγή για υψηλού επιπέδου ενημέρωση, επιμόρφωση και ψυχαγωγία των ελλήνων πολιτών

4. Ότι από την εφαρμογή της παρούσης απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη του κρατικού προϋπολογισμού. Το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο της συνιστώμενης εταιρείας θα καταβληθεί εξ' ολοκλήρου από τον προϋπολογισμό της ΕΡΤ - Α.Ε., αποφασίζουμε:

Τη σύσταση θυγατρικής εταιρείας της «Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης Α.Ε.» (ΕΡΤ - Α.Ε.), η οποία προβλέπεται στο άρθρο 13 παρ. 1 του Ν. 2644/1998 για τη παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών. Αποκλειστική ιδρυτική μέτοχος είναι η «ΕΡΤ-Α.Ε.», η οποία και θα καταβάλει το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο ύψους τριών δισεκατομμυρίων (3.000.000.000) δραχμών. Το ιδρυτικό καταστατικό της εταιρείας εγκρίνεται ως εξής:

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ «ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΙΚΗ
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΙΚΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ»
ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 3.000.000.000 ΔΡΧ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1
Επωνυμία.

Η επωνυμία της εταιρείας ορίζεται ως «ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΙΚΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ». Ο διακριτικός τίτλος της Εταιρείας ορίζεται ως «ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ.»

Για τις συναλλαγές και τις εν γένει σχέσεις της Εταιρείας με πρόσωπα της αλλοδαπής, η επωνυμία και ο διακριτικός τίτλος της θα αποδίδονται ως εξής: «NEW PAY T.V. COMPANY FOR THE DEVELOPMENT OF AUDIOVISUAL SUBSCRIPTION SERVICES», «NEW PAY T.V.».

Άρθρο 2
Σκοπός.

Σκοπός της Εταιρείας:

α) είναι η παροχή προς το κοινό κάθε είδους συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, με οποιαδήποτε τεχνική μέθοδο επεξεργασίας και μέσο μετάδοσης του σήματος. Για την εξυπηρέτηση του ανωτέρω σκοπού, η Εταιρεία δύναται να προβαίνει στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε κάθε τομέα που έχει

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 98

17 Μαρτίου 2000

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 100

Εναρμόνιση της ελληνικής ραδιοηλεκτρονικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ης Ιουνίου 1997 (ΕΕ αριθ. L 202 της 30.7.97, σελ 60) με την οποία τροποποιήθηκαν οι διατάξεις της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ αριθ. L 298 της 17.10.89 σ. 23) σχετικά με τη παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών»

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του Ν. 1338/1983 «Εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου» (Α' 34), όπως έχουν αντικατασταθεί και τροποποιηθεί αντιστοίχως με το άρθρο 65 του Ν. 1892/1990 (Α' 101) και με τα άρθρα 6 παρ. 4 του Ν. 1440/1984 (Α' 70) και 19 του Ν. 2367/1995 (Α' 261).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985 (Α' 137) που προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992 (Α' 154) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2α του Ν. 2469/1997 (Α' 38).

3. Ότι από την εφαρμογή του παρόντος διατάγματος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

4. Το υπ' αριθμόν 89/2000 πρακτικό επεξεργασίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, μετά από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

ΑΡΘΡΟ 1

Σκοπός

Με το παρόν διάταγμα η ισχύουσα ελληνική ραδιοηλεκτρονική νομοθεσία εναρμονίζεται με τις διατάξεις της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις διατάξεις της Οδηγίας 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ 2

Ορισμοί

(άρθρο 1 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος διατάγματος θεωρούνται ως:

α) «τηλεοπτική μετάδοση»: η ασύρματη ή όχι, απ' ευθείας, η μέσω δορυφόρου, με κώδικα ή και χωρίς, μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων που προορίζονται για το κοινό. Περιλαμβάνεται η διαβίβαση, προγραμμάτων μεταξύ επιχειρήσεων με σκοπό την αναμετάδοσή τους στο κοινό. Ο όρος δεν περιλαμβάνει τις υπηρεσίες επικοινωνιών που παρέχουν με προσωπική κλήση, πληροφορίες ή άλλες εξυπηρετήσεις, όπως τις υπηρεσίες τηλεαντιγράφων, τις τράπεζες ηλεκτρονικών δεδομένων και λοιπές παρεμφερείς υπηρεσίες, εφόσον με τις υπηρεσίες αυτές δεν μεταδίδονται οπτικοακουστικά έργα οποιασδήποτε μορφής.

β) «τηλεοπτικός φορέας»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο έχει τη ευθύνη του συντάκτη ως προς τη σύνθεση των τηλεοπτικών προγραμμάτων που αναφέρονται στον προηγούμενο ορισμό και μεταδίδονται από τον ίδιο ή μέσω τρίτου, η «Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση Α.Ε.», οι κάτοχοι αδειών λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών ελεύθερης λήψης, οι κάτοχοι αδειών παροχής συνδρομητικών τηλεοπτικών υπηρεσιών καθώς και οι διαχειριστές τηλεοπτικού προγράμματος του άρθρου 3 του ν. 2644/1998,

γ) «τηλεοπτική διαφήμιση»: κάθε μορφή τηλεοπτικού μηνύματος που μεταδίδεται, έναντι πληρωμής ή αναλόγου ανταλλάγματος ή για λόγους αυτοπροβολής από μία δημόσια ή ιδιωτική επιχείρηση στα πλαίσια εμπορικής, βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας ή άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος, με σκοπό την προώθηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, έναντι πληρωμής ή αναλόγου τιμήματος,

δ) «συγκεκριμευμένη διαφήμιση»: η προφορική ή οπτική παρουσίαση σε προγράμματα α) εμπορευμάτων, β) υπηρεσιών, γ) της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός παραγωγού, εμπορευμάτων ή ενός προσώπου που παρέχει υπηρεσίες, όταν η παρουσίαση αυτή γίνεται σκοπίμως από τον ραδιοηλεκτρονικό φορέα με διαφημιστικό σκοπό και ενδέχεται να παραπλανήσει το κοινό όσον αφορά τον χαρακτήρα αυτής της παρουσίασης. Η παρουσίαση θεωρείται ότι γίνεται σκοπίμως όταν γίνεται έναντι αμοιβής ή αναλόγου πληρωμής.

ε) «χορηγία»: κάθε συνεισφορά δημόσιας ή ιδιωτικής επιχείρησης, που δεν ασκεί τηλεοπτικές δραστηριότητες ή δεν παράγει οπτικοακουστικά έργα, για τη χρηματοδότηση τηλεοπτικών προγραμμάτων, με σκοπό την προώ-

θηση της επωνυμίας, του σήματος, της φήμης, των δραστηριοτήτων ή των επιτευγμάτων της.

στ) «ηλεκτροπώληση»: η μετάδοση άμεσων προσφορών προς το κοινό με σκοπό την παροχή, έναντι πληρωμής αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

ΑΡΘΡΟ 3

Δικαιοδοσία Ελληνικού Κράτους

(άρθρο 2 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. Το Ελληνικό κράτος μεριμνά ώστε όλες οι τηλεοπτικές εκπομπές που μεταδίδονται από τηλεοπτικούς φορείς που υπάγονται στη δικαιοδοσία του να τηρούν τους κανόνες της ελληνικής νομοθεσίας.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος, τηλεοπτικοί φορείς που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Ελληνικού Κράτους νοούνται εκείνοι:

α) οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στην ελληνική επικράτεια σύμφωνα με την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου ή

β) στους οποίους εφαρμόζεται η παράγραφος 4 του παρόντος άρθρου.

Σε κάθε περίπτωση, στη δικαιοδοσία του Ελληνικού Κράτους υπάγονται οι τηλεοπτικοί φορείς που κατέχουν τις προβλεπόμενες στο Ν. 2328/1995 (Α' 154) και Ν. 2644/1998 (Α' 233) άδειες.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος, ένας τηλεοπτικός φορέας θεωρείται ότι είναι εγκατεστημένος στην ελληνική επικράτεια στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) ο τηλεοπτικός φορέας έχει τα κεντρικά γραφεία του στην Ελλάδα και οι συντακτικές αποφάσεις για τα προγράμματά του λαμβάνονται εντός της χώρας,

β) αν ένας τηλεοπτικός φορέας έχει τα κεντρικά γραφεία του στην Ελλάδα, αλλά οι συντακτικές αποφάσεις για τα προγράμματα του λαμβάνονται σε άλλο κράτος - μέλος, εφόσον στην ελληνική επικράτεια εργάζεται ένα σημαντικό τμήμα του προσωπικού του, το οποίο ασχολείται με την δραστηριότητα της παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών,

γ) αν σημαντικό τμήμα του προσωπικού του, το οποίο ασχολείται με την δραστηριότητα της παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών, εργάζεται σε περισσότερα κράτη - μέλη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, εφόσον έχει τα κεντρικά γραφεία του στην Ελληνική Επικράτεια,

δ) αν ένα σημαντικό τμήμα του προσωπικού που ασχολείται με την δραστηριότητα της παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών δεν εργάζεται στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος - μέλος, εφόσον άρχισε για πρώτη φορά τις εκπομπές του στην Ελλάδα σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και εφόσον διατηρεί σταθερό και πραγματικό δεσμό με την οικονομία της χώρας,

ε) αν έχει τα κεντρικά γραφεία του στην ελληνική επικράτεια, αλλά οι αποφάσεις για τα προγράμματά του λαμβάνονται σε τρίτη χώρα, ή αντίστροφα, εφόσον ένα σημαντικό τμήμα του προσωπικού του, το οποίο ασχολείται με την δραστηριότητα της παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών, εργάζεται στην Ελλάδα.

4. Οι τηλεοπτικοί φορείς, στους οποίους δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3, θεωρούνται ότι υπόκεινται στην δικαιοδοσία του Ελληνικού Κράτους στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) εφόσον χρησιμοποιούν συχνότητα η οποία έχει πα-

ραχωρηθεί από το Ελληνικό Κράτος ή από οποιοδήποτε άλλο τηλεοπτικό φορέα ο οποίος εκπέμπει σε μία από τις συχνότητες του Ελληνικού Κράτους.

β) εφόσον, αν και δεν υπάγονται στην ανωτέρω περίπτωση α) χρησιμοποιούν δορυφορικό δυναμικό που ανήκει στο Ελληνικό Κράτος,

γ) εφόσον, αν και δεν υπάγονται στις ανωτέρω περιπτώσεις α) και β), χρησιμοποιούν ανοδική σύνδεση προς δορυφόρο σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 2644/98.

5. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί, σύμφωνα με τις παραγράφους 3 και 4, ποιο κράτος μέλος έχει δικαιοδοσία, θεωρείται ότι την έχει το κράτος - μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο τηλεοπτικός φορέας, σύμφωνα με το άρθρο 52 (43) και επόμενα της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

6. Σε κάθε περίπτωση, οι αρμόδιες ελληνικές αρχές διατηρούν το δικαίωμα να λαμβάνουν μέτρα εναντίον κάθε τηλεοπτικού φορέα, ο οποίος εγκαθίσταται σε άλλο κράτος μέλος ή τρίτη χώρα, του οποίου όμως η δραστηριότητα απευθύνεται πλήρως ή κατά κύριο λόγο προς το ελληνικό κοινό, εφόσον η συγκεκριμένη εγκατάσταση ελαβε χώρα για να αποφύγει ο τηλεοπτικός φορέας την εφαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας.

ΑΡΘΡΟ 4

Ελευθερία λήψης - Δυνατότητα προληπτικής απαγόρευσης (άρθρο 2α της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. Οι ελληνικές αρχές διασφαλίζουν την ελευθερία του κοινού να λαμβάνει και να παρακολουθεί τα προγράμματα τηλεοπτικών φορέων που υπάγονται στη δικαιοδοσία άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Υπουργός Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης μπορεί, ύστερα από σύμφωνη γνώμη ή πρόταση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ), να διατάξει την προληπτική απαγόρευση, με κάθε τεχνικό μέσο, της αναμετάδοσης των τηλεοπτικών προγραμμάτων του προηγούμενου εδαφίου, μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) εάν το περιεχόμενο των προγραμμάτων παραβιάζει κατά πρόδηλο, σοβαρό και έντονο τρόπο τους κανόνες και τις αρχές που διέπουν την προστασία των ανηλίκων από το περιεχόμενο των τηλεοπτικών προγραμμάτων,

β) εάν με το περιεχόμενο των προγραμμάτων αυτών ενθαρρύνεται το μίσος μεταξύ του πληθυσμού λόγω διαφορετικής φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας και φύλου.

2. Για την επιβολή της ανωτέρω προληπτικής απαγόρευσης πρέπει να συντρέχουν και οι ακόλουθες διαδικαστικές προϋποθέσεις:

α) ο τηλεοπτικός φορέας να έχει παραβεί την υποχρέωση της προηγούμενης παραγράφου δύο τουλάχιστον φορές κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους,

β) ο Υπουργός Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης να έχει κοινοποιήσει στον τηλεοπτικό φορέα που μεταδίδει το παράνομο τηλεοπτικό πρόγραμμα καθώς και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την πρόθεση των ελληνικών αρχών να διατάξουν την επιβολή του προληπτικού αυτού μέτρου σε περίπτωση νέας παράβασης.

γ) να έχουν παρέλθει τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημέρες από τη κοινοποίηση της πρόθεσης των ελληνικών αρχών, χωρίς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να έχει καταλήξει σε ένα φιλικό διακανονισμό με το κράτος μέλος στην δικαιο-

δοσία του οποίου υπάγεται ο τηλεοπτικός φορέας, που μεταδίδει το παράνομο τηλεοπτικό πρόγραμμα και το πρόγραμμα αυτό εξακολουθεί να μεταδίδεται.

3. Σε περίπτωση που εντός δύο μηνών από τη λήψη του προληπτικού απαγορευτικού μέτρου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφασίσει ότι το μέτρο αυτό δεν συμβιβάζεται με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Υπουργός Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης υποχρεούται να διατάξει την άρση της απαγόρευσης της αναμετάδοσης του τηλεοπτικού προγράμματος.

ΑΡΘΡΟ 5

Όροι και προϋποθέσεις μετάδοσης τηλεοπτικών διαφημίσεων

(άρθρα 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 και 18 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. α) Η τηλεοπτική διαφήμιση πρέπει να αναγνωρίζεται εύκολα ως τέτοια και να διακρίνεται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων επίσημανσης.

β) Τα μεμονωμένα διαφημιστικά μηνύματα πρέπει να μεταδίδονται μόνο κατ' εξαίρεση.

γ) Η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να χρησιμοποιεί τεχνικές που απευθύνονται στο υποσυνείδητο.

δ) Απαγορεύεται η συγκεκαλυμμένη τηλεοπτική διαφήμιση.

2. α) Τα διαφημιστικά μηνύματα παρεμβάλλονται μεταξύ των εκπομπών. Με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που ορίζονται στα στοιχεία β' έως ε', τα διαφημιστικά μηνύματα μπορούν επίσης να παρεμβάλλονται και κατά τη διάρκεια των εκπομπών, εφόσον δεν θίγονται η αρτιότητα και η αξία των εκπομπών, λαμβάνοντας υπόψη τις φυσικές διακοπές του προγράμματος καθώς και της διάρκειας και της φύσης του, και έτσι ώστε να μη θίγονται τα δικαιώματα των δικαιούχων τους.

β) Στις εκπομπές που αποτελούνται από αυτόνομα μέρη ή στις αθλητικές εκπομπές και στα γεγονότα και θεάματα ανάλογης διάρθρωσης που περιλαμβάνουν διαλείμματα, τα διαφημιστικά μηνύματα παρεμβάλλονται μόνο μεταξύ των αυτόνομων μερών ή στα διαλείμματα.

γ) Η μετάδοση οπτικοακουστικών έργων, όπως τα κινηματογραφικά έργα μακράς διάρκειας και τα έργα που έχουν γυριστεί για την τηλεόραση (εκτός των σειρών αυτοτελών εκπομπών, των σήριαλ, των ψυχαγωγικών εκπομπών και των ντοκιμαντέρ) μπορεί να διακόπτεται μια φορά για κάθε χρονικό διάστημα σαράντα πέντε λεπτών (45'), υπό τον όρο ότι η προγραμματισμένη διάρκειά τους υπερβαίνει τα σαράντα πέντε λεπτά (45'). Στις περιπτώσεις αυτές η διακοπή για μετάδοση διαφημίσεων μπορεί να έχει διάρκεια εννέα το πολύ πρώτων λεπτών (9') της ώρας. Άλλη μία διακοπή επιτρέπεται εάν η προγραμματισμένη διάρκειά τους υπερβαίνει κατά είκοσι (20') τουλάχιστον λεπτά τη διάρκεια δύο ή περισσότερων πλήρων χρονικών διαστημάτων σαράντα πέντε λεπτών (45').

δ) Όταν προγράμματα, άλλα από εκείνα που προβλέπονται το στοιχείο β', διακόπτονται από διαφημιστικά μηνύματα, θα πρέπει να παρέχεται διάστημα είκοσι τουλάχιστον λεπτών (20') μεταξύ δύο διαδοχικών διακοπών κατά τη διάρκεια της εκπομπής. Το χρονικό διάστημα των είκοσι λεπτών (20') υπολογίζεται από τη λήξη της πρώτης διακοπής μέχρι την αρχή της επόμενης.

ε) Στις μεταδόσεις θρησκευτικών τελετών, δεν πρέπει να παρεμβάλλονται διαφημιστικά μηνύματα. Τα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων, οι ενημερωτικές εκπομπές, τα προγράμματα επικαίρων, τα ντοκιμαντέρ, οι εκπομπές θρησκευτικού περιεχομένου και οι παιδικές εκπομπές, με προγραμματισμένη διάρκεια κάτω των τριάντα λεπτών (30'), δεν πρέπει να διακόπτονται από διαφημιστικά μηνύματα. Όταν έχουν προγραμματισμένη διάρκεια από τριάντα (30') λεπτά και άνω, εφαρμόζονται οι παραπάνω περιορισμοί.

στ) Η αναγραφή του σήματος προϊόντος ή υπηρεσίας ή της επωνυμίας ή του διακριτικού τίτλου επιχείρησης, ή η αναγγελία γεγονότος καλλιτεχνικού και εμπορικού χαρακτήρα στην οθόνη κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε εκπομπής, συνιστά διαφήμιση που εμπίπτει σε όλους τους σχετικούς περιορισμούς ως προς το περιεχόμενο και τη διάρκεια της.

3. Ο χρόνος μετάδοσης διαφημιστικών μηνυμάτων δεν πρέπει να υπερβαίνει το δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του μεταδιδόμενου κάθε ημέρα συνολικού τηλεοπτικού προγράμματος. Ειδικά για τις κατόχους αδειών παροχής συνδρομητικών τηλεοπτικών υπηρεσιών, ο αντίστοιχος επιτρεπόμενος χρόνος δεν μπορεί να υπερβαίνει το σαράντα τοις εκατό (40%) του χρόνου μετάδοσης διαφημιστικών μηνυμάτων που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο. Σε κάθε περίπτωση, ο χρόνος μετάδοσης των διαφημιστικών μηνυμάτων, εντός δεδομένου χρονικού διαστήματος μίας ώρας, δεν πρέπει να υπερβαίνει τα δώδεκα πρώτα λεπτά της ώρας (12'). Με την επιφύλαξη των χρονικών προϋποθέσεων και περιορισμών που προβλέπονται στη προηγούμενη παράγραφο, κάθε άλλη διακοπή προγράμματος για τη μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τέσσερα πρώτα λεπτά της ώρας (4'). Υπέρβαση των οριζόμενων στο άρθρο αυτό χρόνων μετάδοσης επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση που η μετάδοση του τελευταίου διαφημιστικού μηνύματος αρχίσει πριν από τη συμπλήρωση της μέγιστης διάρκειας των χρόνων αυτών και εφόσον η συνολική διάρκεια του μηνύματος αυτού δεν υπερβαίνει τα τριάντα δευτερόλεπτα (30').

4. Οι τηλεοπτικές διαφημίσεις παροχής άλλων υπηρεσιών μέσω τηλεπικοινωνιακών ή άλλων συναφών μέσων πρέπει να αναφέρον στην ελληνική γλώσσα και σε δραχμές την τιμή χρέωσης ανά πρώτο λεπτό της ώρας, με τρόπο ώστε να παρέχεται στον καταναλωτή ή πραγματική δυνατότητα να πληροφορείται την τιμή των υπηρεσιών. Η ανακοίνωση της τιμής πρέπει να γίνεται σταθερά και τουλάχιστον με την ίδια συχνότητα, ένταση, διάρκεια, μορφή και μέγεθος γραμματοσειράς με την οποία ανακοινώνεται ο αριθμός της τηλεπικοινωνιακής γραμμής που παρέχει τις υπηρεσίες. Αν η χρέωση για τη διαφημιζόμενη παροχή των υπηρεσιών δεν γίνεται απευθείας στην τηλεπικοινωνιακή γραμμή που χρησιμοποιεί ο καταναλωτής, η ανακοίνωση της τιμής ανά πρώτο λεπτό (1') της ώρας πρέπει να γίνεται σταθερά και τουλάχιστον με την ίδια συχνότητα, ένταση, διάρκεια, μορφή και μέγεθος γραμματοσειράς που ανακοινώνεται ο τρόπος χρέωσης. Οι διαφημίσεις πρέπει να αναφέρουν ρητά και με τρόπο ευδιάκριτο αν οι υπηρεσίες συνίστανται σε απευθείας τηλεφωνικό διάλογο ή σε αναμετάδοση μηχανογραφικής αναπαραγωγής της ανθρώπινης φωνής μέσω δίσκου, κασέτας ή άλλου παρεμφερούς μέσου.

5. Ο τηλεοπτικός σταθμός δεν μπορεί να αρνηθεί τη με-

τάδοση με ίσους όρους διαφημιστικών μηνυμάτων, που αφορούν ομοειδή προϊόντα ή υπηρεσίες, εκτός αν το περιεχόμενο των μηνυμάτων αυτών αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου αυτού.

6. Η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει:

αα) να απάδει προς το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,

ββ) να εισάγει διακρίσεις λόγω φυλής, φύλλου, θρησκείας ή ιθαγένειας,

γγ) να προσβάλλει θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις,

δδ) να ενθαρρύνει τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την υγεία ή την ασφάλεια,

εε) να ενθαρρύνει τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την προστασία του περιβάλλοντος.

7. Απαγορεύεται η τηλεοπτική διαφήμιση των φαρμάκων και των θεραπευτικών αγωγών που διατίθενται μόνο με ιατρική συνταγή στην Ελλάδα.

8. Απαγορεύεται κάθε μορφή τηλεοπτικής διαφήμισης τσιγάρων και άλλων προϊόντων καπνού.

9. Η τηλεοπτική διαφήμιση αλκοολούχων ποτών πρέπει να τηρεί τα ακόλουθα κριτήρια:

αα) να μην απευθύνεται ειδικά στους ανήλικους ούτε, ιδίως, να εμφανίζει ανήλικους να καταναλώνουν τέτοια ποτά,

ββ) να μην συσχετίζει την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών με βελτιωμένες σωματικές επιδόσεις ή την οδήγηση οχημάτων,

γγ) να μην προκαλεί την εντύπωση ότι η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ευνοεί την κοινωνική ή σεξουαλική επιτυχία,

δδ) να μην αφήνει να υπονοηθεί ότι τα αλκοολούχα ποτά έχουν θεραπευτικές ιδιότητες ή ότι επιδρούν ως διεγερτικά, ηρεμιστικά ή καταπραυντικά,

εε) να μην ενθαρρύνει την άμετρη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και να μη δίνει αρνητική εικόνα για την αποχή από την κατανάλωσή τους ή τη μετρημένη κατανάλωσή τους,

στστ) να μην τονίζει ως θετική ιδιότητα των ποτών την υψηλή περιεκτικότητά τους σε οινόπνευμα.

10. Η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να θίγει ηθικά ή σωματικά τους ανήλικους και, συνεπώς, πρέπει να τηρεί τα ακόλουθα κριτήρια για την προστασία τους:

α) να μην παρακινεί ευθέως τους ανήλικους στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας, εκμεταλλευόμενη την απειρία και την ευπιστία τους

β) να μην παρακινεί ευθέως τους ανήλικους να πείσουν τους γονείς τους ή τρίτους να αγοράσουν τα διαφημιζόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες

γ) να μην εκμεταλλεύεται την ιδιαίτερη εμπιστοσύνη των ανηλίκων προς τους γονείς τους, τους δασκάλους τους ή άλλα πρόσωπα

δ) να μην παρουσιάζει ανήλικους, σε κατάσταση επισφαλή, χωρίς να συντρέχει λόγος.

Με απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης μπορούν να καθορίζονται ειδικότερες υποχρεώσεις των τηλεοπτικών φορέων, όπως οι επιτρεπόμενες ώρες μετάδοσης, για τη μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων σχετικά με αγαθά ή υπηρεσίες που απευθύνονται σε ανήλικους.

11. Για την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, η τηλεοπτική διαφήμιση δεν περιλαμβάνει:

α) τις ανακοινώσεις του τηλεοπτικού φορέα σχετικά με τα δικά του προγράμματα και τα συναφή προϊόντα ή υπηρεσίες, των οποίων η παραγωγή ή η παροχή συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με τα προγράμματα αυτά, ή τις εν γένει δραστηριότητες του τηλεοπτικού φορέα. Ο χρόνος μετάδοσης των ανακοινώσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το δέκα πέντε τοις εκατό (15%) του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης. Σε κάθε περίπτωση, ο καταμερισμός του χρόνου αυτού ανά δεδομένη ώρα δεν μπορεί να προσαυξάνει άνω του είκοσι τοις εκατό (20%) την αντίστοιχη μέγιστη διάρκεια του επιτρεπόμενου για τη μετάδοση των διαφημιστικών μηνυμάτων χρόνου.

β) τα μηνύματα κοινωνικού περιεχομένου τα οποία μεταδίδονται δωρεάν, εντός ή καθ' υπέρβαση του οριζόμενου από την οικεία νομοθεσία χρόνου μετάδοσης.

ΑΡΘΡΟ 6

Χορηγία τηλεοπτικών προγραμμάτων

(άρθρο 17 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. Επιτρέπεται η χορηγία των τηλεοπτικών προγραμμάτων εφόσον τηρούνται οι ακόλουθοι όροι και προϋποθέσεις:

α) Ο χορηγός δεν μπορεί να επηρεάζει το περιεχόμενο και τον προγραμματισμό μίας εκπομπής που χορηγεί, έτσι ώστε να θίγεται η ευθύνη και η συντακτική επεξεργασία του τηλεοπτικού φορέα ως προς τις εκπομπές.

β) Πρέπει να μπορούν να αναγνωρίζονται με σαφήνεια ως προγράμματα που αποτελούν αντικείμενο χορηγίας από το όνομα ή και το λογότυπο του χορηγού, που εμφανίζονται στην αρχή ή και στο τέλος των προγραμμάτων. Η διαρκής ή κατά διαστήματα αναγραφή της επωνυμίας ή του διακριτικού τίτλου του χορηγού και κατά μείζονα λόγο του σήματος προϊόντων ή υπηρεσιών, που προσφέρει ο χορηγός στην οθόνη κατά τη διάρκεια της εκπομπής, συνιστά διαφήμιση που υπάγεται σε όλους τους σχετικούς περιορισμούς ως προς την οικονομική μεταχείρισή της, τη διάρκειά και το περιεχόμενο.

γ) Δεν πρέπει να παρακινούν στην αγορά ή μίσθωση των προϊόντων ή υπηρεσιών του χορηγού ή τρίτων, ιδίως με συγκεκριμένες αναφορές σε αυτά τα προϊόντα ή σε αυτές τις υπηρεσίες.

δ) Τα τηλεοπτικά προγράμματα δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο χορηγίας από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, των οποίων η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην παρασκευή ή πώληση τσιγάρων ή άλλων προϊόντων του καπνού ή οποιουδήποτε άλλου προϊόντος ή υπηρεσίας των οποίων η διαφήμιση απαγορεύεται απολύτως.

ε) Ειδικά η χορηγία τηλεοπτικών προγραμμάτων από επιχειρήσεις των οποίων οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν την παρασκευή ή πώληση φαρμάκων και θεραπευτικών αγωγών δύναται να προωθεί το όνομα ή την εικόνα της επιχείρησης, αλλά δεν δύναται να προωθεί ειδικά φάρμακα ή θεραπευτικές αγωγές που διατίθενται στην Ελλάδα μόνο με ιατρική συνταγή.

στ) Δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο χορηγίας τα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων και οι πολιτικές ενημερωτικές εκπομπές.

ζ) Τα ένθετα κάθε είδους εκπομπών τα οποία διαρκούν μέχρι τρία λεπτά της ώρας (3') και παρέχουν χρηστικές πληροφορίες στο κοινό, μπορούν να αποτελούν αντικείμενο χορηγίας μόνο από πρόσωπα των οποίων οι δρα-

στηριότητες δεν συνδέονται άμεσα με το περιεχόμενο των προγραμμάτων αυτών.

ΑΡΘΡΟ 7

Όροι και προϋποθέσεις μετάδοσης προγραμμάτων τηλεπώλησης

(άρθρα 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18 και 18α της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. Η μετάδοση από τους τηλεοπτικούς σταθμούς ελεύθερης λήψης προγραμμάτων τηλεπώλησης επιτρέπεται μόνο με τους ακόλουθους χρονικούς περιορισμούς:

α) μετάδοση οκτώ, το πολύ, χρονοθυρίδων τηλεπώλησης ημερησίως, με ελάχιστη διάρκεια για τη κάθε μία τα δεκαπέντε πρώτα λεπτά (15'). Σε κάθε περίπτωση η συνολική ημερήσια διάρκεια των χρονοθυρίδων τηλεπώλησης δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις ώρες.

β) συνολικός ημερήσιος χρόνος μετάδοσης των διαφημιστικών μηνυμάτων και των μηνυμάτων τηλεπώλησης που μεταδίδονται εκτός των χρονοθυρίδων του προηγούμενου εδαφίου, δεν επιτρέπεται, υπολογιζόμενου αθροιστικά, να υπερβαίνει το είκοσι τοις εκατό (20%) τόσο του ημερήσιου προγράμματος κάθε σταθμού, όσο και του προγράμματος που μεταδίδεται εντός δεδομένου χρονικού διαστήματος μιας ώρας. Ειδικά για τη ζώνη προγράμματος 18:00 - 01:00, ο συνολικός χρόνος μετάδοσης των μεμονωμένων μηνυμάτων τηλεπώλησης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει εντός δεδομένου χρονικού διαστήματος μίας ώρας τα έξι πρώτα λεπτά (6'). Για τους μήνες Ιανουάριο, Ιούλιο και Αύγουστο ο χρόνος αυτός αυξάνεται σε δώδεκα πρώτα λεπτά (12').

2. Στην αρχή και στο τέλος της μετάδοσης των χρονοθυρίδων τηλεπώλησης μεταδίδεται ειδικό οπτικοακουστικό σήμα, με σκοπό τη πληροφόρηση του κοινού για το περιεχόμενο του ειδικού αυτού τηλεοπτικού προγράμματος. Το οπτικοακουστικό σήμα είναι ενιαίο για κάθε χρονοθυρίδα.

3. Κατά τη διάρκεια των χρονοθυρίδων τηλεπώλησης δεν επιτρέπεται η μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων.

4. Οι άμεσες προσφορές προς το κοινό που μεταδίδονται κατά τη διάρκεια μίας χρονοθυρίδας τηλεπώλησης μπορούν να αφορούν περισσότερα προϊόντα ή υπηρεσίες.

5. Απαγορεύεται η τηλεπώληση κάθε είδους παιδικών προϊόντων. Σε κάθε δε περίπτωση, η τηλεπώληση πρέπει να μην παρακινεί τους ανηλίκους να συνάπτουν συμβάσεις πώλησης ή μίσθωσης αγαθών και υπηρεσιών.

6. Απαγορεύεται η τηλεπώληση φαρμάκων για τα οποία απαιτείται άδεια εμπορίας κατά την έννοια της οδηγίας 65/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1965 (ΕΕ αριθ. 22 της 9.2.1965, σ. 369, Οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 93/39/ΕΟΚ, ΕΕ αριθ. L 214 της 24.8.1993, σ.22) περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με τα φάρμακα καθώς και η τηλεπώληση θεραπευτικών αγωγών, όπως αυτές ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο με τις ΚΥΑ αριθμ. Α6Α9392/1991 (Β' 233/1992) και αριθμ. Υ6Α3221/1995 (Β' 782/1995).

7. Ως προς τον τρόπο μετάδοσης και το περιεχόμενο του προγράμματος, που μεταδίδεται εντός των χρονοθυρίδων τηλεπώλησης, καθώς και των μεμονωμένων μηνυμάτων

τηλεπώλησης, εφαρμόζονται αναλογικώς οι διατάξεις των παραγράφων 1,2,3,6,7,8,9,10,11,12 του άρθρου 5.

ΑΡΘΡΟ 8

Προστασία ανηλίκων - Σήμανση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων

(άρθρα 22 και 22α της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. Οι τηλεοπτικοί φορείς οφείλουν να μη μεταδίδουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ιδίως προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας ή να μεταδίδουν στα ειδησεογραφικά τους προγράμματα φυσικές σκηνές βίας, χωρίς αυτό να είναι αναγκαίο για την πληροφόρηση του κοινού για κάποιο γεγονός. Η δραματοποιημένη αναπαράσταση των γεγονότων, κατά τη μετάδοση των δελτίων ειδήσεων ή άλλων ενημερωτικών εκπομπών, απαγορεύεται απολύτως.

2. Η παρουσίαση ή η συμμετοχή ανηλίκων μαρτύρων ή θυμάτων εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων, καθώς και των ανηλίκων που βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση, σε ειδησεογραφικές και άλλες ενημερωτικές εκπομπές των τηλεοπτικών σταθμών απαγορεύεται. Η παρουσίαση αυτή, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και μόνο ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια. Η παρουσίαση ανηλίκου δράστη εγκληματικών ενεργειών ή υπαίτιου δυστυχήματος απαγορεύεται απολύτως.

3. Όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα (εκτός των διαφημιστικών μηνυμάτων και των μηνυμάτων τηλεπώλησης) κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με το βαθμό της τους στην επίδραση που μπορεί να έχει το περιεχόμενό τους στη προσωπικότητα και στην εν γένει ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων. Σε κάθε κατηγορία αντιστοιχεί ένα ειδικό σύμβολο ή ηχητικό σήμα, το οποίο μεταδίδεται επί της οθόνης σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος ή σε καθορισμένο τμήμα αυτής. Επίσης, το σύμβολο αναγράφεται υποχρεωτικά δίπλα στον τίτλο των τηλεοπτικών προγραμμάτων σε κάθε δημοσίευση, ή καταχώριση των προγραμμάτων αυτών στο τύπο και μεταδίδεται σε όλη τη διάρκεια των αντίστοιχων ανακοινώσεων του σταθμού (τρέηλερς).

4. Με απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μ.Μ.Ε. καθορίζονται οι κατηγορίες κατάταξης των προγραμμάτων, τα σύμβολα ή τα ηχητικά σήματα κάθε κατηγορίας καθώς και οι επιτρεπόμενες ώρες μετάδοσής τους. Με την ίδια απόφαση καθορίζεται η διαδικασία κατάταξης των προγραμμάτων η οποία μπορεί να γίνεται, είτε από εσωτερική επιτροπή επιστημόνων που συγκροτείται σε κάθε τηλεοπτικό σταθμό, είτε από τις Επιτροπές Ελέγχου Κινηματογραφικών Ταινιών που λειτουργούν στο Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, διευρυμένες για το σκοπό αυτό με τρία μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Η κατηγορία στην οποία κατατάσσονται τα τηλεοπτικά προγράμματα μπορεί να προσδιορίζει την ώρα μετάδοσης του προγράμματος.

5. Οι τηλεοπτικοί φορείς δεν πρέπει να μεταδίδουν προγράμματα τα οποία παροτρύνουν στην ανάπτυξη σχέσεων μίσους μεταξύ των πολιτών λόγω διαφορετικής φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας ή φύλου.

ΑΡΘΡΟ 9

Δικαίωμα επανόρθωσης

(άρθρο 23 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. Κάθε πρόσωπο, ανεξαρτήτως ιθαγενείας, του οποίου προσβάλλονται από το περιεχόμενο τηλεοπτικής ή ραδιοφωνικής εκπομπής δικαιώματα, όπως ιδίως η προσωπικότητα, η τιμή ή η υπόληψη ή ο ιδιωτικός και οικογενειακός βίος ή η επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφής δραστηριότητα, ο σύζυγος και οι συγγενείς μέχρι τετάρτου βαθμού νεκρού, η μνήμη του οποίου προσβάλλεται κατά τον αυτό τρόπο, καθώς και ο νόμιμος εκπρόσωπος νομικού προσώπου, του οποίου προσβάλλεται κατά τα ανωτέρω η φήμη ή το επιχειρηματικό συμφέρον, δικαιούται να ζητήσει επανόρθωση από το σταθμό που μετέδωσε την επίμαχη εκπομπή, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία είκοσι (20) ημερών από τη μετάδοση ή την αναμετάδοση της εκπομπής. Δικαίωμα επανόρθωσης έχει και κάθε πολιτικό κόμμα, συνδικαλιστικός, κοινωνικός ή άλλος συλλογικός φορέας, καθώς και τα στελέχη τους, όταν οι απόψεις τους για ένα ζήτημα που άπτεται των δραστηριοτήτων τους, παραποιούνται ή αποσιωπούνται κατά τρόπο που αλλοιώνεται η εντύπωση του ακροατή ή τηλεθεατή για το πραγματικό περιεχόμενο των απόψεων αυτών. Αν ο θιγόμενος κατοικεί ή είναι εγκατεστημένος στο εξωτερικό, η προθεσμία αυτή παρεκτείνεται για άλλες είκοσι (20) ημέρες. Η προθεσμία αυτή αναβιώνει μετά από επανάληψη της εκπομπής ή των επίμαχων σημείων της.

2. Το αίτημα επανόρθωσης υποβάλλεται στο σταθμό με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο, με τον οποίο μπορεί να βεβαιωθεί η υποβολή του και ιδίως με τηλεμοιτυπία (fax), τηλετύπημα (telex), τηλεγράφημα, συστημένη επιστολή, εξώδικη δήλωση και πρέπει να περιέχει:

α) τα πλήρη στοιχεία του φυσικού ή του νομικού προσώπου που βλέπεται, καθώς και τα στοιχεία του συζύγου ή του συγγενή του νεκρού ή του νόμιμου εκπροσώπου νομικού προσώπου, β) την ημέρα και την ώρα της επίμαχης εκπομπής, γ) τους λόγους για τους οποίους η συγκεκριμένη εκπομπή ή αναφορά υπήρξε βλαπτική, δ) το κείμενο της επανόρθωσης ή το αίτημα για εμφάνιση στην ίδια ή ανάλογη εκπομπή ή για μαγνητοσκόπηση και μετάδοση ανάλογης απάντησης.

3. Το κείμενο της επανόρθωσης ή η απάντηση δεν πρέπει να συνιστούν αξιόποινη πράξη ή να θεμελιώνουν αστική ευθύνη του σταθμού ή να αντιτίθενται στα χρηστά ήθη. Ανάλογη είναι η απάντηση όταν διαρκεί ίσο τουλάχιστον χρόνο με τη βλαπτική αναφορά και μεταδίδεται σε αμέσως επόμενη εκπομπή σε περίπτωση σειράς όμοιων εκπομπών, ή σε ανάλογο από πλευράς ώρας μετάδοσης δελτίο ειδήσεων, ή σε ανάλογο από πλευράς ώρας μετάδοσης και τηλεθέασης ή ακροαματικότητας εκπομπή. Το δικαίωμα του θιγόμενου για επανόρθωση και η αντίστοιχη υποχρέωση του σταθμού είναι ανεξάρτητα από την ύπαρξη τυχόν αστικής ή ποινικής ευθύνης.

4. Ο σταθμός αποφασίζει για το αίτημα μέσα σε δύο (2) ημέρες και ειδοποιεί τον ενδιαφερόμενο κατά τρόπο ανάλογο με τον τρόπο υποβολής του αιτήματος. Επανόρθωση μπορεί να γίνει και χωρίς την τήρηση της διαδικασίας αυτής με πρωτοβουλία του σταθμού ή του ενδιαφερομένου, που γίνεται δεκτή από το σταθμό.

5. Αν ο σταθμός απορρίψει το αίτημα, το διαβιβάζει υποχρεωτικώς μαζί με την αιτιολογημένη απορριπτική απόφασή του, σε είκοσι τέσσερις (24) το αργότερο ώρες, στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Το Ε.Σ.Ρ., ή σε περίπτωση κατεπείγοντος ο Πρόεδρος του, αποφασίζει μέσα σε τρεις (3) ημέρες χωρίς να δεσμεύεται από διαδικαστικούς τύπους, δικαιούται δε να ζητήσει περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες. Η αιτιολογημένη απόφαση του Ε.Σ.Ρ., ή του Προέδρου του, που διατάσσει την ολική ή μερική αποδοχή του αιτήματος επανόρθωσης είναι υποχρεωτική για το σταθμό. Η διοικητική αυτή διαδικασία είναι ανεξάρτητη από την τυχόν ύπαρξη ποινικής ή αστικής ευθύνης του σταθμού και ιδίως από τις διατάξεις τις σχετικές με την προστασία της προσωπικότητας των θιγόμενων κατά τον Αστικό Κώδικα και τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Σε κάθε δε περίπτωση, η μη συμμόρφωση του σταθμού στην ανωτέρω απόφαση επισύρει την επιβολή των διοικητικών κυρώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 2328/1995, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 16 παρ. 1 του ν. 2644/1998.

6. Σε όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στη παράγραφο 1 και εφόσον η προσβολή του δικαιώματος μπορεί να αποκατασταθεί με τη διαδικασία του παρόντος άρθρου, η προηγούμενη υποβολή αίτησης επανόρθωσης και η μη προσηκούσα από τον εγκαλούμενο τηλεοπτικό σταθμό ικανοποίηση της αίτησης αυτής, αποτελεί προϋπόθεση για την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων για το γεγονός που προκάλεσε την αίτηση επανόρθωσης.

ΑΡΘΡΟ 10

Μετάδοση ευρωπαϊκών έργων - Ανεξάρτητοι παραγωγοί (άρθρα 4,5,6,7 και 9 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ)

1. Οι τηλεοπτικοί φορείς υποχρεούνται να μεταδίδουν, ευρωπαϊκά έργα σε ποσοστό τουλάχιστον πενήντα ένα τοις εκατό (51%) επί του συνολικού χρόνου των μεταδιδόμενων από αυτούς προγραμμάτων. Στον υπολογισμό του συνολικού χρόνου μετάδοσης δεν περιλαμβάνεται ο χρόνος μετάδοσης που αφιερώνεται σε ειδήσεις, αθλητικές εκδηλώσεις, τηλεοπτικά παιχνίδια, διαφημίσεις, τηλεπώληση καθώς και σε υπηρεσίες τηλεκειμενογραφίας.

2. Ως ευρωπαϊκά έργα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου θεωρούνται:

α) τα έργα καταγωγής κρατών μελών,

β) τα έργα καταγωγής τρίτων ευρωπαϊκών κρατών που συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή σύμβαση για τη διασυνοριακή τηλεόραση του Συμβουλίου της Ευρώπης και ανταποκρίνονται στους όρους της παραγράφου 3,

γ) τα έργα καταγωγής άλλων τρίτων ευρωπαϊκών κρατών που ανταποκρίνονται στους όρους της παραγράφου 4.

Η εφαρμογή των διατάξεων των στοιχείων β) και γ) προϋποθέτει ότι οι εν λόγω τρίτες χώρες δεν υποβάλλουν τα έργα καταγωγής κρατών μελών σε μέτρα που καταλήγουν σε διακριτική δυσμενή μεταχείρισή τους.

3. Τα έργα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχεία α) και β) είναι εκείνα που πραγματοποιούνται κυρίως από δημοσιογράφους και εργαζόμενους που κατοικούν σε ένα ή περισσότερα από τα κράτη που αναφέρονται στην ίδια παράγραφο, στοιχεία α) και β) και που πληρούν μια από τις ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις:

α) πραγματοποιούνται από έναν ή περισσότερους πα-

ραγωγούς εγκατεστημένους σε ένα ή περισσότερα από αυτά τα κράτη·

β) η παραγωγή των έργων αυτών επιβλέπεται και ελέγχεται πραγματικά από έναν ή περισσότερους παραγωγούς εγκατεστημένους σε ένα ή περισσότερα από αυτά τα κράτη·

γ) η συμμετοχή των συμπαραγωγών των κρατών αυτών καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του συνολικού κόστους της συμπαραγωγής, η δε συμπαραγωγή δεν ελέγχεται από έναν ή περισσότερους παραγωγούς εγκατεστημένους εκτός των κρατών αυτών.

4. Τα έργα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχείο γ) είναι εκείνα που πραγματοποιούνται, είτε αποκλειστικά, είτε σε συμπαραγωγή, με παραγωγούς εγκατεστημένους σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, ή από παραγωγούς εγκατεστημένους σε μία ή περισσότερες ευρωπαϊκές τρίτες χώρες, με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει συμφωνίες για τον οπτικοακουστικό τομέα, εφόσον τα έργα αυτά πραγματοποιούνται κυρίως από δημιουργούς και εργαζόμενους που κατοικούν σε ένα ή περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη.

5. Τα έργα τα οποία δεν είναι ευρωπαϊκά κατά την έννοια της παραγράφου 2 αλλά παράγονται στο πλαίσιο διμερών συνθηκών παραγωγής που συνάπτονται μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών, λογίζονται ως ευρωπαϊκά, εφόσον οι κοινοτικοί συμπαραγωγοί συνεισφέρουν το μεγαλύτερο μέρος του συνολικού κόστους παραγωγής και η παραγωγή δεν ελέγχεται από έναν ή περισσότερους παραγωγούς εγκατεστημένους εκτός του εδάφους των κρατών μελών.

6. Τα έργα τα οποία δεν είναι ευρωπαϊκά κατά την έννοια των παραγράφων 2 και 4, αλλά πραγματοποιούνται κυρίως από δημιουργούς και εργαζόμενους που κατοικούν σ' ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, θεωρούνται ως ευρωπαϊκά κατ' αναλογία της συμμετοχής των κοινοτικών συμπαραγωγών στο συνολικό κόστος της παραγωγής.

7. Οι τηλεοπτικοί φορείς μεριμνούν ώστε το δέκα τοις εκατό (10%) τουλάχιστον του υπολογιζόμενου σε ετήσια βάση συνολικού χρόνου των μεταδιδόμενων τηλεοπτικών προγραμμάτων, εξαιρουμένου του χρόνου των ειδήσεων, των αθλητικών εκδηλώσεων, των διαφημίσεων και των μηνυμάτων τηλεπώλησης, να αφιερώνονται σε έργα παραγωγών που είναι ανεξάρτητοι από τηλεοπτικούς φορείς κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν. 2328/1995.

8. Η μετάδοση ευρωπαϊκών κινηματογραφικών έργων επιτρέπεται μόνο κατά τις χρονικές περιόδους που έχουν συμφωνηθεί με τους κατόχους των αντίστοιχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

ΑΡΘΡΟ 11

Τελικές διατάξεις - Έναρξη ισχύος

1. Με απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης μπορούν να καθορίζονται τυχόν αναγκαίες λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος, με κριτήριο τις συνθήκες της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς και την προστασία των τηλεθεατών - καταναλωτών και ιδιαίτερα των ανηλίκων.

2. Το προβλεπόμενο στο άρθρο 11 του ν. 2644/1998 Προεδρικό Διάταγμα, σχετικά με τη μετάδοση των γεγονότων μείζονος σημασίας, ισχύει μόνο μετά τη τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 3α της Οδηγίας 89/552.

3. Η ισχύς τους παρόντος διατάγματος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός από τις διατάξεις του άρθρου 8 η ισχύς των οποίων αρχίζει από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της υπουργικής απόφασης της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού.

4. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος διατάγματος, καταργούνται οι διατάξεις των Π.Δ. 236/1992, 231/1995 και του άρθρου 3 παράγραφοι 3 έως 11 του Ν. 2328/1995, καθώς και κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει διαφορετικά το αντικείμενο των διατάξεών του. Η παράγραφος 14 του άρθρου 3 του Ν. 2328/1995 καταργείται από την έναρξη ισχύος του άρθρου 8 του παρόντος. Όπου η ισχύουσα νομοθεσία παραπέμπει στις καταργηθείσες διατάξεις, εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος.

Στον Υπουργό Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος.

Αθήνα, 14 Μαρτίου 2000

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΙΑΝΝΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ
ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΕΠΠΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 75

28 Μαρτίου 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ**

76. Μεταφορά μιας (1) θέσης υπαλλήλου του κλάδου Διοικητικής, Λογιστικής και Γραμματειακής Υποστήριξης από την Πρεσβεία της Ελλάδας στην Τασκένδη και μιας (1) θέσης υπαλλήλου του κλάδου Διοικητικής, Λογιστικής και Γραμματειακής Υποστήριξης από το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στο Βίντχουκ στο Γραφείο Συνδέσμου της Ελλάδας στα Σκόπια. ... 1
77. Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών..... 2

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Ανάκληση της άδειας για την ίδρυση και λειτουργία της ανώνυμης ναυτιλιακής τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία «ΣΙΤΙΜΠΑΝΚ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.». 3
- Έγκριση συγχώνευσης των ανώνυμων εταιρειών «Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias Α.Ε.» και «Επενδύσεις Εργασίας Α.Ε.», με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη. 4

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(1)

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 76

Μεταφορά μιας (1) θέσης υπαλλήλου του κλάδου Διοικητικής, Λογιστικής και Γραμματειακής Υποστήριξης από την Πρεσβεία της Ελλάδας στην Τασκένδη και μιας (1) θέσης υπαλλήλου του κλάδου Διοικητικής, Λογιστικής και Γραμματειακής Υποστήριξης από το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στο Βίντχουκ στο Γραφείο Συνδέσμου της Ελλάδας στα Σκόπια.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τα άρθρα 32 παρ. 4 και 38 παρ. 5 του Οργανισμού του Υπουργείου Εξωτερικών, ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 2594/1998 «Κύρωση ως Κώδικα του σχεδίου νόμου Οργανισμός του Υπουργείου Εξωτερικών» (Α' 62/1998).

2. Το άρθρο 29Α του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (Α' 137/1985), όπως προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992 «Ρύθμιση των Επιμελητηρίων» (Α'

154/1992) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 εδ. α' του Ν. 2469/1997 «Περιορισμός και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών και άλλες διατάξεις» (Α' 38/1997) και το γεγονός ότι από τις διατάξεις του παρόντος Διατάγματος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

3. Την 72/2003 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Μεταφέρεται μια (1) θέση υπαλλήλου του κλάδου Διοικητικής, Λογιστικής και Γραμματειακής Υποστήριξης από την Πρεσβεία της Ελλάδας στην Τασκένδη και μια (1) θέση υπαλλήλου του κλάδου Διοικητικής, Λογιστικής και Γραμματειακής Υποστήριξης από το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στο Βίντχουκ στο Γραφείο Συνδέσμου της Ελλάδας στα Σκόπια. Στον Υπουργό Εξωτερικών αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος Διατάγματος.

Αθήνα, 18 Μαρτίου 2003

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

(2)

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 77

Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τα άρθρα 15 παρ. 2, εδαφ. γ' και 43 παρ. 2 του Συντάγματος.

2. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985 (ΦΕΚ Α' 137) που προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992 (ΦΕΚ Α' 154) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2α του Ν. 2469/1997 (ΦΕΚ Α' 38).

3. Τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του Π.Δ. 181/1994 «Συγκρότηση της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών σε Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης» (ΦΕΚ Α' 116).

4. Το άρθρο 3 παρ. 15 του Ν. 2328/1995 (ΦΕΚ Α' 159).

5. Την 73/14.10.2002 απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοηλεκτρονικής.

6. Ότι από την εφαρμογή του παρόντος διατάγματος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

7. Το 49/2003 πρακτικό επεξεργασίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, αποφασίζουμε:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται κατ' άρθρο 3 παρ. 15 του Ν. 2328/1995, ο Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών που καταρτίστηκε από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοηλεκτρονικής, ως εξής:

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

Οι κανόνες του παρόντος κώδικα ισχύουν για ειδησεογραφικές, δημοσιογραφικές και πολιτικές εκπομπές στη δημόσια και την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση. Στην έννοια της δημοσιογραφικής εκπομπής εμπίπτουν όλες οι εκπομπές λόγου, που έχουν ενημερωτικό χαρακτήρα, ανεξάρτητα από το χαρακτηρισμό που τους προσδίδεται από τον ραδιοφωνικό ή τον τηλεοπτικό φορέα. Στις ειδησεογραφικές εκπομπές εμπίπτουν τα δελτία ειδήσεων και στις πολιτικές εκπομπές εμπίπτουν εκείνες που έχουν αντικείμενο πολιτικά θέματα.

Άρθρο 2

Γενικές αρχές

1. Οι ειδησεογραφικές και άλλες δημοσιογραφικές και πολιτικές εκπομπές πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιοτική στάθμη που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης καθώς και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας.

2. Ο δημοσιογράφος υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης και, στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, έχει το δικαίωμα, να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει την ενημέρωση της κοινής γνώμης.

3. Το Σύνταγμα και η εν γένει έννομη τάξη της χώρας πρέπει να παραμένουν σεβαστά ακόμη και όταν ασκείται κριτική σε συγκεκριμένους νόμους ή θεσμούς.

4. Η τήρηση των γενικά παραδεκτών κανόνων που αφορούν στην ορθή, ευπρεπή και καλαισθητή γλωσσική διατύπωση και εκφορά λόγου είναι απαραίτητη. Ιδιαίτερη μέριμνα επιβάλλεται, ώστε να τηρούνται με προσοχή στη σύνταξη, στην παρουσίαση και στους υπόπλους των εκπομπών οι κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού της ελληνικής γλώσσας. Το αντίστοιχο ισχύει και για τη χρήση άλλων γλωσσών στο πλαίσιο ελληνικών ή ξενόγλωσσων εκπομπών.

Άρθρο 3

Εριζώμενα ζητήματα

Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση πρέπει να αναγνωρίζουν και να σεβόνται εμπράκτως τη διατύπωση διαφορετικών απόψεων και να υπερασπίζονται την ελευθερία μεταδόσεώς τους. Οι διαφορετικές απόψεις πρέπει να παρουσιάζονται έγκαιρα και με ίσους όρους.

Άρθρο 4

Δυσμενείς διακρίσεις

1. Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο ο οποίος, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, μπορεί να ενθαρρύνει, τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσ-

μενείς διακρίσεις σε βάρος τους από μέρος του κοινού βάσει ιδιώς του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή αναπηρίας, του γενετήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος.

2. Δεν επιτρέπεται η προβολή μειωτικών, ρατσιστικών, ξενοφοβικών ή σεξιστικών μηνυμάτων και χαρακτηρισμών καθώς και μισαλλόδοξων θέσεων και γενικά δεν πρέπει να τίθενται εθνοτικές και θρησκευτικές μειονότητες και άλλες ευάλωτες ή ανίσχυρες πληθυσμιακές ομάδες.

Άρθρο 5

Ανακρίβεια, παραπλάνηση, δημιουργία σύγχυσης

1. Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης. Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό.

2. Ανακρίβειες ή παραπλανητικές δηλώσεις διορθώνονται αμέσως στο πλαίσιο της ίδιας ή παρόμοιας εκπομπής.

3. Η χρήση μαγνητοσκοπημένου υλικού, πλάνων αρχείου, αποσπασμάτων κινηματογραφικών ή τηλεοπτικών εκπομπών, σηματοδοτείται, καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης, με την ένδειξη «πλάνα αρχείου».

4. Δεν επιτρέπεται η χρήση παραπλανητικών σκηνοθετικών τεχνασμάτων, μεθόδων ή τεχνικών που απευθύνονται στο υποσυνείδητο ή εγγίζουν τα όρια του συνείδητου.

5. Μεταξύ τίτλου και περιεχομένου των ειδήσεων δεν πρέπει να υπάρχει προφανής αναντιστοιχία.

Άρθρο 6

Ιδιωτική ζωή

1. Η ιδιωτική ζωή όλων, συμπεριλαμβανομένων και των δημοσίων προσώπων και των προσώπων της επικαιρότητας, είναι σεβαστή και απαραβίαστη.

2. Δεν επιτρέπεται να καταγράφονται, να απεικονίζονται και να δημοσιοποιούνται ιδιωτικές στιγμές ή συνομιλίες πολιτών χωρίς την άδειά τους.

3. Δεν επιτρέπεται η μετάδοση εικόνων οι οποίες έχουν ληφθεί χωρίς προειδοποίηση, με χρήση κάμερας ή μαγνητοφώνου για την καταγραφή, απεικόνιση ή δημοσιοποίηση μαρτυρίας ή συνεντεύξεως ή των κινήσεων οποιουδήποτε προσώπου.

Άρθρο 7

Πένθος ή πόνος

1. Πρέπει να αποφεύγεται κάθε αδιάκριτη παρέμβαση σε προσωπικό πόνο ή πένθος και ιδίως να αποφεύγεται η παρουσίαση σκηνών ή ατόμων σε στιγμές πένθους, οδύνης, απόγνωσης ή αγανάκτησης.

2. Δεν επιτρέπεται να προβάλλονται, χωρίς σπουδαίο λόγο, εικόνες ή ήχοι, που επιτείνουν ή προκαλούν πόνο στους εικονιζόμενους ή σε πρόσωπα του αμέσου περιβάλλοντός τους.

Άρθρο 8

Πληροφορίες

1. Δεν πρέπει να μεταδίδονται πληροφορίες χωρίς να έχουν ελεγχθεί. Η συλλογή στοιχείων και πληροφοριών πρέπει να γίνεται με θεμιτά μέσα. Ιδίως δεν επιτρέπεται η μετάδοση πληροφοριών που υποκλήθηκαν με παράνομες παρακολούθησεις τηλεφώνων, κρυφά μικρόφωνα ή κάμερες ή οποιοδήποτε άλλο συναφές μέσο.

2. Απαγορεύεται η μετάδοση απορρητών πληροφοριών και εικόνων οι οποίες είναι δυνατόν να βλάψουν την εδαφική ακεραιότητα, την άμυνα και την ασφάλεια της χώρας.

3. Ο δημοσιογράφος δικαιούται να μην αποκαλύπτει την πηγή της πληροφορίας, που εξασφάλισε με συμφωνία ή εν γένει υπό συνθήκες εχεμύθειας.

Άρθρο 9

Προστασία των εμφανιζομένων και αναφερομένων προσώπων

1. Τα πρόσωπα που καλούνται σε δημόσια συζήτηση, ενημερώνονται εγκαίρως σχετικά με τους όρους διεξαγωγής της εκπομπής και τα πρόσωπα των λοιπών συμμετεχόντων σε αυτή. Η άρνηση ενός προσκεκλημένου να συμμετάσχει σε ειδησεογραφική εκπομπή δεν θα πρέπει να μεταδίδεται συνοδευόμενη από δυσμενή για το πρόσωπο αυτό σχόλια.

2. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται στις εκπομπές πρέπει να απολαμβάνουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Ειδικότερα δεν επιτρέπεται η προσβολή της προσωπικότητας, της τιμής και της αξιοπρέπειάς τους. Πρέπει επίσης να γίνονται σεβαστά η ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή, η επαγγελματική τους δραστηριότητα και το δικαίωμα έκφρασής τους. Η άσκηση κριτικής δεν είναι ασυμβίβαστη με το σεβασμό των δικαιωμάτων των εμφανιζομένων ή αναφερομένων προσώπων.

3. Δεν επιτρέπεται η αλλοίωση των εκφραζομένων απόψεων και θέσεων με οποιοδήποτε τρόπο, όπως με αλλαγή της σειράς ερωτήσεων και απαντήσεων, με αποσπασματική αναφορά των απαντήσεων, με τη χρησιμοποίηση ηχητικών ή οπτικών τεχνασμάτων κ.ά.

4. Σε περίπτωση βαριάς προσβολής της αξιοπρέπειας, η τυχόν συναίνεση του παθόντος δεν αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής.

5. Δεν επιτρέπεται η λήψη συνεντεύξεων από άτομα, η κατάσταση των οποίων μαρτυρεί έλλειψη νηφαλιότητας.

Άρθρο 10

Προστασία ανηλίκων

1. Απαγορεύεται η παρουσίαση ανηλίκων μέσω εικόνας, ονόματος ή άλλου τρόπου που να καθιστά σαφή την ταυτότητά τους ή η συμμετοχή τους σε όλες τις εκπομπές που περιλαμβάνονται στον παρόντα κώδικα, όταν αυτοί είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση. Σε καμία από τις ανωτέρω περιπτώσεις, δεν λαμβάνεται συνέντευξη από ανήλικο κάτω των 14 ετών.

Κατ' εξαίρεση η παρουσίαση αυτή επιτρέπεται εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και, σε κάθε περίπτωση, μόνο ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια.

2. Η παρουσίαση ανήλικου ως δράστη εγκληματικών ενεργειών ή ως υπαίτιου δυστυχήματος απαγορεύεται απολύτως.

Άρθρο 11

Ποινική διαδικασία

1. Η αρχή ότι ο κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος μέχρι την αμετάκλητη καταδίκη του γίνεται σεβαστή και συνεπώς δεν προεξοφλείται το αποτέλεσμα της δίκης ούτε οι κατηγορούμενοι αναφέρονται, άμεσα ή έμμεσα, ως ένοχοι. Ο φερόμενος ως δράστης δεν πρέπει να αναφέρεται με απαξιωτικούς για το πρόσωπό του χαρακτηρισμούς, ούτε γίνεται αναφορά σε αυτόν με μοναδικό προσδιορισμό την εθνικότητά του καταγωγή ή το θρήσκευμά του.

2. Δεν χρησιμοποιείται εικόνα, ούτε αναφέρεται όνομα, ούτε γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα συγγενών κατηγορουμένου ή καταδικασθέντος σε αξιόποινες πράξεις, εκτός αν η αναφορά είναι απολύτως αναγκαία για την έκθεση των γεγονότων.

3. Δεν αναφέρεται η καταδίκη προσώπου για ορισμένο έγκλημα μετά την έκταση της ποινής του, παρά μόνο για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

4. Δεν χρησιμοποιείται εικόνα, ούτε αναφέρεται το όνομα, ούτε γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα θύματος

εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, όπως βιασμού ή άλλων ασελών πράξεων, αιμομιξίας ή αποπλάνησης και δεν αναφέρονται στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν στην εξακρίβωση του ονόματός του.

5. Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην εκάστοτε ισχύουσα οικεία νομοθεσία, δεν επιτρέπεται η αναφορά ονομάτων ή άλλων στοιχείων δηλωτικών της ταυτότητας καθώς και η χρησιμοποίηση εικόνων προσώπων που θεωρούνται ύποπτοι τέλεσης εγκλημάτων.

6. Δεν δημοσιοποιούνται έγγραφα ή άλλα στοιχεία που γίνονται γνωστά στις αρμόδιες αρχές κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, της έκτακτης προανάκρισης και γενικότερα της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 12

Βία

Οι τηλεοπτικοί φορείς, κατά την ενημέρωση για συγκεκριμένο γεγονός, οφείλουν να μη μεταδίδουν σκηνές βίας, καθώς και σκηνές βαναυσής μεταχείρισης ανθρώπων ή ζώων ή ακραίας αντικοινωνικής συμπεριφοράς, εκτός αν είναι απολύτως απαραίτητες για την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Άρθρο 13

Εγκλήματα - τρομοκρατία - οργανωμένο έγκλημα

1. Πρέπει να αποφεύγεται η παρουσίαση των μεθόδων εκτέλεσης εγκλημάτων κατά τρόπο ή σε περιπτώσεις που ενθαρρύνει την μίση.

2. Τα εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, η βία και άλλες βαναυσες και απάνθρωπες πράξεις ή συμπεριφορές, δεν πρέπει να αναδεικνύονται ή να εξυμνούνται.

3. Η δημοσιογραφική έρευνα δεν πρέπει να υποκαθιστά τις αστυνομικές και ανακριτικές αρχές.

Άρθρο 14

Δελτία ειδήσεων

1. Τα δελτία ειδήσεων πρέπει να συντάσσονται με ακρίβεια, αντικειμενικότητα και τη μεγαλύτερη δυνατή πολυμέτρη. Η υποχρέωση αυτή κατ'ελάχιστον αφορά και έμμεσης, επιχειρηματικής και οικονομικής εν γένει επιδίωξης του ραδιοφωνικού ή του τηλεοπτικού σταθμού.

2. Απαγορεύεται η δραματοποιημένη αναπαράσταση των γεγονότων κατά τη μετάδοση των δελτίων ειδήσεων ή άλλων ενημερωτικών εκπομπών.

Άρθρο 15

Ειδήσεις και σχόλια

1. Ειδήσεις και σχόλια, κρίσεις ή απόψεις πρέπει να διακρίνονται με τρόπο σαφή. Υποθέσεις ή πιθανολογήσεις δεν παρουσιάζονται ως γεγονότα.

2. Η μετάδοση έκτακτων δελτίων ειδήσεων πρέπει να γίνεται με περίσκεψη.

Άρθρο 16

Πολιτικές εκπομπές προεκλογικής περιόδου

1. Η παρουσίαση πολιτικών θεμάτων κατά τις προεκλογικές περιόδους πρέπει να γίνεται με σαφήνεια και μετριοπάθεια, ώστε να μην εξάπτονται τα πολιτικά πάθη και σε κάθε περίπτωση να διασφαλίζονται οι αρχές της ιστιμίας, της πολυφωνίας και του σεβασμού των δημοκρατικών διαδικασιών.

2. Ιδιαίτερη προσπάθεια πρέπει να καταβάλλεται για την τήρηση των διατάξεων του νόμου κατά τις ίδιες περιόδους, ώστε κατά την κάλυψή τους να διασφαλίζονται οι αρχές της ιστιμίας και πολυφωνίας και ο σεβασμός των δημοκρατικών διαδικασιών.

3. Κατά τη μετάδοση διαδηλώσεων, ταραχών και προεκλογικών συγκεντρώσεων δεν επιτρέπονται σκηνοθετικά τε-

χνάσματα που επιδιώκουν την παραπλάνηση και δεν πρέπει να προβάλλονται τυχόν εμπρηστικά συνθήματα ή να προτρέπεται η συμμετοχή σε ταραχές ή άλλες παράνομες ενέργειες.».

Άρθρο δεύτερο

1. Η ισχύς του παρόντος διατάγματος αρχίζει τρεις μήνες μετά από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Από την έναρξη της ισχύος του παρόντος διατάγματος καταργούνται το σύνολο των διατάξεων του 1/1991 Κανονισμού του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοηλεκτρονικής (ΦΕΚ Β' 421), καθώς και οι διατάξεις του 2/1991 Κανονισμού της ίδιας ως άνω Αρχής, οι οποίες ρυθμίζουν το αντικείμενο που υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα που κυρώνεται με το διάταγμα αυτό.

2. Κατά την εφαρμογή του Κώδικα που κυρώνεται με το παρόν διάταγμα ισχύει η απορρέουσα από το Σύνταγμα και γενόμενη δεκτή από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας αρχή της στάθμισης κατά περίπτωση του τυχόν διακυβευόμενου δημοσίου συμφέροντος.

Στον Υπουργό Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 20 Μαρτίου 2003

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

(3)
Ανάκληση της άδειας για την ίδρυση και λειτουργία της ανώνυμης ναυτιλιακής τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία «ΣΙΤΙΜΠΑΝΚ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.».

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ
ΘΕΜΑΤΩΝ

(Συνεδρίαση 145/31.1.2003, θέμα 5)

Αφού έλαβε υπόψη:

α) το άρθρο 1 του Ν. 1321/1972 «περί ναυτιλιακών τραπεζών», όπως ισχύει,

β) το άρθρο 8 του Ν. 2076/1992 «ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις», όπως ισχύει,

γ) την ΠΔ/ΤΕ 1303/26.5.88, όπως τροποποιήθηκε από την ΠΔ/ΤΕ 1342/4.8.88, με την οποία εγκρίθηκε η ίδρυση και λειτουργία της ανώνυμης ναυτιλιακής τραπεζικής εταιρείας υπό την επωνυμία «ΣΙΤΙΜΠΑΝΚ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.».

δ) το από 31.1.2003 έγγραφο της τράπεζας «ΣΙΤΙΜΠΑΝΚ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.», με το οποίο υποβάλλει αντίγραφο των πρακτικών της από 20.1.2003 έκτακτης Καθολικής Συνέλευσης των Μετόχων της, κατά την οποία αποφασίστηκε η λύση της τράπεζας, η θέση της σε εκκαθάριση καθώς και ο ορισμός εκκαθαριστών,

ε) την Κ2-1616/13.2.2003 (ΑΠ 27743) ανακοίνωση του Υπουργείου Ανάπτυξης, με την οποία καταχωρήθηκαν στο Μητρώο Ανώνυμων Εταιρειών τα πιο πάνω πρακτικά, αποφάσιζε τα ακόλουθα:

1. Από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης ανακαλείται η άδεια που είχε παρασχεθεί με την ΠΔ/ΤΕ 1303/26.5.88, όπως ισχύει, για την ίδρυση και λειτουργία της ανώνυμης ναυτιλιακής τραπεζικής εταιρείας, υπό την επωνυμία «ΣΙΤΙΜΠΑΝΚ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.».

2. Από την παραπάνω ημερομηνία η «ΣΙΤΙΜΠΑΝΚ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.» παύει να ασκεί στην Ελλάδα τραπεζικές εργασίες οποιασδήποτε μορφής. Από την ημερομηνία αυτή και μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2003, η εν λόγω τράπεζα επιτρέπεται να διεξάγει μόνο τις διοικητικές, λογιστικές και φορολογικές φύσεως εργασίες που απαιτούνται για την τακτοποίηση των εκκρεμοτήτων της που απορρέουν από τη λύση της και τη θέση της σε εκκαθάριση.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος Τα μέλη Ο Γραμματέας
Ακριβές αντίγραφο
Αθήνα, 19 Μαρτίου 2003
Ο Γραμματέας
Σ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

(4)

Έγκριση συγχώνευσης των ανώνυμων εταιρειών «Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias A.E.» και «Επενδύσεις Εργασίας Α.Ε.», με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ
ΘΕΜΑΤΩΝ

(Συνεδρίαση 146/25.2.2003, θέμα 6)

Αφού έλαβε υπόψη:

α) το Ν. 2076/92 «Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις», όπως ισχύει,

β) τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 2515/97 περί συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 12 του Ν. 2744/99,

γ) το από 29.1.2003 (ΑΠ 27655) έγγραφο της «Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias A.E.», με το οποίο ζητεί την έγκριση, στο πλαίσιο του άρθρου 6 του Ν. 2515/97, όπως ισχύει, για τη συγχώνευσή της με απορρόφηση της Ανώνυμης Εταιρείας Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου «Επενδύσεις Εργασίας Α.Ε.», συνοδευόμενο από τα προβλεπόμενα στις πιο πάνω νομοθετικές διατάξεις δικαιολογητικά,

δ) το από 25.2.2003 (ΑΠ 27753) σχετικό εισηγητικό σημείωμα της Διεύθυνσης Γενικής Επιθεώρησης Τραπεζών της Τράπεζας της Ελλάδος, αποφάσιζε τα εξής:

Εγκρίνεται η συγχώνευση των ανώνυμων εταιρειών «Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias A.E.» και «Επενδύσεις Εργασίας Α.Ε.», με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη, στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 16 του Ν. 2515/97, όπως ισχύει.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος Τα μέλη Ο Γραμματέας
Ακριβές αντίγραφο
Αθήνα, 19 Μαρτίου 2003
Ο Γραμματέας
Σ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ